

Osuвременjivanje biblijskoga teksta u hrvatskome jeziku

Rovis, Vita

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:988303>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za kroatistiku

Vita Rovis

Osvremenjivanje biblijskoga teksta u hrvatskome jeziku

Diplomski rad

JMBAG: 0009082517

Smjer: Hrvatski jezik i književnost (jednopedmetni diplomski sveučilišni studij)

Kolegij: Jezično savjetništvo

Mentorica: doc. dr. sc. Vanessa Vitković Marčeta

Pula, 29. lipnja 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Vita Rovis, kandidat za magistra kroatistike ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Vz

U Puli, 29. lipnja 2024.

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Vita Rovis dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom *Osuremenjivanje biblijskoga teksta u hrvatskome jeziku*

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 29. lipnja 2024.

Potpis

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Metodologija	3
2. O BIBLIJI I NJEZINIM PRIJEVODIMA	5
3. O HRVATSKOME BIBLIJSKOM STILU	9
4. USPOREDNA ANALIZA KARAKTERISTIKA HRVATSKOGA BIBLIJSKOG STILA	11
4.1. Leksička razina hrvatskoga biblijskog stila	11
4.1.1. Potpuno identične karakteristike leksika	11
4.1.2. Karakteristike leksika koje se razlikuju po redu riječi	13
4.1.3. Razlikovanje prema drugačijem ili suvremenijem odabiru riječi	14
4.1.4. Razlikovanje u nazivu ili načinu pisanja	21
4.1.5. Razlika u izražavanju glagolskim konstrukcijama	22
4.2. Morfološka razina hrvatskoga biblijskog stila	23
4.2.1. Upotreba jednostavnih prošlih oblika (aorista i imperfekta)	23
4.2.2. Obilatija uporaba imperativa	24
4.2.3. Zanaglasnica <i>nj</i> i ostale zanaglasnice	25
4.2.4. Veliki broj istoizraznih oblika prezenta i aorista	25
4.2.5. Glagolski prilozi sadašnji i prošli	26
4.3. Sintaktička razina hrvatskoga biblijskog stila	30
4.3.1. Obilježen red riječi	30
4.3.2. Položaj enklitike u rečenici	31
4.3.3. Frazeologizirani izričaj <i>U ono vrijeme</i>	32
4.4. Sinteza karakteristika hrvatskoga biblijskog stila	34
5. PRIJEDLOG REDEFINIRANJA TERMINOLOGIJE HRVATSKOGA BIBLIJSKOG STILA.....	37
6. IZVORNI JEZIK BIBLIJSKOGA TEKSTA.....	46
7. USKLAĐIVANJE JEZIČNE NORME S OBZIROM NA IZVORNI JEZIK BIBLIJSKOGA TEKSTA ..	49
7.1. Kojim bi se stilom trebao prevoditi biblijski tekst?.....	49
7.2. Kojem funkcionalnomu stilu pripada hrvatski biblijski stil?.....	50
7.3. Stilsko određenje hrvatskoga suvremenog biblijskog stila u odnosu na hrvatski standardni jezik	51
8. NOVI SAVJET.....	54
8.1. Zlatno pravilo osuvremenjivanja biblijskoga teksta	56
8.2. Deset zapovijedi osuvremenjivanja biblijskoga teksta	58
8.3. Ispunjenje zakona	64
8.3.1. Mala jezična propovijed	66
9. OSUVREMENJIVANJE U PRAKSI.....	105
10. ZAKLJUČAK	165
11. POPIS LITERATURE	168

1. UVOD

Biblijski je tekst kroz povijest bio predmetom mnogih istraživanja i analiza, a privlačio je pozornost znanstvenika iz različitih disciplina. Teologija, povijest, arheologija i lingvistika samo su neke od znanosti koje već stoljećima istražuju razumijevanje poruka biblijskoga teksta, ali i njegova povijesnoga konteksta. Da bismo uopće mogli govoriti o temi osuvremenjivanja biblijskoga teksta u hrvatskome jeziku, nužno je pojasniti značenje pojma *osuvremenjivanje* te kakvu on poveznicu dijeli s biblijskim tekstom. Naime, osuvremeniti znači „(što) učiniti suvremenim, prilagoditi duhu vremena“ (VRH)¹, a poveznica između toga pojma i biblijskoga teksta javlja se već 60-ih godina prošloga stoljeća, i to u razdoblju Drugoga vatikanskog sabora (HE: 2013–2024: „Koncil“).²

Osim mnoštva tema o kojima se raspravljalo i o kojima su se donosile bitne odluke, spomenulo se i tzv. *posadašnjenje* (tal. *aggiornamento*) – pojam koji je predstavljao jednu od najvećih novosti toga Sabora. Pojam *posadašnjenja* (ili modernizacije) posebice je povezan uz papu Ivana XXIII., a označavao je „otvaranje Crkve u smislu dijaloga sa suvremenim svijetom i solidarnosti s današnjim čovjekom“ (Ančić 2005: 667). Pritom se pozornost usmjeravala na činjenicu da je Crkva i ljudska ustanova pa se tako i njezini promjenjivi aspekti moraju prilagoditi vremenu i aktualnoj situaciji. Naravno, takva prilagodba vremenu ne znači ukidanje ili promjenu vjerskih istina, već promjenu načina na koji Crkva prenosi ljudima te iste vjerske istine (Ančić 2005: 675). Jedno od *posadašnjenja* utemeljenoga na Drugome vatikanskom saboru bilo je uvođenje narodnoga jezika u liturgiju (HE: 2013–2024: „Koncil“).

Ta nam činjenica pokazuje da se pojam *posadašnjenja* indirektno odnosi i na biblijski tekst odnosno na jezik kojim je on pisan. Ali pritom se nameće sljedeće pitanje: *Je li biblijski tekst koji se u današnje vrijeme čita na liturgiji zaista pisan narodnim jezikom?* Ako tomu pitanju pristupimo površno, uzimajući u obzir isključivo činjenicu da se u Republici Hrvatskoj liturgije služe na hrvatskom jeziku te da se pritom rabe hrvatski biblijski prijevodi, zaključit ćemo da je odgovor na to pitanje potvrđan.

¹ U ovome će se radu za *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* upotrebljavati kratica VRH.

² U ovome će se radu za *Hrvatsku enciklopediju* upotrebljavati kratica HE.

Međutim, ako malo dublje promislimo o samoj naravi biblijskih prijevoda koji se u Hrvatskoj upotrebljavaju na liturgiji; o raznim „bijašizmima“ i „došavšizmima“ koji se uporno provlače kroz većinu hrvatskih biblijskih prijevoda, zaključit ćemo da to zaista nije jezik kojim narod danas govori. Naime, liturgijskim izdanjem smatra se prijevod Biblije čiji je Stari zavjet preuzet iz *Zagrebačke Biblije* (*Stvarnost*, 1968.), a čiji je Novi zavjet prijevod Bonaventure Dude i Jerka Fućaka (MI)³. Tim tekstom koriste se i hrvatske liturgijske knjige, lekcionari, evanđelistari i obrednici koje je odobrila Hrvatska biskupska konferencija (KS)⁴. Čak i ako odaberemo citat iz jednoga od novijih izdanja *Jeruzalemske Biblije* (koja svojstvima svojega prijevoda spada u liturgijske prijevode), jasno možemo uočiti zastarjelost i nekomunikativnost njezina teksta u odnosu na 2020. godinu u kojoj je izišla. Naime, odabrali smo čitanje evanđelja planirano za nedjelju koja nam je trenutno najbliža.⁵ Odlomak evanđelja koji će se čitati te nedjelje (HILP)⁶ u *Jeruzalemskoj Bibliji* glasi ovako:

Uvečer istoga dana kaže im: »Prijeđimo prijeko!«³⁶ Oni otpuste mnoštvo i povezu Isusa kako već bijaše u lađi. A pratile su ga i druge lađe.³⁷ Najednom nastaje žestoka oluja, na lađu navale valovi te su je već gotovo napunili.³⁸ A on na krmi spavaše na uzglavku. Probude ga i kažu mu: »Učitelju! Zar ne mariš što ginemo?«³⁹ On se probudi, zaprijeti vjetru i reče moru: »Utihni! Umukni!« I smiri se vjetar i nastaje velika utiha.⁴⁰ Tada im reče: »Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?«⁴¹ Oni se silno prestrašiše pa se zapitkivahu: »Tko li je ovaj da mu se i vjetar i more pokoravaju?«

Takvu neusklađenost jezika liturgije s jezikom naroda veoma slikovito sažima Aračić (2003: 64): „Ukoliko smo sami sebi iskreni, i za nas, redovite sudionike liturgijskih slavlja, rječnik mnogih naših liturgijskih molitava, formulacija nekih predslavlja i drugih liturgijskih tekstova – zbijen je, čudan doslovni prijevod, u izričaju nezgrapnan i zaista često nekomunikativan“ (Aračić 2003: 64).

³ Kratica za mrežnu stranicu *Međugorje Info*.

⁴ Kratica za mrežnu stranicu *Kršćanske sadašnjosti*.

⁵ Budući da je ta rečenica napisana 18. 6. 2024., najbliža nam je nedjelja 23. 6. 2024.

⁶ Kratica za mrežnu stranicu *Hrvatskoga instituta za liturgijski pastoral*.

Dakle, s obzirom na stav Crkve prema osuvremenjivanju (ili *posadašnjenju*) proizlazi zaključak da bi se biblijski tekstovi (a posebice oni liturgijski) trebali osuvremeniti. Zapravo, takav je zaključak u skladu i sa samom Biblijom, što možemo vidjeti u Aračićevu tumačenju središnje rečenice Ivanova prologa:

'I Riječ je tijelom postala i nastanila se među nama' (Iv 1, 14) zapravo znači: Božja riječ traži čovjeka, ide mu ususret, boravi među ljudima i ide s njima u zajedničkoj povijesti (Aračić 2003: 69).

Budući da Božja riječ traži čovjeka (a ne suprotno), iz kršćanske je perspektive nedvojbeno potreba osuvremenjivanja Svetoga pisma. Ipak, pritom se nama kao jezikoslovcima nameću sljedeća pitanja: *Ima li takav postupak svoje potkrepljenje u jezikoslovlju? Je li opravdan s obzirom na dosadašnje određenje biblijskoga stila? Ako jest, na koji način se provodi osuvremenjivanje biblijskoga teksta? Bi li se takav osuvremenjeni tekst uopće mogao svrstati u hrvatski biblijski stil? Kakav je odnos hrvatskoga biblijskog stila prema hrvatskome standardnom jeziku? Kakav je odnos jezične norme i osuvremenjivanja biblijskoga teksta?* Naravno, osim navedenoga, nameću se i mnoga druga pitanja na koja se nudi možda pomalo neočekivan, ali svakako argumentiran i promišljen odgovor.

1.1. Metodologija

Jedna od temeljnih metoda istraživanja u ovome diplomskome radu usporedna je analiza dvaju prijevoda Biblije: *Jeruzalemske Biblije* kao predstavnika tradicionalnoga biblijskog stila i *Biblije – Suvremeni hrvatski prijevod (SHP)* kao predstavnika suvremenoga biblijskog stila. Nakon kratkoga osvrtu na sam pojam *Biblije*, njezinu povijest i njezine najznačajnije prijevode, uspoređujemo karakteristike hrvatskoga biblijskog stila u *Jeruzalemskoj Bibliji* i u *Bibliji – Suvremeni hrvatski prijevod (SHP)* na leksičkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini. Redoslijed obrade navedenih jezičnih razina u usporednoj analizi napravljen je po uzoru na rad Zrinke Jelaske i Nade Babić (2022). Pritom je važno napomenuti da su oba biblijska izdanja ugledala svjetlo dana u istoj

2020. godini.⁷ Svi primjeri koji se upotrebljavaju u usporednoj analizi preuzeti su iz radova Zrinke Jelaske i Nade Babić (2022: 283-296), Nives Klaić i Eme Botica (2022) te Ive Pranjkovića (2006) gdje se te primjere navodi kao karakteristike hrvatskoga biblijskog stila. Dobiveni rezultati usporedne analize nadalje nam služe kao teorijska podloga za prijedlog o redefiniranju terminologije biblijskoga stila prilikom čega se također teorijski oslanjamo na već spomenute jezikoslovne radove. U nastavku, služeći se ponajviše knjigom Marka Lehmana Straussa (2010), sveučilišnoga profesora *Novoga zavjeta*, daje se uvid u pravu narav izvornoga biblijskog teksta i njegova stila. S obzirom na ta saznanja, potvrđuje se opravdanost, čak i prednost uporabe suvremenoga biblijskog stila prilikom prevođenja, ali i lektoriranja biblijskih tekstova. Budući da takve postavke otvaraju nova jezikoslovna pitanja, u nastavku posebnu pozornost posvećujemo tumačenju funkcionalnostilskoga određenja suvremenoga biblijskog stila, ali i određenju toga stila u odnosu na hrvatski standardni jezik. Teorijski okvir u tome dijelu rada sačinjen je od znanstvenih radova Bože Lujčića (2018), Blaženke Martinović i Mihaele Matešić (2021), Marine Katnić-Bakaršić (2001), Zrinke Jelaske i Nade Babić (2022) te Ive Pranjkovića (2006) i Josipa Silića (2006). Nadalje, izradom maloga jezičnoga savjetnika za osuvremenjivanje biblijskoga teksta pod nazivom *Novi savjet*, a zatim i primjenom tih savjeta, rad poprima praktičnu dimenziju. Jezični savjeti formulirani su na temelju prethodne teorijske podloge, a upotrebljeni su za osuvremenjivanje Šarićeva prijevoda Ivanova evanđelja. Taj praktični dio rada „iskušava“ predložene jezične smjernice i njihovu prilagodbu stvarnim potrebama lektora i osuvremenjivača biblijskoga teksta. Upravo zbog uporabe i teorijskih i praktičnih metoda, ovaj rad nudi duboko razumijevanje biblijskoga teksta, hrvatskoga biblijskog stila i njegovih mogućnosti za prilagodbu suvremenome čitatelju.

⁷ Prilikom usporedne analize (ali i nakon toga) u radu će se za ta dva biblijska izdanja radi preglednosti koristiti kratice: za *Jeruzalemsku Bibliju* iz 2020 – JB2020; a za *Bibliju – Suvremeni hrvatski prijevod* – SHP2020.

2. O BIBLIJI I NJEZINIM PRIJEVODIMA

Prije navođenja osnovnih podataka u vezi s Biblijom i njezinim prijevodima, važno je sjetiti se pitanja koje se često javlja kada se o toj temi govori: „Koje Biblije, katoličke ili protestantske?“ (Jambrek 2007: 62). Odgovor na to pitanje veoma je jednostavan: „Biblija nije ni katolička ni protestantska, ona je objavljena Riječ Božja, kojoj su u nekim izdanjima pridodane apokrifne ili deuterokanonske knjige“ (Jambrek 2007: 62). Dakle, bez obzira na to koriste li se njome katolici, protestanti ili pravoslavci; Biblija je sveta knjiga kršćana (HE: 2013–2024: „Biblija“), ali i Židova (koji priznaju samo Stari zavjet) (Jelaska i Babić 2022: 279).

Ponekad, ako pogledamo i samo podrijetlo neke riječi, mnogo možemo saznati o izvjesnome pojmu, a to vrijedi i za riječ *Biblija* koja je nastala od grčke riječi *βιβλία*. Ta je riječ u grčkome jeziku u množini i deminutiv je od riječi *βιβλος*, koja znači: *knjiga*. Stoga, *Biblija* izvorno znači *knjižice*, a to je značenje povezano s načinom njezina nastanka. Naime, *Biblija* predstavlja zbirku raznovrsnih spisa koji su nastajali tijekom više od 1000 godina prije Krista, pa sve do kraja prvoga stoljeća. Za nju se upotrebljavaju i nazivi *Sveto pismo*, a ponekad *Pismo* ili *Pisma*. Kršćani je dijele na *Stari zavjet* i *Novi zavjet* (HE: 2013–2024: „Biblija“). U skladu s time možemo reći da je Biblija „knjiga od knjiga“ (Jelaska i Babić 2022: 280), odnosno možemo ju smatrati svojevrsnom knjižnicom u formi knjige. Sastoji se od sveukupno 73 knjige: 46 knjiga *Staroga zavjeta* te 27 knjiga *Novoga zavjeta* (Jelaska i Babić 2022: 280).

Opće je poznata činjenica da je Biblija najprevođenija knjiga na svijetu (Jambrek 2007: 64). Ona je danas u cijelosti ili dijelom prevedena na većinu svjetskih jezika. U najstarije pokušaje prevođenja Biblije možemo svrstati postegzilska⁸ parafraziranja hebrejskih tekstova na aramejski jezik (takozvani *targumi*). Pritom je bitno osvrnuti se na događaje u trećemu stoljeću prije Krista. Tada sedamdeset i dvojica prevoditelja priređuju prijevod *Tore* na grčki, a to čine za kralja Ptolomeja. Taj događaj predstavlja početak prijevoda *Septuaginte* ili prijevoda *Sedamdesetorice* koji je od velike važnosti za kasnije inačice kao što su: *Vetus Latina* (2. st.) te za koptski (3. i 4. st.), etiopski (4. st.) i armenski prijevod (5. st) koji upravo u *Septuaginti* nalaze svoje polazište i oslonac. Na samome kraju četvrtoga stoljeća sveti Jeronim priredio je latinski prijevod

⁸ Postegzilsko razdoblje predstavlja razdoblje u židovskoj povijesti koje je slijedilo nakon progona u Babilon (6. st. pr. Kr.) (*Collins Dictionary*).

Biblije, takozvanu *Vulgatu*, koja nakon Tridentskoga koncila (1546.) postaje službenim tekstom u Katoličkoj Crkvi i ostaje u uporabi sve do reformi Drugoga vatikanskog sabora. Po nalogu pape Pavla VI. priređena je 1979. *Nova Vulgata*.

Kada je riječ o hrvatskome području, tekstovi su tijekom povijesti prevedeni na trima narječjima: na čakavskome, kajkavskome i štokavskome, a pisani su četirima pismima: glagoljicom, latinicom, bosančicom i ćirilicom. Najstariji biblijski termini s hrvatskim osobinama nalaze se u bilješkama na marginama *Radonove Biblije* (11. i 12. st.). Najraniji hrvatski biblijski tekstovi priređivani su za lekcionare (izbor biblijskih čitanja za liturgijske potrebe). Tijekom stoljećâ nastajali su lekcionari s dijalektalnim i alfabetskim obilježjima. Primjerice, očuvani fragment *Korčulanskoga lekcionara* iz XIV. st. na čakavskome najstariji je rukopis knjige općenito na hrvatskome jeziku. Na čakavskome je pisan i *Zadarski lekcionar* iz 15. st. Zahvaljujući splitskome Bernardinovu *Lekcionaru* na čakavskome, Hrvati 1495. godine dobivaju prvu tiskanu knjigu pisanu latinicom i na hrvatskome jeziku (HE: 2013–2024: „Biblija“). Još neki od značajnih hrvatskih lekcionara jesu: *Splitski evanđelistar* (8. st.), *Assemanijev* ili *Vatikanski evanđelistar* (10./11. st.), *Osorski evanđelistar* (11. st.), *Korčulanski lekcionar* (14. st.), *Zadarski lekcionar* (15. st.) i *Lekcionar Nikše Ranjine* (1508.), a neki od najstarijih tisaknih lekcionara jesu: *Lekcionar Bernardina Splićanina* (1495.), *Pištrole i Evanđelja* Ivana Bandulavića (1613.), *Vanđelja i pištule* Bartola Kašića (1641.), *Sveti evangeliomi* Nikole Krajačevića (1651.) i dr. (HE: 2013–2024: „Lekcionar“). U povijesti hrvatskih prijevoda Biblije, vrlo su rano nastali prijevodi psalama. Najstariji hrvatski rukopisni prijevod *Knjige psalama* jest *Vatikanski hrvatski molitvenik* (14. st.). Dva stoljeća poslije izlaze i *Psalmi Davidovi* Luke Bračanina, a Ivan Gundulić slobodnije je prepjevao dio ili cijelu *Knjigu psalama*, kao uostalom i mnogi pjesnici prije i poslije njega. Prevođenje psalama i biblijskih tekstova općenito je imalo vrlo velik utjecaj na obogaćivanje hrvatskoga teološkoga, ali i ostaloga nazivlja.

Od petnaestoga stoljeća do danas na hrvatskome je području nastalo najmanje osam cjelovitih prijevoda Biblije na hrvatski jezik, od kojih su četiri tiskana u cjelini. Govoreći o prvome prijevodu, bitno je spomenuti Bernardina Frankopana Grobničkoga koji je 1521. godine dao nalog za prvi cjeloviti biblijski prijevod na hrvatskome jeziku. Za njegovu *Bibliju* zanimali su se Primož Trubar i Riječanin Francesco Barbo. U

Dubrovniku su sačuvani prijevodi *Knjige postanka* i *Knjige izlaska* koji su nastali na prijelazu iz 15. u 16. st. Protestanti Primož Trubar, Stjepan Konzul Istranin i Anton Dalmatin objavljuju u Tübingenu (a zatim u Urachu) *Novi zavjet* pisan glagoljicom. Objavljuju ga u dvama dijelovima. Prvi dio objavljuju 1562., drugi dio 1563. godine, a 1564. godine objavljuju i Proroke. Kada govorimo o Kašićevu prijevodu Biblije, zanimljivo je spomenuti da je on ostao u rukopisu. Naime, kada je Bartol Kašić 1625. započeo s prijevodom *Staroga zavjeta*, već je imao svoj prijevod *Novoga zavjeta*. Međutim, crkvene vlasti odbile su ga tiskati jer je bio pisan na narodnome jeziku i latinici umjesto u skladu s crkvenoslavenskom jezičnom tradicijom. Rukopis trećega cjelovitoga hrvatskog prijevoda *Biblije* odnosno *Poljičke Biblije* čuva se u arhivu u HAZU, a proces njegova prijevoda započeo je 1768. i pisan je štokavskom ikavicom. Napokon, dolazimo i do prvoga cjelovito tiskanoga hrvatskog prijevoda iz 1831. godine koji je priredio Matija Petar Katančić. Prijevod je objavljen pod nazivom *Sвето писмо... сада у језик славно-илрички изговора босанског пренешено*. Prijevod izlazi u Budimu u šest svezaka i sadrži paralelni latinski tekst i bilješke. Otprilike trideset godina nakon Katančićeva prijevoda, između 1858. i 1861., Hrvati dobivaju drugi cjelovito tiskani prijevod Biblije u Beču pod naslovom *Sвето писмо старога и новога увита*. Prijevod je objavljen u dvanaest svezaka i pisan dalmatinskom štokavskom ikavicom, a priredio ga je Ivan Matija Škarić. Nadalje, zahvaljujući radu Bogoslava Šuleka, 1877. izlazi pohrvaćeni *Novi zavjet s Psalmima*, a u obradi Milana Rešetara 1895. godine izlazi i cijela *Biblija* Đure Daničića i Vuka Karadžića. Iste godine u Sarajevu počinje izlaziti *Sвето писмо Новога завјета* Josipa Stadlera u četiri sveska s komentarom. Zatim izlazi prijevod Valentina Čebušnika *Sвето Писмо Старога и Новога завјета* (1811. i 1813. godine) koji ne sadrži cjelovit Stari zavjet, a jezično se oslanja na Vuka Karadžića. Nadalje, godine 1925. izlazi prijevod Franje Zagode pod nazivom *Sвето Писмо Новога Завјета*. Prijevod je napravljen prema grčkome izvorniku i *Vulgati* te je oslobođen utjecaja Karadžićeva prijevoda. U razdoblju između dvaju svjetskih ratova Antun Savić s izvornih jezika prevodi cijelu *Bibliju*. Taj šesti cjeloviti hrvatski prijevod ostaje u rukopisu, ali kasnije će djelomice biti upotrijebljen za tzv. *Zagrebačku Bibliju*. Sedmi cjeloviti hrvatski prijevod Biblije jest *Sвето писмо Старога и Новога завјета* koji je priredio Ivan Evandelist Šarić. Tiskan je 1942., a otprilike dva desetljeća nakon toga, u prijevodu Ljudevita Rupčića 1967. godine izlazi *Novi zavjet*. Naziv osmoga hrvatskoga cjelovitoga prijevoda Biblije glasi *Biblija: Stari i Novi zavjet*. Radi se o tzv.

Zagrebačkoj Bibliji iz 1968. godine. Taj je prijevod doživio vrlo velik uspjeh, a nastao je na temelju suradnje bibličara i književnika. Naime, tekst je s izvornih jezika prevelo više prevoditelja, a glavni urednici bili su Jure Kaštelan i Bonaventura Duda (HE: 2013–2024: „Biblija“). Osim toga, *Zagrebačka Biblija* smatra se najprihvaćenijim i najrasprostranjenijim izdanjem Biblije u Hrvata. Zanimljivo je promotriti razloge njezina nastanka koje je u svom iskazu sažeo Ivo Košutić, tadašnji direktor izdavačkoga poduzeća *Stvarnost*: „Izdavanjem Biblije mi smo željeli popuniti golemu prazninu koja je nastala između Vuk-Daničićeve i Šarićeve Biblije do danas, a za to smo imali dva razloga. I jedna i druga Biblija nije ostvarila ono što bismo mi željeli postići ovim izdanjem, a to je da dobijemo kvalitetnu Bibliju nacionalnog obilježja. Drugi razlog je što na domaćem tržištu već odavno nemamo Bibliju, te se osjećala sve veća tendencija uvoza Biblije iz inozemstva – Daničićeve koja se štampala u Londonu i Šarićeve štampane u Madridu – pa je stoga postojala apsolutna vjerojatnost da bi danas-sutra Bibliju izdao bilo tko u ovakvom ili onakvom izdanju. Za nas kao izdavača to je bila dovoljna indikacija da se radije sami prihvatimo toga golemog posla s maksimalnim pretenzijama nego da dočekamo izdavanje koje bi možda imalo znatno skromnije kvalitete“ (Jambrek 2007: 75–76). Sličnu razinu prihvaćenosti ima i prijevod *Novoga zavjeta* Bonaventure Duda i Jerka Fućaka. Ti su tekstovi priređivani prvenstveno za liturgijske potrebe. Naposlijetku, taj će prijevod *Novoga zavjeta* 1992. godine biti popraćen uvodima i bilješkama francuskoga ekumenskoga prijevoda Biblije. Zatim će taj isti prijevod iz 1994. nadomjestiti Rupčićev prijevod *Novoga zavjeta* u *Zagrebačkoj Bibliji*, koja potom izlazi s prevedenim uvodima i bilješkama iz originalne Jeruzalemske Biblije (*La Bible de Jérusalem*) (HE: 2013–2024: „Biblija“).

3. O HRVATSKOME BIBLIJSKOM STILU

Da bismo detaljnije mogli govoriti o osuvremenjivanju biblijskoga teksta u hrvatskome jeziku, ali i o samoj usporednoj analizi dvaju biblijskih prijevoda, potrebno je definirati hrvatski biblijski stil. Njime su se bavili pojedini hrvatski jezikoslovci poput Ive Pranjkovića koji ističe činjenicu da hrvatski biblijski stil ima svoje uočljive karakteristike: „U hrvatskome jeziku, i na morfološkoj, i na sintaktičkoj, i na leksičkoj, odnosno frazeološkoj razini, ima velik broj pojavnosti (oblika riječi, skupova riječi i različitih drugih ustaljenih ili neustaljenih konstrukcija) koje su, više ili manje, obilježene kao osebnosti biblijskoga stila“ (Pranjković 2006: 24). Jelaska i Babić definiraju biblijski stil na sljedeći način: „Biblijski je stil pojedinih prijevoda na narodne jezike prepoznatljiv način kako se na te jezike prevode biblijski tekstovi“ (Jelaska i Babić 2022: 279). Pritom naglašavaju da je važno razlikovati biblijski jezik i stil od kršćanskoga, odnosno od katoličkoga, pravoslavnoga ili protestantskoga, iako ga oni uključuju; jer je kršćanstvo razvilo različite jezične značajke koje nisu sadržane u Bibliji (Jelaska i Babić 2022: 282).

Autorice također tvrde da su se hrvatski biblijski prijevodi od najstarijih nadalje međusobno manje ili više mijenjali na stilskoj razini, no da su svi bili pisani biblijskim stilom. Kao suprotnost tome, navode da se u novije vrijeme pojavljuju i prijevodi (posebice Novoga zavjeta), koji imaju manje ili više obilježja hrvatskoga biblijskog stila, ali da postoje i neki prijevodi koji „uopće nisu pisani biblijskim stilom, nego običnim razgovornim jezikom“ te nemaju „nijedno njegovo obilježje“ (Jelaska i Babić 2022: 281–282). Nažalost, ne navode konkretne prijevode za koje smatraju da su pisani na „običnom razgovornom jeziku“. Međutim, logično je zaključiti da se pod prijevodima novijeg vremena mislilo na suvremene biblijske prijevode. Jedan je od takvih prijevoda suvremeni hrvatski prijevod *Novoga zavjeta* Mladena Jovanovića iz 2006. godine. Taj prijevod Klaić i Botica (2022: 325), uz čakovečki *Novi zavjet*, izdvajaju kao „najčišći primjer razgovornoga stila među svim proučavanim prijevodima“. Bitno je napomenuti da je suvremeni prijevod *Novoga zavjeta* Mladena Jovanovića iz 2006. godine zapravo prvo izdanje *Novoga zavjeta* koji se kasnije (2020. godine) u revidiranome obliku pojavljuje u cjelovitoj Bibliji, također u suvremenome hrvatskom prijevodu. Iz toga razloga, SHP *Bibliju* uzeli smo kao glavni primjer onoga što Klaić i Botica nazivaju „najčišćim primjerom razgovornoga stila među svim proučavanim prijevodima“. S

obzirom na to da se smatra kako suvremeni prijevodi Biblije nisu pisani biblijskim, već razgovornim stilom, ispitat će se i utvrditi posjeduje li suvremeni hrvatski prijevod Biblije neke od karakteristika koje Zrinka Jelaska i Nada Babić u svome radu izdvajaju kao najbitnija obilježja hrvatskoga biblijskog stila koristeći se pritom *Jeruzalemskom Biblijom* (Jelaska i Babić 2022: 283). Također, ispitat će se i utvrditi postoje li razlike u zastupljenosti karakteristika biblijskoga stila između tih dvaju biblijskih prijevoda. Pomoću usporedbe prema karakteristikama biblijskoga stila utvrdit će se može li se zaista sa sigurnošću tvrditi da SHP *Biblija* i njoj slični (suvremeni) prijevodi ne pripadaju biblijskome, već razgovornome stilu (usp. Jelaska i Babić 2022: 281–282) i postoji li potreba za redefiniranjem terminologije hrvatskoga biblijskog stila.

4. USPOREDNA ANALIZA KARAKTERISTIKA HRVATSKOGA BIBLIJSKOG STILA

U ovome će se poglavlju usporediti karakteristike hrvatskoga biblijskog stila u *Jeruzalemskoj* i SHP *Bibliji*. Analiza zastupljenosti tih karakteristika u dvama biblijskim prijevodima bit će provedena na trima jezičnim razinama: leksičkoj, morfološkoj i sintaktičkoj.

4.1. Leksička razina hrvatskoga biblijskog stila

Karakteristike koje su na razini leksika zajedničke *Jeruzalemskoj* i SHP *Bibliji* mogu se podijeliti u pet kategorija. Prva kategorija obuhvaća karakteristike koje su potpuno identične u objema Biblijama. Druga kategorija obuhvaća sintagme koje se pojavljuju u objema Biblijama, s time da u SHP *Bibliji* imaju neobilježen red riječi za razliku od *Jeruzalemske Biblije* u kojoj imaju obilježen red riječi. Treća kategorija obuhvaća primjere koji se sadržajno javljaju u obje Biblije, no u SHP *Bibliji* možemo uočiti drugačiji ili suvremeniji odabir riječi prilikom prijevoda. Četvrta kategorija obuhvaća karakteristike koje su također pristune u objema Biblijama, a razlikuju se jedino u odabiru naziva za određene knjige Biblije, mjesta ili u vlastitim imenima te načinu pisanja. Naposljetku, peta kategorija obuhvaća karakteristike biblijskoga stila koje su također zajedničke objema Biblijama, no u SHP *Bibliji* primjećujemo izražavanje pretežito glagolskim konstrukcijama za razliku od *Jeruzalemske Biblije* u kojoj se primjećuje pretežito izražavanje nominalnim konstrukcijama.

4.1.1. Potpuno identične karakteristike leksika

U ovome će se potpoglavlju navesti karakteristike biblijskoga stila na leksičkoj razini koje se u objema Biblijama javljaju u identičnome obliku (usp. Jelaska i Babić 2022: 283–296). Pritom će se prvo navesti kategorija kojoj pripadaju određeni leksemi ili sintagme, a zatim će se nabrojiti riječi ili sintagme koje pripadaju toj kategoriji, a koje se u identičnome obliku upotrebljavaju u objema Biblijama.

a) tvorenice, proširenice i preuzetice: *paljenica* (Br 28, 6; 2 Ljet 1, 6; Lev 4, 25; 1 Ljet 16, 40), *bogohulno* (Otk 17, 13; Otk 13, 1), *ispovijedati* (u značenju: ispovijedati grijeha kao sakramentalni čin) (Jk 5, 16), *križ* (u značenju patnje, muke, teškoga života

ili životnih okolnosti) (Mt 16, 24; Mt 10, 38), *raj* (u značenju mjesta gdje prebivaju spašeni) (Lk 23, 43; 2 Kor 12, 4), *Golgota* (Mt 27, 33; Iv 19, 17), *Tabor* (Ps 89, 12-13), *Getsemani* (Mt 26, 36; Mk 14, 32), *Sodoma i Gomora* (Iz 13, 19; Jd 1, 7), *Baraba* (Mt 27, 16; Iv 18, 40; Mk 15, 17), *Juda* (Lk 6, 16), *Benjamin* (Post 46, 19), *Sin Čovječji* (Mt 17, 9), *Marija Magdalena* (Mt 27, 56), *Urija Hetit* (2 Sam 11, 17), *Kraljica Juga* (Mt 12, 42), *Knjiga Izlaska* (Izl 0, 0), *Poslanica Efežanima* (Ef 0, 0), *Crveno more* (Ps 136, 13), *rijeka Eufkrat* (Post 15, 18), *Beer Šeba* (Post 26, 33), *Pjesma nad pjesmama* (Pj 0, 0), *Druga knjiga Ljetopisa* (2 Ljet 0, 0), *Evandjelje po Ivanu* (Iv 0, 0), *Prva Petrova poslanica* (1 Pt 0, 0), *talent* (Mt 25, 22)

b) antonimi koji su karakteristični za Knjigu Postanka: *nebo i zemlja* (Post 1, 1), *svjetlost i tama* (Post 1, 4), *dan i noć* (Post 1, 5), *večer i jutro* (Post 1, 8), *kopno i voda* (Post 1, 10)

c) homofoni: *sin* i *Sin* (2 Sam 13, 32; Iv 5, 19), *otac* i *Otac* (Br 30, 5-6; Iv 5, 19), *zlo* i *Zlo* (Zah 8, 17; Ef 6, 16) te *put* i *Put* (Post 16, 7-8; Dj 24, 14)

d) višečlani slijedovi riječi: *vjerni sluga* (Mt 24, 45) i *obećana zemlja* (Hebr 11, 9)

e) višečlani nazivi: *Kovčeg saveza* (Jš 4, 16; Otk 11, 19) i *Šator sastanka* (Izl 27, 21; Lev 9, 5)

f) frazemi: *Božja ruka* (u značenju Božje pomoći ili Božjeg djelovanja) (2 Ljet 30, 12; Job 12, 9)

g) pridjevsko-imenske kolokacije: *zlatno tele* (Izl 32, 1), *ново nebo* (Otk 21, 1), *izgubljeni sin* (Lk 15, 11) i *obećana zemlja* (Hebr 11, 9)

h) imensko-pridjevne kolokacije: *duša moja* (Ps 42, 5; Pj 1, 7) (na nekim drugim mjestima u SHP *Bibliji* ta kolokacija glasi *moja duša* (npr. Lk 1, 46); značajno je uočiti da se obilježen red riječi u toj kolokaciji u SHP *Bibliji* koristi samo na mjestima koja su pisana u stihu), *Bog Izraelov* (Post 33, 20) (bitno je istaknuti da se ta kolokacija u SHP *Bibliji* puno češće javlja s neobilježenim redom riječi)

i) imensko-imenske kolokacije: *žrtva paljenica* (Izl 29, 42) i *žrtva prikaznica* (Izl 29, 27)

j) višečlane kolokacije proširene suznačnicama: *med i mlijeko* (Izl 3, 8), *nebo i zemlja* (Post 2, 1), *Boga i ljudi* (Lk 2, 52)

k) glagolsko-imenske kolokacije: *prinijeti žrtvu* (Br 6, 16; Ps 116, 17) i *suditi svijetu* (Iv 12, 47)

l) višečlane glagolske kolokacije: *sagriješiti protiv Boga* (Post 39, 9)

4.1.2. Karakteristike leksika koje se razlikuju po redu riječi

U ovome će se odlomku navesti neke od sintagmi koje su zajedničke objema Biblijama, a jedina razlika u njihovoj uporabi jest u redu riječi. U *Jeruzalemskoj Bibliji* red riječi je obilježen, a u *SHP Bibliji* red riječi je neobilježen. Naime, Jelaska i Babić tvrde da „dvostruko obilježje biblijskoga stila imaju slobodne sveze kada imaju i biblijski redosljed“ (Jelaska i Babić 2022: 290). Kada se govori o „biblijskome redosljedu“ zapravo se misli na postpoziciju sročnog atributa u nominalnim konstrukcijama. Ta razlika u redosljedu riječi pokazuje nam da suvremeni prijevod teži izbjegavanju takvoga obilježenoga reda riječi, koji Pranjković izdvaja kao izrazito prepoznatljivu osobitost hrvatskoga biblijskog stila (usp. Pranjković 2006: 28). Primjerice, u *Jeruzalemskoj Bibliji* koriste se sintagme *Duh Sveti* i *Sin Davidov*, a u *SHP Bibliji* upotrebljuju se sintagme *Sveti Duh* (Mk 13, 11) i *Davidov Sin* (Mt 12, 23). Također, u *Jeruzalemskoj Bibliji* naići ćemo na sintagmu *sluga dobri*, a ista sintagma u *SHP Bibliji* glavit će *dobri sluga* (Mt 25, 11). Isto vrijedi i za sljedeće sintagme.

Tablica 1. Usporedba obilježenoga i neobilježenoga reda riječi u sintagmama (usp. Jelaska i Babić 2022: 291–295)

JB2020	SHP2020	
<i>čovjek Božji</i>	<i>Božji čovjek</i>	Pnz 33, 1
<i>cedar libanonski</i>	<i>libanonski cedrovi</i>	Ps 92, 12-13
<i>Kćeri Jeruzalemske</i>	<i>Jeruzalemske kćeri</i>	Lk 23, 28
<i>Bog Izraelov</i>	<i>Izraelov Bog</i>	Izl 5, 1; Br 16, 9; Jš 7, 13; Jš 10, 40
<i>duša moja</i>	<i>moja duša</i>	Lk 1, 46
<i>Bog tvoj</i>	<i>tvoj Bog</i>	Post 27, 20; Jš 1, 17; Ps 50, 7; Hebr 1, 9
<i>štit moj</i>	<i>moj štit</i>	Ps 28, 6
<i>Gospodina Boga svojega</i>	<i>svoga Gospodina Boga</i>	Mk 12, 30

<i>Kristu Gospodinu našem</i>	<i>Kristu, našem Gospodinu</i>	Rim 5, 21
<i>gori Kćeri sionske</i>	<i>gori sionske kćeri</i>	Iz 10, 32
<i>vidjeti spasenje Božje</i>	<i>vidjeti Božje spasenje</i>	Lk 3, 6
<i>vidjeti kraljevstva Božjega</i>	<i>vidjeti Božje kraljevstvo</i>	Iv 3, 3
<i>Bolesne liječite</i>	<i>Liječite bolesne</i>	Mt 10, 8
<i>mrtve uskrisujte</i>	<i>uskrisujte mrtve</i>	Mt 10, 8

4.1.3. Razlikovanje prema drugačijem ili suvremenijem odabiru riječi

U ovome potpoglavlju navest će se neki od primjera karakteristika biblijskoga leksika koje sadrže obje Biblije, a koje se razlikuju po tome što u SHP *Bibliji* možemo uočiti drugačiji ili suvremeniji odabir riječi, no smisao je poruke jednak. Nabrojiti ćemo karakteristike prema leksičkim kategorijama kojima pripadaju.

4.1.3.1. Tvorenice

Iako smo prethodno mogli uočiti neke tvorenice koje su potpuno identične u objema Biblijama, možemo zaključiti da većina tvorenica koje se izdvajaju kao bitna odrednica biblijskoga stila također postoje u SHP *Bibliji*, no u pomalo drugačijem obliku zbog drugačijega (ili suvremenijega) odabira leksema. Primjerice, na mjestima gdje se u *Jeruzalemskoj Bibliji* upotrebljava riječ *pozemljari*, u SHP *Bibliji* upotrebljavaju se sintagme: *stanovnici Zemlje* (Otk 3, 10), *oni što žive na Zemlji* (Otk 8, 13), *koji žive na Zemlji* (Otk 13, 8) te *oni koji žive na Zemlji* (Otk 14, 6). Slično se događa i s riječju *pozvanici* koja je u SHP *Bibliji* izražena sljedećim sintagmama: *i vas je Bog pozvao* (Rim 1, 6), *koje Bog poziva* (Rim 1, 7), *vi ste pozvani* (1 Kor 1, 2) te *i pozvani* (Otk 17, 14). No kad promotrimo riječ *suzajedničari* situacija je pomalo složenija. Međutim, u SHP *Bibliji* ponovno primjećujemo isti princip; takve tvorenice zamjenjuju se suvremenijim izrazima ovisno o kontekstu u kojem se nalaze.

Tablica 2. Usporedba biblijskih redaka u kojima se u *Jeruzalemskoj Bibliji* upotrebljava riječ *suzajedničar* (usp. Jelaska i Babić 2022: 283–284)

JB2020	SHP2020	
<i>suzajedničar korijena</i>	<i>primate život iz izvornoga korijena</i>	Rim 11, 17
<i>suzajedničar u njemu</i>	<i>imati udjela u</i>	1 Kor 9, 23
<i>suzajedničari moje milosti</i>	<i>sa mnom dijelite milost</i>	Fil 1, 7
<i>suzajedničar u nevolji</i>	<i>koji s vama dijeli patnje</i>	Otk 1, 9
<i>da ne budete suzajedničari grijeha njezinih</i>	<i>ne sudjelujte u njezinom grijehu</i>	Otk 18, 4

Naime, još neke od tvorenica koje se javljaju u *Jeruzalemskoj Bibliji* jesu *pismoznanac* i *zakonoznanac*, a u *SHP Bibliji* za oba izraza upotrebljava se sintagma *učitelj Zakona* (Mt 8, 19; Mt 22, 35). Također, tvorenica *muškoložnici* u *SHP Bibliji* iskazuje se ili suvremenijom riječju *homoseksualci* (1 Tim 1, 10), ili konstrukcijom riječi *muškarci koji se upuštaju u seksualne odnose s drugim muškarcima* (1 Kor 6, 9). Slično primjećujemo i kod tvorenice *idolopoklonik* koja se u *SHP Bibliji* iskazuje sintagmom *štuje lažne bogove* (1 Kor 5, 11) ili *štovatelj idola* (Ef 5, 5) (usp. Jelaska i Babić 2022: 283–284).

4.1.3.2. Sinonimi

Kada je riječ o uporabi sinonima u Bibliji, Jelaska i Babić (2022: 288–289) tvrde da postoje karakteristični sinonimi za hrvatski biblijski stil imajući na umu *Jeruzalemsku Bibliju* iz koje izdvajaju neke karakteristične sinonime kao primjerice: *govoriti*, *zboriti*, *kazati* i *reći*. Međutim, situacija u *SHP Bibliji* po tome je pitanju drugačija. Naime, u njoj se upotrebljavaju sinonimi *govoriti* (Post 22, 9) i *reći* (Post 3, 1), no sinonimi *zboriti* i *kazati* ondje se ne mogu pronaći. Na mjestima u *Jeruzalemskoj Bibliji* gdje se oni upotrebljavaju, u *SHP Bibliji* ponovno nailazimo na *govoriti* (Mt 13, 3) i *reći* (Post 12, 18). Također, zanimljivo je osvrnuti se na sinonime *ići* i *hoditi*. U *SHP Bibliji* (za razliku od *Jeruzalemske Biblije*) glagol *hoditi* se ne upotrebljava. Na mjestima gdje se on pojavljuje u *Jeruzalemskoj Bibliji* u doslovnome značenju, u *SHP Bibliji* upotrebljen je glagol *ići*. Međutim, na mjestima gdje glagol *hoditi* ima preneseno značenje, u *SHP*

Bibliji možemo uočiti različite sintagme koje na neki način „podoslovnjuju“ metaforu u određenom kontekstu.

Tablica 3. Usporedba biblijskih redaka u kojima se u *Jeruzalemskoj Bibliji* glagol *hoditi* upotrebljava u prenesenom značenju (usp. Jelaska i Babić 2022: 289)

JB2020	SHP2020	
<i>Henok <u>je hodio</u> s Bogom.</i>	<i>Henok <u>je živio u bliskom odnosu s Bogom</u></i>	Post 5, 22
<i>pred čijim <u>sam licem</u> <u>hodio</u></i>	<i><u>po čijoj volji živim</u></i>	Post 24, 40

Nadalje, u Bibliji se sinonimi češće nego u običnome jeziku javljaju u paru ili u nizu, čime se ističe dio značenja koji im je različit (Jelaska i Babić 2022: 288–289). Jedan od primjera koji se navodi jest *trebalo se veseliti i radovati* (Lk 15, 32), a isti taj redak u SHP Bibliji glasi *morali smo proslaviti i veseliti se*. U tome primjeru vidimo da sinonimi nisu jednaki kao i u *Jeruzalemskoj Bibliji*, ali zasigurno možemo uočiti da i u SHP Bibliji postoji karakteristika sinonimskog odnosa riječi u istoj rečenici (usp. Jelaska i Babić 2022: 288–289).

4.1.3.3. Antonimi

Osim antonimskih parova koji su identični u objema Biblijama, postoje i sljedeći antonimski parovi koji u objema Biblijama ukazuju na isti smisao, no odabir riječi kojima će se iskazati antonimski odnos suvremeniji je ili naprosto drugačiji. Neke od takvih primjera možemo uočiti u Mudrim izrekama.

Tablica 4. Usporedba antonimskog odnosa u Mudrim izrekama (usp. Jelaska i Babić 2022: 289)

JB2020	SHP2020	
<i><u>Lijena ruka osiromašuje</u> čovjeka, a <u>marljiva ga obogaćuje</u>.</i>	<i><u>Lijene ruke uzrokuju siromaštvo, a vrijedne ruke donose bogatstvo.</u></i>	Izr 10, 4

<i><u>Mudar</u> sin veseli oca, a <u>lud</u> je sin žalost majci svojoj.</i>	<i><u>Mudar</u> sin veseli oca, a <u>glup</u> sin žalosti majku.</i>	Izr 10, 1
--	--	-----------

Druge primjere možemo uočiti kad promotrimo antonime Ivanova evanđelja, koji su izdvojeni kao karakteristika biblijskoga stila, a također su sadržajno pristuni u SHP *Bibliji* iako je njihova forma nešto drugačija.

Tablica 5. Usporedba antonimskih odnosa u Ivanovu evanđelju (usp. Jelaska i Babić 2022: 289)

JB2020	SHP2020	
<i>koji <u>za mnom dolazi</u>, <u>preda mnom</u> je jer bijaše prije mene</i>	<i>Onaj koji <u>dolazi poslije mene</u> veći je od mene jer <u>je živio prije</u> nego što sam se ja rodio</i>	Iv 1, 15
<i>Sve <u>postade</u> po njoj i bez nje <u>ne postade</u> ništa.</i>	<i>Po njemu <u>je sve stvoreno</u>. Ništa <u>nije stvoreno</u> bez njega.</i>	Iv 1, 3
<i>K svojim <u>dođe</u> i njegovi ga <u>ne primiše</u>.</i>	<i><u>Došao je</u> u svijet koji je bio njegov, ali njegov ga <u>vlastiti narod nije prihvatio</u>.</i>	Iv 1, 11

Slično se događa i s kontekstualnim antonimima. U SHP *Bibliji* radi se ili o drugačijem ili o suvremenijem načinu prijevoda, stoga antonimi nisu identični, ali antonimski odnos zasigurno je prisutan.

Tablica 6. Usporedba kontekstualnih antonima (usp. Jelaska i Babić 2022: 289)

JB2020	SHP2020	
<i><u>gladne</u> napuni dobrima, a <u>bogate</u> ostavi prazne</i>	<i><u>Gladne</u> je obasuo svakovrsnim dobrima, a <u>bogataše</u> poslao od sebe praznih ruku.</i>	Lk 1, 53

<i><u>silne</u> zbacila s prijestolja, a uzvisila <u>neznatne</u></i>	<i><u>Vladare</u> je svrgnuo s njihovih prijestolja, a <u>ponizne</u> je uzvisio.</i>	Lk 1, 52
<i>Ne dopušta Jahve da gladije duša <u>pravednika</u>, ali odbija pohlepu <u>opakih</u>.</i>	<i>Bog ne dopušta da <u>pravedni</u> gladiju, dok apetite <u>zlih</u> neće zadovoljiti.</i>	Izr 10, 3

4.1.3.4. Višečlani slijedovi riječi

U ovome slučaju ponovno dolazi do slične situacije kao i s tvorenicama. Naime, određeni slijedovi riječi kao što su *čovjek neporočan* ili *čovjek bogobožan* u SHP Bibliji nisu prisutni. Na mjestu tih riječi stoje neke druge riječi ili skupovi riječi koji su bliži svakodnevnom načinu izražavanja. Zanimljivo je promotriti riječi i skupove riječi koje se upotrebljavaju na tim mjestima ovisno o kontekstu rečenice.

Tablica 7. Usporedba biblijskih redaka u kojima se u *Jeruzalemskoj Bibliji* upotrebljavaju pridjevi *neporočan* i *bogobožan* (usp. Jelaska i Babić 2022: 290)

JB2020	SHP2020	
<i>Noa je bio <u>čovjek</u> pravedan i <u>neporočan</u></i>	<i>Noa je bio pravedan, <u>čovjek</u> <u>besprijeckornog ponašanja</u></i>	Post 6, 9
<i>Bio je to <u>čovjek neporočan</u> i pravedan</i>	<i>Bio je <u>besprijeckoran</u> i pošten</i>	Job 1, 1
<i>jer sam ja <u>čovjek</u> <u>bogobožan</u></i>	<i>jer ja <u>poštujem Boga</u></i>	Post 42, 18
<i>Satnik Kornelije, <u>muž</u> pravedan i <u>bogobožan</u></i>	<i>On je pravedan i <u>pobožan čovjek</u></i>	Dj 10, 22
<i>Taj <u>čovjek</u>, pravedan i <u>bogobožan</u></i>	<i>pravedan čovjek po imenu Šimun, <u>koji je istinski štovao Boga</u></i>	Lk 2, 25
<i>Znamo da Bog grešnike ne uslišava; nego je li tko <u>bogobožan</u> i vrši li</i>	<i>Poznato je da Bog ne uslišava grešnike, nego onoga tko mu je <u>odan</u> i tko mu se pokorava.</i>	Iv 9, 31

<i>njegovu volju, toga uslišava.</i>		
<i>Kornelije, satnik takozvane italske čete, pobožan i <u>bogobožazan</u></i>	<i>On je bio pobožan čovjek i <u>predan Bogu</u></i>	Dj 10, 1-2

4.1.3.5. Pridjevsko-imenske kolokacije

Jeruzalemska Biblija i *SHP Biblija* dijele neke pridjevsko-imenske kolokacije karakteristične za biblijski stil. Sadržaj tih kolokacija je isti, a razlika je u formi. Primjerice, ono što je u *Jeruzalemskoj Bibliji gorušičino zrno*, u *SHP Bibliji* je *sjeme gorušice* (Mt 13, 31), a ono što je u *Jeruzalemskoj Bibliji dobro uzrasla stoka*, u *SHP Bibliji* izraženo je sintagmom *snažnije životinje iz stada* (Post 30, 41) (usp. Jelaska i Babić 2022: 292).

4.1.3.6. Imensko-imenske kolokacije

Možemo primijetiti da se ovaj tip kolokacija vrlo malo razlikuje kada se promotre dva prijevoda. Razlike su većinom u odabiru neke riječi ili u odabiru padeža. Pa tako u *Jeruzalemskoj Bibliji* nailazimo na *dar prorokovanja* i *sinove svjetlosti*, a u *SHP Bibliji* nailazimo na *dar proricanja* (1 Kor 13, 2) i *sinove svjetla* (Iv 12, 36). Kada govorimo o odabiru različitoga padeža za istu kolokaciju, onda u *Jeruzalemskoj Bibliji* primjećujemo *sol zemlje* i *svjetlost svijeta*, a u *SHP Bibliji* primjećujemo *sol zemlji* (Mt 5, 13) i *svjetlost svijetu* (Mt 5, 14).

4.1.3.7. Višečlane kolokacije proširene suznačnicama

Slično kao i s većinom tvorenicama, događa se u višečlanoj kolokaciji *od koljena do koljena* koja u *SHP Bibliji* može glasiti: *u svim naraštajima* (Izl 3, 15), *za svaki naraštaj*

(Ps 33, 11), *kroz sva pokoljenja* (Izr 27, 24) te *iz pokoljenja u pokoljenje* (Lk 1, 50) (usp. Jelaska i Babić 2022: 293).

4.1.3.8. Glagolsko-imenske kolokacije

Nadalje, smisao sljedećih glagolsko-imenskih kolokacija u objema je Biblijama isti, no one su izrazom različite. Primjerice, u *Jeruzalemskoj Bibliji* naići ćemo na kolokacije: *spoznati Jahvu, činiti znamenja, izvrnuti sramoti te s tugom strovaliti (dolje u Šeol)*. S druge strane, u *SHP Bibliji* u istim tim redcima naići ćemo na kolokacije: *spoznati Boga* (Izl 19, 21), *činiti čudesne znakove* (Iv 3, 2), *izložiti sramoti* (Mt 1, 19) te *otjerat (ćete me) tužnog (u grob)* (Post 44, 29). Još jedan primjer sličnih kolokacija jest *Ne čini preljuba* na koji nailazimo u *Jeruzalemskoj Bibliji*, dok u *SHP Bibliji* ta rečenica glasi *Ne poćini preljub* (Mt 5, 27; Mt 19, 18) te se u tome slučaju radi samo o različitim odabiru padeža (usp. Jelaska i Babić 2022: 294).

4.1.3.9. Višećlane glagolske kolokacije

Različit odabir riječi ili padeža možemo uočiti i u kategoriji višećlanih glagolskih kolokacija. Recimo, u *Jeruzalemskoj Bibliji* uočavamo kolokacije: *došao je čas, uskrsnuti neraspadljivi te suditi žive i mrtve*, a u *SHP Bibliji* na istim mjestima uočavamo kolokacije: *je došlo vrijeme* (Iv 16, 21), *uskrsnuti nepropadljivi* (1 Kor 15, 52) te *suditi živima i mrtvima* (2 Tim 4, 1). Kolokacija *spoznati nadspoznatljivu ljubav Kristovu* bila bi jedan od složenijih primjera, a ona u *SHP Bibliji* glasi: *da upoznate tu ljubav koja nadilazi znanje* (Ef 3, 19). Isto tako, zanimljivo je promotriti kako se značenje kolokacije *dobro činiti* iskazuje u *SHP Bibliji* pomoću drugoga izbora riječi.

Tablica 8. Usporedba biblijskih redaka u kojima se u *Jeruzalemskoj Bibliji* upotrebljava izraz *dobro činiti* (usp. Jelaska i Babić 2022: 294–295)

JB2020	SHP2020	
<i>koje mi je <u>dobro činiti</u></i>	<i>kakvo <u>dobro djelo</u> moram <u>učiniti</u></i>	Mt 19, 16
<i>kad god hoćete možete im <u>dobro činiti</u></i>	<i>moći ćete im <u>pomoći</u> kada god budete željeli</i>	Mk 14, 7

Znati dakle <u>dobro činiti</u> , a ne činiti – grijeh je.	Tko <u>ne čini ono što zna da je dobro</u> , čini grijeh.	Jk 4, 17
--	---	----------

4.1.3.10. Glagolsko-priložne kolokacije

Različit izbor riječi primjećujemo i u glagolsko-priložnim kolokacijama. Primjerice, u *Jeruzalemskoj Bibliji* naići ćemo na kolokacije *činiti subotom*, *suditi pravedno* te *govoriti razgovijetno*, a u istim biblijskim redcima u SHP *Bibliji* naići ćemo na kolokacije: *činiti na šabat* (Mt 12, 2), *donosi pravedne odluke* (Izr 31, 9) te *govorit (će) tečno* (Iz 32, 4) i *jasno govoriti* (Mk 7, 35) (usp. Jelaska i Babić 2022: 295).

4.1.3.11. Poslovice

Nadalje, kao bitno obilježje biblijskoga stila izdvojene su i poslovice – slikovite izreke koje uopćavaju i tipiziraju raznovrsne životne pojave (Kekez 1984 u: Jelaska i Babić 2022: 296). Naravno, u objema Biblijama pronalazimo navedenu karakteristiku, a jedina razlika jest u izboru riječi kojima se poslovice prenosi.

Tablica 9. Usporedba poslovice (usp. Jelaska i Babić 2022: 296)

JB2020	SHP2020	
<i>Jer koga Jahve ljubi onoga i kori, kao otac sina koga voli.</i>	<i>Jer, Bog ispravlja koga voli, kao otac sina kojim se ponosi.</i>	Izr 3, 12
<i>Drži daleko od sebe lažna usta i udalji od sebe usne prijevarne.</i>	<i>Ukloni pokvarenost iz svojih usta i prijevarne sa svojih usana.</i>	Izr 4, 24

4.1.4. Razlikovanje u nazivu ili načinu pisanja

Još jedna od različitosti između dvaju prijevoda leži naprosto u odabiru naziva, ili načinu pisanja pojedinih naziva ili vlastitih imena. Tako u *Jeruzalemskoj Bibliji* imamo: *Šimuna Cirenca*, *Bat-Šebu*, *Meripske vode* i *kraljicu od Sabe*, a u SHP *Bibliji* nalazimo na: *Šimuna iz Cirene* (Lk 23, 26), *Bat Šebu* (2 Sam 11, 3), *vode Meribe* (Br 27, 14) i *kraljicu Šebe* (1 Kr 10, 4). Naposljetku, kad promatramo razliku u nazivima pojedinih knjiga Biblije, onda u *Jeruzalemskoj Bibliji* primjećujemo *Levitski zakonik* i *Knjigu*

ponovljenoga Zakona, a u SHP Bibliji nalazimo: *Knjigu Levitskog zakonika* (Lev 0, 0) i *Knjigu ponovljenog Zakona* (Pnz 0, 0) (usp. Jelaska i Babić 2022: 287).

4.1.5. Razlika u izražavanju glagolskim konstrukcijama

U ovoj kategoriji ističe se razlika u prijevodima između korištenja nominalnih (JB2020) i glagolskih konstrukcija (SHP2020). Kao karakterističnu imensko-pridjevnu kolokaciju hrvatskoga biblijskog stila ističe se *zapovijed Jahvina* koju u SHP Bibliji ne nalazimo. U *Jeruzalemskoj Bibliji* tu kolokaciju nalazimo, i to u retku: *Ovo je zapovijed Jahvina*, dok na istom mjestu u SHP Bibliji uočavamo glagolsku konstrukciju rečenice: *Ovako je Bog zapovijedio* (Izl 16, 23). Sličnu situaciju nalazimo i u retku: *Na zapovijed Jahvinu Mojsije ih popisa*, dok isti taj redak u SHP Bibliji glasi: *I Mojsije ih je prebrojao, kao što mu je zapovijedio Bog* (Br 3, 16). Na isti princip možemo naići i ako promotrimo neke od biblijskih frazema; koji se u SHP Bibliji na neki način „podoslovnjuju“.

Tablica 10. Usporedba upotrebe imenskih i glagolskih konstrukcija riječi (usp. Jelaska i Babić 2022: 291–293)

JB2020	SHP2020	
<i>Hajde da Sionu objavimo <u>djelo Jahve</u>, Boga našega.</i>	<i>Svima ćemo ondje razglasiti <u>što je naš Bog učinio.</u></i>	Jer 51, 10
<i>Ali još iste noći dođe Natanu ova <u>Jahvina riječ</u></i>	<i>No već iste <u>je</u> noći <u>Bog govorio</u> Natanu</i>	2 Sam 7, 4
<i>Ali je <u>oko Božje</u> bdjelo nad starješinama judejskim,</i>	<i>No <u>Bog je bдио</u> nad židovskim starješinama</i>	Ezr 5, 5
<i>Ti si ipak štitiš moj, Jahve</i>	<i>Ali ti me štitiš, Bože</i>	Ps 3, 3-4
<i>Prvorođenac od mrtvih</i>	<i>on je prvi ustao iz mrtvih</i>	Kol 1, 18

4.2. Morfološka razina hrvatskoga biblijskog stila

U ovome će poglavlju biti uspoređene sličnosti i razlike dvaju biblijskih prijevoda na morfološkoj razini koje se izdvajaju kao bitne odrednice (prema Jelaska i Babić 2022: 296–298; Klaić i Botica 2022: 322–328; Pranjković 2006: 24–25) hrvatskoga biblijskog stila.

4.2.1. Upotreba jednostavnih prošlih oblika (aorista i imperfekta)

Kada govorimo o morfološkim karakteristikama hrvatskoga biblijskog stila, kao glavno obilježje prije svega se izdvaja upotreba jednostavnih prošlih oblika; aorista i imperfekta (Jelaska i Babić 2022: 296). Pranjković tvrdi da je to obilježje uočljivo u prijevodima biblijskih tekstova, čak i kad riječ nije samo o starijim prijevodima, nego i o onim najnovijima (Pranjković 2006: 24). Kada u ovome kontekstu uspoređujemo prijevod *Jeruzalemske Biblije* i *SHP Biblije*, zaključuje se da *SHP Biblija* ne upotrebljava aoriste i imperfekte, već umjesto njih upotrebljava perfekt ili krnji perfekt. U odlomku Matejeva evanđelja to se jasno primjećuje.

Tablica 11. Usporedba upotrebe perfekta, krnjega perfekta, aorista i imperfekta u Matejevu evanđelju (usp. Klaić i Botica 2022: 322)

Mt 4, 1-11	JB2020	SHP2020
perfekt	0	10
krnji perfekt	2	6
aorist	7	0
imperfekt	0	0

Jednako se može uočiti i u odlomku Ivanova evanđelja.

Tablica 12. Usporedba upotrebe perfekta, krnjega perfekta, aorista i imperfekta u Ivanovu evanđelju (usp. Klaić i Botica 2022: 323)

Iv 18, 1-11	JB2020	SHP2020
-------------	--------	---------

perfekt	3	30
krnji perfekt	1	4
aorist	10	0
imperfekt	3	0

Čak i ako zavirimo u Stari zavjet te promotrimo odlomak iz Knjige Postanka, uočiti ćemo isti princip.

Tablica 13. Usporedba upotrebe perfekta, krnjega perfekta, aorista i imperfekta u Knjizi Postanka (usp. Jelaska i Babić 2022: 296)

Post 7, 21-24	JB2020	SHP2020
perfekt	0	8
krnji perfekt	0	0
aorist	5	0
imperfekt	4	0

4.2.2. Obilatija uporaba imperativa

Kao još jedno bitno svojstvo hrvatskoga biblijskog stila, izdvaja se obilatija uporaba imperativa. Kao posebno karakteristični za biblijski stil navode se takozvani „niječni imperativi“ te „arhaični oblici imperativa“ (Pranjković 2006: 24–25).

Kada promatramo „uobičajene“ imperATIVE u Jeruzalemskoj Bibliji i SHP Bibliji, možemo uočiti da su oni itekako prisutni u objema.⁹ Isto vrijedi i za „niječne imperATIVE“ za koje se tvrdi da posebice pripadaju biblijskome stilu ako su tvoreni od svršenih glagola (npr. *Ne ubij*), za razliku od niječnih imperativa koji su u svakodnevnoj komunikaciji obično tvoreni od nesvršenih glagola (npr. *Ne gazi travu*). Primjere niječnih imperativa tvoreni od nesvršenih glagola nalazimo u objema Biblijama, a

⁹ Primjerice, ako pogledamo Ef 5, 14-20 ili Pj 2, 10-11; 14-15 (usp. Jelaska i Babić 2022: 297).

jedan koji je u objema prijevodima identičan jest *Ne ukradi* (Izl 20, 15). Drugi primjeri također su tvoreni od svršenih glagola, no u *Jeruzalemskoj Bibliji* glase: *Ne ubij* i *Ne sagriješ bludno*, dok u *SHP Bibliji* glase: *Ne poćini ubojstvo* (Izl 20, 13) i *Ne poćini preljub* (Izl 20, 14) (usp. Pranjković 2006: 25).

Do razlike u imperativima dolazimo kada promotrimo arhaićne oblike imperativa, unutar kojih Pranjković posebice izdvaja imperativ 3. l. jd. koji se ne tvori uz pomoć poticajne ćestice *neka*; što znaći da nije tvoren analitićki, nego sintetićki. Drugim rijećima, takav oblik imperativa ima isti oblik kao imperativ drugoga lica jednine. Pranjković kao glavni primjer za arhaićni imperativ izdvaja dijelove molitve Oćenaš: *sveti se ime tvoje, dođi kraljevstvo tvoje, budi volja tvoja*. Takav imperativ javlja se u *Jeruzalemskoj Bibliji*, no u *SHP Bibliji* uoćavamo zanimljivu situaciju. Naime, jedan je imperativ arhaićan, a druga dva tvorena su pomoću ćestice *neka* te su stoga blići suvremenome jeziku: *sveti se ime tvoje. / Neka doće kraljevstvo tvoje. / Neka bude volja tvoja...* (Mt 6, 9-10) (Pranjković 2006: 25).

4.2.3. Zanaganica *nj* i ostale zanaganice

Još jedno obilježje hrvatskoga biblijskog stila koje se izdvaja kao znaćajno jest zanaganica muškoga roda u akuzativu umjesto *njega*, a koja glasi *nj*. Naime, ta se karakteristika u *Jeruzalemskoj Bibliji* moće uoćiti na primjerima: *David doista za nj kaće* (Dj 2, 25) i *U Bezeku zatekoće Adoni-Sedeka, udariće na nj i poraziće Kanaance i Perićane* (Suci 1, 5), a u *SHP Bibliji* na tom je mjestu daleko suvremeniji oblik zamjenice (*njega*), a zanaganica muškoga roda u akuzativu (*nj*) općenito se ne upotrebljava u *SHP Bibliji* (usp. Jelaska i Babić 2022: 298). Isto vrijedi i za ostale zanaganice koje se javljaju u *Jeruzalemskoj Bibliji*. Smatramo da je i njih bitno uvrstiti u kategoriju zanaganica u biblijskome tekstu. Kao i zanaganica *nj*, uz prijedloge dolaze i ostale zanaganice: *za me* (Izl 8, 24), *za te* (Sir 4, 28), *(u)za se* (Ef 6, 16; Post 13, 11).

4.2.4. Veliki broj istoizraznih oblika prezenta i aorista

Još jedna od pojava koja se smatra bitnim obilježjem hrvatskoga biblijskog stila jest veliki broj istoizraznih oblika prezenta i aorista (pz/ao)¹⁰, što znaći da je glagol

¹⁰ Kratica prema: Klaić i Botica (2022: 322).

ujedno napisan u obliku 3. l. jd. prezenta i u 3. l. jd. aorista, stoga taj oblik možemo tumačiti i kao prezent i kao aorist (Klaić i Botica 2022: 327–328). Kada u ovome aspektu uspoređujemo *Jeruzalemsku* i SHP *Bibliju*, dolazimo do zaključka da u dijelovima SHP *Biblije* istoizrazni oblici prezenta i aorista uopće nisu zastupljeni. S druge strane, u *Jeruzalemskoj Bibliji* podosta su zastupljeni, kao recimo u dijelovima Matejeva ili Ivanova evanđelja.

Tablica 14. Usporedba upotrebe istoizraznih oblika prezenta i aorista u Matejevu evanđelju (usp. Klaić i Botica 2022: 322)

Mt 4, 1-11	JB2020	SHP2020
pz/ao	7	0

Tablica 15. Usporedba upotrebe istoizraznih oblika prezenta i aorista u Ivanovu evanđelju (usp. Klaić i Botica 2022: 323)

Iv 18, 1-11	JB2020	SHP2020
pz/ao	10	0

4.2.5. Glagolski prilozi sadašnji i prošli

Kada je riječ o glagolskim priložima sadašnjima i prošlima, tvrdi se da se ti oblici toliko rijetko pojavljuju da su „zanemarivi za istraživanje“ i da „ne donose nikakve zaključke o biblijskome stilu“ (Klaić i Botica 2022: 325). Ipak, situacija nije tako crno-bijela kakvom se na prvi pogled može učiniti. Naime, u znanstvenome je radu (Klaić i Botica 2022) provedena usporedba samo dvaju ulomaka: jednoga iz Matejeva (Mt 4, 1-11), a drugoga iz Ivanova evanđelja (Iv 18, 1-11). Kada se radi o manjoj količini uspoređivanoga teksta, oblici kao što su glagolski prilozi prošli i sadašnji nemaju priliku u tako malo redaka pokazati koliko su zapravo učestali u biblijskome stilu. Stoga vidimo da se u *Jeruzalemskoj Bibliji* glagolski prilozi sadašnji ili prošli pojavljuju jednom ili nijednom u obama odlomcima evanđelja, dok se u SHP *Bibliji* u tim odlomcima ne pojavljuju nijednom. Iz toga može proizići naizgled logičan zaključak da su takvi oblici zanemarivi za biblijski stil. No, budući da se u spomenutome znanstvenom radu

uspoređuje upotreba glagolskih oblika u dvadesetak prijevoda Biblije, usporedna analiza na velikom uzorku teksta bila bi veoma komplicirana i praktički nemoguća. S druge strane, kada se uspoređuju samo dva biblijska prijevoda, onda je podrobnija analiza zastupljenosti ovih oblika na većem uzorku biblijskoga teksta mnogo jednostavnija (usp. Klaić i Botica 2022: 325).

U ovome poglavlju analizirat će se zastupljenost glagolskih priloga sadašnjih i prošlih u objema Biblijama, a kao uzorak za analizu uzeli smo cijelo Matejevo i cijelo Ivanovo evanđelje da bi se vidjela razlika u količini glagolskih priloga na razini odlomaka i na razini cijelih evanđelja (usp. Klaić i Botica 2022: 322–323). Također, u uzorak za analizu uvrstili smo i cijelu Knjigu Postanka (da bi se analizu provelo i na dijelu *Staroga zavjeta*). Prije same analize, objasnit ćemo zašto određene glagolske priloge nismo uključili u ukupan broj glagolskih priloga u pojedinoj knjizi Biblije (iako je njihov broj također zabilježen u tablicama). Naime, budući da se radi o usporedbi starijega i novijega prijevoda Biblije, cilj je bio što preciznije istaknuti kontrast između nesuvremenoga i suvremenoga. S obzirom na to da su neki glagolski prilozima sadašnji sasvim prirodni u razgovornome stilu te se više i ne percipiraju kao glagolski prilozima sadašnji, samim time njihovo javljanje u suvremenome prijevodu nije relevantno (jer se radi o suvremenim izrazima). Takve glagolske priloge sadašnje odlučili smo za potrebe ovoga diplomskoga rada nazvati „nevidljivim glagolskim prilozima“ zato što u rečenici izvršavaju drugačiju funkciju nego „obični“ glagolski prilozima sadašnji te su se zbog toga toliko stopili sa svakodnevnim izrazom da ih se ne percipira kao nesuvene pojavnosti u biblijskome tekstu. Nevidljivi glagolski prilozima sadašnji koji se javljaju u Matejevu i Ivanovu evanđelju te u Knjizi Postanka jesu: *budući (da)* i *(ne) uključujući*, a glagolski prilozima sadašnji koje bismo također svrstali u tu kategoriju, a nisu pristuni u ovim dijelovima Biblija jesu: *zahvaljujući (tome)*, *sudeći (po tome)* i *vodeći* (u kontekstu pridjeva: vodeći svećenici).

Tijekom analize Matejeva evanđelja, uočili smo da postoji golema razlika u količini upotrebe glagolskih priloga prošlih (gpp) i glagolskih priloga sadašnjih (gps)¹¹. Pokazalo se da su glagolski prilozima općenito (računajući zajedno prošle i sadašnje) gotovo tri puta više zastupljeni u *Jeruzalemskoj Bibliji* nego u *SHP Bibliji*. Kada je riječ

¹¹ Kratice po uzoru na: Klaić i Botica (2022).

o glagolskim priložima prošlim, oni su točno devetnaest puta zastupljeniji u *Jeruzalemskoj* nego u SHP *Bibliji*; a glagolski prilozi sadašnji točno su dvostruko zastupljeniji u *Jeruzalemskoj Bibliji*.

Tablica 16. Usporedba upotrebe glagolskih priloga u Matejevu evanđelju (usp. Klaić i Botica 2022: 322–323)

Evandjelje po Mateju	JB2020	SHP2020
gpp+gps	104	35
gpp	38	2
gps	66	33
nevidljivi glagolski prilozi	1	5

Nakon analize Ivanova evanđelja, došli smo do sličnoga rezultata. Naime, ukupan broj glagolskih priloga jest oko tri i pol puta veći u *Jeruzalemskoj* nego u SHP *Bibliji*. Glagolski prilozi prošli više su od deset puta zastupljeniji u *Jeruzalemskoj Bibliji*, a glagolski prilozi sadašnji također su zastupljeniji u *Jeruzalemskoj Bibliji*, i to više nego dvostruko.

Tablica 17. Usporedba upotrebe glagolskih priloga u Ivanovu evanđelju (usp. Klaić i Botica 2022: 322–323)

Evandjelje po Ivanu	JB2020	SHP2020
gpp+gps	40	11
gpp	21	2
gps	19	9
nevidljivi glagolski prilozi	4	4

Sličnu situaciju nalazimo i u Starome zavjetu kada promotrimo Knjigu Postanka. Ondje uočavamo da je ukupan broj glagolskih priloga oko tri i pol puta veći u *Jeruzalemskoj* nego u SHP *Bibliji*. Glagolski prilozi prošli zastupljeniji su više od

dvadeset puta u *Jeruzalemskoj Bibliji* u odnosu na SHP *Bibliju*, a glagolski prilozi sadašnji su oko jedan i pol puta zastupljeniji u *Jeruzalemskoj Bibliji*.

Tablica 18. Usporedba upotrebe glagolskih priloga u Knjizi Postanka (usp. Klaić i Botica 2022: 322–323)

Knjiga Postanka	JB2020	SHP2020
gpp+gps	64	18
gpp	41	2
gps	23	16
nevidljivi glagolski prilozi	5	9

4.3. Sintaktička razina hrvatskoga biblijskog stila

U ovome će poglavlju biti riječi o glavnim obilježjima hrvatskoga biblijskog stila na sintaktičkoj razini te će se analizirati sličnosti i razlike u njihovoj zastupljenosti u dvama biblijskim prijevodima.

4.3.1. Obilježen red riječi

Obilježen red riječi ističe se kao bitno obilježje biblijskoga stila. Možemo primijetiti da *Jeruzalemska Biblija* mnogo više teži obilježenom redu riječi nego SHP *Biblija* koja u pravilu teži neobilježenom redu riječi. Usporedit ćemo neke dijelove Biblije u kojima se može vidjeti kakav se red riječi pretežito koristi; bilo da je riječ o obilježenom redu riječi prijedložnih izraza, o obilježenom položaju kada glagol dolazi na kraju rečenice, o glagolu koji u rečenici dolazi prije subjekta ili je pak riječ o postpoziciji (Pranjčević 2006: 27–29; Jelaska i Babić 2022: 298–300). Sljedeća tablica zorno prikazuje razliku između reda riječi u dvama prijevodima Biblije.

Tablica 19. Usporedba obilježenoga i neobilježenoga reda riječi u rečenici (usp. Jelaska i Babić 2022: 298–300)

JB2020	SHP2020	
<i>Krist <u>slavom Očevom</u> bi uskrišen od mrtvih</i>	<i>kao što je i Krist ustao iz smrti <u>po slavnoj snazi svoga Oca</u></i>	Rim 6, 4
<i>nama koji smo <u>s njime</u> zajedno jeli i pili...</i>	<i>mi smo jeli i pili <u>s njim</u></i>	Dj 10, 41
<i>Ako se propovijeda da je Krist <u>od mrtvih uskrsnuo</u>...</i>	<i>No ako propovijedamo da je Krist <u>ustao od mrtvih</u>...</i>	1 Kor 15, 12
<i>Kad je faraon vidio da je nastupilo olakšanje, srce mu otvrdnu te ne poslušā Mojsija i Arona, kako <u>je Jahve i kazao</u>.</i>	<i>Kad je faraon vidio da je nastupilo olakšanje, opet je otvrdnuo svoje srce i nije ih htio poslušati, baš kao što <u>je najavio Bog</u>.</i>	Izl 8, 11-15
<i>Učitelju, tko li sagriješi, on ili njegovi roditelji te se <u>slijep rodio</u>?</i>	<i>Učitelju, tko je sagriješio da se <u>rodio slijep</u>? On ili njegovi roditelji?</i>	Iv 9, 2

<i>Svetkovao se tada u Jeruzalemu Blagdan posvećenja.</i>	<i>Tada je došla zima, u Jeruzalemu se svetkovao Blagdan posvećenja.</i>	Iv 10, 22
<i>U ono vrijeme prolazio je Isus subotom kroz usjeve.</i>	<i>U ono je vrijeme, na šabat, dan odmora, Isus prolazio kroz žitna polja.</i>	Mt 12, 1
<i>za naraštaje buduće (Pranjковиć 2006: 28)</i>	<i>za sve buduće naraštaje</i>	Post 9, 12
<i>sinovi Noini (Pranjковиć 2006: 28)</i>	<i>Noini sinovi</i>	Post 9, 18

4.3.2. Položaj enklitike u rečenici

Smatramo da je kao posebnu karakteristiku hrvatskoga biblijskog stila bitno istaknuti položaj enklitike u rečenici. Naime, to je još jedna od karakteristika koja izdvaja hrvatski biblijski stil od recimo svakodnevnoga razgovornog jezika u kojem se obično ne poštuje propisan položaj općenito naglašanih i nenaglašanih riječi, no kad promatramo položaj enklitike taj je kontrast najuočljiviji. Nadalje, u *Jeruzalemskoj Bibliji* propisan se položaj enklitike većinom poštuje, a također i u *SHP Bibliji* što nas možda iznenađuje s obzirom na to da se radi o suvremenome prijevodu za koji se smatra da je pisan „običnim, razgovornim jezikom“ (usp. Jelaska i Babić 2022: 281–282). Ono što je posebice karakteristično za hrvatski biblijski stil jest „razbijanje“ sintagmi enklitikom. Najtipičniji primjer toga bio bi sljedeći: *Božje je kraljevstvo* (npr. Mk 4, 26; Lk 10, 9; Mk 1, 15). Sličnosti u korištenju propisanog položaja enklitika možemo uočiti u sljedećim primjerima.

Tablica 20. Usporedba položaja enklitike u rečenici

JB2020	SHP2020	
<i>Riječi kazane u pravo vrijeme zlatne su jabuke u srebrnim posudama.</i>	<i>Prava riječ, u pravo vrijeme izrečena, kao zlatna je jabuka u zdjeli od srebra.</i>	Izr 25, 11
<i>Ova je žena zatečena u samom preljubu.</i>	<i>ova je žena uhvaćena u preljubu</i>	Iv 8, 4

<i>Doista, udana <u>je</u> žena vezana zakonom dok joj muž živi...</i>	<i>Na primjer, udana <u>je</u> žena po Zakonu vezana za svoga muža do kraja njegovog života...</i>	Rim 7, 2
<i>U ono <u>je</u> vrijeme...</i>	<i>U to <u>je</u> vrijeme...</i>	2 Kr 10, 32
<i>Jer kad bi on blago iskrcao, mnoge <u>bi</u> narode njima nasitio!</i>	<i>Mnogi <u>su se</u> zemaljski kraljevi obogatili na obilju tvoje robe i bogatstva.</i>	Ezr 27, 33
<i>Ijubav <u>je</u> tvoja slađa od vina</i>	<i>jer tvoji <u>su</u> dodiri slađi od vina</i>	Pj 1, 2
<i>Njegova <u>mi je</u> lijeva ruka pod glavom</i>	<i>Lijevu <u>mi</u> ruku pod glavu stavi</i>	Pj 2, 6
<i>i riječi <u>su</u> tvoje dražesne, kao kriške mognanja tvoji <u>su</u> obrazi</i>	<i>Tvoja <u>su</u> usta prekrasna. / Obrazi <u>su</u> tvoji ispod vela...</i>	Pj 4, 3
<i>U Gilgalu sva <u>je</u> njihova zloća</i>	<i>Njihova <u>je</u> zloća počela u Gilgalu</i>	Hoš 9, 15
<i>Nadalje, kraljevstvo <u>je</u> nebesko kao kad trgovac traga za lijepim biserjem...</i>	<i>Kraljevstvo <u>je</u> nebesko i poput trgovca koji traži skupocjene bisere.</i>	Mt 13, 45; Mt 22, 2; Mt, 18, 23; Mt 20, 1

4.3.3. Frazeologizirani izričaj *U ono vrijeme*

Posebno je karakteristična odrednica hrvatskoga biblijskog stila frazeologizirani izričaj *U ono vrijeme*. Taj izričaj vrlo je čest, a posebice se često javlja u tekstovima *Novoga Zavjeta* gdje ima ulogu otvarajuće formule u biblijskom tipu pripovijedanja (Rišner 2001 u: Pranjković 2006: 29). Zanimljivo je da u objema Biblijama možemo naići na frazeologizirani izričaj *u ono vrijeme* (npr. Mt 11, 25; Mt 12, 1; Suci 18, 1) iako je možda naše očekivanje u vezi sa suvremenim prijevodom bilo drugačije. Ipak, iako se izričaj *U ono vrijeme* pojavljuje i u SHP *Bibliji*, ondje možemo uočiti svojevrsnu težnju prema upotrebi drugih (suvremenijih) izraza.

Tablica 21. Usporedba biblijskih redaka u kojima se u *Jeruzalemskoj Bibliji* upotrebljava frazeologizirani izričaj *U ono vrijeme* (usp. Pranjković 2006: 29)

JB2020	SHP2020	
<i>u ono vrijeme</i>	<i>u to vrijeme</i>	Mt 14, 1; 1 Sam 3, 1; 1 Sam 9, 1; 2 Kr 24, 10
<i>u ono vrijeme</i>	<i>tada</i>	Pnz 5, 5
<i>u ono vrijeme</i>	/(nema frazeologiziranoga izričaja)	Jš 12, 1; 1 Sam 4, 1; 1 Ljet 21, 28; Est 2, 21
<i>u ono vrijeme</i>	<i>u vrijeme kad...</i>	Suci 19,1
<i>u ono vrijeme</i>	<i>u vrijeme vladavine...</i>	Rut 1, 1
<i>u ono vrijeme</i>	<i>toga dana</i>	Neh 13, 1

4.4. Sinteza karakteristika hrvatskoga biblijskog stila

Primjeri koji su izdvojeni u provedenoj analizi pokazuju nam da već na leksičkoj razini možemo uočiti 55 karakterističnih biblijskih leksema ili sintagmi koje se u identičnome obliku pojavljuju u obama prijevodima (usp. Jelaska i Babić 2022: 283–295), a to nam pokazuje da *Jeruzalemska* i SHP *Biblija* imaju neke sličnosti barem u jednome dijelu vokabulara kojim se služe. Osim toga, postoje i leksemi ili sintagme koji su gotovo identični u objema Biblijama, a jedina razlika među njima jest način pisanja imena nekog mjesta, biblijske knjige ili vlastitoga imena (*Meripske vode – vode Meribe*, *Levitski zakonik – Knjiga Levitskog Zakonika*, *Bat-Šeba – Bat Šeba*) (usp. Jelaska i Babić 2022: 287). Kada promotrimo ostale karakteristike leksika, možemo uočiti da u objema Biblijama one imaju svoje specifičnosti, no može se reći da su također zajedničke objema Biblijama; ali na razini sadržaja (smisla, značenja, poruke), a razina forme im je različita. To je najuočljivije kada promotrimo neke od sintagmi koje se razlikuju jedino po redu riječi koji je u *Jeruzalemskoj Bibliji* u pravilu obilježen, a u SHP *Bibliji* neobilježen (npr. *čovjek Božji – Božji čovjek*). U tim slučajevima jasno nam je da je značenje tih riječi jednako u objema Biblijama (usp. Jelaska i Babić 2022: 291–295). Različitost u formi, ali istost u sadržaju vrijedi i za mnogo tvorenic (npr. *muškoložnici – homoseksualci*) umjesto kojih se koriste suvremeniji izrazi ili konstrukcije riječi (usp. Jelaska i Babić 2022: 283–284). Isto se događa i s višečlanim slijedovima riječi (npr. *čovjek neporočan – čovjek besprijekornog ponašanja*) i raznim tipovima kolokacija (npr. *dar prorokovanja – dar proricanja; izvrnuti sramoti – izložiti sramoti*) (usp. Jelaska i Babić 2022: 295). Odnose sinonimije i antonimije kao karakteristiku biblijskoga stila također primjećujemo u SHP *Bibliji*; pri čemu su na nekim mjestima sinonimi i antonimi identični, a na nekim mjestima upotrebljavaju se suvremeniji izrazi, no biblijski karakteristični odnosi sinonimije i antonimije u stihovima zasigurno su prisutni (usp. Jelaska i Babić 2022: 289). Također, zastupljenost poslovice je kao obilježje biblijskoga stila prisutno u objema Biblijama, i to većinom u knjizi *Mudrih izreka* (usp. Jelaska i Babić 2022: 296). Najveća razlika na leksičkoj razini bila bi težnja prema korištenju frazema nasuprot težnje prema korištenju glagolskih konstrukcija na tim mjestima. Naime, u *Jeruzalemskoj Bibliji* postoji veća težnja prema upotrebi frazema (npr. *oko Božje*), dok se u SHP *Bibliji* teži „podoslovnjavanju“ značenja frazema (npr. *Bog je bdio*). Sukladno s time, u SHP *Bibliji* postoji težnja

prema upotrebljavanju pretežito glagolskih konstrukcija u odnosu na nominalne (npr. *Ti si štit moj – ti me štitiš*) (usp. Jelaska i Babić 2022: 291–293).

Za razliku od leksičke razine, na morfološkoj razini možemo uočiti mnogo više razlika u karakteristikama hrvatskoga biblijskog stila između *Jeruzalemske* i *SHP Biblije*. Naime, jedina je sličnost koju dijele ta dva biblijska prijevoda upravo obilatija uporaba imperativa (Pranjeković 2006: 24–25), dok su u ostalim karakteristikama veoma različiti. Primjerice, korištenje aorista i imperfekta kao obilježje biblijskoga stila veoma je zastupljeno u *Jeruzalemskoj Bibliji*, dok se u *SHP Bibliji* na tim mjestima upotrebljava isključivo perfekt ili krnji perfekt (usp. Klaić i Botica 2022: 322–323; usp. Jelaska i Babić 2022: 296). Također, zanaglasnica *nj* (u značenju: *njega*), ali i ostale zanaglasnice (*me, te, se*) u *Jeruzalemskoj Bibliji* su zastupljene, no u *SHP Bibliji* to nije slučaj (usp. Jelaska i Babić 2022: 298). Još jedna od morfoloških razlika jest upotreba istoizraznih oblika prezenta i aorista, koje *Jeruzalemska Biblija* podosta upotrebljava, dok u *SHP Bibliji* takvi oblici nisu zastupljeni (usp. Klaić i Botica 2022: 322–323). I posljednja, ali ne i manje važna razlika jest upravo u zastupljenosti glagolskih priloga prošlih i sadašnjih, a analizom na većem uzorku biblijskoga teksta dolazi se do zaključka da *SHP Biblija* izbjegava korištenje prvenstveno glagolskih priloga prošlih, a potom i sadašnjih, dok su u *Jeruzalemskoj Bibliji* oba tipa glagolskih priloga znatno zastupljenija. Kada pogledamo ukupan broj glagolskih priloga sadašnjih i prošlih u analiziranim knjigama Biblije (*Knjiga Postanka, Evanđelje po Mateju, Evanđelje po Ivanu*), može se zaključiti da su u *Jeruzalemskoj Bibliji* (u odnosu na *SHP Bibliju*) glagolski prilozima općenito (i prošli i sadašnji) otprilike tri puta zastupljeniji; da su glagolski prilozima sadašnji gotovo dvostruko zastupljeniji, a da su glagolski prilozima prošli zastupljeniji čak oko šesnaest puta.

Slično kao i kod karakteristika hrvatskoga biblijskog stila na morfološkoj razini; i na sintaktičkoj razini možemo uočiti mnoge različitosti, a malen broj sličnosti. Naime, jedina sličnost koja se može uočiti kod oba prijevoda jest u propisanom položaju enklitike. Uz općenito „razbijanje“ sintagmi enklitikama, posebno je karakteristično „razbijanje“ sintagme *Božje kraljevstvo* enklitikom *je*. S druge strane, jedna od najvećih razlika jest odnos prema redu riječi. Naime, *SHP Biblija* u pravilu više teži neobilježenom redu riječi, dok *Jeruzalemska Biblija* općenito teži prema obilježenom

redu riječi (bilo da se radi o obilježenom redu riječi prijedložnih izraza, o obilježenom položaju kada glagol dolazi na kraju rečenice, o glagolu koji u rečenici dolazi prije subjekta ili je pak riječ o postpoziciji) (Pranjkočić 2006: 27–29; Jelaska i Babić 2022: 298–300). Naposljetku, zadnja razlika između dvaju prijevoda na sintaktičkoj razini jest u upotrebi frazeologiziranog izraza *U ono vrijeme*. Iako je taj izraz ponegdje moguće pronaći u SHP *Bibliji*, ipak uočavamo da se on u pravilu izbjegava, za razliku od *Jeruzalemske Biblije* u kojoj je taj izričaj poprilično zastupljen (Pranjkočić 2006: 29).

5. PRIJEDLOG REDEFINIRANJA TERMINOLOGIJE HRVATSKOGA BIBLIJSKOG STILA

Budući da jasno dolazi do izražaja da SHP *Biblija* posjeduje značajan broj karakteristika koje se navode kao karakteristike hrvatskoga biblijskog stila, postavlja se pitanje je li zaista opravdano tvrditi da SHP *Biblija* i njoj slični suvremeni prijevodi ne pripadaju biblijskome, već razgovornome stilu. Odgovor na to pitanje može nam se pružiti ako promotrimo sljedeći citat.

Tada sam primio poruku od Boga: „Dobro slušaj moje riječi. Ovako govori Gospodar Bog: ‘Ovaj narod je buntovan. Štuje idole i uporno ide krivim putevima. Zato ću na njih svaliti nesreću. Ako mi budu prinose žrtve paljenice, pa čak i ako budu postili, neću na njih obraćati pažnju. Prevršili su mjeru grijeha i zbog toga će biti kažnjeni. Ništa ih neće spasiti od nesreće koja tek dolazi. Neće više biti slavlja, veselja i pjesme. Umjesto toga, na gradskim ulicama čut će se samo krikovi ubijenih, a iz kuća će dopirati zvukovi plača majki čiji sinovi i kćeri umiru od bolesti, rata ili gladi. A svi žrtvenici lažnih bogova kojima su se klanjali, bit će potpuno uništeni. Ali ipak, nakon vremena kazne, ponovno ću se smilovati narodu Jude i Jeruzalema.’ Poruka Gospodara Boga.

Dakle, bez obzira na to što navedeni odlomak ne sadrži nijedan aorist, nijedan istoizrazni oblik prezenta i aorista te nijedan imperfekt (usp. Klaić i Botica 2022: 325), svejedno smo ga doživjeli kao citat iz Biblije iako, on to ustvari nije. Naime, ovaj je citat nastao pomoću poznavanja starozavjetnoga korpusa i tipičnoga starozavjetnog dijaloga između Boga i proroka. Koriste se neke fraze koje su uobičajene u takvoj biblijskoj situaciji, poneke riječi i motivi karakteristični za takve dijelove Biblije, no gore navedeni odlomak nije dio Biblije. A činjenica da smo ga u našim glavama unaprijed svrstali kao dio Biblije, samo ide u prilog tezi da su i suvremeni biblijski prijevodi pisani biblijskim stilom. Dakle, iako suvremeni prijevodi teže tome da budu izrazom što bliži razgovornome stilu (jeziku svakodnevne komunikacije), ipak ih u tu kategoriju ne možemo svrstati, a to možemo vidjeti i na primjeru dvaju ulomaka iz evanđelja u kojima se analizirao odabir glagolskih leksema i oblika (Klaić i Botica 2022: 305). Kao što je već navedeno, u tome radu zaključuje se da je Jovanovićev prijevod Novoga zavjeta iz 2006. godine jedan od „najčišćih primjera razgovornoga stila među svim

proučavanim prijevodima“ (Klaić i Botica 2022: 325). Napominjemo da je taj prijevod zapravo prva inačica prijevoda SHP *Biblije* koja izlazi četrnaest godina kasnije u revidiranom (suvremenijem) obliku, stoga se analogijom može zaključiti da bi se za taj prijevod moglo tvrditi da je „još razgovorniji“ od prijevoda iz 2006. godine (usp. Klaić i Botica 2022: 325). U nastavku donosimo ulomke iz dvaju evanđelja koji su se analizirali u radu (Klaić i Botica 2022)¹², a zatim argumentiramo zašto se za takve prijevode ipak ne može tvrditi da su pisani razgovornim stilom.

Tablica 22. Ulomci Matejeva i Ivanova evanđelja u SHP *Bibliji*

SHP <i>Biblija</i> (Mt 4, 1-11)	SHP <i>Biblija</i> (Iv 18, 1-11)
<p><u>Potom</u> je Duh odveo Isusa u pustinju da ga iskuša đavao. Isus je postio četrdeset dana i četrdeset noći pa je ogladnio. Tada mu je prišao napasnik i rekao: »Ako si <u>zaista</u> Božji Sin, reci ovom kamenju da se pretvori u kruh.«</p> <p>No Isus mu je odgovorio: »<u>Pisano je</u> u Svetom pismu: ‘Čovjek ne živi samo od kruha, nego i od svake riječi koju Bog izgovori.’«</p> <p>Zatim ga je đavao odveo u sveti grad Jeruzalem i postavio ga na vrh Hrama pa mu rekao: »Ako si Božji Sin, baci se dolje! Jer, <u>pisano je</u>: ‘On će zapovijediti svojim anđelima da te čuvaju / i oni će te na rukama nositi, / da ti noga <u>o</u> kamen ne udari.’«</p>	<p>Nakon što je Isus to rekao, prešao je sa svojim učenicima na drugu stranu doline Kedron. <u>Ondje</u> je bio vrt u koji su ušli Isus i njegovi učenici. Juda, onaj koji ga je izdao, također je poznavao to mjesto. Isus se <u>ondje</u> često sastajao sa svojim učenicima. I tako je Juda poveo grupu rimskih vojnika i hramsku stražu koju su mu dali vodeći svećenici i farizeji. Stigli su u vrt sa svjetiljkama, bakljama i oružjem. Isus je znao sve što će mu se dogoditi pa je istupio i upitao ih: »Koga tražite?«</p> <p>»Isusa Nazarećanina«, odgovorili su mu. »Ja sam«, rekao im je Isus. Juda, njegov izdajnik, stajao je s njima.</p> <p>Kad im je Isus rekao: »Ja sam«, <u>ustuknuli su</u> i popadali na zemlju. <u>Stoga</u>, Isus ih je ponovo upitao: »Koga tražite?«</p>

¹² U radu (Klaić i Botica 2022) riječ je o ulomcima iz prijevoda Novoga zavjeta iz 2006. godine, a mi analiziramo revidirano izdanje istih odlomaka evanđelja u SHP *Bibliji*.

<p>Isus mu je odgovorio: »<u>Pisano je</u> i ovo: 'Ne iskušavaj Gospodina, Boga <u>svojega!</u>'«</p> <p><u>Potom</u> je đavao odveo Isusa na <u>vrlo</u> visoku planinu i pokazao mu sva kraljevstva svijeta i njihovu raskoš pa mu se opet obratio: »Dat ću ti sve ovo ako ćeš mi se pokloniti i mene štovati.«</p> <p>A Isus mu je odgovorio: »Odlazi, Sotono! Jer, <u>pisano je</u>: 'Štuj Gospodina Boga <u>svojega</u> i <u>njemu jedinom</u> služil!'« Tada ga je đavao ostavio, a anđeli su došli i služili mu.</p>	<p>A oni su odgovorili: »Isusa Nazarećanina.«</p> <p>»Rekao sam vam da sam to ja. Dakle, ako tražite mene, pustite ove ljude da odu.« Tako je rekao da bi se ispunilo ono što je ranije rekao: »Nisam izgubio ni <u>jednoga</u> od onih koje si mi dao.«</p> <p>Šimun Petar je izvukao mač koji je imao <u>uza se</u>. Udario je njime slugu vrhovnog svećenika i odsjekao mu desno uho. Sluga se zvao Malko.</p> <p>Na to je Isus rekao Petru: »Vrati mač u korice! Zar da ne ispijem čašu koju mi je pružio otac?«</p>
---	--

Kada pomnije promotrimo navedene odlomke, možemo uočiti da je leksik što je u njima zastupljen zapravo prvi i najvažniji argument koji ide u prilog tezi da navedeni odlomci (pa tako i suvremeni biblijski prijevodi općenito) ne mogu pripadati „običnome razgovornom jeziku“ (usp. Jelaska i Babić 2022: 281–282). Naime, u citiranim odlomcima uočavamo mnoštvo leksema koji kao takvi pripadaju biblijskome stilu, kao naprimjer: *Isus, Duh, đavao, postiti, Božji Sin, Sveto pismo, Bog, sveti grad, Jeruzalem, Hram, Sotona, anđeli, iskušavati, Gospodin, Kedron, Juda, farizeji, Nazarećanin, Šimun Petar te vrhovni svećenik*. Čak i ako te lekseme promotrimo izvan njihova konteksta, bit će nam jasno da nikako ne mogu pripadati razgovornome stilu hrvatskoga (standardnog) jezika.

Štoviše, prilikom analize navedenih odlomaka evanđelja možemo zastupati tezu da su ti odlomci svojim stilom zapravo podosta udaljeni od nečega što bismo mogli nazvati razgovornim stilom. Naime, kada se Jovanovićev prijevod iz 2006. stavlja u kategoriju razgovornoga stila, u radovima nije istaknuto na koji razgovorni stil se misli – misli li se pritom na razgovorni funkcionalni stil hrvatskoga standardnoga jezika ili općenito na razgovorni funkcionalni stil (usp. Klaić i Botica 2022: 325; usp. Jelaska i Babić 2022: 281–282; usp. Silić 2006: 240). Ipak, u nastavku ćemo izdvojiti pojedine

dijelove navedenih tekstova za koje tvrdimo da ne pripadaju razgovornom funkcionalnom stilu standardnoga jezika. Dapače, tvrdimo da se ti dijelovi teksta čak mogu smatrati odlikom tzv. biranijega stila. Budući da će se tim dijelovima teksta ukazati na nepripadnost razgovornome stilu standardnoga jezika, automatski će se pokazati i nepripadnost razgovornome funkcionalnom stilu općenito. Jer, ako je nešto „preuštogljeno“ da bi bilo dijelom razgovornog funkcionalnog stila standardnoga jezika, onda je samim time također „preuštogljeno“ da bude dijelom razgovornoga funkcionalnog stila općenito (usp. Silić 2006: 240).

Silić tvrdi sljedeće: „Sadržaj razgovornog stila standardnog jezika svakodnevni je život, on služi za potrebe svakodnevnog sporazumijevanja, a označuju ga komunikacijska spontanost i nepripremljenost, neusiljenost, prirodnost i familijarnost“ (Silić 2006: 240). Nadalje, prvo što u navedenim tekstovima primjećujemo, a što zasigurno ne odiše „neusiljenošću, prirodnošću i familijarnošću“ jest mjesni prilog *ondje*. Naime, taj se prilog u „svakodnevnom sporazumijevanju“ ne upotrebljava, već mjesni prilog *tamo* zapravo „preuzima odgovornost“ i za vlastito značenje i za značenje navedenoga priloga. Zamislimo situaciju u svakodnevnoj komunikaciji: nedavno smo putovali u Rijeku, a naš prijatelj, znajući tu informaciju, upita nas: *I, kako vam je bilo tamo?* Naime, na to ćemo pitanje mi početi govoriti o svome putovanju u Rijeku. Dakle, do nesporazuma ne dolazi iako je upotrebljen (za strogo normirane stilove) neispravan prilog. Naravno, iz ovoga obrazloženja izuzimamo pojedince kojima je upotreba priloga *ondje* dio profesionalne deformacije te se stoga njime koriste i u svakodnevnoj komunikaciji. Ne uključujući takve slučajeve, rijetko ćemo čuti da itko u svakodnevnoj komunikaciji upotrebljava taj prilog. Također, još jedan od očitih primjera koji isključuje tekstove iz pripadnosti razgovornome stilu standardnoga jezika jest povratno-posvojna zamjenica *svojega*. Sa samom zamjenicom ništa nije neuobičajeno, no ono što odudara od razgovornoga stila njezin je navezak. Naime, možemo reći da spontanost, ali i ekonomičnost razgovornoga stila reducira naveske iz komunikacije (usp. Silić 2006: 240), a isto možemo tvrditi i za riječ, odnosno navezak u riječi *jednoga*. Također, izraz *imati uza se* isključuje tekst iz pripadnosti razgovornome stilu standardnoga jezika. Naime, ako svome prijatelju kažemo: *Ne brini, sve što nam treba za ovaj kolač imam uza se*, velika je vjerojatnost da će to u njegovim ušima zvučati stilski veoma obilježeno (usp. Silić 2006: 240). Još jedna od riječi koja ne pripada

razgovornome stilu standardnoga jezika jest prijedlog *o* u kontekstu u kojem je upotrebljen (*o kamen*). Takva upotreba toga prijedloga nije svojstvena svakodnevnoj komunikaciji u kojoj se u takvome kontekstu on ne koristi, već se umjesto njega najčešće upotrebljava prijedlog *u*. Slično možemo zaključiti i za konstrukciju *pisano je* koja nije svojstvena svakodnevnoj komunikaciji (zapravo, možemo je nazvati i svojevrsnim biblizmom). Zamislimo situaciju u kojoj svome prijatelju želimo reći da je u pravilniku o odijevanju neke ustanove propisano da se majice bez rukava ne smiju nositi. Ako se izrazimo ovako: *U pravilniku je pisano da ne smijemo nositi majice bez rukava*, to bi u ušima sugovornika odzvanjalo kao neka vrsta obilježenoga govora u odnosu na neobilježeni način izražavanja: *U pravilniku piše da ne smijemo nositi majice bez rukava*. Slično se događa i s izrazom *njemu jedinom* koji bi u razgovornome stilu standardnoga jezika bio itekako obilježen. Zamislimo situaciju u kojoj svome novopečenome kolegi s posla dajemo savjet: *Ne obaziri se na prigovore ostalih kolega. Slušaj ravnatelja i njemu jedinom polaži račune*. Takav bi način izražavanja zasigurno bio obilježen u odnosu na: *Ne obaziri se na prigovore ostalih kolega. Slušaj ravnatelja i samo njemu polaži račune*.

Za razliku od dosada navedenih primjera, sljedeći primjeri služe nam da bismo istaknuli da navedeni ulomci ne pripadaju razgovornome stilu hrvatskoga jezika. Jer, idući bi primjeri mogli spadati u razgovorni funkcionalni stil hrvatskoga standardnoga jezika, ali ne i u razgovorni stil hrvatskoga jezika (za taj stil naprosto su „preuštogljeni“).

U tome kontekstu prvo zamjećujemo riječ *vrlo*, za koju možemo reći da nije uobičajena u svakodnevnoj komunikaciji i da djeluje obilježeno u odnosu na riječ *jako* koja se često upotrebljava umjesto *vrlo* ili također umjesto *veoma*. U skladu s time, mnogo je vjerojatnije da bismo svome prijatelju rekli: *Ovdje stvarno dijele jako velike porcije!* Umjesto: *Ovdje stvarno dijele vrlo/veoma velike porcije!* Isti princip možemo uočiti prilikom upotrebe priloga *zaista* koji također nije učestao u svakodnevnoj komunikaciji. Na mjesto te riječi u svakodnevnoj komunikaciji mnogo češće dolazi prilog *stvarno*. Slično se događa i s riječima *potom* i *stoga* umjesto kojih se u razgovornome stilu mnogo češće koristi *nakon toga/onda/zatim*¹³ te *zato/dakle*. Uza

¹³ Između ovih triju riječi, za *zatim* se može reći da najmanje pripada razgovornome stilu hrvatskoga jezika, no svakako se može reći da je u svakodnevnoj komunikaciji daleko učestaliji nego *potom*.

sve navedeno, ni glagol *ustuknuti* ne posjeduje odlike spontanosti ili familijarnosti. U svakodnevnoj komunikaciji bilo bi mnogo prirodnije upotrijebiti glagol *zastati* ili *povući se* (usp. Silić 2006: 240).

Prilikom argumentacije vezane za nepripadnost suvremenih biblijskih prijevoda razgovornome stilu hrvatskoga (standardnog) jezika, bitno je napomenuti sljedeće: čak i da (hipotetski govoreći) određeni suvremeni biblijski prijevod u budućnosti bude mnogo bliži razgovornome stilu od navedenoga, on i dalje ne bi mogao pripadati razgovornome stilu iz razloga što je svaki biblijski prijevod čvrsto vezan za biblijski stil upravo svojim specifičnim leksikom koji ne spada u domenu svakodnevne komunikacije (bez obzira na to je li taj leksik osuvremenjen ili nije). Činjenica da suvremeni biblijski prijevodi teže biti što bliži razgovornome stilu svakako stoji, no ta težnja ujedno ne znači i pripadnost tome stilu. Drugim riječima, u kojoj god mjeri suvremeni biblijski prijevod težio prema razgovornome stilu hrvatskoga jezika, on to nikada neće moći postići. Takav prijevod ne može pripadati razgovornome funkcionalnom stilu hrvatskoga standardnog jezika zbog svojih očitih leksičkih specifičnosti. Iz istoga razloga ne može pripadati ni razgovornome stilu hrvatskoga jezika, a od toga stila još ga dodatno odvaja i njegova usmjerenost prema standardu, odnosno: suvremeni biblijski prijevodi nisu pisani za određenu lokalnu sredinu, već su usmjereni tome da budu razumljivi svim govornicima hrvatskoga jezika.

Nakon argumentiranja teze da suvremeni prijevodi ne mogu pripadati razgovornome stilu, upitno je zašto je promjena definicije biblijskoga stila važna. Naime, ako se hrvatski biblijski stil definira kao i dosada, postoji mogućnost za nastajanjem određenoga tipa predrasude prema suvremenim biblijskim prijevodima – jer, ako se tvrdi da neki biblijski prijevod „uopće nije pisan biblijskim stilom“ (Jelaska i Babić 2022: 281–282), ta tvrdnja može zvučati kao da se tvrdi da Biblija koja je pisana suvremenim jezikom zapravo „nije prava Biblija“. Prema dosadašnjim definicijama hrvatskoga biblijskoga stila, stječe se dojam da Biblija, ako želi biti „prava Biblija“ pisana biblijskim (a ne razgovornim stilom), treba imati što više „prašnjavih“ (zastarjelih) riječi, a ako uz to posjeduje još i „čudnozvučan“ obilježen red riječi u sintagmama ili rečenicama, onda takve konstrukcije osiguravaju još i bonus-bodove na mjernoj ljestvici „biblijskosti“ stila.

Naravno, dosadašnja istraživanja hrvatskoga biblijskog stila nedvojbeno su od velikoga značenja za hrvatsko jezikoslovlje i bez njih ni ovo istraživanje ne bi bilo moguće izvršiti, pa tako ni ponuditi prijedlog o izmjeni definicija. Jedino što tvrdimo jest da se ta istraživanja zapravo odnose na nešto što bismo nazvali „tradicionalnim biblijskim stilom“. Dakle, sve karakteristike koje se u radovima (Pranjeković 2006, Klaić i Botica 2022, Jelaska i Babić 2022) navode kao karakteristike hrvatskoga biblijskog stila, zapravo se odnose na karakteristike (starijih) biblijskih prijevoda koji su pisani tradicionalnim biblijskim stilom. Dakle, zastupamo tezu da postoji krovni termin „hrvatski biblijski stil“ koji se potom dijeli na „hrvatski tradicionalni biblijski stil“ (čije su karakteristike većinom određene u dosadašnjim jezikoslovnim istraživanjima) i na „hrvatski suvremeni biblijski stil“ (čije se karakteristike navode u ovome diplomskome radu). U nastavku navodimo definicije koje predlažemo.

Hrvatski biblijski stil je stil kojim je pisan svaki hrvatski prijevod Biblije. On ima svoje podstilove: hrvatski tradicionalni biblijski stil i hrvatski suvremeni biblijski stil.

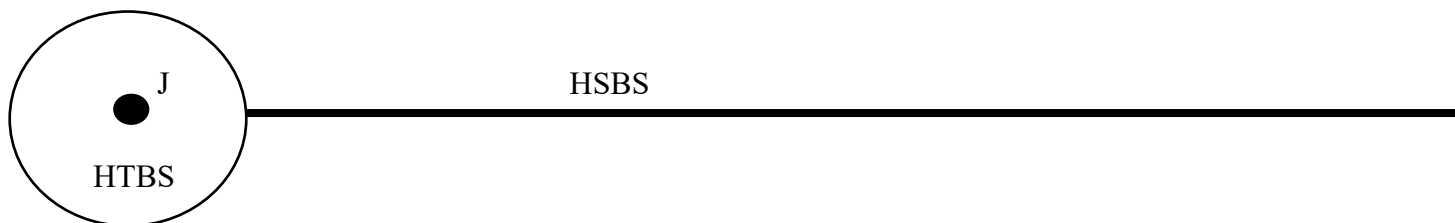
Hrvatski tradicionalni biblijski stil je stil pojedinih (starijih) hrvatskih prijevoda Biblije u kojima se javljaju karakteristični leksemi i kolokacije (usp. Jelaska i Babić 2022: 283–295), a dvostruko je obilježje toga stila i obilježen redosljed riječi u sintagmama i rečenicama (usp. Jelaska i Babić 2022: 290). Još neka od najznačajnijih obilježja toga stila jesu: uporaba aorista i imperfekta (usp. Jelaska i Babić 2022: 296; usp. Pranjeković 2006: 24; usp. Klaić i Botica 2022: 325), obilatija uporaba imperativa (posebice „niječnoga imperativa“ i „arhaičnih oblika imperativa“) (usp. Pranjeković 2006: 24–25), uporaba zanaglasnice muškoga roda u akuzativu umjesto *njega* (usp. Jelaska i Babić 2022: 298), ali i ostalih zanaglasnica; veliki broj istoizraznih oblika prezenta i aorista (usp. Klaić i Botica 2022: 327–328), vrlo česta uporaba glagolskih priloga sadašnjih i prošlih te frazeologizirani izričaj *U ono vrijeme* (usp. Pranjeković 2006: 29). Jedan od primjera hrvatskoga tradicionalnoga biblijskoga stila jest zasigurno *Jeruzalemska Biblija*.

Hrvatski suvremeni biblijski stil je stil pojedinih novijih hrvatskih prijevoda Biblije koji dijele neke karakteristike s tradicionalnim biblijskim stilom, i to ponajviše na razini

leksika (usp. Jelaska i Babić 2022: 283–295), no u određenim segmentima značajno odstupaju od tradicionalnoga biblijskog stila da bi se u tekstu postigla veća razina pristupačnosti suvremenome čitatelju. Taj stil teži biti što bliži jeziku svakodnevne komunikacije te se zbog toga na mnogim mjestima koristi suvremenijim izrazima. Najčešća odstupanja od tradicionalnoga biblijskog stila i ujedno najvažnije karakteristike hrvatskoga suvremenog biblijskog stila jesu: uporaba perfekta i krnjega perfekta (usp. Jelaska i Babić 2022: 296; usp. Pranjković 2006: 24; usp. Klaić i Botica 2022: 325), neobilježen red riječi u sintagmama i rečenicama (usp. Jelaska i Babić 2022: 290), neupotrebljavanje zanaglasnice muškoga roda u akuzativu umjesto *njega* (i ostalih zastarjelih zanaglasnica) (usp. Jelaska i Babić 2022: 298), neupotrebljavanje istoizraznih oblika prezenta i aorista (usp. Klaić i Botica 2022: 327–328), značajno manja razina upotrebe glagolskih priloga prošlih i sadašnjih te težnja za zamjenjivanjem frazeologiziranog izričaja *U ono vrijeme* suvremenijim izrazima (usp. Pranjković 2006: 29). Jedan od primjera hrvatskoga suvremenog biblijskog stila jest *Biblija – Suvremeni hrvatski prijevod*.

Naravno, bitno je istaknuti da prilikom određivanja podstila nekoga biblijskoga prijevoda možemo naići i na primjere koji imaju mješovita obilježja. Dakle, posjeduju ponešto od obilježja tradicionalnoga biblijskoga stila, a ponešto od obilježja suvremenoga biblijskog stila (usp. Klaić i Botica 2022: 327). Podstilovi hrvatskoga biblijskog stila najbolje se mogu prikazati sljedećim polupravcem.¹⁴

Slika 1. Prikaz odnosa hrvatskoga tradicionalnog biblijskog stila i hrvatskoga suvremenog biblijskog stila

Početna točka pravca (bijela točka omeđena većom kružnicom) predstavlja hrvatski tradicionalni biblijski stil, odnosno skup biblijskih prijevoda koji međusobno

¹⁴ Kratice: HTBS=hrvatski tradicionalni biblijski stil; HSBS=hrvatski suvremeni biblijski stil; J=jezgra

mogu biti više ili manje tradicionalni. Drugim riječima, što su kod nekoga prijevoda zastupljenije karakteristike tradicionalnoga biblijskog stila, to je prijevod više tradicionalan. Isto vrijedi i za hrvatski suvremeni biblijski stil – što su karakteristike hrvatskoga suvremenoga biblijskog stila zastupljenije u nekome prijevodu, to je prijevod više suvremen. Dakle, što je biblijski stil tradicionalniji, to se on nalazi bliže jezgri; a što je biblijski stil suvremeniji, to se on nalazi više udesno na pravcu. Hrvatski tradicionalni biblijski stil namjerno je prikazan točkom zbog pretpostavke da neće nastajati novi prijevodi Biblije pisani tradicionalnim biblijskim stilom jer za njima ne postoji potreba. S druge strane, hrvatski suvremeni biblijski stil namjerno je prikazan polupravcem koji se kreće od ruba početne točke u beskonačnost iz razloga što uvijek postoji mogućnost za suvremenijim prijevodom, kao što tvrdi i Lujčić (2018: 87) prilikom najave novoga standardnog prijevoda Biblije:

*Kao i svako ljudsko djelo, i taj će prijevod imati svojih nedostataka koje će trebati ispravljati, nedorečenosti koje će trebati poboljšavati, nejasnoća koje će biti neophodno dodatno pojašnjavati, **stila i jezika koji će trebati usavršavati i stalno osuvremenjivati.***

Sukladno tome, čak i SHP *Biblija* (od čijeg je objavljivanja prošlo tek četiri godine i za koju se može tvrditi da je daleko najsuavremeniji postojeći hrvatski prijevod) u nekim bi segmentima mogla biti još suvremenija i bliža prosječnome čitatelju, no o tome će biti riječi u jednome od sljedećih poglavlja.

6. IZVORNI JEZIK BIBLIJSKOGA TEKSTA

Nadovezujući se na zaključke do kojih smo došli u prethodnome poglavlju i otkrivanjem novih saznanja o izvornome biblijskom tekstu, može se zaključiti ne samo da hrvatski suvremeni biblijski stil postoji kao podstil hrvatskoga biblijskog stila (i da ne pripada razgovornome stilu) već da je on ujedno i ispravniji način prevođenja biblijskoga teksta, a po svojoj naravi mnogo je bliži izvornome biblijskom tekstu nego hrvatski tradicionalni biblijski stil. Kako je to moguće?

Naime, temom prijevoda biblijskoga teksta i izvornim biblijskim tekstom bavi se dr. Mark Lehman Strauss, sveučilišni profesor Novoga zavjeta. Osim što u svojoj knjizi raspravlja o glavnim pitanjima vezanima uz načine prevođenja biblijskih tekstova, daje nam i sliku o tome kojim je jezikom Novi zavjet zapravo pisan. Strauss tvrdi da ideja prevođenja Biblije na jezik ljudi ima svoj presedan prvenstveno u samoj Bibliji. Nekad se vjerovalo da je jezik Novoga zavjeta bio posebna vrsta hebrejskoga grčkoga ili čak da je to bio „jezik Svetoga Duha“ koji je osmišljen zasebno za biblijsku objavu. Međutim, istraživanje egipatskih papirusa tijekom proteklih stotinu godina uvjerljivo je pokazalo da je grčki jezik *Novoga zavjeta* zapravo primjer „grčkoga koinea“ odnosno svakodnevnoga jezika ljudi koji se širio cijelim Sredozemljem (Strauss 2010: 93–94). Drugim riječima, ne postoji ništa arhaično, svečano ili mistično u tipu jezika koji su upotrebljavali autori Novoga zavjeta – to je ulični grčki jezik. Slično tvrdi i Feigin: „evanđelja su napisana za obične, uglavnom neobrazovane čitatelje“ (Feigin 1943: 188). Nadalje, Strauss tvrdi da je takva upotreba jezika usklađena čak i sa samim postavkama kršćanstva: „Baš kao što je Bog uzeo formu običnog čovjeka kad se objavio kao živa Riječ, tako je i njegova pisana Riječ objavljena jezikom koji može razumjeti i običan čovjek s ulice.“ Dakle, Biblija bi se trebala prevoditi suvremenim hrvatskim jezikom, a ne imitacijom hrvatskoga jezika koja umjetno oponaša uzorke i strukture bilo grčkoga bilo hebrejskoga jezika (usp. Strauss 2010: 94).

Budući da cilj prijevoda „uvijek mora biti odrediti smisao teksta iz pozicije izvornog autora, a potom izraziti taj smisao jezikom koji će prosječni čitatelj lako razumjeti“ (Strauss 2010: 89), jasno je da suvremeni biblijski stil predstavlja ispravniji izbor za prevođenje biblijskoga teksta nego tradicionalni biblijski stil koji čak i ako je točan,

često je težak za čitanje i razumijevanje. Poblize objašnjeno, autori Novoga zavjeta pisali su svoje tekstove suvremenim jezikom onoga doba te ih je mogao razumjeti prosječni govornik grčkoga jezika. Sukladno s time, biblijski tekstovi današnjega vremena trebali bi biti prevedeni na suvremene jezike. Na kraju krajeva, čak je i Vulgata, latinski prijevod Biblije s kraja IV. stoljeća za koji je zaslužan sveti Jeronim, bila pisana tadašnjim suvremenim jezikom, odakle i dolazi njezin naziv (lat. *vulgatus*: običan, uobičajen) (HE: 2013–2024: „Vulgata“).

Dakako, važnost starijih hrvatskih biblijskih prijevoda velika je i nedvojbeno za razvoj hrvatske pismenosti i hrvatskoga jezika te zasigurno posjeduje znatnu književnoumjetničku vrijednost. Međutim, pravilniji način prevođenja i lektoriranja biblijskoga teksta ipak bi bio suvremeni biblijski stil. Naravno, Hrvati su se u vrijeme nastanka starijih prijevoda koristili iz današnje perspektive zastarjelim oblicima izražavanja (primjerice aorist i imperfekt), stoga su ti prijevodi svakako služili svojoj svrsi i neko vrijeme su zaista i ti prijevodi bili suvremeni. No problem nastaje kasnije; kada se biblijski tekstovi ne osuvremenjuju, nego naprotiv, postoji tendencija da se oni što je manje moguće jezično mijenjaju te onda postaju nerazumljivi i nečitljivi suvremenome čitatelju. Slično tvrdi i Lujčić koji zagovara nužno primjenjivanje novih spoznaja na području lingvistike na procese i metode prevođenja Biblije. Tvrdi da su biblijski prijevodi „često zaostajali zbog robovanja potrebi *vjernosti svetosti biblijskog teksta*, vjernosti arhaičnom jeziku kojim bi se u novom vremenu sačuvala patina starine ili, u našim prilikama, kojim bi se sačuvao stari *neiskvareni* jezik naših predaka.“ Također tvrdi i da su takvom pristupu prevođenja sigurno pridonijeli strahovi prevoditelja koji su se bojali da ne iznevjere svetost biblijskih tekstova, a kao još jedan prinos takvom tipu prevođenja ističe i crkvenu liturgiju koja je po svojoj naravi vrlo statična te se teško i sporo mijenja (Lujčić 2018: 75).

Budući da je *Novi zavjet* pisan grčkim koineom, može se zaključiti da je ispravnije prevoditi ga suvremenim hrvatskim jezikom. No nameće se pitanje: što onda učiniti sa *Starim zavjetom*? Bi li on trebao biti preveden nekom drugom inačicom jezika ili također suvremenim jezikom? Odgovor na to pitanje pruža nam poveznica između *Staroga* i *Novoga zavjeta*. Naime, bibličari su često primjećivali da određeni broj odlomaka iz *Staroga zavjeta* koji su korišteni u *Novome zavjetu* nisu citirani od slova

do slova. To se često objašnjava činjenicom da potpuno doslovan prijevod hebrejskoga nema jasnoga smisla na grčkom te se stoga moraju napraviti neke manje prilagodbe radi kvalitetne komunikacije. Međutim, postoji nekoliko slučajeva u kojima se preformuliranje svodi na neku vrstu labave parafraze. To je posebice točno s citatima iz *Septuaginte* (prijevod cijeloga *Staroga zavjeta* na grčki koji su učinili židovski učenjaci u Aleksandriji tijekom trećega i drugoga stoljeća pr. Kr.). *Septuaginta* je većinom prilično vjerna hebrejskom tekstu u *Starome zavjetu*, ali u nekim slučajevima postoje uočljiva odstupanja u načinu izražavanja misli iako u smislu poruke nema razlike (Archer i Chiricigno 1983: 9). S druge strane, čak i kada je riječ o izravnim citatima *Staroga zavjeta*, varijacije se mogu očekivati iz nekoliko razloga. Primjerice, postoji mogućnost da je autor biblijskoga teksta citirao prema vlastitome sjećanju ili je moguće da se služio *Septuagintom*. Također je moguće da se služio hebrejskim tekstom i prevodio ga na grčki za svoje čitatelje (Cleary 2021). Nadalje, ako uzmemo u obzir činjenicu da u *Novome zavjetu* postoji otprilike 300 citata *Staroga zavjeta* (i to ne uključujući aluzije i slične fraze), jasno je da su tekstovi *Staroga zavjeta* bili izrazito važni za pisce *Novoga zavjeta*. Zapravo, bilo im je iznimno važno da smisao *Staroga zavjeta* što vjerodostojnije prenesu čitateljima i pritom nisu robovali krutoj formi, već im je najbitnije bilo da čitatelj razumije smisao teksta. U svakome slučaju, bilo da se radi o prevođenju teksta s hebrejskoga na grčki, o citiranju prema vlastitome sjećanju ili o služenju *Septuagintom*, autori *Novoga zavjeta* nesumnjivo nas upućuju na to da je i *Stari zavjet* bitno približiti čitateljima na jeziku koji je njima poznat i koji razumiju. Sukladno tomu, možemo reći da sve što vrijedi za odnos prema prevođenju i jezičnoj normi u jeziku *Novoga zavjeta*, vrijedi i za odnos prema prevođenju i jezičnoj normi u jeziku *Staroga zavjeta* (usp. Archer i Chiricigno 1983 u: Minton 1996: 1; usp. Cleary 2021). Naposljetku, glavni cilj prijevoda i lektoriranja biblijskoga teksta trebao bi biti da on bude što bliži svakodnevnomu izrazu i da njegov jezik vodi brigu o čitatelju za kojega je namijenjen.

7. USKLADIVANJE JEZIČNE NORME S OBZIROM NA IZVORNI JEZIK BIBLIJSKOGA TEKSTA

Smatramo da bi ispravniji način prevođenja biblijskoga teksta bio prevođenje suvremenim biblijskim stilom. U nastavku će se pokazati kako takav pristup prijevodu utječe na lektoriranje i osuvremenjivanje biblijskoga teksta, tj. na odnos jezične norme prema biblijskim tekstovima. Također, objasnit će se razlozi zbog kojih bi Bibliju bilo ispravnije prevoditi niskim varijetetom hrvatskoga standardnoga jezika, kao i razlozi zbog kojih bi i jezičnu normu za lekturu u nekim segmentima trebalo „sniziti“ kada se radi o biblijskome tekstu. Budući da postoji zabluda o tome da biblijski tekst mora biti „uzvišen“ u odnosu na običnoga čovjeka, kao posljedica toga i u prevođenju i lekturi postoji tendencija da i norma bude „uzvišena“ odnosno primjerena visokome varijetetu hrvatskoga standardnog jezika, čak i u suvremenim prijevodima. Međutim, prethodno smo se uvjerali da se izvorni biblijski tekst nikako ne može opisati kao „uzvišen“, već da je on namijenjen upravo za svakoga običnog čovjeka.

7.1. Kojim bi se stilom trebao prevoditi biblijski tekst?

Kada govorimo o prijevodu Biblije, bitno je istaknuti da ne postoji opći prijevod koji bi vrijedio jednako za različite svrhe. Svaki biblijski prijevod ima određenu funkciju. Primjerice, liturgijski prijevod drugačiji je od prijevoda za mlade, od onoga za studente teologije ili za one koji nisu teološki obrazovani; kao što primjerice ni svi hrvatski rječnici nisu pisani na isti način. Recimo, *Anićev školski rječnik hrvatskoga jezika* zasigurno je drugačiji od *Anićeva Rječnika hrvatskoga jezika*. Kao što je i *Hrvatska školska gramatika* pisana na drugačiji način od *Silić-Pranjkočićeve Gramatike hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Stil pisanja ovisi o funkciji samoga djela i o tome kome su rječnik ili gramatika namijenjeni. Slično se događa i s prijevodima Biblije (usp. Lujić 2018: 73).

Naime, u procesima prevođenja postoje barem tri značajna čimbenika o kojima ovisi narav i svrha prijevoda, a to su: ishodišni tekst, prevoditelj i čitatelj. Pritom je svaki od njih važan u prevođenju, svaki čimbenik ima utjecaj na to kakav će biti prijevod (Lujić 2018: 73). Govoreći o čimbeniku čitatelja odnosno brige o čitateljskoj recepciji o kojoj je bilo riječi u prošleme poglavlju, najbolje se osvrnuti na jednu od

suvremenih teorija prevođenja, tj. na funkcionalnu teoriju. U toj teoriji na prvome je mjestu čitatelj kojemu se prijevodom prilagođava ishodišni tekst. Prema toj bi metodi ishodišni tekst predstavljao samo građu za ciljani tekst prijevoda. Ta teorija okrenuta je prema čitatelju, odnosno prema prijevodu i njegovoj funkciji za suvremenoga čitatelja (Lujčić 2018: 75–76). S obzirom na usmjerenost novozavjetnih autora na čitatelja, takav način prijevoda biblijskoga teksta bio bi i najprimjereniji.

Neke postavke funkcionalne teorije prevođenja primjećujemo i kod Martinović i Matešić (2021: 242) kada u uvodu i zaključku svojega rada namjerno slijede značajke koje nisu činjenica visokoga varijeteta dok ostale dijelove rada pišu visokim varijetetom. Navode: „Tim smo praktičnim postupkom željeli predočiti oba načina pisanja da bismo čitatelja pridobili da nam se pridruži u razmišljanjima o odnosu varijeteta, o njihovoj zastupljenosti, prihvatljivosti i neutralnosti u praksi pisanja“ (Martinović i Matešić 2021: 242). Dakle, čak i u akademskome diskursu; u znanstvenome stilu, i to onome koji pripada struci kroatistike (te se zbog toga može pretpostaviti da je jezično najstroži od svih znanstvenih podstilova), moguće je prilagoditi jezično izražavanje da bi se čitatelja zainteresiralo za čitanje članka. Iz toga proizlazi da ako je nešto poput toga dozvoljeno u strogo normiranome diskursu kao što je akademski, koliko bi onda „snižavanje stila“ tek trebalo biti dozvoljeno u prijevodu, a zatim i normi prilikom lekture tekstova koji su izvorno napisani svakodnevnim jezikom ljudi i čiji se suvremeni prijevodi rade upravo s ciljem da čitateljima omoguće lakše razumijevanje teksta.

7.2. Kojem funkcionalnomu stilu pripada hrvatski biblijski stil?

Da bismo uopće mogli govoriti o potencijalnim promjenama jezične norme u vezi s biblijskim tekstovima, prvo se moramo zapitati o kojem je stilu riječ. Iako se biblijski tekstovi mogu analizirati uzimajući u obzir karakteristike koje ih povezuju s književnoumjetničkim stilom te iako i sami tekstovi imaju visoku književnu vrijednost, ipak smatramo da je pogrešno tvrditi da Biblija pripada književnoumjetničkomu stilu. Ona nije napisana da bi bila književno djelo. Biblija je sakralni tekst koji ima svoju sakralnu ulogu i to je uvelike odvaja od književnoumjetničkoga stila (Katnić-Bakaršić 2001: 74). S druge strane, često možemo čuti da je Biblija bila bitna za razvoj

pismenosti i jezika kod mnogih naroda, pa tako i kod Hrvata (usp. Katnić-Bakaršić 2001: 72). Međutim, iako je njezin utjecaj na hrvatsku pismenost nedvojben i veoma značajan, to ne znači da je i danas ispravno promatrati je kroz leće „općeprihvaćenog znaka pravoga stila i načina izražavanja“ (usp. Jelaska i Babić 2022: 280).

Dakle, budući da je Biblija sakralni, tj. vjerski tekst, biblijski stil (tradicionalni ili suvremeni) ne može pripadati književnoumjetnikome stilu unatoč tome što s njim dijeli neka obilježja. Također, ako razmislimo o cijelome nizu spoecijalnih termina i/ili simbola, vlastitih imena ili naziva (u pravilu sa snažnim simboličkim nabojem) koji su biblijskoga podrijetla, odnosno koji su rezultat neizmjernoga utjecaja hrvatskoga biblijskog stila na hrvatski jezik (ali i na književnost), doći ćemo do zaključka da biblijski stil zaista zaslužuje posebno mjesto u funkcionalnim stilovima hrvatskoga standardnog jezika (usp. Pranjković 2006: 23; 27). Osim toga, u mnogim knjigama Biblije možemo pronaći različite stilove tekstova. Neki su tekstovi povijesni, neki administrativni (s podstilovima: zakonodavno-pravnim, diplomatskim, personalnim), zatim uočavamo i tekstove koji su pjesnički, pripovjedni i epistolarni (Jelaska i Babić 2022: 280). Kad uza sve navedeno uzmemo u obzir taj stilski raspon, ali i tematsku raznovrsnost Biblije, logično je zaključiti da bi biblijski stil trebao biti poseban stil hrvatskoga standardnog jezika; bilo da se radi o tradicionalnome ili suvremenome biblijskom stilu.

7.3. Stilsko određenje hrvatskoga suvremenog biblijskog stila u odnosu na hrvatski standardni jezik

Dakle, kojim će varijetetom biblijski prijevod biti pisan (i lektoriran), ovisi o tome komu je on namijenjen, o njegovoj funkciji, ali i o stilu kojem pripada – kao što tvrdi i jedan od najznačajnijih hrvatskih jezikoslovaca sa svojim može se reći već kulturnim citatom hrvatskoga jezikoslovlja: „greška u jednome funkcionalnom stilu ne znači grešku u drugome funkcionalnom stilu“ (Silić 1996: 35). Stoga, da bismo znali što (ne) predstavlja grešku u hrvatskome suvremenom biblijskom stilu, trebamo pobliže odrediti koje su značajke toga stila, odnosno u kakvome je on odnosu s hrvatskim standardnim jezikom.

Iz već prethodno iskazanih tvrdnji i saznanja o izvornome biblijskom tekstu dolazimo do spontanog zaključka: visokome varijetetu nije mjesto u Bibliji; jer to je varijetet koji „živi u akademskom diskursu“ (Martinović i Matešić 2021: 218). Najispravniji način prijevoda i lekture teksta pisanog suvremenim biblijskim stilom bio bi da on bude pisan niskim varijetetom; stoga bi prijevod, ali i lektura toga teksta trebali biti usklađeni s postavkama izvornoga teksta. Bitno je istaknuti da upotreba niskoga varijeteta ne isključuje suvremeni biblijski stil iz pripadnosti standardnome jeziku. Naime, kao što smo prethodno naveli: hrvatski biblijski stil smatramo zasebnim funkcionalnim stilom hrvatskoga standardnoga jezika, a njegovi bi podstilovi bili: hrvatski tradicionalni i hrvatski suvremeni biblijski stil. Iako na prvi pogled može djelovati kao da suvremeni biblijski stil pripada razgovornome stilu (usp. Klaić i Botica 2022: 325), pomnijim promatranjem toga stila ipak dolazimo do drugačijega zaključka.

Pobliže objašnjeno, može se reći da razgovorni funkcionalni stil¹⁵, zbog toga što ima obilježja komunikacijske spontanosti, nepripremljenosti, neusiljenosti, prirodnosti i familijarnosti; ima i obilježje lokalnosti, odnosno ima tendenciju da se mijenja s obzirom na područje u kojem se upotrebljava (usp. Silić 2006: 240). Međutim, ta tvrdnja ne vrijedi i za suvremeni biblijski stil, koji nije regionalno ili lokalno obojen. Primjerice, u suvremenome prijevodu *Biblije*¹⁶ ne možemo uočiti obilježja lokalnosti. Naprotiv, teži se prema tome da biblijski tekst bude razumljiv svim govornicima hrvatskoga jezika. Najočitiiji primjer toga jest dosljedna upotreba čestice *zar* koja nije karakteristika razgovornoga stila izvan standarda već njezino mjesto zazimaju sljedeće riječi (ovisno o području u kojem se govori): *što*, *šta*, *ča* ili *kaj*.¹⁷ Dakle, čak i pod cijenu manje suvremenosti, upotrebljava se čestica *zar* da bi prijevod bio prikladan za sve govornike hrvatskoga jezika.

Ono što nas može navesti na stranputicu da o suvremenome biblijskom stilu razmišljamo kao o dijelu razgovornoga stila (hrvatskoga standardnog jezika) jest taj da on zaista može imati neke sličnosti s razgovornim stilom jer teži prema tome da mu

¹⁵ Razgovorni funkcionalni stil hrvatskoga jezika

¹⁶ *Biblija: Suvremeni hrvatski prijevod*, 2020.

¹⁷ Primjerice: „Zar ne?“ bi bio standardna varijanta sljedećih načina izražavanja: „Što ne?“, „Šta ne?“, „Ča ne?“, „Kaj ne?“

bude što bliži. Međutim, on tomu stilu ne može pripadati prvenstveno zbog jezičnih (većinom leksičkih) obilježja koja ga čvrsto povezuju uz hrvatski biblijski stil. S druge strane, razgovornome stilu (hrvatskoga jezika) ne može pripadati zbog svoje usmjerenosti na standardni izraz.

Objašnjenje koje tu razliku najzornije oslikava je sljedeće: da postoji prijevod Biblije napisan na jugozapadnome istarskom dijalektu, on ne bi bio dio hrvatskoga standardnoga jezika. To bi onda bio tip prijevoda koji bi se (pretpostavljamo) razvio iz suvremenoga biblijskoga stila, ali za razliku od njega ne bi bio dio hrvatskoga jezika kao standarda već dio hrvatskoga jezika kao sustava.

8. NOVI SAVJET

Nakon što smo objasnili zašto je po namanajispravniji način prevođenja i lektoriranja biblijskoga teksta upravo suvremeni biblijski stil, osvrnut ćemo se na jezično savjetništvo toga stila. Budući da za taj biblijski stil još ne postoji odgovarajući jezični priručnik, u idućim trima potpoglavljima ponudit će se prijedlog pravila vezanih uz jezično savjetništvo toga stila, a navest će se i konkretni jezični savjeti za osuvremenjivanje biblijskoga teksta.

Prije no što započnemo s konkretnim tumačenjem jezičnih pravila, reći ćemo nekoliko riječi o samom konceptu ovoga poglavlja. Naime, koncept se temelji na tome da svako poglavlje ili potpoglavlje aludira na biblijske pojmove. Budući da je ovo rad koji predstavlja svojevrsnu poveznicu između kroatistike i teologije, primjereno je i da naslovi poglavlja i potpoglavlja budu u skladu s onime o čemu se piše, a vidjet ćemo da takvo aludiranje ima svoje uporište u sličnosti među biblijskim pojmovima i ponuđenim jezičnim pravilima ili savjetima. Prvi je takav naslov upravo naslov ovoga poglavlja. Možemo se zapitati: „Odakle poveznica između *Novoga zavjeta* i ovoga jezičnog savjetnika?“ Odgovor na to pitanje nudi nam se u samome biblijskom tekstu. Naime, jedno je od glavnih obilježja *Staroga zavjeta* da je u njemu stalno pristuno očekivanje nečega novoga, neke promjene – a ta novost i promjena koju su u *Starome zavjetu* najavljivali proroci i kraljevi bio je Mesija, koji se potom i pojavljuje u *Novome zavjetu* te mijenja cjelokupni pogled na svijet. Iako ovaj jezični savjetnik ni približno ne može imati jednak značaj kao što ga ima pojava Mesije za *Stari zavjet*, ipak se radi o nekoj vrsti novosti. Zapravo, može se reći da je u pitanju nešto što hrvatski biblijski tekst očekuje već desetljećima, zarobljen u okovima „starozavjetne“ jezične norme, a to je njegovo osuvremenjivanje – općenito usklađivanje jezika s današnjim vremenom, ali i prilagođavanje jezične norme stilu izvornoga teksta.

Nije na odmet prisjetiti se citata hrvatskoga jezikoslovca Josipa Silića, koji na toliko jezgrovit i jasan način objašnjava zašto je jezik polifunkcionalan: „Zato što je život koji prati polifunkcionalan. U skladu s time (pogotovo u ovome vremenu) moramo reći nešto što je vrlo važno za (su)odnos jezik – život: nije život onaj koji prati jezik, nego je jezik onaj koji prati život. Nikako ne život poslije jezika, nego jezik poslije života!“ (Silić 2006: 38). Međutim, barem u zadnjih nekoliko desetljeća, biblijski su tekstovi

(pisani tradicionalnim biblijskim stilom) primoravali čitatelje da se prilagođavaju njima, što bi značilo da je u tom slučaju život bio poslije jezika. S druge strane, osuvremenjivanje biblijskih tekstova omogućuje čitatelju lakše razumijevanje teksta – omogućuje jeziku da bude u funkciji života (usp. Silić 2006: 38).

8.1. Zlatno pravilo osuvremenjivanja biblijskoga teksta

Da bismo uopće mogli navesti jezične savjete za osuvremenjivanje biblijskoga teksta, moramo započeti logičkim slijedom – odnosno osnovnim pravilom na koje se potom nadograđuju svi ostali savjeti. Ovo pravilo nazvano je *Zlatno pravilo osuvremenjivanja*¹⁸ upravo zbog sličnosti koju ima s biblijskim pravilom koje je s vremenom dobilo naziv *Zlatno pravilo*. Naime, radi se o sljedećem biblijskome citatu.

Sve što želite da drugi čine vama, činite i vi njima (Mt 7, 12; SHP2020).

Kada se obrati pozornost na nastavak citata (*To je smisao Mojsijevog zakona i učenja proroka*), može se uočiti da je *Zlatno pravilo* zapravo sažetak svih ostalih pravila. Takoreći, ono je osnova cijeloga biblijskog učenja. Sukladno s time, i naše je *Zlatno pravilo osuvremenjivanja* osnova svih pravila za osuvremenjivanje biblijskoga teksta, svojevrsna podloga koja nam služi kao orijentir u moru mogućnosti koje imamo kao osuvremenjivači. To pravilo glasi ovako:

Najznačajniji je smisao izvornoga teksta, a zatim njegova suvremenost. Naravno, uvijek treba težiti prema što suvremenijem i svakodnevnijem izrazu jezika u svakome aspektu biblijskoga teksta pisanoga suvremenim biblijskim stilom. Međutim, ako neki suvremeniji izraz može predstavljati opasnost za smisao teksta, u tome se slučaju bolje držati izraza koji je manje suvremen, ali čiji je smisao jasan i nedvosmislen.

Prilikom osuvremenjivanja biblijskoga teksta još je važno da lektor i osuvremenjivač obrate pozornost na same sebe. Strauss govori o tome kako prevoditelji biblijskih tekstova, posebice oni koji su veoma dobro upoznati s originalnim grčkim i hebrejskim, često pretpostave da je njihov doslovni prijevod savršeno jasan prosječnom čitatelju iako je to zapravo jedan izrazito čudan ili nejasan engleski. Zatim tvrdi: „Mi, koji svoje živote provedemo u proučavanju grčkog i hebrejskog i doslovnih biblijskih prijevoda, počinjemo čitati, misliti i govoriti biblijskim idiomom. Moramo se sjetiti da u mnogim slučajevima te riječi i izrazi nisu dio pravog (jasnoga, čitljivoga, suvremenoga) engleskog jezika. Nakon prevedenog odlomka, prevoditelj bi trebao

¹⁸ Puni naziv pravila jest *Zlatno pravilo osuvremenjivanja biblijskoga teksta*, no koristimo se skraćenom inačicom naziva za pravilo radi veće prohodnosti teksta.

zastati i zapitati se sljedeće: *Bi li se na ovaj način izrazio biblijski autor da je pisao na suvremenome engleskom jeziku?*“ (Strauss 2010: 84–85). Ono što Strauss govori u vezi s prevođenjem izvornoga biblijskoga teksta na engleski jezik, veoma se lako može analogijom preslikati u lekturu i osuvremenjivanje biblijskoga teksta na hrvatskome jeziku, a ta bi parafraza glasila ovako: mi, koji svoje živote provedemo u proučavanju hrvatskoga standardnog jezika, a posebice njegova visokoga varijeteta; počinjemo čitati, misliti i govoriti takvim idiomom. Moramo se sjetiti da u mnogim slučajevima te riječi i izrazi nisu uobičajeni u svakodnevnoj komunikaciji prosječnih govornika hrvatskoga jezika. Nakon prevedenoga odlomka, lektor ili osuvremenjivač trebao bi zastati i zapitati se: *Bi li se na ovaj način izrazio biblijski autor da je bio prosječan govornik suvremenoga hrvatskog jezika?* Dakle, bitno je da kao lektori i osuvremenjivači biblijskoga teksta posjedujemo svijest o vlastitome „visokovarijetetizmu“ (usp. Strauss 2010: 84–85).

8.2. Deset zapovijedi osuvremenjivanja biblijskoga teksta

Nakon što smo objasnili *Zlatno pravilo osuvremenjivanja*, prelazimo na *Deset zapovijedi osuvremenjivanja biblijskoga teksta*. Te su zapovijedi nastale na temelju usporedne analize koja je prethodno provedena između *Jeruzalemske Biblije* i *SHP Biblije*. Dakle, te zapovijedi predstavljaju svojevrsne zakonitosti koje su uočene u praksi suvremenoga prijevoda u odnosu na stariji prijevod, a te su zakonitosti uočene pomoću obrazaca u određenim jezikoslovnim radovima (Pranjković 2006; Jelaska i Babić 2022; Klaić i Botica 2022). Da bismo shvatili što nama kao jezikoslovcima predstavlja tih *Deset zapovijedi osuvremenjivanja*, bitno je ukratko objasniti što *Deset Božjih zapovijedi* znače za kršćanstvo. Poblje objašnjeno, one su „tlo na kojem su ugrađeni temelji kršćanskog morala“ (Perković 2015: 319); a predstavljaju svojevrsni „sažetak biblijske vjere“ (Vugdelića u: Perković 2015: 320). Dakle, možemo reći da *Deset Božjih zapovijedi* u kršćanstvu predstavljaju temelj života u vjeri. Jednostavnije rečeno: osoba koja poštuje *Deset Božjih zapovijedi* iz kršćanske je perspektive već mnogo napravila. Sukladno s time, i ovih su *Deset zapovijedi osuvremenjivanja* neka vrsta temelja za moderniziranje biblijskoga teksta. Naime, ponekad je teško povući jasnu granicu između suvremenoga i nesuvremenoga. Međutim, tvrdimo da se biblijski tekst već može nazvati (prosječno) suvremenim ako slijedimo barem ovih *Deset zapovijedi osuvremenjivanja*.¹⁹

1. **Umjesto aorista, imperfekta i istoizraznih oblika prezenta i aorista** (usp. Klaić i Botica 2022: 322) **koristi se perfektom ili krnjim perfektom** (usp. Jelaska i Babić 2022: 296; usp. Pranjković 2006: 24; usp. Klaić i Botica 2022: 322–323):

rekoh joj > rekao sam joj

padahu polumrtvi > padali su polumrtvi

tada mu pristupi > tada mu je pristupio

a on odgovori > a on je odgovorio.

¹⁹ S obzirom da se u ovome dijelu rada aludira na *Deset Božjih zapovijedi* koje su u Bibliji pisane u 2. l. jd., prilikom nabiranja zapovijedi slijedimo taj obrazac.

2. Umjesto imenske deklinacije, za neodređene pridjeve koristi se pridjevno-zamjeničkom deklinacijom (usp. Martinović i Matešić 2021: 226):

od Janjetova > od Janjetovog(a)

do Davidova > do Davidovog(a).

3. Kad god je to moguće, izbjegavaj upotrebu glagolskih priloga prošlih ili sadašnjih (osim ako nije riječ o tzv. *nevidljivim glagolskim priložima*). Zamijeni ih odgovarajućim konstrukcijama riječi. U nastavku navodimo moguće načine zamjene glagolskih priloga (usp. Klaić i Botica 2022: 322-323):

Zamjena glagolskoga priloga prošlog:

a) perfekt

I ušavši u lađu... > (Isus) je ušao u lađu...

b) veznik kad + perfekt

Ugledavši mnoštvo... > Kad je ugledao mnoštvo...

Čuvši to... > Kad je to čuo...

Zamjena glagolskoga priloga sadašnjeg:

a) (krnji) perfekt

Onda pljujući po njemu, uzimahu trsku i udarahu ga... > Zatim su pljuvali po njemu i udarali ga trskom...

A on, znajući njihove misli, reče im... > Isus je znao njihove misli pa im je rekao...

b) veznik i + (krnji) perfekt

Dotakne ga se govoreći... > dotaknuo ga i rekao...

...žene što su iz Galileje išle za Isusom poslužujući mu... > ...pratile su Isusa još iz Galileje i služile mu.

c) veznik kad + (krnji) perfekt

Prolazeći uz Galilejsko more... > Kad je prolazio pokraj Galijejskog jezera...

d) veznik dok + (krnji) perfekt

Izlazeći nađu nekoga čovjeka... > Dok su izlazili (iz grada), naišli su na nekog čovjeka...

e) prezent

U prisposodobama im zborim zato što gledajući ne vide i slušajući ne čuju i ne razumiju... > Zato im govorim u usporedbama jer, iako gledaju – ne vide; iako slušaju – ne čuju i ne razumiju...

f) veznik kad + prezent

Ulazeći u kuću, zaželite joj mir. > Kad ulazite u takav dom, zaželite mu mir.

g) nominalna (imenska) konstrukcija

...i probudiše ga govoreći... > ...i probudili ga riječima...

...i pomoli se po treći put ponavljajući iste riječi... > ...pa je molio i treći put istim riječima...

...razdijeliše među se haljine njegove bacivši kocku. > ...i bacanjem kocke razdijelili njegovu odjeću među sobom.

h) veznik ako + futur II.

I sve što zaištete u molitvi vjerujući, primit ćete. > Ako budete vjerovali, sve što zatražite u molitvi, primit ćete.

i) nova rečenica

A prolaznici su ga pogrđivali mašući glavama... > Prolaznici su ga vrijeđali. Mahali su glavama...

Napomena: u nastavku donosimo primjere koji nisu uočeni kao zakonitost dosadašnje prakse suvremenih biblijskih prijevoda. No, ti primjeri pokazuju nam da je

i današnje suvremene prijevode moguće još više osuvremeniti o upotrebi glagolskih priloga. Naime, neka od takvih rješenja nude nam Silić i Pranjković (2007: 198) kada pojašnjavaju značenje glagolskih priloga. Glagolski prilog prošli parafraziraju na sljedeće načine:

Pročitavši, zastane. > **Kad pročita**, zastane.

Sjetivši se prijatelja, odmah priđe telefonu. > **Budući da se sjetio prijatelja**, odmah priđe telefonu.

Ni **posjetivši** njega, nisi ništa postigao. > Nisi ništa postigao **iako si posjetio i njega**.

Ni **razbivši** mu nos, ne bi ga uvjerio. > **Da mu i nos razbije**, ne bi ga uvjerio.

Glagolski prilog sadašnji također parafraziraju, a izdvajamo primjere u kojima se nalaze obrasci parafraziranja koje dosad nismo uočili u praksi suvremenoga biblijskog prijevoda:

Misleći da nećemo doći, počeli su raspravu. > **Kako su mislili** da nećemo doći, počeli su raspravu.

Ni **radeći** dvostruko, nije uspio. > **Iako je radio** dvostruko, nije uspio.

Ni **dubeći** na glavi, ne bi to postigao. > **Ni kad bi dubio / ni da dubi** na glavi, ne bi to postigao.

(usp. Silić i Pranjković 2007: 198)

Naposljetku, izdvajamo još nekoliko samostalno uočenih mogućnosti osuvremenjivanja glagolskih priloga prošlih i sadašnjih:

Krist ga je objavio **poslavši** anđela svome slugi Ivanu...²⁰ > Krist ga je objavio **tako što je poslao** anđela svom slugi Ivanu...

²⁰ Otk 1, 1 (SHP2020)

Zašto ste me uvalili u nevolju **rekavši** tom čovjeku da imate još jednog brata?²¹ >

Zašto ste me uvalili u nevolju **time što ste** tom čovjeku **rekli** da imate još jednog brata?

Sedmi je anđeo zatrubio i na nebu su se začuli jaki glasovi **govoreći**:...²² > Sedmi anđeo je zatrubio i na nebu su se začuli jaki glasovi **koji su govorili**:...

4. Ne upotrebljavaj glagole zboriti, kazati i hoditi. Umjesto njih koristi se glagolima govoriti ili reći te hodati ili ići (usp. Jelaska i Babić 2022: 289):

zborio im je > govorio im je

zašto mi nisi kazao > zašto mi nisi rekao

Ja ću hoditi pred tobom > ja ću hodati / ići pred tobom.

5. Koristi se neobilježenim redom riječi (usp. Jelaska i Babić 2022: 291–295):

čovjek Božji > Božji čovjek

štit moj > moj štit.

6. Tvorenice koje se nisu ustalile u jeziku zamijeni suvremenijim izrazima ili objasnidbenim konstrukcijama riječi (usp. Jelaska i Babić 2022: 283–284):

muškoložnici > homoseksualci

pozemljari > stanovnici Zemlje / oni što žive na Zemlji / koji žive na Zemlji

/ oni koji žive na Zemlji.

7. Riječi, sintagme ili fraze koje bi iz današnje perspektive mogle biti nejasne ili zastarjele zamijeni (ovisno o kontekstu) odgovarajućim suvremenijim riječima (usp. Jelaska i Babić 2022: 290–292). **Pritom posebnu pozornost obrati da frazeologizirani izričaj *U ono vrijeme* reduciraš ili zamijeniš suvremenijim izrazom** (usp. Pranjković 2006: 29):

bogobožazan > koji poštuje Boga / pobožan čovjek / koji istinski štuje

Boga / tko je odan Bogu / tko je predan Bogu

²¹ Post 43, 6 (SHP2020)

²² Otk 11, 15 (SHP2020)

dobro uzrasla stoka > snažnije životinje iz stada

*U ono vrijeme > u to vrijeme / tada / u vrijeme kad / u vrijeme (vladavine)
/ tog(a) dana.*

8. Nejasne nominalne (imenske) konstrukcije zamijeni glagolskima kad je to moguće (usp. Jelaska i Babić 2022: 291–293):

djelo Jahve > (ono) što je Bog učinio

Jahvina riječ > Bog je govorio.

9. Ako imaš priliku birati koji ćeš padež koristiti, izaberi onaj koji zvuči stilski manje obilježeno (usp. Jelaska i Babić 2022: 294–295):

Ne čini preljuba > Ne počini preljub

ne odbacuj savjeta > ne odbacuj savjet.

10. Njkanje i upotreba ostalih sličnih zanaglasnica strogo je zabranjena (njkanje = korištenje zanaglasnice *nj* u akuzativu muškoga roda) (usp. Jelaska i Babić 2022: 298):

stavi na nj ruke > stavi na njega ruke

zauzmi se za me > zauzmi se za mene

Gospod će se boriti za te > Gospod će se boriti za tebe

izvrši obred pomirenja za se > izvrši obred pomirenja za sebe.

8.3. Ispunjenje zakona

Iako naslov ovoga poglavlja na prvi pogled može djelovati neobično, on je ipak povezan s temom jezičnoga savjetništva i jezične norme u hrvatskome jeziku. Da bismo pobliže mogli objasniti poveznicu s jezikoslovljem, prvo je potrebno dati kratko teološko objašnjenje pojma *ispunjenje Zakona*, koji u *Bibliji* možemo pronaći u Matejevu evanđelju kada Isus govori sljedeće:

Nemojte misliti da sam došao ukinuti Mojsijev zakon ili naučavanje proroka. Nisam ih došao ukinuti, nego ispuniti. Istinu vam kažem: sve dok postoji nebo i zemlja, nijedno slovo niti zarez neće nestati iz Zakona, dok se sve ne ispuni (Mt 5, 17-18; SHP2020).

Značenje toga biblijskog citata jasno tumači sveučilišni kapelan vlč. Marko Čolić (2022): „Kratki odlomak, ali zahtjevan za interpretaciju – ili bolje, mogao bi nas povući da brzopleto zaključimo ono što nam se čini da iz teksta očito proizlazi: svaka, pa i najmanja zapovijed Svetoga Zakona Božjeg ima se na koncu ispuniti. Ali znamo iz drugih evanđeoskih mjesta da Isus, sve dok poštuje Zakon Božji, nipošto nije neka skrupulama obavijena osoba koja bi sve doslovce, u tančine, strogo morala formalistički odraditi da bi se pojmila obavijena milošću Božjom – znamo primjerice za epizodu gdje Isus liječi subotom (a što se ne smije). Što onda dakle? Početak ovog istog – petog – poglavlja bitan je da bi se današnji odlomak shvatio. A na njemu nalazimo – Blaženstva. Isusov govor na gori. Njegov programatski govor. Govor o kraljevstvu Božjem. Kraljevstvo je to koje na neočekivan, začudni način ispunja Zakon Božji. Pače, nadilazi stari način ispunjavanja Zakona – u smislu zapovijedi koje se trebaju pobožno izvršiti. Nego, Isus sada poziva da se bude poput njegovog Oca – koji ljubi, služi, ponizuje se i dijeli. Sada dakle dinamika nije od dolje prema gore – trudim se odraditi ono što zapovijedi pred mene stavljaju kao zadaću, nego imamo novu paradigmu – dinamika je od gore prema dolje: jer je Otac blag, milosrdan, pun ljubavi i strpljiv prema meni, sada ja, osvjedočen njegovom ljubavlju, i sâm se trudim biti poput njega“ (HKS)²³.

²³ Kratica za mrežnu stranicu *Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta*.

Dakle, cijela bit *Novoga zavjeta* nije ukidanje *Deset Božjih zapovijedi*; jer one se i s dolaskom novoga vremena moraju izvršavati. Međutim, u *Novome zavjetu* dolazimo do razlike u načinu ophođenja prema tim zapovijedima. Jer, sad ih je moguće izvršavati na pravi način – istinskim razumijevanjem Zakona i ljubavlju. Najjednostavnije rečeno, ispunjenje Zakona jest: *Deset Božjih zapovijedi* uronjenih u smisao ljubavi. Možemo reći da slično vrijedi i za jezičnu normu u suvremenome biblijskom stilu (ali i u drugim stilovima hrvatskoga standardnog jezika). Naime, ono što je za *Deset Božjih zapovijedi* uranjanje u smisao ljubavi, to je za jezičnu normu hrvatskoga standardnog jezika njezino uranjanje u smisao stilske norme – uranjanje dosadašnje „starozavjetne“ jezične norme u „novozavjetnu“ ljubav prema tekstu, njegovom smislu i funkciji (usp. Čolić 2022 (HKS)).

Štoviše, čitamo da i sam Isus Krist krši društvenu normu te u subotu liječi čovjeka s usahlom rukom (Mt 12, 9-14). On nije usredotočen na suhoparan propis, nego na smisao toga propisa i onoga što radi, a to možemo uočiti u njegovu odgovoru farizejima: *Tko od vas ne bi uhvatio i izvadio svoju jedinu ovcu ako na šabat padne u jamu? A čovjek je mnogo važniji od ovce. Zato je dopušteno na šabat činiti dobro* (Mt 12, 11-12; SHP2020). Dakle, kao što se Isus Krist u evanđelju usredotočuje na smisao samoga propisa i onoga što čini; tako bismo se i mi kao lektori, osuvremenjivači i jezikoslovci trebali usredotočiti na smisao jezičnih normi prilikom lekture i osuvremenjivanja biblijskoga teksta. Dakle, ako je takozvano „kršenje“ jezične norme ili snižavanje stila u skladu s izvornim smislom, stilom i funkcijom teksta, onda je to sasvim opravdano – te zapravo i nije „kršenje“ norme već njezino „ispunjenje“.

U skladu s time, cilj jezičnih savjeta u ovome radu nije ukidanje dosadašnje „starozavjetne“ jezične norme biblijskoga teksta koja je nastala pod utjecajem viđenja biblijskoga teksta kao „općeprihvaćenoga znaka pravoga stila ili načina izražavanja“ (usp. Jelaska i Babić 2022: 280). Upravo suprotno – njihov je glavni cilj pomoći u podizanju dosadašnje jezične norme suvremenoga biblijskog stila na novu razinu; pomoći da jezična norma ispuni svoju pravu svrhu u određenom funkcionalnom stilu hrvatskoga standardnog jezika. Stoga možemo reći da jezični savjeti koji će se navesti u *Maloj jezičnoj propovijedi* predstavljaju ispunjenje stilske jezične norme u suvremenome biblijskom stilu.

Ti savjeti ujedno služe kao svojevrsna uputa osuvremenjivačima koji suvremenost teksta žele podići na još višu razinu; koji ne žele slijediti isključivo *Zlatno pravilo* i *Deset*

zapovijedi osuvremenjivanja te dobiti prosječno suvremen tekst, već žele učiniti svoj tekst što je moguće više prohodnijim, čitljivijim i razumljivijim, a možda do ovoga trenutka nisu bili svjesni da suvremeni biblijski stil može biti podvrgnut drugačijem načinu jezičnoga normiranja od onoga koje je primjereno visokome varijetetu hrvatskoga standardnog jezika.

8.3.1. Mala jezična propovijed

U ovome potpoglavlju navest će se neki od najznačajnijih jezičnih savjeta za hrvatski suvremeni biblijski stil. S obzirom na samu narav jezičnoga savjetništva za koje možemo reći da ima propovijedni karakter, izbor naslova za ovaj dio rada sasvim je logičan. Naime, i propovijed i jezično savjetništvo, kolokvijalno rečeno, objašnjavaju „zašto je bolje ovako nego onako“.

Za potrebe ovoga poglavlja proveli smo analizu cijele biblijske knjige *Otkrivenja* (u SHP *Bibliji*). Izbor biblijske knjige savršeno se poklapa s naravi ovoga maloga jezičnog savjetnika koji se može nazvati nekom vrstom „otkrivenja“ kada se uzme u obzir da objašnjava kako i zašto treba „sniziti“ (a ne „uzvisiti“) stil biblijskoga teksta. Također, vidjet ćemo da taj proces u nekim slučajevima i nije toliko jednostavan kao što se na prvi pogled može činiti.

U poglavlju koje slijedi ponegdje se koristimo i nekim drugim dijelovima Biblije koji nam služe da bismo upotpunili jezične savjete primjerima na koje ne nailazimo u *Otkrivenju*, a koje je važno spomenuti. Osim citata iz drugih knjiga iste *Biblije* (SHP), na ponekim mjestima služimo se također određenim primjerima iz *Jeruzalemske Biblije* KS-a. Jezični savjeti osmišljeni su na način da se u primjerima ispravlja samo značajka koja se u tome određenom savjetu navodi kao nesuvremena, dok su ostali dijelovi rečenice ostavljeni jednakima da bi se mogao osjetiti utjecaj koji jedna osuvremenjena značajka može imati na sintagmu ili rečenicu. Dakle, podebljanim fontom bit će otisnuti jezični savjeti, a za svaki od njih bit će dano i objašnjenje – zašto smatramo da je neku inačicu bolje upotrijebiti u suvremenome biblijskom stilu.

Bitno je napomenuti da se prva tri jezična savjeta odnose na značajke koje čine razliku između visokoga i niskoga varijeteta, a koje nisu navedene u poglavlju *Deset*

zapovijedi osuvremenjivanja. Te značajke su sljedeće: deklinacija brojeva, uporaba navezaka u pridjevno-zamjениčkoj sklonidbi te položaj glagolskih enklitika u rečenici (prema: Martinović i Matešić 2021: 220–221).

Nakon podrobne analize čitave knjige *Otkrivenja* u SHP *Bibliji*, ali i pretraživanjem ostalih biblijskih knjiga, mogli smo primijetiti navedena obilježja visokoga varijeta (iako se većina tih obilježja javlja rjeđe od „nižih“ varijacija tih obilježja). Primjerice, kada je riječ o upotrebi navezaka: oni se u SHP *Bibliji* u pravilu reduciraju, ali svejedno možemo naići na mjesta gdje se oni i dalje upotrebljavaju, a za svakodnevnu komunikaciju na tim mjestima ne bi bili potrebni (*Božjega vrhovnog svećenika* (Dj 23, 4), *Božjega Hrama* (Ps 116:19), *poput maloga djeteta* (Lk 18, 17)...). Slično je i s položajem enklitika u rečenici: one su u pravilu smještene na mjestima koja se smatraju ispravnima za njihovo smještanje u visokome varijetetu. Naposljetku, značajka visokoga varijeteta koja se poprilično dosljedno upotrebljava u SHP *Bibliji* jest deklinacija brojeva. U idućim trima savjetima objasniti će se kako se obilježja visokoga varijeteta u suvremenome biblijskom stilu mogu „spustiti“ u niži. Nakon toga pojašnjenja nastavit će se navoditi ostali savjeti za što suvremeniji biblijski tekst.

Bitno je naglasiti da jezični savjetnik u ovome radu nikako ne predstavlja skup svih mogućih jezičnih savjeta vezanih uz područje čitava biblijskoga teksta – tako nešto iziskuje mnogo vremena s obzirom na količinu i složenost biblijskoga teksta. Međutim, ovaj jezični savjetnik daje nam sliku načina na koji se može pristupiti osuvremenjivanju, lekturi ili prevođenju biblijskoga teksta u hrvatskome jeziku. Također, važno je istaknuti da sljedeći jezični savjeti nemaju preskriptivnu ulogu. Oni služe da bi osuvremenjivač, lektor, ali i urednik i/ili izdavač Biblije odlučili o tome koje savjete žele upotrijebiti. Neki će od njih možda više težiti manjoj razini suvremenosti, a neki većoj te će s obzirom na stil teksta koji žele postići upotrijebiti manje ili više od sljedećih navedenih savjeta. Smatramo da prva tri jezična savjeta predstavljaju neku vrstu osnove „napredno suvremenoga biblijskog teksta“, a ostali savjeti (što su u većem broju uvaženi) predstavljaju kretanje prema „vrlo naprednome suvremenome biblijskom tekstu“.

8.3.1.1. Sedmorim > za sedam (prijedlog + broj)

Za deklinaciju brojeva tvrdi se da je „u govornome jeziku gotovo i nema“ te da je ona „oznaka pisanoga, i to njegovanijega izraza“ (Raguž 1997: 150). Primjerice, u ovoj rečenici koja se javlja u SHP *Bibliji: Nakon toga, vidio sam četiri anđela kako stoje na četiri kraja Zemlje* (Otk 7, 1) nema deklinacije broja četiri, ali pritom ne postoji nejasnoća oko smisla teksta. Stoga, deklinaciju brojeva u suvremenome biblijskom stilu treba izbjegavati što je više moguće. Drugim riječima, ako parafraziramo Babićevu tvrdnju o deklinaciji brojeva, u ovome kontekstu dobivamo pravilo: „Prilikom težnje za postizanjem što svakodnevnijeg, što spontanijega jezika brojeve nije dobro sklanjati, a kada dolaze bez prijedloga potrebno je pod svaku cijenu pokušati naći odgovarajući prijedlog koji će izmijeniti padež broja tako da on ne bude u dativu, lokativu ili instrumentalu“ (usp. Babić i dr. 1991: 562):

jedno od četiriju bića²⁴ > jedno od četiri bića

Od Ivana sedmorim crkvama...²⁵ > Od Ivana za sedam crkava...

zapečaćen sedmerim pečatima²⁶ > zapečaćen sa sedam pečata

zid s dvanaesterim vratima²⁷ > zid s dvanaest vrata

pošalji sedmorim crkvama²⁸ > i pošalji u sedam crkvi.

8.3.1.2. Glas četvrtoga bića > glas četvrtog bića²⁹

S obzirom na to da su navesci „gotovo nestali iz razgovornoga i poslovnoga stila“ (Babić i dr. 1991: 425), i u suvremenome biblijskome stilu treba ih reducirati što je više moguće. Osim toga, ako ni u jezikoslovnim časopisima ne možemo uočiti sustavnost u prakticiranju pravila navezivanja (Martinović i Matešić 2021: 226), zašto

²⁴ Otk 6, 1 (SHP2020)

²⁵ Otk 1, 4 (SHP2020)

²⁶ Otk 5, 1 (SHP2020)

²⁷ Otk 21, 12 (SHP2020)

²⁸ Otk 1, 11 (SHP2020)

²⁹ Otk 6, 7 (SHP2020)

bi ta sustavnost onda trebala biti provedena u stilu koji bi prema naravi svoga izvornog teksta trebao biti podvrgnut mnogo blažoj jezičnoj normi? Budući da su navesci ionako nesuvremeni, ali i budući da se njihovo navezivanje sustavno ne provodi ni u jezikoslovnim časopisima; smatramo da pravila navezivanja ne bi trebala vrijediti u suvremenome biblijskome stilu. No to ne znači da su navesci u njemu zabranjeni. Naime, kada je riječ o suvremenome biblijskom tekstu moramo imati na umu činjenicu da on jest u pisanome obliku, ali taj se pisani diskurs često citira i/ili čita naglas (npr. u crkvama). Stoga, trebamo voditi računa da tekst može teći glatko prilikom njegova izgovora (*velikoga grada* (Otk 11, 8; SHP2020); *Svetoga Grada* (Otk 22, 19; SHP2020)). Osim toga, moramo voditi računa i o činjenici da Biblija kao takva sadrži mnogo lirskih tekstova (npr. Psalmi) te u takvim tekstovima postoji mogućnost da određeni navezak bude potreban radi ritma ili estetike teksta. Dakle, glavno pravilo za navezivanje u suvremenome biblijskome stilu bilo bi: naveske treba izbjegavati što je više moguće, no moramo biti oprezni da ih ne izostavimo kada su nam potrebni. Sljedeći primjeri pokazuju nam redukciju navezaka: *radi **moga** imena*³⁰ > *radi **mog** imena*; od ***svoga** Oca*³¹ > od ***svog** Oca*.

Također, ako u biblijskome tekstu koji se osuvremenjuje već postoji potreba za naveskom (u dativu ili lokativu) dajemo prednost upotrebi naveska -e u odnosu na navezak -u. Smatramo da je navezak -e suvremeniji i svakodnevniji; za razliku od naveska -u za koji se može pretpostaviti da je zastarjela morfološka pojavnost hrvatskoga standardnog jezika: *Blago **onomu** tko ostane budan....*³² > *Blago **onome** tko ostane budan...*

8.3.1.3. Istoga me trenutka obuzeo Duh. > Istog trenutka me obuzeo Duh.

S obzirom da razdvajanje kolokcija ili višerječnih termina enklitikom nije preporučljivo ni za visoki varijetet jer se smatra (čak i za taj varijetet) izrazito stilski

³⁰ Otk 2, 3 (SHP2020)

³¹ Otk 2, 28 (SHP2020)

³² Otk 16, 15 (SHP2020)

obilježenim, logično je da se takva obilježja teksta ne bi trebala pojavljivati ni u nekim od nižih stilova, a jedan od njih je i suvremeni biblijski stil (Barić i sur. 1997: 2006 u: Martinović i Matešić 2021: 230). Sukladno s time, ako naiđemo na takav položaj enklitika, zamjenjujemo ga tzv. „definijskim“ smještajem enklitike:

*Božje **je** kraljevstvo poput ...³³ > Božje kraljevstvo **je** poput...*

*Prava riječ...kao zlatna **je** jabuka...³⁴ > Prava riječ...**je** kao zlatna jabuka...*

Ipak, ne smijemo zanemariti činjenicu da se „smještaj enklitike prema početku u većini izvora smatra obilježjem visokoga varijeteta i cizelizirana izričaja“ (Martinović i Matešić 2021: 230). A budući da kao osuvremenjivači nikako ne težimo visokome varijetetu, već prema što svakodnevnijem stilu jezika, u suvremenome biblijskom stilu trebamo obratiti pozornost na to da enklitike budu u što prirodnijem položaju za svakodnevnu komunikaciju. Naime, ovdje se ne radi o „matematici slaganja“ enklitika, već o postupku koji je sličan Raguževu pojmu „govornoga ritma“ nasuprot pojmu „mehaničkoga namještanja“ (Raguž 1997: 631):

*Istoga **me** trenutka obuzeo Duh.³⁵ > Istoga trenutka **me** obuzeo Duh.*

*Njihova **će** mrtva tijela ležati na ulici...³⁶ > Njihova mrtva tijela **će** ležati / ležat **će** na ulici...*

*Gospodin **će ih** Bog obasjavati svjetlošću...³⁷ > Gospodin Bog **će ih** obasjavati svjetlošću...*

*Njegova **su** glava i kosa bile bijele...³⁸ > Njegova glava i kosa **su** bile / bile **su** bijele...*

³³ Mk 4, 26

³⁴ Izr 25:11 (SHP2020)

³⁵ Otk 4,2 (SHP2020)

³⁶ Otk 11, 8 (SHP2020)

³⁷ Otk 22,5 (SHP2020)

³⁸ Otk 1, 14 (SHP2020)

8.3.1.4. Sedmorica > sedam

Kada je takvo rješenje jednostavnije i kada ne utječe na smisao, predlažemo da se umjesto brojevnih imenica upotrijebi broj. Dapače, u nekim slučajevima to je i preporučljivije za biblijski tekst upravo zbog smisla. Primjerice, kada se radi o anđelima koji su duhovna bića i iako riječ „anđeli“ ima gramatički rod, oni su iz biblijske perspektive duhovna bića te iz toga razloga nemaju obilježje spola. U nastavku navodimo takav primjer (prvi). Postoje i primjeri u kojima je razvidno da se radi o muškom rodu, stoga nam brojevnica predstavlja višak informacija i komplikaciju:

*ona sedmorica anđela³⁹ > onih sedam anđela
s dvojicom svojih učenika⁴⁰ > sa svoja dva učenika.*

Ipak, postoje slučajevi kada je za suvremeni biblijski stil ispravno zadržati brojevnice zbog smisla poruke. Naime, u sljedećem primjeru možemo uočiti, ako zavirimo u originalni biblijski tekst, da se izvorno misli na dvojicu muškaraca. Naime, u biblijsko vrijeme žene nisu bile smatrane valjanim svjedocima. Zato je u ovome slučaju bolje zadržati brojevnice, da bi bilo jasno da se radi o dvojici muškaraca:

...da je svjedočanstvo dvojice istinito.⁴¹

Naime, još jedan slučaj u kojem je dobro zadržati brojevnice jest onaj u kojem bi tekst zvučao neuobičajeno ako bi se na njihovome mjestu upotrijebili brojevi. I takvih slučajeva može se naći, a idući primjer jedan je od njih. Dakle, kao osuvremenjivači ne smijemo robovati formi i dosljednosti, već se moramo usmjeriti prvenstveno na smisao; a zatim i na jezični osjećaj za ono što u svakodnevnom jeziku zvuči prirodno i na ono rješenje koje je jednostavnije za čitatelja i za sam tekst:

³⁹ Otk 8, 2 (SHP2020)

⁴⁰ Iv 1, 35 (JB2020)

⁴¹ Iv 8, 17 (JB2020)

dok su se njih **dvojica** zadržala na obali Jordana.⁴²

8.3.1.5. Troja > tri

Govoreći o brojevnim imenicama, bitno je dotaknuti se i brojevnih pridjeva koje je u suvremenome biblijskome stilu dobro izbjegavati i zamijeniti ih brojevima. Time se postiže da tekst zvuči svakodnevnije, a ne dolazi ni do potencijalne zabune u smislu:

Troja su se vrata nalazila na istoku⁴³ > *Tri* su se vrata nalazila na istoku

Merarijevcima (je dao) četvora kola⁴⁴ > *Merarijevcima je dao četiri* kola.

8.3.1.6. Sto četrdeset i četiri tisuće > 144 000

Općenito govoreći, u hrvatskim prijevodima Biblije možemo uočiti tendenciju da se brojevi pišu riječima, a ne brojkama; čak i kad je riječ o iznimno velikim vrijednostima brojeva poput 144 000. U tome slučaju ponekad dolazi do sudara dvaju načela: estetike i praktičnosti biblijskoga teksta. Kada se taj sudar dogodi, stajemo na stranu načela praktičnosti zato što smatramo da je ono bitnije za biblijski tekst. Drugim riječima, za čitatelja bi bilo mnogo lakše da se brojevi (pogotovo oni velike vrijednosti) pišu brojkama iz razloga što u svakodnevnom životu veoma rijetko vidamo brojeve tako velikih vrijednosti pisane riječima. Također, kao čitatelji biblijskoga teksta (ako su brojevi pisani riječima) imamo tendenciju da brojeve pisane riječima „u glavi pretvaramo“ u brojke da bismo mogli dobiti dojam o vrijednosti nekoga broja. Evo i primjera iz svakodnevnoga života: *Našao sam savršen polovni automobil, a čovjek koji će mi ga prodati spustio je cijenu na dvanaest tisuća i petsto eura*. Dakle, kada se radi o brojevima, imamo tendenciju da o njima razmišljamo kao o brojkama, a ne kao o riječima. U nastavku navodimo primjere situacija u kojima je radi čitatelja poželjno broj napisati brojkom umjesto riječima:

⁴² 2 Kr 2, 7 (JB2020)

⁴³ Otk 21, 13 (SHP2020)

⁴⁴ Br 7, 8 (SHP2020)

*bilo ih je **sto četrdeset i četiri tisuće** iz svih plemena⁴⁵ > bilo ih je **144 000** iz svih plemena*

***dvanaest tisuća** iz Judinog plemena⁴⁶ > **12 000** iz Judinog plemena*

*i oni će prorokovati **tisuću dvjesto šezdeset dana**⁴⁷ > i oni će prorokovati **1 260** dana.*

No, situacija nije tako crno-bijela. U nekim slučajevima ipak možemo (ali ne moramo) dozvoliti da prevlada estetsko načelo. Primjerice, u slučajevima Isusovog posta u pustinji i Potopa u Noino vrijeme moguće su obje inačice, ovisno o tome koje načelo odlučimo slijediti: estetko ili praktično:

*Isus je postio **četrdeset** dana i **četrdeset** noći pa je ogladnio.⁴⁸ / Isus je postio **40** dana i **40** noći pa je oglanio.*

*Kiša je padala na zemlju tijekom **četrdeset** dana i **četrdeset** noći.⁴⁹ / Kiša je padala na zemlju tijekom **40** dana i **40** noći.*

Zanimljivo je spomenuti i primjer situacije u kojoj u suvremenome biblijskom stilu preporučamo kombinaciju pisanja brojki i riječi jer ju smatramo najpraktičnijom za čitatelja. Korištenje isključivo brojki u ovim slučajevima ne dolazi u obzir jer se radi o brojevima čija je vrijednost prevelika te bi pisanje brojnih nula estetski uništilo tekst:

*iznosio je **dvjesto milijuna**⁵⁰ > iznosio je **200 milijuna**.*

Nadalje, bitno se dotaknuti i potencijalnih slučajeva u kojima bi se broj mogao pojaviti na samome početku ili kraju rečenice. U takvim slučajevima preporučujemo sljedeće: prvo pokušati smjestiti brojeve na neko mjesto u sredini rečenice i napisati ih brojkom; a ako smještanje u sredinu iz nekoga razloga nije moguće, onda preporučamo da se slijedi estetsko načelo te da se broj napiše riječima.

⁴⁵ Otk 7, 4 (SHP2020)

⁴⁶ Otk 7, 5 (SHP2020)

⁴⁷ Otk 11, 3 (SHP2020)

⁴⁸ Mt 4, 2 (SHP2020)

⁴⁹ Post 7, 12 (SHP2020)

⁵⁰ Otk 9, 16 (SHP2020)

8.3.1.7. Dođi Kraljevstvo tvoje > neka dođe Kraljevstvo tvoje

Arhaični imperativ je oblik imperativa za treće lice jednine koji je istoizrazan obliku imperativa za drugo lice jednine (Pranjkoć 2006: 25). Sam dio naziva takvoga oblika imperativa (arhaični imperativ) već nas upućuje na to da on ne bi trebao pripadati suvremenome biblijskom stilu. Dakle, trebamo ga zamijeniti oblikom imperativa koji je uobičajen za suvremeni jezik, a to je onaj koji se tvori analitički, pomoću poticajne čestice *neka* (usp. Pranjkoć 2006: 25):

Dođi kraljevstvo tvoje!*⁵¹ > ***Neka dođe Kraljevstvo tvoje.⁵²**

Zanimljivo je da u SHP Bibliji tu promjenu već primjećujemo, no ona nije dosljedno provedena. To možemo vidjeti u primjeru molitve *Očenaš* (usp. Pranjkoć 2006: 25) u kojoj možemo primijetiti korištenje dvaju oblika uobičajenoga i jednoga arhaičnog imperativa.

Iz perspektive osuvremenjivača trebamo se zapitati kako bismo taj imperativ mogli učiniti suvremenijim. Postoji mogućnost da bismo se prvo sjetili zamjene načina na koji se tvori imperativ. Dakle, samo ćemo koristiti običnu tvorbu, pa ćemo dobiti: *Neka se sveti...* Međutim, dobro je da se kao osuvremenjivači raspitamo i o samom značenju glagola *svetiti se*. Što on uopće znači? U današnjoj svakodnevnoj komunikaciji ne koristi se, a moguće je da ćemo doći do još boljšeg rješenja ako saznamo njegovo značenje u ovome kontekstu. Nakon razmatranja toga neobičnoga glagola, dobivamo sljedeće, još suvremenije rješenje:⁵³

sveti se ime tvoje⁵⁴ > ***neka se tvoje ime posvećuje.***

8.3.1.8. Ne ukradi > ne kradi / nemoj krasti

⁵¹ Mt 6, 10 (JB2020)

⁵² Mt 6, 10 (SHP2020)

⁵³ svetiti – (što) posebnim obredom i blagoslovom činiti svetim (svetiti crkvu/vodu/ulje/groblje) → posvećivati (VRH)

⁵⁴ Mt 6, 9-10 (SHP2020)

Govoreći o arhaičnim imperativima, bitno se nadovezati i na niječne imperateve koji su jedno od tipičnih obilježja biblijskih tekstova, a njima se označuje zabrana. Naime, na njih nije imuna niti SHP *Biblija* (*Ne ukradi* (Izl 20, 15)). Za biblijski tekst posebno je karakterističan niječni imperativ tvoren od svršenih glagola koji je poprilično zastupljen u *Deset Božjih zapovijedi* (usp. Pranjković 2006: 25). U suvremenome hrvatskom jeziku „niječni se imperativ kojim se izražava zabrana tvori gotovo isključivo od nesvršenih glagola npr. *Ne naginji se kroz prozor, Ne gazi travu...*“ (Pranjković 2006: 25). S obzirom na to da suvremeni biblijski stil teži biti što bliži jeziku svakodnevnog komuniciranja, takve imperateve treba izbjegavati.

Dva su načina kako to možemo postići. Prvi način je jednostavno upotrijebiti nesvršeni glagol umjesto svršenoga, a drugi način je upotrijebiti konstrukciju: niječni oblik glagola moći u imperativu (*nemoj*) + infinitiv (*krasti*). Za neke je oblike imperativa bolja zamjena prvim načinom (kao u primjeru iz naslova ovoga savjeta), a za neke je bolje upotrijebiti drugi način (kao u sljedećim primjerima). A u nekim pak slučajevima mogu funkcionirati oba načina zamjene:

Ne ukradi.*⁵⁵ > *Ne kradi. / Nemoj krasti.

Ne laži kada svjedočiš u vezi bližnjega.*⁵⁶ > *Nemoj lagati kada svjedočiš u vezi bližnjega.

Ne boj se onoga što ćeš pretrpjeti.*⁵⁷ > *Nemoj se bojati onoga što ćeš pretrpjeti.

Ali ne nanesi štetu ulju i vinu!*⁵⁸ > *Ali nemoj napraviti štetu ulju i vinu!

Ne nanosite štetu zemlji, moru ili drveću...*⁵⁹ > *Nemojte oštećivati zemlju, more ili drveće...

⁵⁵ Izl, 20, 15

⁵⁶ Izl 20, 16 (SHP2020)

⁵⁷ Otk 2, 10 (SHP2020)

⁵⁸ Otk 6, 6 (SHP2020)

⁵⁹ Otk 7, 3 (SHP2020)

8.3.1.9. Gladu > gladi

U suvremenome biblijskom stilu, kod imenica koje imaju dva moguća oblika za instrumental, trebalo bi upotrebljavati instrumentale koji imaju manje neobičan prizvuk. Kao što ćemo i vidjeti, u nekim slučajevima (kao u prvome primjeru), dobro je pridodati neku „pomoćnu“ riječ da bi bilo jasnije da se radi o instrumentalu. S druge strane, u nekim slučajevima (kao u drugome primjeru), radi se samo o zamjeni instrumentala njegovom drugom inačicom:

*Njima je dana moć nad četvrtinom Zemlje da ubijaju ratom, **gladu**, **bolešću** i **dviljim** zvijerima.⁶⁰ > Njima je dana moć nad četvrtinom Zemlje da ubijaju **pomoću** rata, **gladi**, **bolesti** i **dviljih** zvijeri.*

*tuča i vatra pomiješane s **krvlju**⁶¹ > tuča i vatra pomiješane s **krvi**.*

Međutim, kada se radi o instrumentalu bez prijedloga, u nekim je slučajevima bolje upotrijebiti stilski obilježeniji instrumental iz razloga što se tijekom čitanja brže primijeti da se radi o instrumentalu pa je smisao jasniji. U sljedećim dvama primjerima možemo vidjeti kako upotreba takvoga instrumentala olakšava razumijevanje teksta:

*Prema Zakonu, gotovo sve mora biti očišćeno **krvlju**...⁶²*

*Pripremio je pashalnu večeru i škropljenje **krvlju**...⁶³*

8.3.1.10. Zvuci > zvukovi

Duga množina suvremenija je od kratke množine; više se upotrebljava u svakodnevnoj komunikaciji i stoga preporučujemo njezinu upotrebu u suvremenome biblijskom stilu:

⁶⁰ Otk 6, 8 (SHP2020)

⁶¹ Otk 8, 7 (SHP2020)

⁶² Heb 9, 22 (SHP2020)

⁶³ Heb 11, 28 (SHP2020)

*iznutra su **vuci** grabežljivi⁶⁴ > iznutra su **vukovi** grabežljivi⁶⁵
neće se čuti **zvuci** harfe⁶⁶ > neće se čuti **zvukovi** harfe.*

8.3.1.11. Molitava > molitvi

S obzirom na to da su kratki nastavci za množinu učestaliji u svakodnevnoj komunikaciji, preporučamo da se u suvremenome biblijskome stilu prednost daje kratkim nastavcima za množinu umjesto dugima:

*pod izlikom dugih **molitava**⁶⁷ > pod izlikom dugih **molitvi**
oni su predstavnici **crkava**⁶⁸ > oni su predstavnici **crkvi**.*

8.3.1.12. Onaj što je sjedio > onaj koji je sjedio

U slučajevima u kojima je veznik *što* upotrebljen, a na njegovom mjestu može stajati veznik *koji*, preporučamo upotrebu veznika *koji* jer smatramo da je ustaljeniji u svakodnevnoj komunikaciji. Naravno, ako je veznik *što* upotrijebljen (u značenju veznika *koji*) zato što se u rečenici već upotrebljava veznik *koji*, preporučamo da se veznik *što* ostavi u tekstu da tekst ne bi bio zakrčen ponavljanjem. Primjeri situacija u kojima preporučujemo veznik *što* zamijeniti veznikom *koji* navodimo u nastavku:

*oni **što** su prošli veliku patnju⁶⁹ > oni **koji** su prošli veliku patnju
onaj **što** sjedi na prijestolju⁷⁰ > onaj **koji** sjedi na prijestolju
onaj **što** je sjedio na oblaku⁷¹ > onaj **koji** je sjedio na oblaku.*

⁶⁴ Mt 7, 15 (JB2020)

⁶⁵ Mt 7, 15 (SHP2020)

⁶⁶ Otk 18, 22 (SHP2020)

⁶⁷ Mk 12, 40 (JB2020)

⁶⁸ 2 Kor 8, 23 (SHP2020)

⁶⁹ Otk 7, 14 (SHP2020)

⁷⁰ Otk 7, 15 (SHP2020)

⁷¹ Otk 14, 16 (SHP2020)

8.3.1.13. No > ali

Kao i neki od ostalih savjeta, niti ovaj ne vrijedi apsolutno. Veznik *no* nije zabranjen, ali preporučamo da se od njega češće upotrebljava veznik *ali* zbog njegove veće učestalosti u svakodnevnoj komunikaciji, zbog njegove takoreći „veće razine uobičajenosti“ i manje stilske obilježenosti:

No zato što si mlak – ni hladan ni vruć – ispljunut ću te iz svojih usta.⁷² > **Ali** zato što si mlak – ni hladan ni vruć – ispljunut ću te iz svojih usta.

No izostavi vanjsko dvorište hrama...⁷³ > **Ali** izostavi vanjsko dvorište hrama...

8.3.1.14. Otkako > otkad

Veznik *otkad* suvremeniji je nego veznik *otkako*. Iz toga razloga u suvremenome biblijskom stilu preporučujemo uporabu veznika *otkad*:

To je bio najveći potres koji se ikada dogodio **otkako** je čovječanstvo na Zemlji.⁷⁴ >

To je bio najveći potres koji se ikada dogodio **otkad** je čovječanstvo na Zemlji.

Ali, sada, **otkako** je došla vjera...⁷⁵ > Ali sada, **otkad** je došla vjera...

8.3.1.15. Poput > kao

S obzirom na to da je vezik *poput* daleko manje zastupljen u svakodnevnoj komunikaciji, preporučamo da se umjesto njega upotrebljava veznik *kao*. Naravno, to ne znači da je veznik *poput* zabranjen. Dapače, u nekim rečenicama on zaista više odgovara nego veznik *kao*. Primjerice, kada u Psalmima ili drugim vrstama lirskoga izričaja želimo dobiti na ritmu. Ipak, preporučamo da se češće koristi veznik *kao* budući da je učestaliji u svakodnevnome govoru, ali i jednostavniji za sam tekst:

⁷² Otk 3, 16 (SHP2020)

⁷³ Otk 11, 2 (SHP2020)

⁷⁴ Otk 16, 18 (SHP2020)

⁷⁵ Gal, 3:25 (SHP2020)

*Glas mu je bio **poput buke** velikih voda.⁷⁶ > Glas mu je bio **kao buka** velikih voda.
glas koji je zvučao **poput trube**⁷⁷ > glas koji je zvučao **kao truba**.*

8.3.1.16. U vezi s time > u vezi toga

U suvremenome biblijskome stilu dajemo prednost upotrebi izraza *u vezi toga* u odnosu na izraz *u vezi s time* jer je jednostavniji te učestaliji u svakodnevnoj komunikaciji, a u smislu nema apsolutno nikakve razlike:

*...sam ćeš se uvjeriti što je istina **u vezi s tim** za što ga optužujemo...⁷⁸ > ...sam ćeš se uvjeriti što je istina **u vezi toga** za što ga optužujemo...
A sada ću nešto reći **u vezi s tobom**, čovječe.⁷⁹ > A sada ću nešto reći **u vezi tebe**, čovječe.*

8.3.1.17. K/ka > do/kod/prema

Prijedlog *k/ka* veoma je neučestao ili čak i nepostojeći u svakodnevnoj komunikaciji. Rijetko da ćemo u nekoj svakodnevnoj situaciji čuti rečenicu: *Sutra moram k doktoru*. Mnogo je vjerojatnije da ćemo čuti: *Sutra moram kod doktora*. S obzirom na „reputaciju“ prijedloga *k/ka* u svakodnevnoj komunikaciji, preporučamo da ga se u suvremenome biblijskom stilu izbjegava kad god je to moguće. Dosada smo primijetili dva moguća načina na koji možemo izbjeći prijedlog *k/ka*. Prvi način sastoji se u zamjeni toga prijedloga sljedećim prijedlozima: *do*, *kod* i *prema*. Drugi način izbjegavanja upotrebe prijedloga *k/ka* njegova je redukcija:

*Došao je **k nama**, uzeo Pavlov remen...⁸⁰ > Došao je **do nas**, uzeo Pavlov remen...
Dođi **k nama** u Makedoniju!⁸¹ > Dođi **kod nas** u Makedoniju!*

⁷⁶ Otk 1, 15 (SHP2020)

⁷⁷ Otk 1, 10 (SHP2020)

⁷⁸ Dj 24, 8 (SHP2020)

⁷⁹ Ez 33, 30 (SHP2020)

⁸⁰ Dj 21, 11 (SHP2020)

⁸¹ Dj 16, 9 (SHP2020)

*Etiopija će ispružiti ruke **k Bogu**.⁸² > Etiopija će ispružiti ruke **prema Bogu**.*

*...prije nego što se tijelo vrati u zemlju, a duh ode **k Bogu** koji ga je stvorio...⁸³ > ...*

*prije nego što se tijelo vrati u zemlju, a duh ode **Bogu** koji ga je stvorio...*

Naravno, postoje slučajevi kad je prijedlog *k/ka* okamenjen u nekim frazemima, stoga ga tada nije dobro zamjenjivati drugim prijedlozima, kao što je slučaj recimo u frazama: *doći k sebi* i *uzeti k srcu*. Osim frazema, bitno je spomenuti i biblijske konstrukcije u kojima se podosta ustalila upotreba prijedloga *k/ka*. Neki od primjera za situacije u kojima bi bilo bolje ostaviti prijedlog *k/ka* jer je na tim mjestima podosta ustaljen jesu sljedeći: *Dovedi k meni svoje vjerne* (Ps 119, 79; SHP2020), *Dođi k meni i izbavi me* (Ps 69, 18; SHP2020), *Pa, ipak, ne želite doći k meni da biste imali život* (Iv 5, 40; SHP2020)... Naime, za takva značenja biblijskih stihova, prijedlozi *do*, *kod* i *prema* previše su doslovnici, a redukcija prijedloga *k/ka* nije sretno rješenje jer se njome dobije rečenica u kojoj „kao da nešto nedostaje“.

8.3.1.18. Ondje > tamo

Kao što je i prethodno navedeno, *ondje* se u hrvatskome suvremenome jeziku ne koristi (s iznimkom osoba kojima je *ondje* dio struke u vezi jezičnoga izražavanja, ali i profesionalna deformacija, pa ga koriste i izvan radnoga okruženja). Može se reći da je *ondje* svojevrsni fosil hrvatskoga standardnog jezika koji se pokušava vratiti u život, no u svakodnevnoj komunikaciji to jednostavno ne uspijeva. Govornici su ga naime zamijenili prilogom *tamo* koji je preuzeo odgovornost za značenje obje riječi. Prilikom upotrebe isključivo priloga *tamo* za oba značenja ne dolazi do promjene u smislu rečenice ili do nerazumijevanja u komunikaciji. Naprosto, ljudi se savršeno razumiju i bez riječi *ondje*. Iz toga razloga predlažemo upotrebu riječi *tamo* umjesto *ondje*. Govoreći o ovoj temi, bitno je spomenuti da kod govornika hrvatskoga jezika u svakodnevnoj komunikaciji i dalje postoji značenjska razlika u korištenju riječi *tu* i *tamo*, stoga smatramo čuvanje te razlike potrebnim i u suvremenome biblijskom stilu:

⁸² Ps 68, 31 (SHP2020)

⁸³ Prop 12, 7 (SHP2020)

Stigli smo u Sirakuzu i **ondje** ostali tri dana...⁸⁴ > Stigli smo u Sirakuzu i **tamo** ostali tri dana...

8.3.1.19. Odande > od tamo / otamo

Analogno prethodnome jezičnom savjetu, predlažemo i uporabu priloga *od tamo / otamo* umjesto *odande* koji nije uobičajen u svakodnevnoj komunikaciji. Također, u suvremenome biblijskom stilu preporučamo pisanje navedenoga priloga na način koji će za čitatelje biti manje stilski obilježen (*od tamo*). Drugi način pisanja priloga (*otamo*) svakako nije zabranjen u suvremenome biblijskom stilu i može se koristiti, no smatramo da je prvi način pisanja mnogo komunikativniji za čitatelje:

Odande je Izak otišao u Beer Šebu.⁸⁵ > **Od tamo / Otamo** je Izak otišao u Beer Šebu.

...nećete izaći **odande** dok ne platite i posljednji novčić.⁸⁶ > ...nećete izaći **od tamo / otamo** dok ne platite i posljednji novčić.

Isus je otišao **odande** i uputio se u grad...⁸⁷ > Isus je otišao **od tamo / otamo** i uputio se u grad...

8.3.1.20. Zaista / doista / odista / uistinu > stvarno

Prilikom čitanja biblijskoga teksta možemo uočiti čestu upotrebu priloga *zaista*, *doista*, *odista* i *uistinu*. Za razliku od tih priloga, prilog *stvarno* rijetko se upotrebljava u biblijskome tekstu, barem u odnosu na ostale priloge. Naime, pomoću pretraživača na mrežnim stranicama obje Biblije koje smo istraživali (*Jeruzalemska Biblija* i *SHP Biblija*), istražili smo učestalost uporabe tih priloga.⁸⁸ Zanimljivo je da se prilog *stvarno* u *Jeruzalemskoj Bibliji* uopće ne upotrebljava, a u *SHP Bibliji* znatno je veća upotreba ostalih priloga nego priloga *stvarno*, koji se rijetko upotrebljava. Ukupno gledajući, u

⁸⁴ Dj 28, 12 (SHP2020)

⁸⁵ Post 26, 23 (SHP2020)

⁸⁶ Lk 12, 59 (SHP2020)

⁸⁷ Mk 6, 1 (SHP2020)

⁸⁸ Biblija. Suvremeni hrvatski prijevod: <https://www.bible.com/hr/versions/2475-SHP-biblija-suvremeni-hrvatski-prijevod>; Biblija KS: <https://biblija.ks.hr/>

SHP *Bibliji* prilog *stvarno* upotrebljava se približno pet i pol puta manje nego ostali prilozima (*zaista*, *doista*, *uistinu*). Bitno je istaknuti da se u SHP *Bibliji* ne upotrebljava prilog *odista*, za razliku od *Jeruzalemske Biblije* u kojoj se upotrebljava trinaest puta. No neki zajednički nazivnik koji se može podvući ispod obje Biblije bio bi postojanje tendencije da se prilog *stvarno* upotrebljava znatno manje od ostalih priloga. Može se reći kako ispada kao da se prilog *stvarno* smatra „manje svetim“ od drugih priloga koji izražavaju isto značenje. Budući da je prilog *stvarno* mnogo zastupljeniji u svakodnevnoj komunikaciji, preporučamo da se prilikom osuvremenjivanja biblijskoga teksta njime (u što većoj mogućoj mjeri) zamjenjuju prilozima *zaista*, *doista*, *uistinu* i *odista*. Naravno, ako zbog estetike teksta ne želimo konstatno upotrebljavati isti prilog, katkad je dobro upotrijebiti i neki drugi od navedenih priloga. U takvim slučajevima preporučamo korištenje priloga prema sljedećem redu (počevši od onoga kojeg smatramo najsuvremenijim, pa prema najmanje suvremenom): *zaista*, *doista*, *uistinu*. Prilog *odista* smatramo potpuno nesuvremenim i nikako ga ne preporučamo, a *uistinu* koji smo naveli na popis preporučamo kao zadnju mogućnost u tekstu; i to samo „ako se baš mora“. Nadalje, u nastavku navodimo primjere rečenica koje su osuvremenjene svakodnevnijim prilogom *stvarno*:

*Tako ćeš **zaista** biti bogat.⁸⁹ > Tako ćeš **stvarno** biti bogat.*

***Zaista**, **zaista**, kažem vam...⁹⁰ > **Stvarno**, **stvarno** vam kažem...*

*Bog je blizu svima koji ga zovu, svima koji ga **uistinu** trebaju.⁹¹ > Bog je blizu svima koji ga zovu, svima koji ga **stvarno** trebaju.*

*Zar je moguće da vođe smatraju kako je on **doista** Krist?⁹² > Zar je moguće da vođe smatraju kako je on **stvarno** Krist?*

*Ako me **odista** blagoslivljaš...⁹³ > Ako me **stvarno** blagoslivljaš...*

⁸⁹ Otk 3, 18 (SHP2020)

⁹⁰ Iv 13, 21 (JB2020)

⁹¹ Ps 145, 18 (SHP2020)

⁹² Iv 7, 26 (SHP2020)

⁹³ 1 Ljet 4, 10 (JB2020)

8.3.1.21. **Sprijeda, straga > s prednje strane, sa stražnje strane / od ispred, od iza**

S obzirom na to da prilozi *sprijeda* i *straga* nisu učestali u svakodnevnoj komunikaciji i da za njih čak možemo reći da su zastarjeli, umjesto njih predlažemo suvremeniju inačicu; a to su opisne konstrukcije tih priloga: *s prednje strane* i *sa stražnje strane*. Smatramo da takva rješenja jesu suvremenija, ali ipak nisu toliko učestala i suvremena kao i prilozi *od ispred* i *od iza*. Naravno, sada dolazimo i do pitanja treba li ih pisati sastavljeno ili nesastavljeno. Za suvremeni biblijski stil preporučamo nesastavljeno pisanje jer naprosto izgleda manje neuobičajeno (iako bi se prilozi u hrvatskome standardu trebali pisati sastavljeno kao primjerice: prilog *naprimjer* u odnosu na kombinaciju prijedloga i imenice: *na primjer*). Međutim, budući da je ovaj stil specifičan, takav način pisanja ne predstavlja nam problem dokle god je jasan smisao teksta. Priloge *od ispred* i *od iza* osobno smatramo najboljom mogućnošću za što suvremeniji biblijski tekst, no ako se biblijski tekst ne želi radikalno suvremenizirati predlažemo upotrebu opisnih konstrukcija *s prednje strane* i *sa stražnje strane*:

*Ta su bića bila puna očiju, **sprijeda** i **straga**.⁹⁴ > Ta su bića bila puna očiju, **od ispred** i **od iza**. / Ta su bića bila puna očiju, **s prednje** i **sa stražnje strane**.*

8.3.1.22. **Odozdo(l), odozgo(r) > (od) dolje, od gore**

U biblijskome tekstu možemo pronaći i priloge *odozdo* i *odozgor* koji su također, možemo reći, svojevrsni fosili hrvatskoga standardnog jezika. Naime, u svakodnevnoj komunikaciji praktički ne postoje, već se umjesto njih upotrebljavaju prilozi *od dolje* i *od gore*. Možda se problematičnim čini potencijalna višeznačnost riječi *gore*, no uz prijedlog koji stoji uz njega izgledi da će netko pomisliti na neko drugo značenje te riječi gotovo su nikakvi, a posebice ako navedeni izrazi dolaze kao antonimski parovi. K tome, kontekst biblijskoga odlomka koji čitamo dodatno nam pojašnjava značenje riječi. Što se tiče načina pisanja, za suvremeni biblijski stil preporučujemo

⁹⁴ Otk 4, 6 (SHP2020)

nesastavljeni način pisanja jer bi naime sastavljeni način pisanja izgledao u najmanju ruku neobično (*odolje, odgore*):

*Bog je na nebeskim visinama i **odozgo** gleda najviše zvijezde...*⁹⁵ > *Bog je na nebeskim visinama i **od gore** gleda najviše zvijezde...*

*Vi ste **odozdol**, ja sam **odozgor**.*⁹⁶ > *Vi ste **od dolje**, ja sam **od gore**.*

U nekim slučajevima prilog odozdo možemo zamijeniti samo prilogom *dolje* (bez prijedloga):

***Odozdo** se suši njegovo korijenje...*⁹⁷ > ***Dolje** mu se suši korijenje...*⁹⁸

8.3.1.23. Gotovo > skoro

Iako neki jezični savjetnici prave razliku u upotrebi priloga *gotovo* i *skoro* na način da se upotreba priloga *skoro* preporučuje isključivo u vremenskome značenju, u svakodnevnoj komunikaciji možemo primijetiti prevlast priloga *skoro* koji se koristi u oba značenja i pritom ne dolazi do nesporazuma. Osim toga, u *Rječniku hrvatskoga standardnog jezika* prva definicija priloga *gotovo* sačinjena je ovako: „1. zamalo, skoro“ (VRH). Dakle, te priloge i prema rječničkoj definiciji možemo dovesti u odnos sinonimije. Budući da je prilog *skoro* mnogo učestaliji, preporučujemo njegovo korištenje u suvremenome biblijskom stilu:

*Podigla se snažna oluja i valovi su zapljuskivali lađicu, tako da se **gotovo** ispunila vodom.*⁹⁹ > *Podigla se snažna oluja i valovi su zapljuskivali lađicu, tako da se **skoro** ispunila vodom.*

⁹⁵ Job 22, 12 (SHP2020)

⁹⁶ Iv 8, 22 (JB2020)

⁹⁷ Job 18, 16 (JB2020)

⁹⁸ Job 18, 16 (SHP2020)

⁹⁹ Mk 4, 37 (SHP2020)

Sljedećeg šabata okupio se **gotovo** čitav grad...¹⁰⁰ > Sljedećeg šabata okupio se **skoro** čitav grad...

8.3.1.24. Nalik > sliči na (što) / slično kao (što)

Riječ *nalik* u svakodnevnoj komunikaciji ne pojavljuje se nikada ili gotovo nikada. Iz toga razloga umjesto riječi *nalik* preporučujemo upotrebu konstrukcija *sliči na* (što) / *slično kao* (što). Tom zamjenom dobit ćemo mnogo suvremeniji zvuk teksta. Naime, za zamjenu riječi *nalik* može se upotrijebiti i konstrukcija *slično* (čemu), koja je zasigurno suvremenija od *nalik*, ali nije najsretnije rješenje jer postoje suvremenija rješenja:

*Ispred prijestolja bilo je nešto **nalik** staklenome moru....¹⁰¹ > Ispred prijestolja bilo je nešto **što je sličilo na** stakleno more.... / Ispred prijestolja bilo je nešto **slično kao** stakleno more.*

8.3.1.25. Zajedno s / skupa s > zajedno s / skupa s

Možda jest radikalnoga prizvuka, no ovaj jezični savjet ipak ima čvrsto uporište u svakodnevnoj komunikaciji. On nam ukazuje da je ponekad dobro ostaviti pleonazme u suvremenome biblijskom tekstu. Naime, zamislimo svakodnevnu situaciju u kojoj osoba osjeća frustraciju zbog birokracije i kaže: *Ma neka se nose i ti papiri i potvrde zajedno s njima!* Zar nam se ne bi činilo da u toj rečenici nešto nedostaje ako bismo ju čuli izrečenu na ovaj način: *Ma neka se nose i ti papiri i potvrde s njima!?* Naime, konstrukcija *zajedno s* ili *skupa s* ima svoju ulogu u svakodnevnome govoru, pa tako i u suvremenome biblijskom tekstu. Budući da se u ovom slučaju radi o višku informacija, ali ne i o dezinformaciji, suvremeni biblijski stil nije osjetljiv na takve intervencije jer se smisao ne mijenja, a ponekad tekst zaista zvuči prirodnije ako u njemu ostavimo pleonazme, kao u sljedećim situacijama:

¹⁰⁰ Dj 13, 44 (SHP2020)

¹⁰¹ Otk 4, 6 (SHP2020)

...i trećina je Sunca bila pogođena **zajedno s** trećinom Mjeseca¹⁰²

No Zvijer je zarobljena **zajedno s** lažnim prorokom.¹⁰³

Kao što smo vidjeli, pleonazme ponekad zaista treba ostaviti u suvremenome biblijskom tekstu. Slično tome, postoje okolnosti u kojima ih je čak dobro i dodati u tekst. Primjerice, u sljedećoj situaciji dodavanjem pleonazma rečenica dobiva na svojoj prirodности, a ne gubi na značenju ili informativnosti:

*Dobio je puno tamjana da ga prinese **s molitvama** svih Božjih svetih ljudi...*¹⁰⁴ >

*Dobio je puno tamjana da ga prinese **zajedno / skupa s molitvama** svih Božjih svetih ljudi...*

8.3.1.26. (U)činiti > raditi / napraviti

Glagol *činiti* u svakodnevnoj komunikaciji rijetko se čuje i stilski je obilježen. Iz toga razloga u suvremenome biblijskom stilu preporučamo upotrebu dvaju glagola koji ga u većini slučajeva mogu savršeno zamijeniti, a to su: *raditi* i *napraviti*:

*I znam da sada **činiš** više nego što si **činio** u početku.*¹⁰⁵ > *I znam da sada **radiš** više nego što si **radio** u početku.*

*Gospodo, što moram **učiniti** da budem spašen?*¹⁰⁶ > *Gospodo, što moram **napraviti** da budem spašen?*

Ipak, postoje situacije u kojima je dobro ostaviti glagol (*u*)činiti. Primjerice, kad se radi o ustaljenim konstrukcijama riječi u biblijskome tekstu. Kada glagol *činiti* dolazi uz riječi *griješ*, *preljub*, *čudo*, *djela*, *dobro* i *zlo*; preporučamo da se ne zamjenjuje drugim glagolom zbog ustaljenosti tih izraza. Također, moguće je da u ovaj obrazac spadaju i neke druge riječi koje potencijalno nismo uočili zbog opsega biblijskoga teksta:

¹⁰² Otk 8, 12 (SHP2020)

¹⁰³ Otk 19, 20 (SHP2020)

¹⁰⁴ Otk 8, 3 (SHP2020)

¹⁰⁵ Otk 2, 19 (SHP2020)

¹⁰⁶ Dj 16, 30 (SHP2020)

*Svojim učenjem zavodi moje sluge da **čine** seksualne **grijehe**...*¹⁰⁷

*Zato ću je baciti u bolesnički krevet, a one koji su s njom **činili preljub**, podvrgnut ću velikoj patnji ako se ne pokaju...*¹⁰⁸

*Ta je druga Zvijer **činila** velika **čuda**...*¹⁰⁹

*Zato je dopušteno na šabat **činiti dobro**.*¹¹⁰

*Uživaju **činiti zlo** i vesele se opačini.*¹¹¹

*Tko vjeruje u mene, taj će **činiti djela** koja i ja činim.*¹¹²

8.3.1.27. Odjenuti (se) / odjeven > staviti (što) / biti u odjeći / imati odjeću

Iako u hrvatskome standardnome jeziku službeno postoji razlika između glagola *odjenuti (se)* i *obući (se)*, glagol *odjenuti (se)* u svakodnevnoj se komunikaciji rijetko upotrebljava. Mnogo je vjerojatnije da ćemo u svakodnevnoj situaciji umjesto rečenice *Odjeni majicu* začuti *Obuci majicu*. I naravno, tu neće biti nesporazuma; jer se zna da se misli na radnju „stavljanja majice“. Tako i u biblijskome tekstu postoje slučajevi kada se glagol *obući* koristi za odjeću i pritom ne dolazi do promjene smisla teksta, kao u sljedećemu primjeru:

*Dobila je čistu, sjajnu lanenu **odjeću** da **se** u nju **obuče**.*¹¹³

Dakle, u tom je primjeru razvidno da je riječ o radnji „stavljanja odjeće“ i, iako bi mnogi na prvi pogled rekli da se radi o pogrešci, smatramo da u kontekstu suvremenoga biblijskog stila to nije pogreška. Zašto? Jer je korištena suvremenija riječ, a smisao rečenice i dalje je jasan. Naravno, ne mislimo da je u tekstu namjerno napisan glagol *obući (se)* umjesto *odjenuti (se)*, samo smatramo da to što je

¹⁰⁷ Otk 2, 20 (SHP2020)

¹⁰⁸ Otk 2, 22 (SHP2020)

¹⁰⁹ Otk 13, 13 (SHP2020)

¹¹⁰ Mt 12, 12 (SHP2020)

¹¹¹ Izr 2, 14 (SHP2020)

¹¹² Iv 14, 12 (SHP2020)

¹¹³ Otk 19, 8 (SHP2020)

upotrebljen u toj rečenici ne predstavlja pogrešku za suvremeni biblijski stil. Također, smatramo da postoji još jedna moguća zamjena za glagol *odjenuti (se)*:

*Dobila je čistu, sjajnu lanenu **odjeću** da ju **stavi na sebe**.*

Osim svega navedenog u vezi glagola *obući (se)* i *odjenuti (se)*, moramo napomenuti da postoje i okolnosti u kojima bi zamjena glagola *odjenuti (se)* glagolom *obući (se)* mogla biti opasna za smisao samoga teksta. Jednu od takvih okolnosti možemo zamijetiti u rečenici: *Kad su ušle u grobnicu, ugledale su mladića odjevenog u bijelo...* (Mk 16, 5; SHP2020). Dakle, navedena rečenica jest točna: radi se o mladiću u bijeloj odjeći. Ako bismo zamijenili riječ *odjevenog* riječju *obučenog*, potencijalno bi moglo doći do velike promjene smisla; jer bi netko (tko možda poznaje razliku između dva izvjesna glagola) mogao pomisliti da se radi o bijeloj obući, a ne o odjeći. Stoga, kao najbolje moguće rješenje za izbjegavanje glagla *odjenuti (se)* izdvajamo sljedeće:

*Kad su ušle u grobnicu, ugledale su mladića **odjevenog** u bijelo...¹¹⁴ > Kad su ušle u grobnicu, ugledale su mladića **u bijeloj odjeći** / **koji je bio u bijeloj odjeći**...*

*Oni će hodati sa mnom **odjeveni** u bijelo...¹¹⁵ > Oni će hodati sa mnom **u bijeloj odjeći** / **i bit će u bijeloj odjeći**.*

8.3.1.28. Ukaljati se > uprljati se / onečistiti se

U biblijskome tekstu često možemo naići na glagol *okaljati se* (čime) koji bi u svakodnevnoj komunikaciji bio stilski obilježen. Kao zamjenu za taj glagol, predlažemo dva glagola: *uprljati se* i *onečistiti se*. Naravno, prednost dajemo upotrebi glagola *uprljati se* jer je mnogo bliži svakodnevnoj komunikaciji, no ponekad postoje slučajevi u kojima je umjesto njega dobro upotrijebiti glagol *onečistiti se*. Njega ćemo upotrijebiti kada u rečenici ili odlomku ne postoji „kontekstualna riječ“ koja nam naznačuje da se ne radi o fizičkoj, već o duhovnoj uprljanosti. Iz toga razloga u prvome je primjeru bolje

¹¹⁴ Mk 16, 5 (SHP2020)

¹¹⁵ Otk 3, 4 (SHP2020)

upotrijebiti glagol *uprljati se*, a u drugome glagol *onečistiti se* – da u tekstu ne bi bilo dvosmislenosti:

*Oni su ti koji se nisu **okaljali** grešnim odnosima sa ženama.¹¹⁶ > Oni su ti koji se nisu **uprljali** grešnim odnosima sa ženama.*

*Pa, ipak, imaš nekoliko ljudi u Sardu koji **se nisu okaljali**.¹¹⁷ > Pa, ipak, imaš nekoliko ljudi u Sardu koji **se nisu onečistili**.*

8.3.1.29. Položiti > staviti

Glagol *staviti* mnogo je prirodniji i učestaliji za svakodnevnu komunikaciju nego glagol *položiti*, stoga preporučamo njegovu upotrebu u suvremenome biblijskom stilu:

***Polazu** svoje krune pred prijestoljem...¹¹⁸ > **Stavljaju** svoje krune pred prijestoljem...*

*Neka ne **polazu** svoje nade u nesigurno bogatstvo...¹¹⁹ > Neka ne **stavljaju** svoje nade u nesigurno bogatstvo...*

Ipak, postoje iznimke u kojima je bolje zadržati glagol *položiti*, a jedna od njih je kad se u Bibliji spominje polaganje preminuloga tijela (a posebice Isusova tijela) u grob ili na neko drugo mjesto. Naime, glagol *položiti* u tom kontekstu naprosto ima primjereniji prizvuk. Druga okolnost u kojoj preporučamo da se glagol *položiti* ostavi jest kad se radi o „polaganju ruku“ koje je već ustaljeni termin u kršćanstvu:

*...skinuli su ga s križa i **položili** u grob.¹²⁰*

*Oprali su njezino tijelo i **položili** ga u sobu na katu.¹²¹*

¹¹⁶ Otk 14, 4 (SHP2020)

¹¹⁷ Otk 3, 4 (SHP2020)

¹¹⁸ Otk 4, 10 (SHP2020)

¹¹⁹ 1 Tim 6, 17 (SHP2020)

¹²⁰ Dj 13, 29 (SHP2020)

¹²¹ Dj 9, 37 (SHP2020)

Tada su Petar i Ivan **položili** na njih ruke...¹²²

8.3.1.30. Stati (u značenju: početi) > početi

Osim toga što je glagol *stati* u značenju *početi* manje učestao i suvremen, on je također i višeznačan, stoga prilikom njegova korištenja u današnjem vremenu može postojati opasnost da ga netko ne protumači u značenju *stati* (prekinuti što raditi). Iz toga razloga smatramo da je glagol *početi* u tom kontekstu mnogo prikladniji:

*I stao sam srcem očajavati zbog velikog napora...*¹²³ > *I počeo sam srcem očajavati zbog velikog napora...*

8.3.1.31. Ljubiti > voljeti

S obzirom na to da glagol *ljubiti* u značenju *voljeti* pripada „najuzvišenijemu stilu hrvatskoga standardnoga jezika“ (Jelaska 2007: 133) i da se ne javlja u svakodnevnoj komunikaciji, nikako ga ne smatramo podobnim za upotrebu u suvremenome biblijskom stilu. Štoviše, smatramo ga nepoželjnim. Iz toga razloga predlažemo njegovu zamjenu glagolom *voljeti* koji je daleko suvremeniji i učestaliji.

Naime, postoje slučajevi u kojima se u izvornome biblijskom tekstu koriste različiti glagoli za *voljeti*, kao recimo u Ivanovu evanđelju (21, 15-17). Naravno, nije nimalo jednostavno odrediti zakonitost po kojoj će se takve riječi prevoditi, no smatramo da upotreba zastarjeloga glagola *ljubiti* nikako nije dobro rješenje za suvremeni prijevod. Također, navedeni odlomak Ivanova evanđelja nije jedino mjesto u Bibliji na kojem se u grčkome jeziku koriste dvije različite riječi za nešto za što mi u svome jeziku aktivno upotrebljavamo samo jednu riječ. Primjerice, isto se događa i s pojmovima *logos* i *rhema*. Poznatija od ovih dviju grčkih riječi je *logos*. U Novom zavjetu, *logos* se koristi da bi se označila stalna, pisana riječ, koja je zabilježena u Bibliji. S druge strane, manje poznata grčka riječ *rhema* koristi se za označavanje Božjega obraćanja nekome na osobnoj razini (BAB)¹²⁴. Naravno, upotrebljavanje nekoga zastarjeloga izraza za

¹²² Dj 8, 17 (SHP2020)

¹²³ Pr 2, 20 (JB2020)

¹²⁴ Kratica za mrežnu stranicu *Bibles for America Blog*.

riječ (poput recimo: *besjeda*) u suvremenome biblijskom stilu ne dolazi u obzir, pa analogno tome niti glagol *ljubiti*. A potencijalne polemike oko toga treba li u biblijskim fusnotama objasniti o kakvim se glagolima radi ostavljamo stručnjacima za takva pitanja – teolozima (usp. Jelaska 2007: 141):

*Mi ljubimo jer on nas prije **uzljubi**¹²⁵ > Mi volimo jer je on **prvi volio** nas.*

*Ako vas više **ljubim**, zar da budem manje **ljubljen**?¹²⁶ > Ako vas više **volim**, zar da budem manje **voljen**?*

*Tko **ljubi** pouku, **ljubi** znanje...¹²⁷ > Tko **voli** pouku, **voli** znanje...*

***Ljubite** neprijatelje, molite za one koji vas progone...¹²⁸ > **Volite** neprijatelje, molite za one koji vas progone...*

8.3.1.32. Pasti / pokloniti se ničice > pasti licem prema zemlji / pasti licem do zemlje / pasti na lice

U biblijskome tekstu veoma je ustaljen izraz *pasti ničice* (pred kim). Nesuvremenost i čak možemo reći „zakržljaloš“ toga izraza neupitna je te iz toga razloga preporučamo da se ona zamijeni drugim konstrukcijama riječi koje bi prenijele njezin smisao. Bitno je istaknuti da je u tekstovima koji su po svojoj vrsti *vizije* (npr. Otkrivenje) jedino moguće rješenje ono koje se pokazuje u drugome i trećem primjeru. Poblje objašnjeno, u biblijskim vizijama ponekad ne možemo znati radi li se baš o tome da je netko pao na zemlju ili na pod u doslovnom smislu tih riječi, stoga je tada bolje upotrijebiti izraz *pasti na lice*. Dakle, više je načina kako učinkovito možemo zamijeniti izraz *ničice*. A s obzirom na značenje te riječi (*licem prema zemlji, tako da se licem dodiruje zemlja* (VRH)), nudimo sljedeća rješenja:

*Zatim su njegova braća došla, **pala ničice** pred njim...¹²⁹ > Zatim su njegova braća došla, **pala licem prema zemlji / licem do zemlje / pala na lice** pred njim...*

¹²⁵ 1 Iv 4, 19 (JB2020)

¹²⁶ 2 Kor 12, 15 (JB2020)

¹²⁷ Izr 12, 1 (JB2020)

¹²⁸ Mt 5, 44 (JB2020)

¹²⁹ Post 50, 18 (SHP2020)

*Za to vrijeme dvadeset i četiri starješine **padaju ničice** pred onim koji sjedi na prijestolju...¹³⁰ > Za to vrijeme dvadeset i četiri starješine **padaju na lice** pred onim koji sjedi na prijestolju...*

*...**pali su ničice** pred njim.¹³¹ > **pali su na lice** pred njim.*

8.3.1.33. Sav > cijeli

Pridjev *cijeli* suvremeniji je od pridjeva *sav* i stoga preporučamo njegovo korištenje u suvremenome biblijskom stilu:

*Sotonina je vojska prošla po **svoj** Zemlji.¹³² > Sotonina vojska je prošla po **cijeloj** Zemlji.*

*okupi **svu** izraelsku zajednicu¹³³ > okupi **cijelu** izraelsku zajednicu.*

Ipak, postoje okolnosti u kojima je pridjev *sav* potreban odnosno u kojima ne može biti zamijenjen pridjevom *cijeli*. Do takve situacije dolazi u sljedećim primjerima:

*Pozdravite **svu** braću i sestre...¹³⁴*

*Položite **svu** svoju nadu u milost...¹³⁵*

8.3.1.34. Sin Čovječji > Čovjekov Sin

Sin Čovječji još je jedna od sintagmi koja se često javlja u biblijskome tekstu, a zastarjela je ne samo zbog reda riječi, već i zbog pojave pridjeva *Čovječji* koji se u svakodnevnoj komunikaciji uopće ne koristi osim ako ne prisustvujemo na misi ili ako kojim slučajem ne odemo u posjet *Postojnskoj jami* ili nekoj drugoj lokaciji na kojoj živi čovječja ribica. Ipak, ni takva situacija nije jamstvo tome da ćemo kao prosječni govornici hrvatskoga jezika znati značenje toga pridjeva. Da bismo mogli dati

¹³⁰ Otk 4, 10 (SHP2020)

¹³¹ Otk 5, 8 (SHP2020)

¹³² Otk 20, 9 (SHP2020)

¹³³ Br 8, 9 (SHP2020)

¹³⁴ 1 Sol 5, 26 (SHP2020)

¹³⁵ 1 Pt 1, 13 (SHP2020)

adekvatan jezični savjet, veoma je važno iz aspekta kršćanske vjere definirati značenje pojma *Sin Čovječji*. A detaljno pojašnjenje nudi nam fra Goran Azinović: „*Sin Čovječji* je jedan mesijanski izraz koji se koristi u smislu dolaska Mesije, odnosno da je Isus onaj kojemu je dana sva vlast, kraljevstvo, slava... Isus je njime naviještao je da je Mesija”. Azinović tvrdi da izraz *Sin Čovječji* znači da je to „netko tko pripada čovjeku“, drugim riječima: da je pripadnik ljudskoga roda; pravi čovjek (usp. Azinović 2023) (HKM)¹³⁶. Dakle, budući da je *Sin Čovječji* netko tko „pripada čovjeku“ – prikladniji, ali također i mnogo suvremeniji izraz bio bi *Čovjekov Sin*. Drugim riječima – *čovječji* znači „koji se odnosi na čovjeka“ (VRH), a *čovjekov* znači „koji pripada čovjeku“ (VRH). Iz toga razloga smatramo primjerenijim izraz *Čovjekov Sin*:

*Kako onda možeš reći da **Sin Čovječji** mora biti uzdignut?¹³⁷ > Kako onda možeš reći da **Čovjekov Sin** mora biti uzdignut?*

*Tako će biti i na dan kad se pojavi **Sin Čovječji**.¹³⁸ > Tako će biti i na dan kad se pojavi **Čovjekov Sin**.*

8.3.1.35. Jaganjac (Božji) > (Božje) Janje

U *Rječniku hrvatskoga standardnog jezika* imenica *jaganjac* definira se kao „Jaganjac Božji, simbol Isusa Krista, jedan od naziva za Isusa Krista“ (VRH), a imenicu *jagnje* definira se kao knjiški leksem koji znači janje (VRH). Zanimljivo je potom promotriti riječ *janje* koja je definirana kao „mlado od ovce i muflona“ (VRH). U hrvatskim biblijskim tekstovima do sada se najčešće upotrebljavao izraz *Jaganjac* kada se radi o Isusu Kristu, a *janje* kad se radi doslovno o životinji. No SHP Biblija čini zaokret koristeći izraz *janje* za oba značenja. Pritom naravno, postoji razlika u pisanju velikoga ili maloga početnog slova. Navodimo prvi primjer: *Prinosite jedno janje ujutro, a drugo u suton* (Br 28, 4; SHP2020) i drugi primjer: *Gledajte Janje Božje, on uzima na sebe grijeh svijeta* (Iv 1, 29; SHP2020). Naime, čak i bez dodatnoga pojašnjenja, jasno nam je da se u prvome primjeru radi o životinji, a u drugome primjeru o Isusu Kristu. Naime, izraz *jaganjac* ne upotrebljava se u svakodnevnoj komunikaciji i stoga

¹³⁶ Kratica za mrežnu stranicu *Hrvatska katolička mreža*.

¹³⁷ Iv 12, 34 (SHP2020)

¹³⁸ Lk 17, 30 (SHP2020)

smatramo da ga je u suvremenome biblijskom stilu nužno zamijeniti drugim izrazom (*janje*). Smatramo da je već iz samoga teksta razvidno što se odnosi na *janje* kao životinju, a gdje se riječ *Janje* koristi kao drugo ime za Isusa Krista. K tome, veliko početno slovo dodatno nam ukazuje da se radi o *Janjetu* – Isusu Kristu, a ne o *janjetu* – životinji. Osim toga, u samome izvornom biblijskom tekstu za ta dva različita značenja koristi se ista riječ: *arnion* (ἀρνίον, ou, τό), a njeno značenje jest također „janje“ (BH)¹³⁹.

8.3.1.36. Obilje > prepunost/bogatstvo

S obzirom na to da se riječ *obilje* (koja je učestala u biblijskome tekstu) ne upotrebljava u svakodnevnoj komunikaciji, nužno ju je zamijeniti suvremenijim izrazom. Naime, sinonimi za *obilje* bili bi: *blagostanje*, *izobilje*, *bogatstvo*, *luksus* i *raskoš*. Međutim, nijedan od tih sinonima nije dovoljno dobra zamjena: prva dva – zbog svoje nesuvremenosti, a ostala tri – zbog moguće krive konotacije zemaljskoga bogatstva. Iz toga razloga ugledali smo se na sv. Pavla koji je u svojim poslanicama skovao preko stotinu novotvorenica i „nije se bojao stvarati nove riječi koje bi točnije opisale, tj. izrekle novu stvarnost života u Kristu.“ (Barščevski i Maly 2022: 245–246). Njegove su tvorenice naime pokazivale i „želju da bude razumljiv u novim okolnostima“, baš kao što to želi i suvremeni biblijski stil zbog kojeg smo skovali novotvorenicu *prepunost* (usp. Barščevski i Maly 2022: 246):

*Primate **obilje** Božje milosti i mira kroz pravu spoznaju Boga i našega Gospodina Isusa!*¹⁴⁰ > *Primate **prepunost** Božje milosti i mira kroz pravu spoznaju Boga i našega Gospodina Isusa!*

S druge strane, kada se *obilje* ne dovodi u vezu s nečim neopipljivim (kao u prethodnome primjeru), već kada se povezuje uz nešto opipljivo, predlažemo zamjenu imenice *obilje* imenicom *bogatstvo*:

¹³⁹ Kratica za mrežnu stranicu *Bible Hub*.

¹⁴⁰ 2 Pt 1, 2 (SHP2020)

Obilje kiše si izlio...¹⁴¹ > **Bogatstvo** kiše si izlio...

Osigurat ću **obilje** hrane za svećenike...¹⁴² > Osigurat ću **bogatstvo** hrane za svećenike...

8.3.1.37. Poslanica > pismo

Iako bi značenje riječi *poslanica* u vjerskome kontekstu bilo preciznije jer je to „apostolsko pismo u *Novome zavjetu* upućeno kršćanskoj zajednici“ (VRH), ipak preporučujemo jednostavniji izraz „pismo“. Ta riječ ima šire značenje, no kada se stavi u određeni kontekst (biblijski tekst, ali i okruženje u kojem se čita), neće doći do dvojbe u smislu, a korištenjem jednostavnijega izraza tekst se mnogo više približava prosječnom čitatelju koji najvjerojatnije ne zna što je poslanica:

Poslanica Rimljanima > **Pismo Rimljanima**

Prva poslanica Korinćanima > **Prvo pismo Korinćanima**.

Nadalje, u nastavku ove *Male jezične propovijedi* navodimo jezične savjete u kojima su navedeni samo primjeri (bez objašnjenja) iz razloga što za sve vrijedi isto objašnjenje: inačicu kojoj dajemo prednost preporučujemo zato što ju smatramo suvremenijom, učestalijom u svakodnevnoj komunikaciji i boljom za prosječnoga hrvatskog čitatelja ili slušatelja biblijskoga teksta.

8.3.1.38. Spaziti > primijetiti

Kad **sam** ga **spazio**, pao sam kao mrtav pred njegove noge.¹⁴³ > Kad **sam** ga **primijetio**, pao sam kao mrtav pred njegove noge.

Tada sam **spazio** veliko, bijelo prijestolje...¹⁴⁴ > Tada sam **primijetio** veliko, bijelo prijestolje...

¹⁴¹ Ps 68, 9 (SHP2020)

¹⁴² Jer 31, 14 (SHP2020)

¹⁴³ Otk 1, 17 (SHP2020)

¹⁴⁴ Otk 20, 11 (SHP2020)

8.3.1.39. Naškoditi / nanijeti štetu > naštetiti / napraviti štetu / raditi štetu / oštećivati

*Pobjedniku neće **naškoditi** druga smrt.¹⁴⁵ > Pobjedniku neće **naštetiti** druga smrt.
/ Pobjedniku druga smrt neće **napraviti štetu**.*

***Ne nanosite štetu** zemlji, moru ili drveću...¹⁴⁶ > **Nemojte raditi štetu na** zemlji, moru ili drveću.../ **Nemojte oštećivati** zemlju, more ili drveće...*

8.3.1.40. Nanositi (bol) / nanijeti bol > zadavati (bol) / zadati (bol)

*A bol koju **su im nanosili**...¹⁴⁷ > A bol koju **su im zadavali**...
...i da mu **nanosi bol**.¹⁴⁸ > ...i da mu **zadaje bol**.*

8.3.1.41. Vršiti > izvršavati

*Zato se sjeti učenja koje si primio i čuo, **vrši** ga i obrati se!¹⁴⁹ > Zato se sjeti učenja koje si primio i čuo, **izvršavaj** ga i obrati se!*

*Onome koji pobjeđuje i **vrši** moja djela do kraja...¹⁵⁰ > Onome koji pobjeđuje i **izvršava** moja djela do kraja...*

8.3.1.42. Vojevati > ratovati / voditi rat / vladati

*...ali opažam u svojim udovima drugi zakon, koji **vojuje** protiv zakona¹⁵¹ > ali opažam u svojim udovima drugi zakon, koji **ratuje** / **vodi rat** protiv zakona
...od pohota što **vojuju** u udovima vašim?¹⁵² > ...od pohota što **vladaju** u udovima vašim?*

¹⁴⁵ Otk 2, 11 (SHP2020)

¹⁴⁶ Otk 7, 3 (SHP2020)

¹⁴⁷ Otk 9, 5 (SHP2020)

¹⁴⁸ Iz 53, 4 (SHP2020)

¹⁴⁹ Otk 3, 3 (SHP2020)

¹⁵⁰ Otk 2, 26 (SHP2020)

¹⁵¹ Rim 7, 23 (JB2020)

¹⁵² Jk 4, 1 (JB2020)

8.3.1.43. Prohtjeti se > htjeti (se)

...učini s nama **što ti se prohtije**.¹⁵³ > ...učini s nama **što god hoćeš**.

...učinit će s njime kako mu se **prohtije**.¹⁵⁴ > ...učinit će s njime **što mu se hoće**.

8.3.1.44. Spopasti > obuzeti

spopala ih je zavist¹⁵⁵ > **obuzela ih je zavist**

8.3.1.45. Snaći (koga, što) > pogoditi (koga, što)

...poštedjet ću te vremena nevolje koje **će snaći** čitav svijet.¹⁵⁶ > ...poštedjet ću te vremena nevolje koje **će pogoditi** čitav svijet.

Zato će je u jednom jedinom danu **snaći** zla koja su joj namijenjena...¹⁵⁷ > Zato će je u jednom jedinom danu **pogoditi** zla koja su joj namijenjena...

8.3.1.46. Ustuknuti > povući se

Oni nisu voljeli svoje živote toliko da bi **ustuknuli** pred smrću.¹⁵⁸ > Oni nisu voljeli svoje živote toliko da bi **se povukli** pred smrću.

¹⁵³ Jdt 3, 2 (JB2020)

¹⁵⁴ Dn 11, 16 (JB2020)

¹⁵⁵ Dj 13, 45 (SHP2020)

¹⁵⁶ Otk 3, 10 (SHP2020)

¹⁵⁷ Otk 18, 8 (SHP2020)

¹⁵⁸ Otk 12, 11 (SHP2020)

8.3.1.47. Nasititi se > najesti se

*I sve su se ptice **nasitile** njihovim tijelima.¹⁵⁹ > I sve su se ptice **najele** njihovim tijelima.*

*Kada **su se nasitili**, pobacali su žito u more...¹⁶⁰ > Kada **su se najeli**, pobacali su žito u more...*

8.3.1.48. Prebivati > živjeti / stanovati

*Sada Bog **prebiva** s ljudima.¹⁶¹ > Sada Bog **živi** s ljudima.*

*Mi smo znak Boga Svevladara koji **prebiva** na brdu Sion.¹⁶² > Mi smo znak Boga Svevladara koji **živi / stanuje** na brdu Sion.*

8.3.1.49. Zbiti se > dogoditi se

***Zbilo se** ono što sam nekad rekao...¹⁶³ > **Dogodilo se** ono što sam nekad rekao...*

8.3.1.50. Praštati > opraštati

*Jer, Bog je vjeran u svojoj ljubavi, on opet iznova **prašta** i spašava.¹⁶⁴ > Jer, Bog je vjeran u svojoj ljubavi, on opet iznova **oprašta** i spašava.*

8.3.1.51. Gnjev > bijes

*On je pun **gnjeva** jer zna da mu je preostalo malo vremena.¹⁶⁵ > On je pun **bijesa** jer zna da mu je ostalo malo vremena.*

¹⁵⁹ Otk 19, 21 (SHP2020)

¹⁶⁰ Dj 27, 38 (SHP2020)

¹⁶¹ Otk 21, 3 (SHP2020)

¹⁶² Iz 8, 18 (SHP2020)

¹⁶³ Iz 42, 9 (SHP2020)

¹⁶⁴ Ps 130, 7 (SHP2020)

¹⁶⁵ Otk 12, 12 (SHP2020)

8.3.1.52. Žitelji > stanovnici

*žitelji one zemlje*¹⁶⁶ > *stanovnici one zemlje*

*svi žitelji Migdal Šekema*¹⁶⁷ > *svi stanovnici Migdal Šekema*

8.3.1.53. Nakana > namjera

Očito se vidi da vam *nakana* nije čista.¹⁶⁸ > Očito se vidi da vam *namjera* nije čista.

8.3.1.54. Pohota > požuda

*u svojoj pohoti*¹⁶⁹ > *u svojoj požudi*

*Oni su kao pohotni pastusi...*¹⁷⁰ > *Oni su kao požudni pastusi...*

8.3.1.55. Raskoš > luksuz

*Zemaljski kraljevi, koji su s njom bludno grijeshili i raskošno živjeli...*¹⁷¹ > *Zemaljski kraljevi, koji su s njom bludno grijeshili i luksuzno živjeli...*

*Sva tvoja raskoš i sjaj, izgubili su se.*¹⁷² > *Sav tvoj luksuz i sjaj, izgubili su se.*

8.3.1.56. Prismok > nešto za jesti / nešto za jelo

*...imate li što za prismok?*¹⁷³ > *imate li nešto za jesti / nešto za jelo?*

8.3.1.57. Koljeno, pokoljenje, naraštaj > generacija

*iz koljena u koljeno...*¹⁷⁴ > *iz generacije u generaciju*

¹⁶⁶ Post 36, 20 (JB2020)

¹⁶⁷ Suci 9, 49 (JB2020)

¹⁶⁸ Izl 10, 10 (JB2020)

¹⁶⁹ Ez 23, 11 (SHP2020)

¹⁷⁰ Jer 5, 8 (SHP2020)

¹⁷¹ Otk 18, 9 (SHP2020)

¹⁷² Otk 18, 14 (SHP2020)

¹⁷³ Iv 21, 5 (JB2020)

¹⁷⁴ Iz 34, 10 (JB2020)

Jakovljevo **pokoljenje**¹⁷⁵ > Jakovljeva **generacija**

...njegovi planovi dobri su za svaki **naraštaj**.¹⁷⁶ > ...njegovi planovi dobri su za svaku **generaciju**.

8.3.1.58. Mnoštvo > masa ljudi / velika skupina ljudi

...a ispred mene se nalazilo veliko **mnoštvo** koje nitko nije mogao izbrojiti.¹⁷⁷ > ...a ispred mene se nalazila velika **masa ljudi** koju nitko nije mogao izbrojiti.

Veliko se **mnoštvo** okupilo oko njega...¹⁷⁸ > Velika se **masa ljudi** okupila oko njega...

Mnoštvo je krenulo za njim...¹⁷⁹ > **Velika skupina ljudi / Masa ljudi** je krenula za njim.

8.3.1.59. Plamteći / gorući > u plamenu / vatren / koji gori

...a oči kao **plamteća vatra**¹⁸⁰ > ...a oči kao **vatra u plamenu**.

Tada su Smrt i svijet mrtvih bačeni u **goruće** jezero.¹⁸¹ > Tada su Smrt i svijet mrtvih bačeni u **vatreno** jezero / u jezero **koje gori**.

8.3.1.60. Čitav > cijeli

Čitav dan trpim nevolje...¹⁸² > **Cijeli** dan trpim nevolje...

neka to sazna **čitav** svijet¹⁸³ > neka to sazna **cijeli** svijet

¹⁷⁵ 1 Mak 5, 2 (JB2020)

¹⁷⁶ Ps 33, 11 (SHP2020)

¹⁷⁷ Otk 7, 9 (SHP2020)

¹⁷⁸ Mt 13, 2 (SHP2020)

¹⁷⁹ Iv 6, 2 (SHP2020)

¹⁸⁰ Otk 1, 14 (SHP2020)

¹⁸¹ Otk 20, 14 (SHP2020)

¹⁸² Ps 73, 14 (SHP2020)

¹⁸³ Iz 12, 5 (SHP2020)

8.3.1.61. Drzak > bahat

*Bila je raspuštena i **drska**...¹⁸⁴ > Bila je raspuštena i **bahata**...*

8.3.1.62. Ta > pa

*Bože, što su ljudi da o njima brineš, što je čovjek da misliš na njega? **Ta** čovjek je kao dašak, prolazan kao sjena.¹⁸⁵ > Bože, što su ljudi da o njima brineš, što je čovjek da misliš na njega? **Pa** čovjek je kao dašak, prolazan kao sjena.*

8.3.1.63. Potom > nakon toga / onda / zatim

***Potom** je odbacio Josipov šator...¹⁸⁶ > **Nakon toga / onda / zatim** je odbacio Josipov šator...*

*Iz potoka kraj puta kralj će piti, a **potom** kao pobjednik ustati.¹⁸⁷ > Iz potoka kraj puta kralj će piti, a **onda** kao pobjednik ustati.*

8.3.1.64. Iznova > ispočetka

*Popravti ću ga, **iznova** sagraditi...¹⁸⁸ > Popravti ću ga, **ispočetka** sagraditi...*

*Govorio sam vam uvijek **iznova**, ali niste me slušali.¹⁸⁹ > Govorio sam vam uvijek **ispočetka**, ali niste me slušali.*

8.3.1.65. Nadomak > odmah do

*u dolini **nadomak** Betuliji¹⁹⁰ > u dolini **odmah do** Betulije*

¹⁸⁴ Izr 7, 11 (SHP2020)

¹⁸⁵ Ps 144, 3-4 (SHP2020)

¹⁸⁶ Ps 78, 67 (SHP2020)

¹⁸⁷ Ps 110, 7 (SHP2020)

¹⁸⁸ Am 9, 11 (SHP2020)

¹⁸⁹ Jer 7, 13 (SHP2020)

¹⁹⁰ Jdt 7, 3 (JB2020)

8.3.1.66. Posvema > potpuno

*A sam Bog mira neka vas **posvema** posveti...¹⁹¹ > A sam Bog mira neka vas **potpuno** posveti...*

8.3.1.67. Posvemašnji > sveopći

*...ali sedmi dan neka bude dan **posvemašnjeg** odmora.¹⁹² > ...ali sedmi dan neka bude dan **sveopćeg** odmora.*

8.3.1.68. Sveudilj > neprekidno / redukcija

*Pljusak je na zemlju padao četrdeset dana; vode **sveudilj** rasle i korablju nosile...¹⁹³ > Pljusak je na zemlju padao četrdeset dana; vode **neprekidno** rasle i korablju nosile...*

*A ja sam **sveudilj** sjedio utučen, sve do večernje žrtve.¹⁹⁴ > A ja sam, užasnut, sjedio sve do večernje žrtve.¹⁹⁵*

8.3.1.69. Dati na znanje > dati do znanja

*i dat ću im **na znanje** da sam te zavolio¹⁹⁶ > i dat ću im **do znanja** da sam te zavolio*

8.3.1.70. Danju, noću > po danu, po noći / tijekom dana, tijekom noći

*Njegova vrata neće se nikada **danju** zatvarati, a noći neće biti.¹⁹⁷ > Njegova vrata neće se nikada **po danu / tijekom dana** zatvarati, a noći neće biti.*

¹⁹¹ 1 Sol 5, 23 (JB2020)

¹⁹² Izl 31, 15 (JB2020)

¹⁹³ Post 7, 17 (JB2020)

¹⁹⁴ Ezr 9, 4 (JB2020)

¹⁹⁵ Ezr 9, 4 (SHP2020)

¹⁹⁶ Otk 3, 9 (SHP2020)

¹⁹⁷ Otk 21, 25 (SHP2020)

Oni koji spavaju, spavaju **noću**; i koji se opijaju, rade to **noću**.¹⁹⁸ > Oni koji spavaju, spavaju **po noći / tijekom noći**; i koji se opijaju, rade to **po noći / tijekom noći**.

8.3.1.71. Uvijeke > zauvijek

Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će **uvijeke**.¹⁹⁹ > Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će **zauvijek**.

8.3.1.72. Vijek > vrijeme / život

...od **vijeka do vijeka**, Bože, ti jesi!²⁰⁰ > ...od **vremena do vremena**, Bože, ti jesi!
Jojakin je odložio svoje tamničke haljine i jeo s kraljem za istim stolom **svoga svoga vijeka**.²⁰¹ > Jojakin je odložio svoje tamničke haljine i jeo s kraljem za istim stolom **cijelog svog života**.

8.3.1.73. U sve vijeke > u svim vremenima / kroz sva vremena

...blagoslovljeno sveto i slavno ime tvoje **u sve vijeke**!²⁰² > ...blagoslovljeno sveto i slavno ime tvoje **u svim vremenima / kroz sva vremena**.

8.3.1.74. U vijeke vjekova > uvijek i zauvijek / za sva vremena

...i čast, i moć i snaga Bogu našem **u vijeke vjekova**.²⁰³ > ...i čast, i moć i snaga Bogu našem **uvijek i zauvijek / za sva vremena**.

¹⁹⁸ 1 Sol 5, 7 (SHP2020)

¹⁹⁹ Iv 6, 51 (JB2020)

²⁰⁰ Ps 90, 2 (JB2020)

²⁰¹ 2 Kr 25, 29 (JB2020)

²⁰² Tob 8, 5 (JB2020)

²⁰³ Otk 7, 12 (JB2020)

8.3.1.75. **Mnogo > puno**

***mnogo** je ljudi umrlo...²⁰⁴ > **puno** je ljudi umrlo...*

*Među vama nema **mnogo** mudrih po ljudskim mjerilima...²⁰⁵ > Među vama nema **puno** mudrih po ljudskim mjerilima...*

²⁰⁴ Otk 8, 11 (SHP2020)

²⁰⁵ 1 Kor 1, 26 (SHP2020)

9. OSUVREMENJIVANJE U PRAKSI

Krunu ovoga diplomskoga rada predstavlja oprimjerenje, odnosno „stavljanje u praksu“ dosada navedenih jezičnih savjeta u vezi osuvremenjivanja biblijskoga teksta. Počevši od osnovnoga *Zlatnog pravila osuvremenjivanja*, preko *Deset zapovijedi osuvremenjivanja* i *Ispunjenja Zakona*, pa sve do poštivanja onoga što je bilo rečeno u *Maloj jezičnoj propovijedi*.

Budući da je sama Biblija stilski raznovrsna, odabrati reprezentativan uzorak teksta za tako veliko i značajno djelo praktički je nemoguć zadatak. Ali jedno je sigurno: značenje evanđelja od neosporne je važnosti za sve kršćane i predstavlja svojvršno središte Biblije jer je u njemu sadržan opis života Isusa Krista te četiri svjedočanstva o njegovu djelovanju. Također, s obzirom na to da su sva četiri evanđelja „samostalna cjelina različite duljine i namjene“ (Jelaska i Baričević 2012: 103), jedno od njih bilo bi savršeno pogodno za osuvremenjivanje. Naime, za nadolazeći praktični dio od velike je važnosti da odabrani tekst nije naprosto odlomak cjeline već da je on samostalna cjelina da bi se najbolje mogao vidjeti utjecaj osuvremenjivanja biblijskoga teksta koji se ne može toliko jasno vidjeti ako odaberemo samo jedan odlomak ili dio evanđelja. Budući da sljedeći praktični dio rada predstavlja krunu ovoga diplomskoga rada, a Ivanovo evanđelje kruna je prethodnih triju sinoptičkih evanđelja – odabrali smo upravo to evanđelje. Kao dodatni argument za izbor baš toga evanđelja poslužila nam je i činjenica da se Ivanovo evanđelje iz književne perspektive smatra najvrjednijim od četiriju evanđelja i da su baš o tome evanđelju bibličari raspravljali najviše (Neiryneck 1997: 35 u: Jelaska i Baričević 2012: 104). Iz toga smo razloga Ivanovo evanđelje uzeli kao predložak za osuvremenjivanje, i to u prijevodu Ivana Evanđelista Šarića (revidirano izdanje iz 1998. godine)²⁰⁶. Odabrali smo taj prijevod zato što nam je za potrebe osuvremenjivanja trebao neki od tradicionalnih prijevoda da bi se jasnije vidjela razlika između nesuvremene i suvremene inačice teksta.

²⁰⁶ Prev. Ivan Šarić / Rev. Đuro Martinjak (1998)

Šarićev prijevod nalazi se na lijevom dijelu stranice, a osuvremenjeni Šarićev prijevod nalazi se nadesno. Dakle, inačice prijevoda teku usporedno na svakoj stranici. Na taj smo način htjeli osigurati da se različite inačice prijevoda mogu što lakše usporediti. Pritom je bitno napomenuti da dotična osuvremenjena inačica Šarićeva prijevoda predstavlja inačicu osuvremenjenoga teksta prije (hipotetski govoreći) teološke provjere i provjere urednika/izdavača. Jer, da bi bilo koji biblijski tekst mogao kao takav, s teološkom vrijednošću, izići u javnost, on mora proći teološku provjeru zbog toga što se radi o vjerskome tekstu koji nosi svoju odgovornost. A naposljetku mora proći i provjeru urednika/izdavača koji također ima riječ u tome do koje mjere želi osuvremeniti biblijski tekst s obzirom na svoju publiku, ali i politiku izdavačke kuće.

Dakle, za potrebe ovoga diplomskoga rada koji je jezikoslovne struke, prikazali smo prvi korak u procesu koji završava tiskanjem osuvremenjenoga biblijskog prijevoda. A taj prvi korak jest upravo osuvremenjivanje biblijskoga teksta. Prilikom osuvremenjivanja dotičnoga Šarićeva prijevoda Ivanova evanđelja gledali smo da postupamo upravo kao i sam pisac toga evanđelja: „u odabiru riječi izrazito pedagoški prema svojim primateljima“ te pojednostavljujemo jezično teže ili teške razine radi razumljivosti teksta (Jelaska i Baričević 2012: 102).

Evangelje po Ivanu

Ivan, glava 1

¹ U početku bijaše Riječ, i Riječ, bijaše u Boga, i Bog bijaše Riječ. ² Ova bijaše u početku u Boga. ³ Sve je po njoj postalo, i bez nje ništa nije postalo, što je postalo. ⁴ U njoj bijaše život, i život bijaše Svjetlost ljudima. ⁵ Svjetlost zasvijetli u tami; ali tama ga ne obuže.

⁶ Poslan je bio čovjek od Boga, kojemu bijaše ime Ivan. ⁷ Ovaj dođe za svjedočanstvo, da svjedoči za Svjetlost, da svi vjeruju po njemu. ⁸ On ne bijaše Svjetlost, nego da svjedoči za Svjetlost. ⁹ Svjetlost istinita, koje prosvjetljuje svakoga čovjeka, dođe na svijet.

¹⁰ Na svijetu bijaše, svijet je po njemu postao; i svijet ga nije spoznao.

¹¹ K svojim dođe, i svoji ga ne primiše.

¹² A svima, koji ga primiše, dade vlast, da budu djeca Božja. Onima, koji vjeruju u ime njegovo, ¹³ koji nijesu rođeni od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego od Boga.

¹⁴ I Riječ je tijelom postala i prebivala među nama. I vidjesmo slavu njegovu, slavu kao Jedinorođenoga od Oca, puna milosti i istine. ¹⁵ Ivan svjedoči za njega i viče: "Ovaj bijaše, za koga rekoh: "Koji dolazi za mnom, preda mnom je; jer bijaše prije nego ja."

¹⁶ Od punine njegove mi svi primismo milost za milošću. ¹⁷ Po Mojsiju bio je dan zakon, po Isusu Kristu dođe milost i is ¹⁸ Boga nitko nije vidio nikada. Jedinorođeni, koji je Bog, koji počiva na srcu Očevu, on je donio vijest,

¹⁹ Ovako glasi svjedočanstvo Ivanovo, kad Židovi iz Jerusalema poslaše k njemu

Ivanovo evanđelje

1

¹ U početku je bila Riječ, i Riječ je bila s Bogom, i Riječ je bila Bog. ² On (*Riječ*) je u početku bio s Bogom. ³ Po njemu je sve nastalo. I bez njega ništa nije nastalo. ⁴ U njemu je bio život, i život je bio Svjetlo ljudima. ⁵ Svjetlo svijetli u tami, ali tama ga nije savladala.

⁶ Bio je jedan čovjek, kojeg je poslao Bog, a zvao se Ivan. ⁷ On je došao kao svjedok, kako bi svjedočio za Svjetlo, da bi svi mogli povjerovati kroz njegovo svjedočanstvo. ⁸ On nije bio Svjetlo, nego je došao svjedočiti za Svjetlo. ⁹ Pravo Svjetlo je tek trebalo doći na svijet, a to je istinsko Svjetlo koje prosvjetljuje svakog čovjeka.

¹⁰ On (*Riječ*) je bio na svijetu i svijet je nastao po njemu, ali svijet ga nije prepoznao. ¹¹ Došao je kod vlastitih ljudi, a oni ga nisu prihvatili. ¹² A svima koji su ga prihvatili dao je vlast da budu Božja djeca. Dao je vlast onima koji vjeruju u njegovo ime, ¹³ koji nisu rođeni od krvi, ni od volje tjelesnosti, ni od volje čovjeka, nego od Boga.

¹⁴ Riječ je postala čovjek i živjela je među nama. Promatrali smo njegovu slavu, onu slavu koju ima kao Očev Jedinu Sin, pun milosti i istine. ¹⁵ Ivan za njega svjedoči i viče: „To je onaj, za kojeg sam rekao: ‘Onaj koji dolazi za mnom je ispred mene; jer je postojao prije mene.’“

¹⁶ Od njegove potpunosti mi smo svi primili milost na milost. ¹⁷ Bog je dao Zakon kroz Mojsija, a kroz Isusa Krista je došla milost i istina. ¹⁸ Nitko nikada nije vidio Boga. Ali Sin jedinac, koji je Bog, koji odmara na Očevom srcu – on ga je objavio.

svećenike i Levite, da ga zapitaju: "tko si ti?"

²⁰ On priznade i ne zataji. Priznade: "Ja nijesam Krist."

²¹ Tada ga upitaše: "Što dakle? Jesi li možda Ilija?"

On odgovori: "Nijesam."

"Jesi li prorok?"

On odgovori: "Nijesam."

²² Onda mu rekoše: "Tko si dakle? Mi ipak moramo donijeti odgovor onima, koji nas poslaše. Za koga se ti izdaješ?"

²³ On odgovori:

"Ja sam glas onoga, što viče u pustinji: 'Poravnite put Gospodnji, kao što reče prorok Izaija.'"

²⁴ A oni poslanici bili su od farizeja.

²⁵ Zapitaše ga dalje, govoreći "Zašto dakle krstiš, kad ti nijesi Krist, ni Ilija, ni prorok?"

²⁶ Ivan im odgovori: "Ja krstim samo vodom. A među vama već stoji, koga vi ne poznate, ²⁷ On je onaj, koji dolazi za mnom a ipak je preda mnom. Ja nijesam dostojan odriješiti remena na obući njegovoj."

²⁸ Ovo se dogodi u Betaniji s onu stranu Jordana, gdje je Ivan krstio.

²⁹ Sutradan vidje on Isusa, gdje dolazi k njemu. Tada reče: "Evo Janje Božje, koje oduzima grijeh svijeta! ³⁰ Ovo je onaj, za koga sam rekao: 'Za mnom dolazi čovjek, koji je preda mnom; jer je bio prije nego ja.'

³¹ Ja ga nijesam poznavao. Ali da se on objavi u Izraelu, došao sam ja da krstim vodom."

¹⁹ Ovako je Ivan svjedočio kad su Židovi iz Jeruzalema do njega poslali svećenike i levite da ga pitaju: „Tko si ti?“

²⁰ On im ništa nije prešutio. Priznao je: „Ja nisam Krist.“

²¹ Tada su ga upitali: „Tko si onda? Jesi li možda Ilija?“

On je odgovorio: „Nisam.“

„Jesi li prorok?“

Odgovorio je: „Nisam.“

²² Tada su mu rekli: „Pa tko si onda? Moramo prenijeti tvoj odgovor onima koji su nas poslali. Što ti kažeš sam za sebe?“

²³ Ivan im je odgovorio citatom proroka Izaije:

„Ja sam glas onoga koji viče u pustinji: 'Poravnajte put za Gospodina!'“

²⁴ Te ljude su bili poslali farizeji. ²⁵ Ispitali su ga dalje: „Zašto onda krstiš, kad nisi Krist, ni Ilija, ni prorok?“

²⁶ Ivan im je odgovorio: „Ja krstim samo vodom. A među vama je već netko, koga vi ne poznajete. ²⁷ On je onaj, koji dolazi za mnom, a ipak je ispred mene. Ja nisam dostojan ni da razvežem remenje na njegovim sandalama.“

²⁸ Sve to se dogodilo u Betaniji na drugoj strani Jordana gdje je Ivan krstio.

²⁹ Sljedećeg dana, Ivan je vidio Isusa kako dolazi prema njemu. Tada je rekao: „Ovo je Božje Janje, koje uzima na sebe grijeh svijeta! ³⁰ Ovo je onaj za kojeg sam rekao: 'Za mnom dolazi čovjek, koji je ispred mene; jer je postojao prije mene.' ³¹ Ni ja nisam znao tko je on. Ali ja sam došao krstiti vodom da bi se on objavio u Izraelu.“

³² Dalje je svjedočio Ivan, govoreći "Vidio sam Duha, gdje silazi s neba kao golub i lebdi nad njim. ³³ Ja ga nijesam poznao. Ali onaj, koji me je poslao, da krstim vodom, reče mi: "Na koga vidiš da silazi Duh i nad kim da lebdi, to je onaj, koji krsti Duhom Svetim. ³⁴ Ja sam to vidio i postao sam svjedok za to: On je Sin Božji."

³⁵ Sutradan je opet stajao Ivan s dvojicom svojih učenika. ³⁶ Kad je vidio Isusa gdje prolazi, reče: "Evo Janje Božje!"

³⁷ Čim su ga oba učenika čula da govori tako, pođoše za Isusom. ³⁸ Isus se obazre i vidje ih gdje idu za njim. Tada ih upita: "Što vi tražite?"

Oni mu odgovoriše: "Rabi," – to jest: "Učitelju, – "gdje stanuješ?"

³⁹ On im odgovori: "Dođite i vidite!" Otiđoše s njim i vidješe, gdje je stanovao, i ostadoše kod njega onaj dan. Bilo je to oko desete ure.

⁴⁰ Jedan od dvojice, koji na riječ Ivanovu pođoše za njim, bio je Andrija, brat Simona Petra. ⁴¹ Ovaj se sastade najprije sa svojim bratom Simonom i reče mu: "Nađosmo Krista – to jest Pomazanika."

⁴² I dovede ga k Isusu. Isus pogleda na njega i reče: "Ti si Simon, sin Jonin; ti ćeš se zvati Kefa – to jest Kamen."

⁴³ Sutradan htjede poći u Galileju. Tada sastade Filipa i reče mu: "Hajde za mnom!" ⁴⁴ Filip je bio iz Betsaide, zavičaja Andrijina i Petrova. ⁴⁵ Filip nađe Natanaela i javi mu: "Nađosmo onoga, o kojem su pisali Mojsije u zakonu i proroci: "Isusa, sina Josipova iz Nazareta."

⁴⁶ Natanael mu odgovori: "Iz Nazareta može li doći što dobro?"

Filip mu reče: "Dođi i vidi!"

³² Ivan je i dalje govorio o onome što je vidio i čuo: „Vidio sam Duha kako silazi s neba kao golub i lebdi nad njim. ³³ Ja nisam znao tko je on, ali onaj, koji me poslao da krstim vodom, rekao mi je: „Onaj na kojeg siđe Duh i nad kojim Duh bude lebдио – to je onaj koji krsti Svetim Duhom. ³⁴ Ja sam to vidio i potvrđujem: On je Božji Sin.“

³⁵ Sljedećeg dana, Ivan je opet bio sa svoja dva učenika. ³⁶ Kad je vidio Isusa kako prolazi, rekao je: „Ovo je Božje Janje!“

³⁷ Čim su ga ta dva učenika čula kako to govori, krenuli su za Isusom. ³⁸ Isus se okrenuo i vidio da idu za njim. Tada ih je upitao: „Što želite?“

Oni su mu odgovorili: „Učitelju, gdje živiš?“

³⁹ „Dođite i vidite!“ odgovorio im je. Otišli su s njim i vidjeli su gdje je živio. Taj dan su ostali kod njega. To se dogodilo oko četiri popodne.

⁴⁰ Jedan od ta dva učenika, koji su na Ivanovu riječ krenuli za njim, bio je Andrija, brat Šimuna Petra. ⁴¹ Andrija se prvo našao sa svojim bratom Šimunom. Rekao mu je: „Našli smo Krista – to jest Pomazanika.“

⁴² Andrija ga je doveo do Isusa. Isus je pogledao Šimuna Petra i rekao: „Ti si Šimun, Jonin sin. Odsad ćeš se zvati Kefa – što znači Kamen.“

⁴³ Sljedećeg dana je htio otići u Galileju. Tada je susreo Filipa. Rekao mu je: „Kreni za mnom!“ ⁴⁴ Filip je bio iz Betsaide, iz Andrijinog i Petrovog zavičaja. ⁴⁵ Filip je pronašao Natanaela i javio mu: „Našli smo onoga o kojem je Mojsije pisao u Zakonu i o kojem su pisali proroci: Isusa iz Nazareta, Josipovog sina.“

⁴⁶ Natanael mu je odgovorio: „Je li moguće da išta dobro dođe iz Nazareta?“

⁴⁷ Kad Isus vidje Natanaela gdje dolazi k njemu, reče za njega: "Evo pravoga Izraelca, u kojem nema lukavstva!"

⁴⁸ Natanael ga upita: "Odakle me poznaješ?"

Isus mu odgovori: "Još prije nego te pozva Filip, vidio sam te pod smokvom."

⁴⁹ Natanael mu odgovori: "Učitelju, ti si Sin Božji, ti si kralj Izraelov!"

⁵⁰ Isus mu reče: "Vjeruješ, jer ti rekoh, da sam te vidio pod smokvom. Vidjet ćeš još više od toga" ⁵¹ Tada nastavi: "Zaista, zaista, kažem vam: vidjet ćete nebo otvoreno i anđele Božje gdje uzlaze i silaze nad Sinom čovječjim."

Ivan, glava 2

¹ Treći dan iza toga bila je svadba u Kani Galilejskoj. Majka Isusova bila je ondje. ² I Isus i učenici njegovi bili su pozvani na svadbu. ³ Kad je nestalo vina, reče majka Isusova njemu: "Nemaju više vina."

⁴ Isus joj reče: "Što ja imam s tobom, ženo? Moj čas nije još došao."

⁵ Tada reče majka njegova slugama: "Učinite, što vam kaže!"

⁶ A bilo je ondje šest kamenitih posuda, kako je to tražio običaj židovskoga čišćenja. Svaka je od njih obuhvatala dvije do tri mjere.

⁷ Isus im zapovjedi: "Napunite posude vodom!" Napuniše ih do vrha

Filip mu je rekao: „Dođi i uvjeri se!“

⁴⁷ Kad je Isus vidio Natanaela kako dolazi prema njemu, rekao je: „Evo pravog Izraelca, u kojem nema prevare!“

⁴⁸ Natanael ga je upitao: „Otkud me poznaješ?“

Isus mu je odgovorio: „Još prije nego što te Filip pozvao, vidio sam te ispod smokve.“

⁴⁹ Natanael mu je odgovorio: „Učitelju, ti si Božji Sin, ti si kralj Izraela!“

⁵⁰ Isus mu je rekao: „Vjeruješ mi jer sam ti rekao da sam te vidio ispod smokve. Vidjet ćeš i puno veće stvari od toga.“ ⁵¹ Onda je nastavio: „Stvarno, stvarno vam kažem: vidjet ćete otvoreno nebo i Božje anđele kako se penju i silaze nad Čovjekovim Sinom.“

2

¹ Treći dan nakon toga bila je svadba u Kani, u Galileji. Tamo je bila Isusova majka. ² Isus i njegovi učenici su također bili pozvani na svadbu. ³ Kad je ponestalo vina, Isusova majka mu se obratila: „Nemaju više vina.“

⁴ Isus joj je odgovorio: „Ženo, što tu više ima između mene i tebe? Moje vrijeme još nije došlo.“

⁵ Tada je njegova majka rekla poslužiteljima: „Napravite ono što vam kaže!“

⁶ Tamo je bilo šest kamenih posuda, koje su se koristile u židovskom običaju obrednog čišćenja. U svaku od njih je moglo stati otprilike 40 do 60 litara.

⁷ Isus im je zapovjedio: „Napunite posude vodom!“ Napunili su ih do vrha.

⁸ Tada im reče: "Zagrabite sad od toga i nosite ravnateljstu stola!"

Oni odnesoše. ⁹ I ravnatelj stola okusi vodu, što je bila postala vino. A nije znao, odakle je bilo vino. Samo su to znale slugе, koje su bile zagrabile vodu. Tada zovnu ravnatelj stola mladoženju ¹⁰ I reče mu: "Svatko iznosi najprije dobro vino, a istom, kad se ponapiju gosti, lošije. Ti si čuvao dobro vino do sada."

¹¹ Tako učini Isus u Kani u Galileji početak čudesima svojim. Stim objavi slavu svoju, i učenici njegovi vjerovali su u njega.

¹² Potom siđe u Kafarnaum s majkom svojom, s braćom svojom i učenicima svojim. Ondje ostadoše nekoliko dana.

¹³ A blizu je bio židovski blagdan Pashe, i uzađe Isus u Jerusalem. ¹⁴ U hramu zateče trgovce, što su prodavali volove, ovce i golubove, i mjenjače, što su bili ondje posjedali. ¹⁵ Tada on splete od užeta bič i istjera iz hrama sve zajedno s ovcama i volovima. Mjenjačima prosu novce i isprevrnu stolove njihove. ¹⁶ Onima, što su prodavali golubove, reče: "Nosite to odavde i ne činite od kuće Oca mojega kuće trgovačke!"

¹⁷ Tada se sjetiše učenici njegovi riječi Pisma:

"Revnost za kuću tvoju izjede me."

¹⁸ A Židovi mu prigovoriše: "Kojim nam čudesnim znakom dokazuješ, da to smiješ činiti?"

¹⁹ Isus im reče: "Razvalite ovaj hram, i za tri ću ga dana opet sagraditi."

²⁰ Tada rekoše Židovi: "Četrdeset i šest godina gradilo se na ovom hramu, i ti da ga u tri dana sagradiš?"

⁸ Onda im je rekao: „Sada izlijte malo i odnesite upravitelju gozbe!“

I oni su tako napravili. ⁹ Upravitelj gozbe je probao vodu koja je postala vino. Ali nije znao odakle je bilo vino. To su znali samo poslužitelji koji su natočili vodu. Tada je upravitelj gozbe pozvao mladoženju.

¹⁰ Rekao mu je: „Svi uvijek prvo posluže dobro vino, a kad gosti postanu pripiti, onda posluže lošije. A ti si dobro vino čuvao sve do sada.“

¹¹ Tako je Isus učinio svoje prvo čudo u Kani, u Galileji. Na taj način je objavio svoju slavu i njegovi učenici su povjerovali u njega.

¹² Nakon toga se spustio u Kafarnaum sa svojom majkom, braćom i sa svojim učenicima. Ostali su tamo nekoliko dana.

¹³ Budući da se približavao židovski blagdan Pashe, Isus je otišao gore u Jerusalem. ¹⁴ U Hramu je naišao na trgovce koji su prodavali volove, ovce i golubove; a tamo su sjedili i mjenjači novca. ¹⁵ Isus je tada od konopa napravio bič i sve ih istjerao iz Hrama, skupa s ovcama i volovima. Mjenjačima je prosu novce i isprevrtao njihove stolove. ¹⁶ A onima, koji su prodavali golubove, rekao je: „Mičite to odavde i ne radite od kuće mog Oca mjesto za zaradu!“

¹⁷ Tada su se njegovi učenici sjetili riječi iz Svetog pisma:

„Predanost za tvoju kuću gori u meni.“

¹⁸ A Židovi su mu prigovorili: „Pokaži nam neki čudesni znak kao dokaz da imaš pravo to raditi.“

¹⁹ Isus im je rekao: „Uništite ovaj hram, a ja ću ga opet sagraditi za tri dana.“

²⁰ Tada su Židovi rekli: „Ovaj Hram se gradio 46 godina, a ti ćeš ga sagraditi u tri dana?“

²¹ A on je mislio na hram tijela svojega.

²² Kad je onda bio uskrsnuo od mrtvih, sjetiše se učenici njegovi ove riječi i vjerovali su Pismu i riječi, koju je bio rekao Isus.

²³ Dok je Isus boravio u Jerusalemu na blagdan Pashe, mnogi vjerovali su u ime njegovo, jer vidješe čudesa, što ih je činilo.

²⁴ Ali im se Isus nije povjeravao; jer ih je sve poznavao, ²⁵ I nije mu trebalo, da tko svjedoči za čovjeka. On je sam znao, što je bilo u čovjeku.

Ivan, glava 3

¹ Među farizejima bio je vijećnik židovski po imenu Nikodem. ² Ovaj dođe noću k njemu i reče mu: "Učitelju, znamo, da si ti učitelj, koji je došao od Boga, jer nitko ne može čudesa ovih činiti, što ih ti činiš, osim ako nije Bog s njim."

³ Isus mu reče: "Zaista, zaista, kažem ti: ako se tko ponovo ne rodi, ne može vidjeti kraljevstva Božjega."

⁴ Nikodem ga upita: "Kako se može čovjek ponovo roditi, kad je već star. Može li po drugi put ući u utrobu majke svoje i opet se roditi?"

⁵ Isus odgovori: "Zaista, zaista kažem ti: ako se tko ponovo ne rodi vodom i Duhom (Svetim), ne može ući u kraljevstvo Božje.

⁶ Ono što je rođeno od tijela, tijelo je; a što je rođeno od Duha, duh je. ⁷ Ne čudi se, što ti rekoh: "Morate se ponovo roditi.

⁸ Vjetar puše, gdje hoće; čuješ šum njegov, ali ne znaš, odakle dolazi i kamo ide. Tako je kod svakoga, koji je rođen od Duha."

⁹ Nikodem upita: „Kako može to biti?“

¹⁰ Isus mu odgovori: "Ti si učitelj u Izraelu i to ne razumiješ? ¹¹ Zaista, zaista, kažem ti: mi govorimo, što znamo, i mi svjedočimo, što vidjesmo; ali vi ne primete

²¹ Ali Isus je mislio na hram svog tijela.

²² Poslije, kad je uskrsnuo od mrtvih, njegovi učenici su se sjetili toga što je rekao. Vjerovali su i Svetom pismu i Isusovim riječima.

²³ Dok je Isus bio u Jerusalemu tijekom blagdana Pashe, mnogi su povjerovali u njega jer su vidjeli čuda koja je činilo. ²⁴ Ali Isus im se nije povjeravao jer je dobro znao kakvi su. ²⁵ Nije bilo potrebno da mu itko govori o njima jer je on znao što je u srcima ljudi.

3

¹ Nikodem je bio jedan od farizeja i židovskih vođa. ² On je po noći došao do Isusa i rekao mu: „Učitelju, znamo da si ti učitelj koji je došao od Boga, jer nitko ne može činiti čuda kakva ti činiš, osim ako Bog nije s njim.“

³ Isus mu je odgovorio: „Stvarno, stvarno ti kažem: tko se ne rodi ponovno, ne može vidjeti Božje Kraljevstvo.“

⁴ Nikodem ga je upitao: „Kako se čovjek može ponovno roditi kad je već star? Može li po drugi put ući u utrobu svoje majke i roditi se još jednom?“

⁵ Isus je odgovorio: „Stvarno, stvarno ti kažem: tko se ne rodi ponovno od vode i Svetog Duha, ne može ući u Božje Kraljevstvo. ⁶ Ono što je rođeno od tijela – to je tijelo; a ono što je rođeno od Duha – to je duh. ⁷ Nemoj se čuditi jer sam ti rekao: 'Morate se ponovno roditi.' ⁸ Vjetar puše gdje hoće; čuješ njegov šum, ali ne znaš odakle dolazi niti kamo ide. Tako je kod svakoga tko je rođen od Duha.“

⁹ Nikodem je upitao: „Kako je to moguće?“

¹⁰ Isus mu je rekao: „Ti, koji si učitelj u Izraelu, to ne razumiješ? ¹¹ Stvarno, stvarno ti kažem: mi govorimo ono što znamo i svjedočimo za ono što vidimo; ali

svjedočanstva našega. ¹² Ako ne vjerujete, kad vam govorim o zemaljskim stvarima, kako ćete vjerovati, kad vam govorim o nebeskim? ¹³ Nitko nije uzašao na nebo osim koji siđe s neba, Sin čovječji koji je na nebu.

¹⁴ Kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji, tako se mora podići i Sin čovječji, ¹⁵ Da svaki, koji vjeruje u njega, ne pogine, nego ima život vječni.

¹⁶ Jer je Bog tako ljubio svijet, da je predao svojega jedinorođenog Sina, da svaki, koji vjeruje u njega, ne pogine, nego ima život vječni. ¹⁷ Jer Bog nije poslao Sina svojega na svijet zato, da sudi svijet, nego da se svijet spasi po njemu. ¹⁸ Tko vjeruje u njega, ne sudi se: tko ne vjeruje, taj je već suđen, jer ne vjeruje u ime jedinorođenoga Sina Božjega. ¹⁹ A sud stoji u tom: Svjetlost je došla na svijet, ali su ljudi radije imaju tamu negoli svjetlost; jer su njihova djela bila zla. ²⁰ Jer svaki, koji čini zlo, mrzi na svjetlost i ne dolazi k svjetlu, da ne dođu na vidjelo njegova djela. ²¹ A tko čini istinu, dolazi k svjetlu, da se vide djela njegova, jer su u Bogu učinjena."

²² Potom dođe Isus sa svojim učenicima u pokrajinu Judeju. Ondje je boravio s njima i krstio. ²³ I Ivan je krstio još u Enonu kraj Salima, jer je ondje bilo mnogo vode. Ljudi su dolazili tamo i dali su se krstiti. ²⁴ Jer Ivan nije još bio bačen u tamnicu.

²⁵ Tada nastade prepirka među učenicima Ivanovim i nekim Židovom o čišćenju.

²⁶ Oni otidoše k Ivanu i rekoše mu: "Učitelju, onaj, koji je na drugoj obali Jordana bio kod tebe i za koga si ti svjedočio, evo on krsti, i svi idu k njemu."

²⁷ Ivan odgovori: "Ne može čovjek ništa primati, ako mu nije dano s neba. ²⁸ Vi mi sami morate posvjedočiti da sam rekao: 'Ja nisam Krist, ja sam poslan samo pred

vi ne prihvaćate naše svjedočanstvo. ¹² Ako ne vjerujete kad vam govorim o zemaljskim stvarima, kako ćete vjerovati kad vam budem govorio o nebeskim stvarima? ¹³ Nitko se nije uzdigao na nebo osim Čovjekovog Sina koji je i sišao s neba.

¹⁴ Kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji, tako mora biti podignut i Čovjekov Sin ¹⁵ tako da bi svatko, tko vjeruje u njega, imao vječni život.

¹⁶ Jer Bog je toliko volio svijet da je predao svog jedinog Sina, da svatko, tko vjeruje u njega, ne umre – nego da ima vječni život. ¹⁷ Jer Bog nije poslao svog Sina na svijet zato da osudi svijet – nego da se svijet spasi po njemu. ¹⁸ Tko vjeruje u njega, nije osuđen. A tko ne vjeruje, taj je već osuđen, jer ne vjeruje u ime jedinog Božjeg Sina. ¹⁹ A osuda se temelji na ovome: Svjetlo je došlo na svijet, ali su ljudi radije izabrali tamu jer su njihova djela bila zla. ²⁰ Jer svatko, tko čini zlo, mrzi svjetlost i ne dolazi prema svjetlu zato da njegova djela ne bi bila razotkrivena. ²¹ Ali onaj tko radi ono što je istinito, dolazi prema svjetlu zato da bi njegova djela bila vidljiva, jer su učinjena u Bogu."

²² Zatim je Isus sa svojim učenicima stigao u pokrajinu Judeju. Tamo je bio s njima i krstio. ²³ Ivan je također krstio u Enonu, blizu Salima, jer je tamo bilo puno vode, a ljudi su dolazili i krstili se. ²⁴ Ivan još nije bio bačen u tamnicu.

²⁵ Tada je nastala svađa između Ivanovih učenika i nekog Židova o obredu čišćenja.

²⁶ Oni su otišli do Ivana i rekli mu: „Učitelju, onaj, koji je na drugoj obali Jordana bio kod tebe i o kojem si ti govorio – evo, on sad krsti i svi idu kod njega.“

²⁷ Ivan je odgovorio: „Nitko si ne može ništa prisvojiti ako to nije dobio od Boga. ²⁸ Vi mi sami morate potvrditi da sam rekao: ‘Ja nisam Krist, ja sam samo

njim.²⁹ Tko ima zaručnicu, zaručnik je. Prijatelj zaručnikov, koji stoji i sluša ga, radošću se raduje glasu zaručnikovu. Tako se je sada i moja radost ispunila.

³⁰ On se mora uvećati, a ja se umanjiti,

³¹ Tko dolazi odozgo, stoji nad svima; tko je sa zemlje, zemaljski je i govori zemaljski.

Tko dolazi s neba, stoji nad svima.³² On svjedoči, što je vidio i čuo, a nitko ne prima svjedočanstva njegova.³³ Nasuprot tko prima svjedočanstvo njegovo, stim

potvrđuje, da je Bog istinit.³⁴ Jer od Boga poslani govori riječi Božje, jer Bog ne daje Duha na mjeru.³⁵ Otac ljubi Sina i dao mu je sve u ruke njegove.³⁶ Tko vjeruje u Sina, ima život vječni; a tko ne vjeruje Sinu, neće vidjeti života, nego gnjev Božji ostaje na njemu."

Ivan, glava 4

¹ Gospodin je bio doznao, da je farizejima bilo dočuli, da on, Isus, dobiva više učenika i krsti više nego Ivan.² – Uostalom Isus sam nije krstio, nego učenici njegovi. – ³ Zato ostavi Judeju i otide opet u Galileju.⁴ A morao je proći kroz Samariju.

⁵ Tako dođe u grad samarijski, koji se zove Sihar, blizu zemljišta, što ga je bio darovao Jakov svojem sinu Josipu.⁶ Ondje je bio studenac Jakovljevi. Umoran od puta sjeo je Isus kraj studenca. Bilo je oko šeste ure.

⁷ Tada dođe žena iz Samarije I da zahvati vode. Isus je zamoli: "Daj mi da se napijem!"⁸ Učenici njegovi naime bili su otišli u grad da kupe jela.⁹ Žena mu Samarijanka odgovori "Kako? Ti, Židov, možeš iskati od mene, žene Samarijanke, da se napiješ?" – Židovi naime nijesu družili sa Samarijancima.

¹⁰ Isus joj odgovori: "Kad bi ti znala dar Božji i onoga, koji ti govori: 'Daj mi da se napijem', ti bi ga zamolila, i on bi ti dao vodu živu."

poslan da idem ispred njega.¹ ²⁹ Tko ima zaručnicu – taj je zaručnik. Prijatelj zaručnika, koji stoji i sluša ga, neizmijerno se raduje zaručnikovom glasu. Tako se sada ispunila i moja radost.³⁰ On sada mora rasti, a ja se moram smanjivati."

³¹ Tko dolazi od gore – taj je iznad svih. Tko je sa Zemlje, pripada Zemlji i govori o zemaljskim temama. Tko dolazi od Boga – taj je iznad svih.³² On govori o onome što je vidio i čuo, ali nitko ne prihvaća ono što on govori.³³ S druge strane, tko prihvaća ono što on govori, na taj način potvrđuje da je Bog istinit.³⁴ Onaj kojeg je Bog poslao govori Božje riječi. Jer, Bog ne daje Duha na mjeru, nego ga daje bez mjere.³⁵ Otac voli Sina i sve je predao u njegove ruke.³⁶ Tko vjeruje u Sina, ima vječni život. A onaj tko nije poslušan Sinu, neće iskusiti taj život, nego Božji bijes ostaje na njemu.

4

¹ Kad je Gospodin saznao da se među farizejima pročulo da on dobiva i krsti puno više učenika nego Ivan² (iako ustvari nije krstio Isus, nego njegovi učenici),³ napustio je Judeju i ponovno otišao u Galileju.⁴ Na tom putu je morao proći kroz Samariju.

⁵ Tako je došao u samarijski grad, koji se zove Sihar i koji se nalazi blizu zemljišta koje je Jakov bio poklonio svom sinu Josipu.⁶ Tamo je bio Jakovljevi bunar. Budući da je bio umoran od puta, Isus je sjeo pored bunara. Bilo je oko podne.⁷ Tada je došla žena iz Samarije da uzme vode. Isus ju je zamolio: „Daj mi da pijem!“⁸ Njegovih učenika tada nije bilo jer su otišli u grad da bi kupili hranu.⁹ Samarijanka mu je odgovorila: „Kako je moguće da Ti, koji si Židov, pitaš za vodu mene, ženu Samarijanku?“ Naime, Židovi se inače ne družu sa Samarijancima.

¹⁰ Isus joj je odgovorio: „Kad bi znala Božji dar i kad bi znala tko ti govori: 'Daj mi da pijem', ti bi njega zamolila – i on bi ti dao vodu života.“

¹¹ Žena mu odgovori: "Gospodine, ni zahvatiti nemaš čim, a studenac je dubok. Odakle ćeš uzeti vodu živa?" ¹² Jesi li ti veći od našega oca Jakova, koji nam daje ovaj studenac, i sam je pio iz njega, i sinovi njegovi, i stoka njegova?"

¹³ Isus joj odgovori: "Svaki, koji pije od ove vode, opet će ožednjati. ¹⁴ A koji pije od vode, koju ću mu ja dati, neće ožednjati do vijeka. Nego voda, što ću mu ja dati, bit će u njemu izvor vode, što teče u život vječni."

¹⁵ Tada ga zamoli žena: "Gospodine, daj mi te vode, da ne žednim više i da ne dolazim ovamo po vodu."

¹⁶ Isus još reče: "Idi, zovni muža svojega i dođi onda opet ovamo!"

¹⁷ Žena odgovori: "Nemam muža."

Isus joj reče: "Pravo si rekla: 'Nemam muža.' ¹⁸ Jer si imala pet muževa, i sad koga imaš, nije ti muž. To si pravo rekla."

¹⁹ Reče mu žena: "Gospodine, vidim, da si ti prorok. ²⁰ Oci su se naši klanjali Bogu tamo na gori, a vi kažete, da je u Jerusalemu mjesto, gdje se mora klanjati Bogu."

²¹ Isus joj reče: "Vjeruj mi, ženo, dolazi čas, kad se nećete klanjati Ocu ni na onoj gori tamo ni u Jerusalemu. ²² Vi ne znate, čemu se klanjate; mi znamo, čemu se klanjamo jer spasenje dolazi od Židova. ²³ Ali dolazi čas, i već je tu, kad će se pravi klanjaoci klanjati Ocu u duhu i u istini; jer takve klanjaoce traži Otac. ²⁴ Bog je duh, i koji mu se klanjaju, moraju mu se klanjati u duhu i u istini."

²⁵ Žena mu odgovori: "Znam, da dolazi Krist – to jest Pomazanik. Kad on dođe, sve će nam reći."

¹¹ Žena mu je odgovorila: „Gospodine, nemaš ni čime zagrabiti vodu, a bunar je dubok. Odakle ćeš uzeti vodu života? ¹² Jesi li ti veći od našeg oca Jakova, koji nam je dao ovaj bunar, koji je i sam pio iz njega, kao i njegovi sinovi, i njegova stoka?“

¹³ Isus joj je odgovorio: „Tko god pije ovu vodu, opet će ožednjati. ¹⁴ Ali onaj koji pije vodu, koju ću mu ja dati, neće nikada ožednjati. Ta voda, koju ću mu ja dati, u njemu će biti izvor vode, koji teče u vječni život.“

¹⁵ Tada ga je žena zamolila: „Gospodine, daj mi tu vodu da više ne budem žedna i da ne dolazim ovdje po vodu.“

¹⁶ Isus je rekao: „Idi, pozovi svog muža i onda opet dođi ovdje!“

¹⁷ „Nemam muža“, odgovorila mu je žena.

A Isus joj je rekao: „Točno si rekla: 'Nemam muža.' ¹⁸ Imala si pet muževa, a onaj s kojim si sada, nije ti muž. To si točno rekla.“

¹⁹ Žena mu se obratila: „Gospodine, vidim da si ti prorok. ²⁰ Naši preci su štovali Boga tamo na gori, a vi kažete da se u Jerusalemu mora štovati Boga.“

²¹ Isus joj je rekao: „Vjeruj mi, ženo, dolazi vrijeme u kojem nećete štovati Oca ni na onoj gori tamo, a ni u Jerusalemu. ²² Vi ne znate čemu se klanjate, a mi znamo čemu se klanjamo jer spasenje dolazi od Židova. ²³ Ali dolazi vrijeme, zapravo, već je došlo vrijeme kad će pravi štovatelji štovati Oca u duhu i u istini; jer takve štovatelje traži Otac. ²⁴ Bog je duh, i oni koji mu se klanjaju, moraju mu se klanjati u duhu i u istini.“

²⁵ Žena mu je odgovorila: „Znam da dolazi Krist – to jest Pomazanik. Kad on dođe, reći će nam sve.“

²⁶ Tada joj reče Isus: "Ja, koji govorim s tobom, sam On."

²⁷ U taj čas dođoše učenici njegovi. Oni su se čudili, što je govorio sa ženom. Ali ni jedan ne upita: "što tražiš od nje?" ili: "Što govoriš s njom?"

²⁸ Žena ostavi svoj krčag, otide u grad i reče ljudima: ²⁹ "Dođite! Vidite čovjeka, koji mi reče sve, što sam učinila! Da nije to Krist?" ³⁰ Tada izadoše iz grada i dođoše k njemu.

³¹ Uto su ga molili učenici: "Učitelju, jedi!"

³² A on im reče: "Ja imam da jedem jelo, za koje vi ne znate."

³³ Tada učenici rekoše jedan drugome: "Da mu tko nije donio da jede?"

³⁴ Isus im reče: "Jelo i moje, da činim volju onoga, koji me je poslao, i da izvršim djelo njegovo. ³⁵ Ne govorite li vi: 'Još četiri mjeseca, i dolazi žetva?' Eto, velim vam, podignite oči svoje i promatrajte njive! One su već bijele za žetvu. ³⁶ I koji žanje, prima plaću i skuplja plod za život vječni, da se raduju zajedno koji sije i koji žanje. ³⁷ Jer ovdje pristaje poslovice: 'Jedan sije, drugi žanje.' ³⁸ Ja vas poslao da žanjete, gdje se vi ne trudiste; drugi se trudiše, a vi u posao njihov uđoste."

³⁹ Mnogi Samarijanci iz onoga grada vjerovali su u njega, jer je svjedočila žena: "On mi reče sve, što sam učinila." ⁴⁰ Samarijanci izadoše dakle k njemu i zamoliše ga, da ostane kod njih. Tako ostade ondje dva dana. ⁴¹ I mnogo ih više vjerovali zbog nauke njegove.

⁴² Oni rekoše ženi: "Sad ne vjerujemo više zbog izjave tvoje; jer sami čusmo i znamo: "Ovaj je zaista Spasitelj svijeta."

²⁶ Tada joj je Isus rekao: „Ja, koji razgovaram s tobom – ja sam On.“

²⁷ U tom trenutku su došli njegovi učenici. Jako su se čudili što je razgovarao sa ženom. Ali nitko od njih ga nije pitao: „Što tražiš od nje?“ ili: „Zašto razgovaraš s njom?“

²⁸ Žena je ostavila svoju posudu za vodu, otišla u grad i rekla ljudima: ²⁹ „Dođite vidjeti čovjeka koji mi je rekao sve što sam napravila! Možda je on Krist?“ ³⁰ Tada su ljudi izašli iz grada i došli do njega.

³¹ Tijekom svega toga, učenici su ga molili: „Učitelju, jedi!“

³² A on im je rekao: „Ja jedem hranu za koju vi ne znate.“

³³ Tada su učenici jedan drugome rekli: „Možda mu je netko donio hranu?“

³⁴ Isus im je rekao: „Moja hrana je da izvršavam volju onoga koji me poslao i da izvršim djelo koje mi je povjerio. ³⁵ Vi govorite: 'Još četiri mjeseca i dolazi žetva.' A ja vam kažem: podignite svoje oči i promatrajte njive! One su već spremne za žetvu. ³⁶ I onaj koji žanje, prima plaću i skuplja plod za vječni život, da bi se onda zajedno veselili onaj koji sije i onaj koji žanje. ³⁷ U ovoj situaciji je stvarno točna ona poslovice: 'Jedan sije, drugi žanje.' ³⁸ Ja sam vas poslao da žanjete. Vi ćete žeti na mjestima gdje se niste trudili; nego su se drugi trudili, a vi ćete dobiti zaradu od njihovog truda.“

³⁹ Mnogi Samarijanci iz toga grada povjerovali su u njega, jer je žena govorila: „On mi je rekao sve što sam napravila.“ ⁴⁰ Samarijanci su došli do njega i zamolili ga da ostane kod njih, pa je ostao tamo dva dana. ⁴¹ Zatim su još mnogi od njih povjerovali zbog onoga što je govorio.

⁴² Oni su rekli ženi: „Sad ne vjerujemo više zbog tvoje izjave; jer smo vlastitim ušima čuli i znamo: ovo je stvarno Spasitelj svijeta.“

⁴³ Poslije dva dana otide odatle u Galileju.

⁴⁴ Jer je sam Isus posvjedočio, da prorok ne vrijedi u svojem zavičaju. ⁴⁵ A kad dođe u Galileju, primiše ga radosno Galilejci, jer su bili vidjeli sve, što je bio učinio na blagdan u Jerusalemu, jer su i oni bili došli na blagdan.

⁴⁶ Tako dođe opet u Kanu u Galileji, gdje je bio pretvorio vodu u vino. I bio je neki kraljevski činovnik, čiji je sin bolovao u Kafarnaumu. ⁴⁷ Kad je on čuo, da je Isus došao iz Judeje u Galileju, otide k njemu i zamoli ga, neka bi sišao i sina mu iscijelio; jer je ležao na umoru. ⁴⁸ Isus mu reče: "Ako ne vidite znakova i čudesa, ne vjerujete.

⁴⁹ Reče mu kraljevski činovnik: "Gospodine, siđi, dok nije umrlo dijete moje!"

⁵⁰ Isus mu reče: "Idi! Sin tvoj živi,"

Vjerova čovjek riječi, koju mu reče Isus, i ode. ⁵¹ A već na putu dođoše mu u susret sluge njegove i javiše, da njegov sin živi.

⁵² Upita ih za uru, u koju mu je bilo lakše. Rekoše mu: "Jučer o sedmoj uri pusti ga groznica."

⁵³ Tada razumje otac, da je to bila ona ura, u koju mu reče Isus: "Sin tvoj živi." I vjerova on i sva kuća njegova.

⁵⁴ To je bilo drugo čudo, koje učini Isus iza svojega povratka iz Judeje u Galileju. Iscjeljenje bolesnika kod kupelji. Isus pravi Sin Božji.

Ivan, glava 5

¹ Potom je bio blagdan židovski, i uzađe Isus u Jerusalemu. ² U Jerusalemu je kod Ovčjih vrata kupelj, koja se zove hebrejski Betsaida, i ina pet trijemova. ³ U njima je

⁴³ Nakon dva dana, Isus je otišao iz Samarije i krenuo u Galileju. ⁴⁴ Još prije je govorio o tome da proroka ne poštuju u njegovom zavičaju. ⁴⁵ A kad je došao u Galileju, Galilejci su ga radosno dočekali jer su vidjeli sve što je bio napravio na blagdan u Jerusalemu. Vidjeli su to jer su i oni bili prisutni na blagdan.

⁴⁶ Isus je ponovno došao u Kanu u Galileji, gdje je bio pretvorio vodu u vino. U Kafarnaumu je bio neki kraljevski službenik, čiji je sin bio bolestan. ⁴⁷ Kad je on čuo da je Isus došao iz Judeje u Galileju, otišao je do njega i zamolio ga da dođe i da mu ozdravi sina koji je bio na samrti. ⁴⁸ Isus mu je rekao: „Vi ljudi vjerujete samo ako vidite znakove i čuda.“

⁴⁹ Kraljevski službenik mu je rekao: „Gospodine, dođi prije nego što mi dijete bude mrtvo!“

⁵⁰ Isus mu je rekao: „Idi! Tvoj sin živi.“

Čovjek je povjerovao Isusovim riječima i otišao. ⁵¹ A već na putu prema natrag, ususret su mu došli njegovi slugi i javili mu da je njegov sin živ.

⁵² Upitao ih je u koje vrijeme je djetetu počelo biti bolje. Rekli su mu: „Groznica je prestala jučer, oko jedan popodne.“

⁵³ Tada je otac shvatio da se to dogodilo u trenutku kad mu je Isus rekao: „Tvoj sin živi.“ On je povjerovao, a tako i svi iz njegovog kućanstva.

⁵⁴ To je bilo drugo čudo koje je Isus učinio nakon svog povratka iz Judeje u Galileju.

5

¹ Zatim je došao židovski blagdan, pa je Isus otišao gore u Jerusalemu.

² U Jerusalemu je kod Ovčjih vrata bio bazen, koji se na hebrejskom zove

ležalo veliko mnoštvo bolesnih, slijepih, hromih i sušičavih. Oni su čekali, da se zaljulja voda. ⁴ Jer je anđeo Gospodnji silazio u određeno vrijeme u kupelj i zaljuljao vodu. Tko je tada najprije sišao u zaljuljanu vodu, ozdravio bi makar kakva bolest bila na njemu. ⁵ A ondje je bio jedan čovjek, koji je trideset i osam godina bio bolestan. ⁶ Kad ga vidje Isus gdje leži i doznade, da je već odavno bolestan, upita ga: "Hoćeš li da ozdraviš?"

⁷ Bolesnik mu odgovori: „Gospodine, nemam čovjeka, da me spusti u kupelj, kad se zaljulja voda. Dok ja dođem, drugi siđe prije mene.“

⁸ Tada mu reče Isus: "Ustani, uzmi postelju svoju i hodi!" ⁹ Odmah ozdravi taj čovjek, uze postelju svoju, i hodao je naokolo. A taj je dan bila subota.

¹⁰ Zato rekoše Židovi onome, što ozdravi: "Subota je! Ne smiješ nositi postelju svoju."

¹¹ On im odgovori: "Koji me iscijeli, reče mi: 'Uzmi postelju svoju i hodi!'"

¹² A Oni ga zapitaše: "Tko je taj čovjek, koji ti reče: 'Uzmi postelju svoju i hodi'"

¹³ Iscijeljeni nije znao, tko je bio; jer se je Isus bio uklonio, jer je bilo ondje veliko mnoštvo ljudi.

¹⁴ Kasnije ga zateče Isus u hramu i reče mu: "Eto si ozdravio. Ne griješi više, da ti se ne dogodi što gore!"

¹⁵ Tada otide čovjek i javi Židovima, da je Isus, koji ga iscijeli.

¹⁶ Zato su Židovi progonili Isusa, jer je to bio činio u subotu. ¹⁷ Isus im izjavi: "Otac moj do sada djeluje, i ja djelujem."

Betsaida, a imao je pet trijemova. ³ Ispod trijemova je ležalo jako puno bolesnih, slijepih, hromih i paraliziranih. Oni su čekali da se voda počne micati. ⁴ Naime, Gospodinov anđeo je u određeno vrijeme silazio u bazen i uzburkao vodu. Onaj koji se u tom trenutku prvi spustio u uzburkanu vodu, ozdravio bi bez obzira na to koju bolest je imao. ⁵ Tamo je bio jedan čovjek koji je bio bolestan 38 godina. ⁶ Kad ga je Isus vidio kako leži i kad je saznao da je već odavno bolestan, upitao ga je: „Želiš li ozdraviti?“

⁷ Bolesnik mu je odgovorio: „Gospodine, nemam nikoga tko bi me spustio u bazen kad se uzburka voda. Dok ja samo dođem do bazena, netko drugi se već spusti prije mene.“

⁸ Tada mu je Isus rekao: „Ustani, uzmi svoj ležaj i hodaj!“ ⁹ Čovjek je odmah ozdravio; uzeo je svoj ležaj i počeo hodati. Taj dan je bila subota.

¹⁰ Zato su Židovi rekli onome koji je ozdravio: „Subota je! Ne smiješ nositi svoj ležaj.“

¹¹ On im je odgovorio: „Onaj koji me ozdravio, rekao mi je: 'Uzmi svoj ležaj i hodaj!'"

¹² A oni su ga upitali: „Tko je taj čovjek koji ti je rekao: 'Uzmi svoj ležaj i hodaj'?"

¹³ Čovjek koji je bio ozdravljen nije znao tko ga je ozdravio jer se Isus udaljio zato što je na tom mjestu bilo velika masa ljudi.

¹⁴ Kasnije ga je Isus susreo u Hramu i rekao mu: „Evo, ozdravio si. Nemoj više griješiti da ti se ne bi dogodilo nešto još gore!“

¹⁵ Tada je čovjek otišao i javio Židovima da je Isus taj koji ga je ozdravio.

¹⁶ I to je bio razlog zašto su Židovi progonili Isusa – jer je to napravio u subotu. ¹⁷ Isus im je rekao: „Moj Otac radi bez prestanka, a tako radim i ja.“

¹⁸ Zato su još više gledah zidovi da ga ubiju, jer je ne samo prestupao subotu, nego je i Boga nazivao Ocem svojim i stim se gradio jednak Bogu.

¹⁹ Isus im reče: "Zaista, zaista, kažem vam: Sin ne može ništa činiti sam od sebe, nego što vidi da čini Otac. Što on čini, ono i Sin čini jednako. ²⁰ Jer Otac ljubi Sina i sve mu pokazuje, što sam čini. I pokazat će mu veća djela od ovih, da se vi čudite. ²¹ Jer kao što Otac podiže mrtve i oživljuje, tako i Sin koje hoće oživljuje. ²² I ne sudi Otac nikome; nego sav sud daje Sinu, ²³ Da svi poštuju Sina kao što poštuju Oca. Tko ne poštuje Sina, ne poštuje Oca, koji ga je poslao.

²⁴ Zaista, zaista, kažem vam: Tko sluša moju riječ i vjeruje onome, koji je poslao mene, ima život vječni i ne dolazi na sud, nego se prešao iz smrti u život. ²⁵ Zaista, zaista, kažem vam: Dolazi čas, i već je tu, kad će mrtvi čuti glas Sina Božjega, i koji ga budu čuli, živjet će. ²⁶ Jer kao što Otac ima život u sebi, tako daje i Sinu, da ima život u sebi. ²⁷ On mu daje i vlast, da drži sud, jer je Sin čovječji. ²⁸ Ne čudite se tomu! Dolazi čas, kad će svi u grobovima čuti glas njegov. ²⁹ Tada će oni, koji su činili dobro, izaći na uskrsnuće života, a koji su činili zlo, na uskrsnuće suda. ³⁰ Ja ne mogu ništa činiti sam od sebe. Sudim, kako čujem. Moj je sud pravedan; jer ne tražim volje svoje, nego volju onoga, koji me je poslao.

³¹ Ako ja svjedočim sam za sebe, svjedočanstvo moje nije istinito. ³² Drugi je, koji svjedoči za mene, i znam, da je istinito svjedočanstvo, kojim svjedoči za mene.

³³ Vi poslaste k Ivanu, i on posvjedoči za istinu. ³⁴ Ali ja ne trebam svjedočanstva od čovjeka. Ja govorim samo o tom, da se vi spasite. ³⁵ On je bio svjetiljka, koja gori i

¹⁸ Zbog tih riječi Židovi su ga još više pokušavali ubiti, jer ne samo da je kršio propis o suboti, nego je i Boga zvao svojim Ocem te je na taj način sebe izjednačavao s Bogom.

¹⁹ Isus im je rekao: „Stvarno, stvarno vam kažem: Sin ne može ništa raditi sam od sebe, nego samo ono što vidi da radi Otac. Što god radi Otac, to isto radi i Sin. ²⁰ Otac voli Sina i pokazuje mu sve što radi. I pokazat će mu i veća djela od ovih, a vi ćete se čuditi. ²¹ Jer kao što Otac podiže mrtve i vraća ih u život, tako i Sin vraća u život one koje želi. ²² Otac ne sudi nikome; nego je sud u potpunosti predao Sinu ²³ da bi svi poštovali Sina kao što poštuju Oca. Tko ne poštuje Sina, ne poštuje ni Oca koji ga je poslao.

²⁴ Stvarno, stvarno vam kažem: tko sluša moju riječ i vjeruje onome koji me poslao, ima vječni život i njemu se neće suditi, jer je taj prešao iz smrti u život. ²⁵ Stvarno, stvarno vam kažem: dolazi vrijeme, to jest, već je došlo vrijeme kad će mrtvi čuti glas Božjeg Sina. Oni koji budu čuli njegov glas, oživjet će. ²⁶ Jer kao što Otac ima život u sebi, tako je i Sinu dao da ima život u sebi. ²⁷ On mu je predao i vlast, da sudi – jer je on Čovjekov Sin. ²⁸ Nemojte se tome čuditi! Dolazi vrijeme kad će svi u grobovima čuti njegov glas. ²⁹ Tada će oni, koji su činili dobro, istupiti naprijed i primiti uskrsnuće života. A oni koji su činili zlo, istupit će naprijed i primiti osudu. ³⁰ Ja ne mogu ništa raditi sam od sebe. Sudim po onome što čujem. Moja presuda je pravedna; jer ne želim ostvariti svoju volju, nego volju onoga koji me poslao.

³¹ Ako ja svjedočim sam za sebe, moje svjedočanstvo nije istinito. ³² Ali postoji netko drugi, tko svjedoči za mene, i znam da su njegove riječi o meni istinite.

³³ Vi ste poslali ljude kod Ivana, i on vam je govorio o istini. ³⁴ Što se mene tiče, nije mi potrebno da čovjek govori o meni. Ove stvari govorim radi vas, da biste se spasili. ³⁵ Ivan je bio svjetiljka, koja gori i svijetli. A vi ste htjeli samo nakratko uživati u njezinom svjetlu.

svijetli. A vi se htjedoste samo za čas radovati u svijetlu njezinu.

³⁶ Ja imam svjedočanstvo veće od Ivana: Djela, koja mi dade Otac da ih izvršim, ta djela, koja ja činim, svjedoče za mene, da me posla Otac. ³⁷ Tako Otac, koji me posla, sam posvjedoči za mene. Ali glasa njegova niti ste kad čuli, ni lica njegova nijeste vidjeli; ³⁸ I riječi njegove nijeste spremili u sebi, jer ne vjerujete onome, koga on posla. ³⁹ Istražujete Pisma jer mislite, da imate u njima život vječni! Upravo su ona, koja svjedoče za mene. ⁴⁰ Ipak vi nećete da dođete k meni, da imate život.

⁴¹ Ja ne primam časti od ljudi. ⁴² Ali vas poznajem, da nemate u sebi ljubavi Božje. ⁴³ Ja dođoh u ime Oca svojega, ali me vi ne primate. Ako li drugi dođe u ime svoje, njega primate. ⁴⁴ Kako vi možete vjerovati, kad primate slavu jedan od drugoga, a slave, koja je od jedinoga Boga, ne tražite? ⁴⁵ Ne mislite, da ću vas ja tužiti Ocu! Vaš je tužitelj Mojsije, u koga se vi uzdate. ⁴⁶ Jer kad biste vjerovali Mojsiju, i meni biste vjerovali; jer je on pisao o meni. ⁴⁷ A kad njegovim Pismima ne vjerujete, kako ćete vjerovati mojim riječima?"

Ivan, glava 6

¹ Potom otide Isus preko Galilejskoga mora, naime Tiberijadskoga. ² Veliko mnoštvo naroda išlo je za njim, jer su vidjeli čudesa, koja je činio na bolesnicima. ³ Tada uzađe Isus na goru i sjede ondje s učenicima svojim. ⁴ A bio je blizu židovski blagdan Pashe.

⁵ I kad Isus podiže oči i vidje, da mnoštvo naroda dolazi k njemu, reče Filipu: "Odakle ćemo kupiti kruha, da ovi jedu?"

⁶ – A ovo reče, da ga kuša; jer je sam znao, što će činiti. –

³⁶ Ali ja imam svjedočanstvo koje je veće od Ivanovog. Djela, koja mi je Otac zadao da ih izvršim – ta djela, koja ja činim, svjedoče za mene i potvrđuju da me Otac poslao. ³⁷ Tako je Otac, koji me poslao, osobno posvjedočio za mene. Ali njegov glas niste nikada čuli, a niste ni vidjeli njegovo lice. ³⁸ Niste u sebi napravili mjesta za njegove riječi jer ne vjerujete onome koga je poslao. ³⁹ Marljivo istražujete Pisma i mislite da u njima možete pronaći vječni život! A upravo ta Pisma govore o meni. ⁴⁰ Ali vi ipak ne želite doći k meni da biste imali život.

⁴¹ Ja ne želim ljudske počasti. ⁴² Ali vas poznajem i znam da u sebi nemate Božju ljubav. ⁴³ Ja sam došao u ime svog Oca, ali me vi ne prihvaćate. A da netko drugi dođe u svoje ime, njega biste prihvatili. ⁴⁴ Kako možete vjerovati kad primate slavu jedan od drugoga, a ne tražite slavu koja dolazi od jedinog Boga? ⁴⁵ Nemojte misliti da ću vas ja optužiti pred Ocem! Optužit će vas upravo Mojsije, u kojeg vi stavljate svoje pouzdanje. ⁴⁶ Kad biste vjerovali Mojsiju, vjerovali biste i meni; jer je on pisao o meni. ⁴⁷ A kad ne vjerujete onome što je on pisao, kako ćete onda vjerovati mojim riječima?"

6

¹ Zatim je Isus otišao preko Galilejskog jezera, koje se još zove i Tiberijadsko. ² Za njim je išla velika masa ljudi jer su vidjeli čudesa koja je činio na bolesnicima. ³ Tada se Isus popeo na goru i tamo sjeo sa svojim učenicima. ⁴ Bližio se židovski blagdan Pashe.

⁵ Kad je Isus vidio da masa naroda dolazi prema njemu, rekao je Filipu: „Gdje ćemo kupiti kruha da nahranimo ove ljude?“

⁶ A to je rekao da ga iskuša; jer je on zapravo znao što će napraviti.

⁷ Filip mu odgovori: "Dvjesta denara kruha nije dosta, da svaki od njih samo malo dobije."

⁸ Jedan od učenika njegovih, Andrija, brat Simona Petra, reče mu: ⁹"Ovdje je jedan dječak, koji ima pet kruhova ječmenih i dvije ribe. Ali što je to za tolike?"

¹⁰ Isus reče: "Učinite da ljudi posjedaju!" Bilo je naime trave mnogo na onom mjestu. Posadi se dakle muževa na broj oko pet tisuća. ¹¹ A Isus uze kruhove, dade hvalu i razdijeli onima, koji su se bili posadili; tako i od riba, koliko htjedoše. ¹² Kad su se bili nasitili, reče učenicima svojim: "Skupite komade, što preostaše, da ne propadnu!" ¹³ Skupiše dakle i napuniše dvanaest košari komada od pet kruhova ječmenih, što preteče iza onih, što su jeli.

¹⁴ Kad ljudi vidješe čudo, što ga je bio učinio Isus, rekoše: "Ovo je zaista prorok, koji ima doći na svijet."

¹⁵ Isus doznade, da hoće da dođu, te ga silom učine kraljem. Zato otide opet u goru – posve sam.

¹⁶ Kad bi uveče, siđoše učenici njegovi na more, ¹⁷ Uđoše u lađicu i zaploviše preko mora u Kafarnaum. Već se je bilo smrklo, a Isus još nije bio došao k njima. ¹⁸ Puhao je jak vjetar, i more se podizalo. ¹⁹ Bili su otplovili daleko jedno dvadeset i pet ili trideset stadija, (potkališta) kad ugledaše Isusa, gdje ide po moru i približuje se k lađici. Oni se uplašiše. ²⁰ A On im reče: "Ja sam. Ne bojte se!" ²¹ I htjedoše ga primiti u lađicu, ali je za čas bila lađica na obali, na koju su išli.

²² Sutradan mnoštvo naroda, što je bilo ostalo preko mora, opazi, da je ondje bila samo još jedna lađica, i da Isus nije bio ušao u lađicu s učenicima svojim, nego da su učenici njegovi bili otišli sami, ²³ Uto iz Tiberijade dođoše druge lađe u blizinu

⁷ Filip mu je odgovorio: „Za 200 denara ne bi se moglo kupiti dovoljno kruha da svatko od njih dobije bar malo.“

⁸ Jedan od njegovih učenika, Andrija, brat Šimuna Petra, rekao mu je: ⁹ „Ovdje je jedan dječak, koji ima pet ječmenih kruhova i dvije ribe. Ali što je to u odnosu na tolike ljude?“

¹⁰ Isus je rekao: „Posjedajte ljude!“ Naime, na tom mjestu je bilo puno trave, pa su ljudi sjeli. Tamo je sve skupa bilo oko 5 000 muškaraca. ¹¹ Tada je Isus uzeo kruhove, zahvalio Bogu i podijelio ih onima koji su sjedili. Tako je podijelio i ribe, a svatko je uzeo koliko je htio. ¹² Kad su se najeli, Isus je rekao svojim učenicima: „Skupite ono što je ostalo, da ne propadne!“ ¹³ Skupili su ostatke od pet ječmenih kruhova i nakraju je bilo toliko ostataka da su njima napunili ukupno 12 košara.

¹⁴ Kad su ljudi vidjeli čudo koje je Isus učinio, rekli su: „Ovo je stvarno Prorok koji treba doći na svijet.“

¹⁵ Isus je saznao da ga žele prisilno postaviti za kralja. Zato se opet povukao na brdo – potpuno sam.

¹⁶ Kad je došla večer, njegovi učenici su se spustili na jezero. ¹⁷ Ušli su u čamac i zaplovili preko jezera u Kafarnaum. Već se smračilo, a Isus još nije došao do njih. ¹⁸ Puhao je snažan vjetar i more se podizalo. ¹⁹ Otplovili su oko četiri do pet kilometara od obale i tada su ugledali Isusa kako hoda po jezeru i približava se čamcu. Prestrašili su se. ²⁰ A On im je rekao: „Ja sam. Nemojte se bojati!“ ²¹ Primili su ga u čamac i za trenutak su bili na obali na koju su trebali doći.

²² Sljedećeg dana, masa naroda je još uvijek bila s druge strane jezera. Ljudi su primijetili da je tamo bio još samo jedan čamac i da Isus nije ušao u čamac sa svojim učenicima, nego da su njegovi učenici otišli sami. ²³ Tada su iz Tiberijade doplovili i drugi čamci blizu mjesta gdje je

mjesta, gdje je bio Isus rekao zahvalnu molitvu i oni bili jeli kruh. ²⁴ Sad dakle vidje narod, da ondje više nema Isusa ni učenika njegovih, uđoše u lađe i dođoše a Kafarnaum, da traže Isusa.

²⁵ Nađoše ga preko mora i upitaše ga: "Učitelju, kad si došao ovamo?"

²⁶ Isus im odgovori: "Zaista, zaista, kažem vam, tražite me, ne što čudesa vidjeste, nego što jedoste kruha i nasitiste se.

²⁷ Starajte se ne a jelo, što prolazi, nego za jelo, što ostaje za život vječni, koje će vam dati Sin čovječji; jer njega potvrdi Bog Otac."

²⁸ Tada ga upitaše: "Što moramo činiti, da izvršimo djela Božja?"

²⁹ Isus im odgovori: "Ovo je djelo Božje, da vjerujete u onoga, koga on posla."

³⁰ Oni mu odgovoriše: "Koji dakle ti činiš znak, da vidimo i da i vjerujemo? Što radiš? ³¹ Oci su naši jeli manu u pustinji, kao što je pisano: 'Kruh s neba dade im da jedu.'"

³² Isus im reče: "Zaista, zaista, kažem vam: ne dade vam Mojsije kruha s neba, nego vam Otac moj daje kruh istiniti s neba.

³³ Jer je kruh Božji onaj, koji silazi s neba i daje život svijetu."

³⁴ Tada mu rekoše: "Gospodine, daj nam svagda taj kruh!"

³⁵ Isus im reče: "Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, neće ogladnjati; i tko vjeruje u mene, neće nikad ožednjati. ³⁶ Ali vam rekoh: vi me vidjeste, a ipak ne vjerujete. ³⁷ Sve, što meni daje Otac, k meni će doći, i onoga, koji dolazi k meni, neću istjerati van. ³⁸ Jer siđoh s neba, ne da činim volju svoju, nego volju onoga, koji me posla.

³⁹ A ovo je volja onoga, koji me posla, da od svega, što mi dade, ništa ne izgubim,

Isus zahvalio Bogu i gdje su ljudi jeli kruh. ²⁴ Kad su ljudi primijetili da tamo više nema Isusa ni njegovih učenika, ušli su u čamce i došli u Kafarnaum da bi našli Isusa.

²⁵ Našli su ga na drugoj strani jezera. Upitali su ga: „Učitelju, kad si došao ovdje?“

²⁶ Isus im je odgovorio: „Stvarno, stvarno vam kažem: vi me ne tražite zbog toga što ste vidjeli čuda, nego zato što ste jeli kruh i najeli se. ²⁷ Nemojte raditi za zemaljsku hranu, koja je prolazna, nego radite za hranu, koja ostaje za vječni život, a nju će vam dati Čovjekov Sin – jer je njemu Bog Otac dao vlast.“

²⁸ Tada su ga upitali: „Što trebamo raditi da bismo izvršili djela koja Bog želi da izvršimo?“

²⁹ Isus im je odgovorio: „Ovo Bog želi: da vjerujete u onoga koga je poslao.“

³⁰ Oni su mu odgovorili: „Pa onda, koji dokaz ćeš nam dati da bismo vidjeli i da vjerujemo? ³¹ Naši preci su jeli manu u pustinji, kao što piše: 'Dao im je da jedu kruh s Neba.'“

³² Isus im je rekao: „Stvarno, stvarno vam kažem: nije vam Mojsije dao kruh s Neba, nego vam moj Otac daje pravi kruh s Neba. ³³ Jer Božji kruh je onaj koji silazi s Neba i daje život svijetu.“

³⁴ Tada su mu rekli: „Gospodine, daj nam uvijek taj kruh!“

³⁵ Isus im je rekao: „Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, neće ogladnjati. I tko vjeruje u mene, neće nikad ožednjati. ³⁶ Ali već sam vam prije rekao da ste me vidjeli, a ipak ne vjerujete. ³⁷ Sve one koje meni daje Otac, doći će k meni; i onoga, koji dolazi k meni, neću istjerati van. ³⁸ Jer nisam se spustio s Neba zato da bih provodio svoju volju, nego da provodim volju onoga koji me poslao. ³⁹ A ovo je volja onoga koji me poslao: da ne izgubim

nego da ih uskrsnem u posljednji dan.⁴⁰ A ovo je volja Oca mogega, koji me posla, da svaki, koji vidi Sina i vjeruje u njega, ima život vječni, i ja ću ga uskrsnuti u posljednji dan."

⁴¹ Tada su mrmljali Židovi na njega, što reče: "Ja sam kruh (živi), koji siđe s neba."

⁴² Rekoše: "Nije li ovo Isus, sin Josipov, kojemu mi znamo oca i majku? Kako dakle on veli: 'Ja siđoh s neba?'"

⁴³ Isus im reče: "Ne mrmljajte među sobom!⁴⁴ Nitko ne može doći k meni, ako ga ne povuče Otac, koji me posla. I ja ću ga uskrsnuti u posljednji dan.

⁴⁵ U prorocima stoji pisano: "Svi će biti naučeni od Boga. Svaki, koji čuje od Oca i nauči, dolazi k meni."⁴⁶ Ne kao da bi tko vidio Oca. Samo koji je od Boga, vidio je Oca.⁴⁷ Zaista, zaista, kažem vam: "Tko vjeruje u mene, ima život vječni."⁴⁸ Ja sam kruh života.⁴⁹ Oci su vaši jeli manu u pustinji, i pomriješe.⁵⁰ Ovo je kruh, koji silazi s neba, da tko jede od njega, ne umre.⁵¹ Ja sam kruh živi, koji siđoh s neba. Tko jede od ovoga kruha, živjet će dovijeka. Kruh, koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta."

⁵² Tada su se prepirali Židovi među sobom, i rekoše: "Kako nam može ovaj dati tijelo svoje da jedemo?"

⁵³ Isus im reče: "Zaista zaista, kažem vam: ako ne jedete tijela Sina čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi.

⁵⁴ Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni, i ja ću ga uskrsnuti u posljednji dan.⁵⁵ Jer je tijelo moje pravo jelo i krv moja pravo piće.⁵⁶ Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu.⁵⁷ Kao što mene posla živi Otac, i ja živim zbog Oca, tako će i onaj, koji jede mene, živjeti zbog mene.⁵⁸ Ovo je kruh, koji siđe s neba, ne kao što vaši oci jedoše manu, i pomriješe. Tko jede ovaj kruh,

nijednog od onih koje mi je dao, nego da ih sve uskrsnem na posljednji dan.⁴⁰ A ovo je volja mog Oca, koji me poslao: da svatko, tko vidi Sina i vjeruje u njega, ima vječni život, a ja ću ga uskrsnuti na posljednji dan."

⁴¹ Tada su Židovi počeli mrmljati zato što je rekao: „Ja sam kruh, koji je sišao s Neba.“

⁴² Rekli su: „Zar nije ovo Isus, Josipov sin, kojem poznajemo oca i majku? Kako onda može reći: ‘Ja sam sišao s Neba’?“

⁴³ Isus im je rekao: „Ne mrmljajte među sobom!⁴⁴ Nitko ne može doći k meni, ako ga ne dovede Otac koji me poslao. I ja ću ga uskrsnuti na posljednji dan.

⁴⁵ U prorocima piše: ‘Bog će ih sve poučiti.’ Svatko, tko sluša Oca i od njega uči, dolazi k meni.⁴⁶ To ne znači da netko može vidjeti Oca. Samo onaj koji dolazi od Boga je vidio Oca.⁴⁷ Stvarno, stvarno vam kažem: tko vjeruje u mene, ima vječni život.⁴⁸ Ja sam kruh života.⁴⁹ Vaši preci su jeli manu u pustinji i poumirali su.⁵⁰ Ovo je kruh, koji silazi s Neba. I tko jede taj kruh, nikad neće umrijeti.⁵¹ Ja sam kruh života, koji je sišao s Neba. Tko jede taj kruh, živjet će zauvijek. Kruh, koji ću ja dati – je moje tijelo koje predajem da svijet dobije život.“

⁵² Tada su se Židovi svađali među sobom. Rekli su: „Kako nam ovaj može dati svoje tijelo da ga jedemo?“

⁵³ Isus im je rekao: „Stvarno, stvarno vam kažem: ako ne jedete tijelo Čovjekovog Sina i ne pijete njegovu krv, nećete imati život u sebi.⁵⁴ Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ima vječni život, i ja ću ga uskrsnuti na posljednji dan.⁵⁵ Jer moje tijelo je prava hrana i moja krv je pravo piće.⁵⁶ Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu.⁵⁷ Kao što je mene poslao Otac koji je živ, i kao što ja živim zbog Oca – tako će i onaj, koji mene bude jeo, živjeti zbog mene.⁵⁸ Ovo je kruh, koji je sišao s Neba. Nije kao onaj kruh koji su jeli vaši preci, pa su ipak poumirali. Tko jede ovaj kruh, živjet će zauvijek.“⁵⁹ Tako je on poučavao u sinagogi u Kafarnaumu.

živjet će do vijeka." ⁵⁹ Tako je on učio u sinagogi u Kafarnaumu.

⁶⁰ Mnogi od učenika njegovih, koji su to čuli, rekoše: "Ovo je tvrd govor! Tko ga može slušati?"

⁶¹ Isus je znao, da učenici njegovi mrmrljaju na to, i reče im: "Zar vas ovo sablažnjava?"

⁶² A kad vidite Sina čovječjega da uzlazi gore, gdje je prije bio? ⁶³ Duh je ono, što oživljava, tijelo ne koristi ništa. Riječi, koje vam ja rekoh, jesu duh i život. ⁶⁴ Ali imaju neki među vama, koji ne vjeruju." – Jer je znao Isus od početka, tko ne vjeruje i tko će ga izdati. – ⁶⁵ "Zato", nastavi on, "rekoh vam: "Nitko ne može doći k meni, ako mu nije dano od Oca mojega."

⁶⁶ Otada mnogi od učenika njegovih odstupiše, i nijesu više išli s njim.

⁶⁷ Tada upita Isus dvanaesticu: "Hoćete li i vi otići?"

⁶⁸ Simon Petar odgovori mu: "Gospodine, kojemu ćemo ići? Ti imaš riječi vječnoga života. ⁶⁹ I mi vjerovismo i spoznasmo, da si ti Svetac Božji."

⁷⁰ Isus im reče: "Ne izabrah li ja vas dvanaesticu? A ipak je jedan od vas đavao!"

⁷¹ A govorio je za Judu, sina Simona Iskariota. Ovaj, jedan od dvanaestorice, imao ga je izdati.

Ivan, glava 7

¹ Potom je Isus hodao naokolo po Galileji, jer po Judeji nije htio da hoda, jer su gledali Židovi da ga ubiju. ² A bio je blizu židovski blagdan sjenica. ³ Tada mu rekoše braća njegova: "Izađi odavde i pođi u Judeju, da i učenici tvoji vide djela tvoja, što ih činiš. ⁴ Jer nitko ne čini što tajno, a

⁶⁰ Kad su to čuli, mnogi od njegovih učenika su rekli: „Ovo su teške riječi! Tko ih može prihvatiti?“

⁶¹ Isus je znao da njegovi učenici mrmrljaju u vezi toga, pa im je rekao: „Zar vas ovo uznemiruje? ⁶² A što će biti kad budete vidjeli Čovjekovog Sina da se uzdiže gore, gdje je prije bio? ⁶³ Duh je ono što oživljava, a tijelo nije od nikakve koristi. Riječi, koje sam vam rekao su duh i život.

⁶⁴ Ali među vama postoje neki koji ne vjeruju.“ Naime, Isus je od početka znao tko ne vjeruje i tko će ga izdati. ⁶⁵ Nastavio je: „Zato sam vam rekao: nitko ne može doći k meni, ako ga nije doveo moj Otac.“

⁶⁶ Nakon što su njegovi učenici sve to čuli, mnogi od njih su se povukli i nisu ga više slijedili.

⁶⁷ Tada je Isus upitao dvanaesticu: „Želite li i vi otići?“

⁶⁸ Šimun Petar mu je odgovorio: „Gospodine, kome da odemo? Ti imaš riječi vječnog života. ⁶⁹ Mi smo povjerovali i znamo da si ti Božji Mesija.“

⁷⁰ Isus im je rekao: „Ja sam izabrao vas dvanaesticu, zar ne? A ipak, jedan od vas je đavao!“

⁷¹ To se odnosilo na Judu, sina Šimuna Iskariotskog. Iako je bio jedan od dvanaestorice apostola, kasnije je izdao Isusa.

7

¹ Zatim je Isus putovao po Galileji. Nije putovao po Judeji zato što su ga Židovi htjeli ubiti. ² Bližio se židovski Blagdan sjenica. ³ Tada su mu njegova braća rekla: „Odi odavde i kreni u Judeju, da i tvoji učenici vide djela koja činiš. ⁴ Jer nitko ne radi stvari u tajnosti ako želi biti poznat. Ako već radiš takve stvari, objavi se

sam traži da je poznat. Ako to činiš, objavi sebe svijetu!"⁵ Jer ni braća njegova nijesu vjerovala u njega. –⁶ Isus im reče: "Vrijeme moje još nije došlo, a vrijeme je vaše svagda spremno.⁷ Na vas ne može svijet mrziti; a na mene mrzi, jer ja svjedočim za njega, da su djela njegova zla.⁸ Vi uzađite na blagdan ovaj! Ja još neću uzaći na blagdan ovaj, jer se moje vrijeme još nije navršilo."⁹ Tako reče i ostade u Galileji.

¹⁰ A izakako su bila braća njegova uzašla na blagdan, tada i sam uzađe, ali ne javno, nego kao tajno.¹¹ Židovi su ga tražili na blagdan i pitali: "Gdje je on?"

¹² Govorilo se mnogo o njemu u narodu. Jedni su rekli: "On je dobar", a drugi su mislili: "Ne, on zavodi narod."¹³ Ali nitko nije govorio javno o njemu od straha pred Židovima.

¹⁴ Već je bio blagdan prošao napola, kad Isus uzađe u hram i počne učiti.¹⁵ Zadivljeni pitali su Židovi: "Kako ovaj razumije Pismo, a nije se učio?"

¹⁶ Isus im reče: "Moja nauka nije moja, nego onoga, koji me je poslao.¹⁷ Ako tko hoće činiti njegovu volju, poznat će, je li ova nauka od Boga, ili ja sam od sebe govorim.¹⁸ Tko govori sam od sebe, traži slavu svoju; a tko traži slavu onoga, koji ga je poslao, on je istinit, i nema u njemu nepravde.¹⁹ Nije li vam Mojsije dao zakon? I nitko od vas ne izvršuje zakon. Zašto tražite da me ubijete!"

²⁰ Narod odgovori: "Đavao je u tebi. Tko traži da te ubije!"

²¹ Isus im reče: "Jedno djelo učinih, i svi se divite.²² Mojsije vam dade obrezanje – ne kao da je od Mojsija, nego od otaca – i u subotu obrezujete čovjeka.²³ Ako se čovjek u subotu obrezuje, da se ne prekrši zakon Mojsijev: "Što se srdite na me, jer sam svega čovjeka ozdravio u subotu?"

svijetu!"⁵ Čak ni njegova braća nisu vjerovala u njega.⁶ Isus im je rekao: „ Moje vrijeme još nije došlo, a za vas je svako vrijeme pogodno.⁷ Svijet ne može mrziti vas; ali mene mrzi, jer ja svjedočim protiv njega, jer govorim da su njegova djela zla.⁸ Vi slobodno odite na ovaj blagdan! Ja još neću otići jer moje vrijeme još nije došlo.“⁹ Tako je rekao i ostao u Galileji.

¹⁰ A nakon što su njegova braća otišla na blagdan, onda je i on sam otišao, ali ne javno, nego neprimjetno.¹¹ Na blagdan su ga Židovi tražili. Pitali su: „Gdje je?“

¹² U narodu se o njemu puno govorilo. Jedni su rekli: „On je dobar“, a drugi su mislili: „Ne, on zavodi narod.“¹³ Ali nitko o njemu nije govorio javno jer su se bojali Židova.

¹⁴ Negdje usred blagdanskog slavlja, Isus je otišao u Hram i počeo poučavati.¹⁵ Židovi su bili zadivljeni i govorili su: „Kako to da ovaj razumije Pismo, a nije se obrazovao?“

¹⁶ Isus im je rekao: „Moje učenje nije moje – nego je to učenje onoga koji me poslao.¹⁷ Ako netko hoće izvršavati njegovu volju, bit će mu jasno je li ovo učenje od Boga ili ja govorim sam od sebe.¹⁸ Onaj koji govori sam od sebe, traži slavu za sebe. A onaj koji traži slavu za onoga koji ga je poslao, on je istinit i u njemu nema nepravde.¹⁹ Zar vam nije Mojsije dao Zakon? A opet, nitko od vas ga ne izvršava. Zašto me želite ubiti?“

²⁰ Ljudi su odgovorili: „Imaš demona u sebi. Ma tko te želi ubiti?“

²¹ Isus im je rekao: „Učinio sam jedno čudo, i svi se divite.²² Mojsije vam je dao zakon o obrezanju – ali zapravo vam ga nije dao on, nego vaši preci – i vi onda u subotu obrezujete dječake.²³ Dakle, ako se obrezanjem dječaka u subotu ne krši Mojsijev zakon, zašto se onda ljutite na mene jer sam cijelog čovjeka ozdravio u

²⁴ Nemojte suditi po vanjštini, nego pravedan sud sudite!"

²⁵ Tada su rekli neki iz Jerusalema: "Nije li to onaj, kojega traže da ubiju?" ²⁶ A eto, javno govori, i ništa mu ne vele. Da ne upознаše doista poglavari, da je on Krist? ²⁷ Ali ovoga znamo, odakle je, a Krist kad dođe, nitko neće znati, odakle je."

²⁸ Tada povika Isus, dok je učio u hramu: "I poznajete me i znate, odakle sam. Ja ne dođoh sam od sebe, nego jest Istiniti, koji me posla, kojega vi ne znate, ²⁹ Ja ga poznajem, jer sam od njega, i on me posla."

³⁰ Tada su gledali da ga uhvate. Ali nitko ne metnu na njega ruke, jer još nije bio došao čas njegov. ³¹ A od naroda su mnogi vjerovali u njega. Govorili su: "Kad dođe Krist, hoće li više čudesa činiti nego ovaj što čini?"

³² Farizeji doznaše, da narod tako govori o njemu. Tada poslaše glavari svećenički i farizeji sluge, da ga uhvate. ³³ Isus reče: "Još sam malo vremena s vama, onda idem k onome, koji me posla. ³⁴ Tražit ćete me, i nećete me naći, i gdje sam ja, vi ne možete doći."

³⁵ Tada rekoše Židovi među sobom: "Kamo će ovaj ići, da ga mi nećemo naći? Da neće poći za Židovima razasutim među neznabošcima i učiti neznabošce? ³⁶ Što znači ova riječ što reče: "Tražit ćete me, i nećete me naći, i gdje sam ja, vi ne možete doći?"

³⁷ U posljednji veliki dan blagdana stajao je Isus i vikao: "Tko je žedan, neka dođe k meni i pije! ³⁸ Tko vjeruje u mene, kako kaže Pismo, iz njegova će srca poteći rijeke žive vode." ³⁹ A ovo reče za Duha, kojega su imali primiti oni, koji vjeruju u njega, jer Duh Sveti nije još bio došao, jer se Isus nije bio još proslavio.

subotu? ²⁴ Nemojte suditi stvari prema njihovom vanjskom izgledu, nego sudite pravedno!"

²⁵ Tada su neki iz Jerusalema rekli: „Zar nije to onaj kojeg žele ubiti? ²⁶ A evo, govori u javnosti, a nitko mu se ne suprotstavlja. Je li moguće da vođe stvarno misle da je on Krist? ²⁷ Ali mi znamo odakle dolazi taj čovjek; a kada dođe Krist, nitko neće znati odakle dolazi.“

²⁸ Dok je poučavao u Hramu, Isus je povikao: „Poznajete me i znate odakle sam. Ja nisam došao sam od sebe, nego me poslao onaj koji je Istiniti i kojeg vi ne poznajete. ²⁹ Ja ga poznajem, jer sam došao od njega i on me poslao.“

³⁰ Tada su ga pokušali uhititi. Ali nitko ga nije uspio ni taknuti, jer još nije bilo došlo njegovo vrijeme. ³¹ A u narodu su mnogi povjerovali u njega. Govorili su: „Kada dođe Krist, hoće li činiti više čudesa nego ovaj čovjek?“

³² Farizeji su saznali da narod tako govori o njemu. Onda su glavni svećenici i farizeji poslali službenike da ga uhvate. ³³ Isus je rekao: „Još malo sam s vama, a onda idem kod onoga koji me poslao. ³⁴ Tražit ćete me, ali me nećete naći; i tamo gdje sam ja, vi nećete moći doći.“

³⁵ Tada su Židovi među sobom komentirali: „Kamo će on to ići, a da ga mi nećemo naći? Da nije možda da će otići među Židove koji su raštrkani među poganima, pa da će poučavati pogane? ³⁶ Koje je značenje toga: 'Tražit ćete me, ali me nećete naći' i 'tamo gdje sam ja, vi nećete moći doći'?“

³⁷ Na zadnji veliki dan blagdana Isus je stajao i povikao: „Tko je žedan, neka dođe k meni i neka pije! ³⁸ Prema onome što kaže Sveto Pismo, iz srca onoga tko povjeruje u mene, poteći će rijeke žive vode.“ ³⁹ To što je rekao odnosilo se na Duha, kojeg su tek trebali primiti oni koji vjeruju u njega. Sveti Duh tada još nije bio došao jer se Isus još nije bio proslavio.

⁴⁰ Neki od naroda, koji su bili čuli ove riječi, rekoše: "Ovo je zaista prorok!"

⁴¹ Drugi rekoše: "Ovo je Krist!"

Opet drugi: "Zar iz Galileje dolazi Krist?"

⁴² Ne kaže li Pismo: "Krist dokazi od roda Davidova i iz mjesta Betlehema, odakle je bio David?" ⁴³ Tako nastade prepirka u narodu zbog njega. ⁴⁴ Neki od njih htjedoše ga uhvatiti, ali nitko ne metnu ruku na njega.

⁴⁵ Dodoše dakle sluge glavarima svećeničkim i farizejima. Ovi ih upitaše: "Zašto ga ne dovedoste?"

⁴⁶ Sluge odgovoriše: "Nikad čovjek nije tako govorio kao ovaj čovjek."

⁴⁷ A farizeji im odgovoriše: "Zar ste i vi zavedeni? ⁴⁸ Je li vjerovao tko od poglavara ili farizeja u njega? ⁴⁹ Nego narod ovaj, koji ne zna zakona – proklet bio!"

⁵⁰ Tada reče jedan od njih, Nikodem, koji mu je nekoć noću bio došao: ⁵¹ "Osuđuje li zakon naš čovjeka, prije nego ga je saslušao i doznao što čini"

⁵² Oni mu odgovoriše: "Da nijesi i ti iz Galileje? Ispitaj (u Pismu) i vidjet ćeš, da prorok ne dolazi iz Galileje." ⁵³ I otiđoše svaki svojoj kući.

Ivan, glava 8

¹ A Isus otiđe na Maslinsku goru. ² Rano ujutro dođe opet u hram. Sav narod pohrli k njemu. On sjede i uze ih učiti. ³ Tada književnici i farizeji dovedoše ženu zatečenu u preljubi, postaviše je na sredinu ⁴ I rekoše mu: "Učitelju, ova je žena sada zatečena u preljubi. ⁵ Mojsije nam je zapovjedio u zakonu, da takve kamenujemo. A ti što veliš?" ⁶ Ovim

⁴⁰ Neki ljudi iz naroda, koji su čuli ove riječi, rekli su: „Ovo je stvarno Prorok!“

⁴¹ Drugi su rekli: „Ovo je Krist!“

A neki su govorili: „Ma neće Krist doći iz Galileje! ⁴² Zar u Pismu ne piše da Krist treba biti Davidov potomak i da treba doći iz Betlehema, odakle je bio David? ⁴³ Tako je u narodu nastala svađa zbog njega. ⁴⁴ Neki od njih su ga htjeli uhittiti, ali nitko ga nije ni taknuo.

⁴⁵ Zatim su se službenici glavnih svećenika i farizeja vratili do njih. Oni su ih upitali: „Zašto ga niste doveli?“

⁴⁶ Službenici su odgovorili: „Nitko nikad nije govorio kao taj čovjek.“

⁴⁷ A farizeji su im rekli: „Znači, i vas je uspio zvesti? ⁴⁸ Je li netko od vođa ili farizeja povjerovao u njega? ⁴⁹ U to vjeruju oni ljudi vani, koji ne poznaju Zakon – neka su prokleti!“

⁵⁰ Tamo je bio još jedan farizej, Nikodem, onaj koji je po noći došao do Isusa. On je rekao: ⁵¹ „Prema našem Zakonu ne smijemo osuditi čovjeka prije nego što ga saslušamo i utvrdimo što je napravio.“

⁵² Oni su mu odgovorili: „Da nisi možda i ti iz Galileje? Istraži Sveto pismo, pa ćeš vidjeti da nikakav prorok ne dolazi iz Galileje.“ ⁵³ Tada su se razišli i svatko je krenuo prema svojoj kući.

8

¹ Isus je otišao na Maslinsku goru. ² Rano ujutro je opet došao u Hram, a cijela masa naroda je navalila prema njemu. On je sjeo i počeo ih poučavati. ³ Tada su učitelji Zakona i farizeji doveli ženu koja je uhvaćena u preljubu. Stavili su je na sredinu i ⁴ rekli mu: „Učitelju, ova žena je upravo uhvaćena u preljubu. ⁵ Mojsije nam je u Zakonu zapovjedio da takve žene kamenujemo. A što ti kažeš na to?“ ⁶ Tim

pitanjem htjedoše ga, kušati, da bi ga mogli optužiti. Isus se nagnu dolje i uze pisati prstom po zemlji. ⁷ Kad su ga jednako pitali, uspravi se i reče im: "Tko je među vama bez grijeha, neka prvi baci kamen na nju!" ⁸ I opet se sagnu i pisao je po zemlji.

⁹ Kad su čuli odgovor, stadoše izlaziti jedan za drugim počevši d starješina. I ostade Isus sam sa ženom, koja je stajala na sredini. ¹⁰ Isus se uspravi i upita: "Ženo, gdje su oni koji su te tužili? Nitko te ne osudi?"

¹¹ Ona odgovori: "Nitko, Gospodine!"

Tada reče Isus: "Ni ja te neću osuditi. Idi, i od sada više ne griješi!"

¹² Isus im dalje reče: "Ja sam svjetlost svijeta. Tko ide za mnom, ne hoda u tmuni, nego će imati svjetlost života."

¹³ Tada mu rekoše farizeji: "Ti sam za sebe svjedočiš. Svjedočanstvo tvoje nije istinito."

¹⁴ Isus im reče: "Ako ja i svjedočim sam za sebe, istinito je svjedočanstvo moje, jer znam, odakle dođoh i kamo idem. A vi ne znate, odakle dolazim i kamo idem.

¹⁵ Vi sudite po vanjštini, ja ne sudim nikome. ¹⁶ I ako sudim ja, sud je moj istinit, jer nijesam sam, nego ja i Otac, koji me poslao. ¹⁷ U zakonu vašem stoji pisano, da je svjedočanstvo dvojice ljudi istinito. ¹⁸ Ja sam, koji svjedočim sam za sebe, i Otac, koji me poslao, svjedoči za mene."

¹⁹ Tada ga upitaše: "Gdje je Otac tvoj?"

Isus odgovori: "Vi ne poznajete ni mene ni Oca mojega. Kad biste poznavali mene, poznavali biste i Oca mojega." ²⁰ Ove riječi reče on kod riznice, kad je učio u hramu. I nitko ga ne uhvati; jer još nije bio došao čas njegov.

pitanjem su ga htjeli dovesti u zamku da bi ga mogli optužiti. Isus se sagnuo i počeo prstom pisati po podu. ⁷ Budući da su ga oni bez prestanka ispitivali, on se uspravio i rekao im: „Tko od vas nema grijeha, neka prvi na nju baci kamen!“ ⁸ A onda se opet sagnuo i pisao po podu.

⁹ Kad su čuli odgovor, počeli su odlaziti jedan za drugim. Prvo su počeli odlaziti oni stariji. Isus je ostao sam sa ženom, koja je još uvijek bila tamo. ¹⁰ Isus se uspravio i upitao je: „Ženo, gdje su nestali oni koji su te optužili? Zar te nitko nije osudio?“

¹¹ Ona je odgovorila: „Nitko, Gospodine!“

Tada je Isus rekao: „Ni ja te neću osuditi. Idi i nemoj više griješiti!“

¹² Isus je ponovno govorio ljudima: „Ja sam svjetlo svijeta. Tko ide za mnom, neće hodati u mraku, nego će imati svjetlo života.“

¹³ Tada su mu farizeji rekli: „Ti govoriš sam o sebi. Ne možemo smatrati da su takve tvrdnje istinite.“

¹⁴ Isus im je rekao: „Ako ja i govorim sam o sebi, istinito je ono što vam govorim, jer znam odakle sam došao i kamo idem. A vi ne znate odakle sam došao i kamo idem.

¹⁵ Vi sudite na ljudski način, a ja ne sudim nikoga. ¹⁶ A čak i ako sudim, moja presuda je ispravna jer je ne donosim sam. Sa mnom je Otac koji me poslao. ¹⁷ U vašem Zakonu piše da su iskazi dvojice svjedoka istiniti. ¹⁸ Ja govorim sam za sebe; a Otac, koji me poslao, govori za mene.“

¹⁹ Tada su ga upitali: „Gdje je tvoj Otac?“

Isus je odgovorio: „Vi ne poznajete ni mene ni mog Oca. Kad biste poznavali mene, poznavali biste i mog Oca.“ ²⁰ Te riječi je rekao kad je poučavao u Hramu, blizu kutije u koju se ubacivala milostinja. I nitko ga nije uhitio jer njegovo vrijeme još nije bilo došlo.

²¹ Nadalje im On reče: "Ja idem. Tražit ćete me i umrijet ćete u svojem grijehu. Kamo ja idem, vi ne možete doći."

²² Tada rekoše Židovi: "Da se neće sam ubiti, jer reče: "Kamo ja idem, vi ne možete doći?"

²³ On im reče: "Vi ste odozdo, ja sam odozgo; vi ste od ovoga svijeta, ja nijesam od ovoga svijeta. ²⁴ Rekoh vam: "Umrijet ćete u grijehima svojim, jer ako ne uzvjerujete, da sam ja, umrijet ćete u grijehima svojim."

²⁵ Tada ga upitaše: "Tko si ti?"

Isus im odgovori: "Početak, koji vam i govorim. ²⁶ Mnogo imam o vama govoriti i suditi, ali onaj, koji me posla, istinit je, i ja ono govorim svijetu, što sam čuo od njega."

²⁷ Oni ne opaziše, da im je govorio o Ocu.

²⁸ Isus nastavi: "Kad podignete Sina čovječjega, onda ćete upoznati, da sam ja, i da ništa sam od sebe ne činim, nego onako govorim, kako me nauči Otac moj. ²⁹ Onaj, koji me posla, s menom je. On me ne ostavi sama, jer ja svagda činim, što je njemu ugodno." ³⁰ Kad je ovo govorio, mnogi vjerovali su u njega.

³¹ Tada Isus reče onim židovima, koji vjerovali su u njega: "Ako vi ustrajete u mojoj nauci, zaista ćete biti učenici moji.

³² Tada ćete upoznati istinu, i istina će vas osloboditi."

³³ Odgovoriše mu: "Mi smo djeca Abrahamova i nikome nijesmo robovali nikad. Kako ti veliš: "Bit ćete slobodni?"

³⁴ Isus im reče: "Zaista, zaista, kažem vam: "Tko čini grijeh, rob je grijehu. ³⁵ Rob ne ostaje zauvijek u kući, sin ostaje zauvijek.

³⁶ Ako vas dakle Sin oslobodi, zaista ćete biti slobodni. ³⁷ Znam, da ste djeca Abrahamova. Ali gledate da me ubijete; jer

²¹ Onda im je ponovno rekao: „Ja idem. Tražit ćete me i umrijet ćete u svom grijehu. Tamo gdje ja idem, vi nećete moći doći.“

²² Tada su svi Židovi rekli: „Možda će izvršiti samoubojstvo, jer je rekao: ‘Tamo gdje ja idem, vi nećete moći doći?’“

²³ On im je rekao: „Vi ste od dolje, a ja sam od gore. Vi pripadate ovom svijetu, a ja ne pripadam ovom svijetu. ²⁴ Rekao sam vam da ćete umrijeti u svojim grijesima. Ako ne povjerujete u mene, umrijet ćete u svojim grijesima.“

²⁵ Tada su ga upitali: „Tko si onda ti?“

Isus im je odgovorio: „Ja sam ono što vam od početka govorim. ²⁶ O vama imam još puno toga za reći i suditi. Ali onaj koji me poslao je istinit, i ja govorim svijetu ono što čujem od njega.“

²⁷ Oni nisu shvatili da im je govorio o Ocu.

²⁸ Isus je nastavio: „Kad podignete Čovjekovog Sina, onda ćete shvatiti da ja jesam i da ništa ne radim sam od sebe, nego govorim samo ono što me naučio moj Otac. ²⁹ Onaj koji me poslao je sa mnom. On me nije ostavio samog, jer ja uvijek radim ono što je njemu ugodno.“ ³⁰ Dok je to govorio, mnogi su povjerovali u njega.

³¹ Tada se Isus obratio Židovima koji su vjerovali u njega. Rekao im je: „Ako ustrajete u mojem učenju, stvarno ćete biti moji učenici. ³² Upoznat ćete istinu i istina će vas osloboditi.“

³³ Odgovorili su mu: „Mi smo Abrahamova djeca i nikad nismo bili ničiji robovi. Što ti onda znači ono: ‘Bit ćete slobodni?’“

³⁴ Isus im je rekao: „Stvarno, stvarno vam kažem: onaj tko čini grijeh postaje rob grijeha. ³⁵ Rob ne ostaje zauvijek u obitelji, a sin ostaje zauvijek. ³⁶ Dakle, ako vas Sin oslobodi, stvarno ćete biti slobodni. ³⁷ Znam da ste Abrahamova djeca, ali me želite ubiti jer ne želite prihvatiti moje

se moja riječ vas ne prima,³⁸ Ja govorim, što sam vidio u Oca svojega; i vi činite, što ste čuli od oca svojega."

³⁹ Odgovoriše mu: "Otac je naš Abraham."

Isus im reče: "Ako ste djeca Abrahamova, onda činite i djela Abrahamova!⁴⁰ Ali vi sad gledate da ubijete mene, čovjeka, koji sam vam govorio istinu, koju sam čuo od Boga. Tako Abraham nije činio.⁴¹ Vi činite djela oca svojega." Tada mu rekoše: "Mi nijesmo rođeni od preljubočinstva, jednoga oca imamo, Boga."

⁴² Isus im reče: "Kad bi Bog bio vas otac, vi biste ljubili mene; jer ja od Boga izađoh i dođoh. Ne dođoh sam od sebe, nego me on posla.⁴³ Zašto ne razumijete govora mojega? Jer ne možete riječi moje da slušate.⁴⁴ Vi imate đavla za oca i hoćete da činite po željama oca svojega, On je bio krvnik ljudi od početka. On nije bio utvrđen u istini jer nema istine u njemu. Kad govori laž, od svojega govori, jer je lažac i otac laži.⁴⁵ Jer ja istinu govorim, ne vjerujete mi.⁴⁶ Tko će me od vas prekorigi za kakav grijeh? Ako vam kažem istinu, zašto mi ne vjerujete?"⁴⁷ Tko je od Boga, riječi Božje sluša. Zato vi ne slušate, jer nijeste od Boga."

⁴⁸ Tada mu odgovoriše Židovi: "Ne velimo li mi pravo, da si Samarijanac i da imaš đavla?"

⁴⁹ Isus reče: "Ja nemam đavla, nego poštujem Oca svojega, a vi mene sramotite."⁵⁰ A ja ne tražim slave svoje; ima, koji traži i sudi.⁵¹ Zaista, zaista, kažem vam: ako tko bude držao riječ moju, neće vidjeti smrti dovijeka."

⁵² Tada mu rekoše Židovi: "Sad znamo, da imaš đavla. Abraham umrije, i proroci, a ti kažeš: 'Ako tko bude držao riječ moju, neće okusiti smrti dovijeka.'⁵³ Jesi li ti veći

učenje."³⁸ Ja govorim ono što mi je pokazao Otac; a tako i vi radite ono što je vama rekao vaš otac."

³⁹ Odgovorili su mu: „Naš otac je Abraham.“

Isus im je rekao: „Ako ste Abrahamova djeca, onda radite ono što je radio i Abraham!⁴⁰ Ali vi sad planirate ubiti mene, čovjeka, koji sam vam govorio istinu, koju sam čuo od Boga. Abraham nije to radio.⁴¹ Vi radite ono što radi vaš otac.“ Oni su mu odgovorili: „Mi nismo neka kopilad, pa da ne znamo tko nam je otac. Mi imamo samo jednoga oca – Boga.“

⁴² Isus im je rekao: „Kad bi Bog bio vaš otac, voljeli biste me. Jer ja sam došao od Boga i ovdje sam. Nisam došao sam od sebe, nego me on poslao.⁴³ Zašto ne razumijete što govorim? Zato što niste sposobni prihvatiti moju poruku.⁴⁴ Vaš otac je đavao, a vi ste njegova djeca. Izabrali ste raditi ono što on želi. On je od početka bio ubojica ljudi i nije bio utvrđen u istini jer u njemu nema istine. Kad govori laž, govori iz onoga što je njegovo – jer on je lažljivac i otac laži.⁴⁵ Ja govorim istinu, ali mi ne vjerujete.⁴⁶ Tko od vas može reći da sam počinio neki grijeh? Ako vam govorim istinu, zašto mi ne vjerujete?“⁴⁷ Onaj koji pripada Bogu, prihvaća Božje riječi. Zato vi ne prihvaćate što govori Bog – jer mu ne pripadate.“

⁴⁸ Tada su mu Židovi odgovorili: „Pa zar nismo u pravu kad kažemo da si Samarijanac i da imaš demona u sebi?“

⁴⁹ Isus je odgovorio: „Ja nemam demona, nego poštujem svog Oca, a vi mene ne poštujete.“⁵⁰ Ja ne tražim slavu za sebe. Postoji netko drugi koji me želi prolaviti – a on i sudi.⁵¹ Stvarno, stvarno vam kažem: onaj koji se bude držao mog učenja, neće nikada umrijeti.“

⁵² Tada su mu Židovi rekli: „Sad znamo da imaš demona u sebi. Abraham je umro, tako i proroci, a ti kažeš: ‘Onaj tko se bude držao mog učenja, neće nikada umrijeti.’“

od oca našega Abrahama, koji umrije? I proroci pomriješe. Kime se to praviš biti?"

⁵⁴ Isus reče: "Ako se ja, sam slavim, slava je moja ništa. Otac je moj, koji me slavi, za kojega vi kažete, da je vaš Bog. ⁵⁵ Ali vi ga ne poznajete, a ja ga znam; i ako rekнем, da ga ne znam, bit ću kao i vi lažac. Ali ga znam i riječ njegovu držim. ⁵⁶ Abraham, otac vaš, kliktao je, da bi vidio dan moj. Vidio je i obradovao se je."

⁵⁷ Tada mu rekoše Židovi: "Još ti nema pedeset godina, i Abrahama si zar vidio?"

⁵⁸ Isus im odgovori: "Zaista, zaista, kažem vam: "Prije nego je postao Abraham, ja sam." ⁵⁹ Tada uzeše kamenje, da bace na njega. Ali se On skrije, izađe iz hrana, idući između njih, i tako prođe.

Ivan, glava 9

¹ I prolazeći vidje čovjeka slijepa od rođenja. ² Učenici njegovi zapitaše ga: "Učitelju, tko sagriješi, ovaj ili roditelji njegovi, te se rodio slijep?"

³ Isus odgovori: "Ni on ne sagriješi, ni roditelji njegovi, nego da se objave djela Božja na njemu. ⁴ Meni valja raditi djela onoga, koji me posla, dok je dan. Dolazi noć, kada nitko ne može raditi. ⁵ Dok sam na svijetu, svjetlost sam svijeta."

⁶ Kad reče ovo, pljunu na zemlju, načini blato od sline, pomaza blatom oči slijepčeve ⁷ I reče mu: "Idi, operi se u kupelji Siloamu – što prevedeno znači Poslan. – Otide dakle, oprao se i dođe videći.

⁸ A susjedi i koji su ga prije bili vidjeli kao prosjaka, rekoše: "Nije li ovo onaj, što je sjedio i prosio?"

⁵³ Jesi li ti veći od našeg pretka Abrahama, koji je ipak umro? I proroci su poumirali. Što si umišljaš, tko si ti?"

⁵⁴ Isus je rekao: „Ako ja sam sebe proslavljam, moja slava je ništa. Ali moj Otac je taj koji me proslavlja, za kojeg vi tvrdite da je vaš Bog. ⁵⁵ Ali vi ga ne poznajete, a ja ga poznajem. I ako kažem da ga ne poznajem, onda sam lažljivac kao i vi. Ali ga poznajem i držim se njegovog učenja. ⁵⁶ Vaš predak Abraham se veselio što će vidjeti dan mog dolaska. Vidio ga je i bio je sretan.“

⁵⁷ Tada su mu Židovi rekli: „Još nemaš ni pedeset godina, a vidio si Abrahama?“

⁵⁸ Isus im je odgovorio: „Stvarno, stvarno vam kažem: prije nego je Abraham postojao, ja jesam.“ ⁵⁹ Tada su zgrabili kamenje kako bi ga kamenovali. Ali on se sakrio i izašao iz Hrama tako što je prošao između njih.

9

¹ Dok je prolazio, vidio je čovjeka koji je bio slijep od rođenja. ² Njegovi učenici su ga pitali: „Učitelju, tko je sagriješio, on ili njegovi roditelji, pa se zbog toga rodio slijep?“

³ Isus je odgovorio: „Nije sagriješio ni on, a ni njegovi roditelji – nego se rodio slijep da bi se na njemu pokazala Božja djela. ⁴ Dok traje dan, trebam činiti djela onoga koji me poslao. Kad se spusti noć, nitko ne može raditi. ⁵ Dokle god sam na svijetu – ja sam svjetlo svijeta.“

⁶ Kad je to rekao, pljunuo je na zemlju i napravio blato od sline. Onda je blatom namazao oči slijepcu. ⁷ Rekao mu je: „Idi i operi se u bazenu Siloamu.“ Inače, Siloam znači „Poslan“. Slijepac je otišao, oprao se i došao natrag, a vid mu se vratio.

⁸ Susjedi koji su ga prije viđali kao prosjaka rekli su: „Zar nije ovo onaj koji je sjedio na cesti i prosio?“

⁹ Jedni su rekli: „Da, to je on!“ A drugi: „Nije, samo slični na njega.“

⁹ Jedni rekoše: "Jest, on je!" A drugi: "Nije, nego mu je sličan."

A on je govorio: "Ja sam."

¹⁰ Tada ga upitaše: "Kako ti se otvoriše oči?"

¹¹ On odgovori: "Onaj čovjek, koji se zove Isus, načini blato i pomaza oči moje i reče mi: 'Idi u kupelj Siloam i operi se, Otidoh, oprah se, i vidim.'"

¹² Upitaše ga dalje: "Gdje je on?" Odgovori: "Ne znam."

¹³ Dovedoše k farizejima onoga, koji je bio prije slijep. ¹⁴ A bila je subota, kad načini Isus blato i otvori mu oči. ¹⁵ Opet ga dakle upitaše farizeji, kako je progledao. A on im reče: "Blato metnu mi na oči, i oprah se, i vidim."

¹⁶ Tada rekoše neki od farizeja: "Nije ovaj čovjek od Boga, jer ne svetkuje subote." A drugi rekoše: "Kako može čovjek grješnik činiti takve znakove?" I bio je razdor među njima.

¹⁷ Rekoše dakle opet slijepcu: "Što veliš ti za njega, koji ti otvori oči?"

On odgovori: "Prorok je."

¹⁸ I ne povjerovalaše Židovi za njega, da je bio slijep i da je progledao, dok ne dozvalaše roditelje onoga, što je progledao;

¹⁹ I zapitaše ih: "Je li ovo vaš sin, za koga vi kažete, da se je rodio slijep? Kako dakle sad vidi?"

²⁰ Odgovoriše im roditelji njegovi: "Znamo, da je ovo sin naš i da se je rodio slijep. ²¹ A kako sad vidi, ne znamo, ili tko mu otvori oči, ne znamo. Pitajte njega! On je velik, neka sam govori, za sebe!" ²² Ovo rekoše roditelji njegovi, jer su se bojali Židova, jer

A on je govorio: „Ja sam.“

¹⁰ Tada su ga pitali: „Kako si progledao?“

¹¹ On je odgovorio: „Onaj čovjek, koji se zove Isus, napravio je blato i namazao mi oči. Rekao mi je: 'Idi u bazen Siloam i operi se.' Otišao sam, oprao se i sad vidim.“

¹² Još su ga pitali: „Gdje je on?“ Odgovorio je: „Ne znam.“

¹³ Zatim su onoga koji je bio slijep doveli kod farizeja. ¹⁴ A taj dan, kad je Isus napravio blato i otvorio oči slijepcu, bila je subota. ¹⁵ Dakle, farizeji su ga opet ispitivali o tome kako je progledao. A on im je rekao: „Stavio mi je blato na oči, oprao sam se i sad vidim.“

¹⁶ Tada su neki od farizeja rekli: „Ovaj čovjek ne može biti od Boga, jer ne poštuje subotu.“ A drugi su rekli: „Kako je moguće da grešan čovjek čini takva čuda?“ Među njima je nastala podjela.

¹⁷ Tada su opet pitali slijepca: „Što ti kažeš o čovjeku koji ti je otvorio oči?“

On je odgovorio: „Prorok je.“

¹⁸ Ali Židovi nisu povjerovali da je bio slijep i da je progledao sve dok nisu pozvali roditelje onoga koji je progledao. ¹⁹ Pitali su ih: „Je li ovo vaš sin, za kojeg tvrdite da se rodio slijep? Kako to da sad vidi?“

²⁰ Njegovi roditelji su im odgovorili: „Znamo da je ovo naš sin i da se rodio slijep. ²¹ A kako to da sad vidi – ne znamo. Ili tko mu je otvorio oči – isto ne znamo. Pitajte njega! Dovoljno je odrastao, neka govori sam za sebe!“ ²² Njegovi roditelji su se tako izrazili jer su se bojali Židova. Naime, Židovi su se već bili dogovorili da se izbacili iz sinagoge svatko tko prizna da je Isus

su se već bili dogovorili Židovi, da se svaki, koji bi ga priznao za Krista, izopći iz sinagoge. ²³ Zato rekoše roditelji njegovi: "On je veliki. Pitajte njega!"

²⁴ Tada dozvaše opet čovjeka, koji je bio slijep, i rekoše mu: "Podaj Bogu slavu! Mi znamo, da je ovaj čovjek grješnik."

²⁵ A on im odgovori: "Je li grješnik, ne znam. Jedno znam, da sam bio slijep, a sad vidim."

²⁶ Upitaše ga: "Što ti je učinio? Kako ti je otvorio oči?"

²⁷ Odgovori im: "Već sam vam rekao, a nijeste slušali. Što ćete opet slušati? Nećete li i vi postati učenici njegovi?"

²⁸ Tada ga izgrdiše i rekoše: "Ti budi učenik njegov, a mi smo učenici Mojsijevi! ²⁹ Mi znamo, da je Mojsiju govorio Bog, a za ovoga ne znamo, odakle je."

³⁰ Odgovori im onaj čovjek: "To i jest čudnovato, što vi ne znate, odakle je, a on otvori oči moje. ³¹ A znamo, da Bog ne sluša grješnika, nego ako tko poštuje Boga i čini volju njegovu, onoga usliši. ³² Otkako je svijeta, nije se čulo, da je tko otvorio oči rođenom slijepcu. ³³ Kad on ne bi bio od Boga, ne bi mogao ništa činiti."

³⁴ Odgovoriše mu: "U grijesima si se rodio sav, i ti da nas učiš?" I izbaciše ga van.

³⁵ Čuo je Isus, da ga izbaciše, i kad ga nađe, upita ga: "Vjeruješ li ti u Sina čovječjega?"

³⁶ On odgovori: "Tko je, Gospodine, da vjerujem u njega!"

³⁷ Isus mu reče: "I vidio si ga, i koji govori s tobom, on je taj."

Mesija. ²³ Zato su njegovi roditelji rekli: „Dovoljno je odrastao. Pitajte njega!“

²⁴ Tada su opet pozvali čovjeka koji je bio slijep. Rekli su mu: „Iskaži čast Bogu! Mi znamo da je taj čovjek grješnik.“

²⁵ A on im je odgovorio: „Je li grješnik ili nije, ja ne znam. Ali jednu stvar sigurno znam – bio sam slijep, a sada vidim.“

²⁶ Pitali su ga: „Što ti je napravio? Kako ti je otvorio oči?“

²⁷ Odgovorio im je: „Već sam vam rekao, ali niste slušali. Zašto biste opet slušali isto? Želite li možda i vi postati njegovi učenici?“

²⁸ Tada su ga izvrijeđali i rekli: „Ti si njegov učenik, a mi smo Mojsijevi učenici! ²⁹ Mi znamo da se Mojsiju obraćao Bog, a za ovog čovjeka ne znamo odakle dolazi.“

³⁰ Čovjek im je odgovorio: „Baš to je nevjerojatno – što vi ne znate odakle dolazi, a on mi je otvorio oči. ³¹ A znamo da Bog ne sluša grješnika, nego uslišava onoga koji poštuje Boga i izvršava njegovu volju. ³² Otkad postoji svijet, još se nije čulo da je netko otvorio oči slijepcu od rođenja. ³³ Da on ne dolazi od Boga, ne bi mogao napraviti ništa.“

³⁴ Odgovorili su mu: „Pun si grijeha otkad si se rodio, a ti bi nas učio?“ A onda su ga izbacili van.

³⁵ Isus je saznao da su ga izbacili. Kad ga je našao, pitao ga je: „Vjeruješ li ti u Čovjekovog Sina?“

³⁶ On je odgovorio: „Tko je taj Gospodine? Reci mi, pa da vjerujem u njega!“

³⁷ Isus mu je rekao: „Upravo gledaš u njega, on je taj koji sad razgovara s tobom.“

³⁸ A on je rekao: „Vjerujem, Gospodine“ i poklonio mu se.

³⁸ A on reče: "Vjerujem, Gospodine", i baci se pred njega ničice.

³⁹ Isus nastavi: "Ja dođoh na sud na ovaj svijet, da vide, koji ne vide, i koji vide, da postanu slijepi."

⁴⁰ To su čuli neki od farizeja, koji su bili s njim, i upitaše ga: "Jesmo li i mi slijepi?"

⁴¹ Isus im odgovori: "Kad biste bili slijepi, ne biste imali grijeha. A sad velite: 'Vidimo', zato vaš grijeh ostaje."

Ivan, glava 10

¹ "Zaista, zaista, kažem vam: tko ne ulazi na vrata u ovčinjak nego prelazi na drugom mjestu, on je tat i razbojnik. ² A tko ulazi na vrata, pasti je ovčama. ³ Njemu vratar otvara, i ovce slušaju glas njegov. On zove svoje ovce po imenu i izvodi ih. ⁴ I kad ispusti svoje ovce, ide pred njima, i ovce idu za njim, jer poznaju glas njegov. ⁵ A za tuđinom ne idu, nego bježe od njega, jer ne poznaju glasa tuđega."

⁶ Ovu prisporodbu reče im Isus. Ali oni ne razumješe, što im htjede stim reći.

⁷ Tada im reče Isus opet: "Zaista, zaista, kažem vam: "Ja sam vrata k ovčama. ⁸ Svi koji dođoše prije mene, tati su i razbojnici, i ovce ih nijesu slušale. ⁹ Ja sam vrata. Tko uđe kroza me, spasit će se. On će ulaziti i izlaziti i pašu nalaziti. ¹⁰ Tat ne dolazi, nego da krade, ubija i upropašćuje. Ja dođoh, da imaju život i obilatije imaju.

¹¹ Ja sam pastir dobri, Pastir dobri daje život svoj za ovce. ¹² A najamnik i koji nije pastir, kojemu nijesu ovce njegove, vidi vuka gdje dolazi, i ostavlja ovce, i bježi, a vuk grabi ih i razgoni. ¹³ A najamni bježi, jer je najamnik i ne mari za ovce.

³⁹ Isus je nastavio: „Ja sam došao na ovaj svijet kako bi mu moglo biti suđeno. Došao sam da progledaju oni koji ne vide i da postanu slijepi oni koji vide.“

⁴⁰ Neki farizeji koji su bili tamo su to čuli. Pitali su ga: „Jesmo li i mi slijepi?“

⁴¹ Isus im je odgovorio: „Kad biste bili slijepi, ne biste imali grijeha. Ali budući da kažete: 'Vidimo' – vaš grijeh ostaje.“

10

¹ „Stvarno, stvarno vam kažem: onaj tko ne ulazi ovčama u tor kroz vrata, nego ulazi nekim drugim putem, on je lopov i razbojnik. ² A tko ulazi kroz vrata, on je pastir ovčama. ³ Njega vratar pušta unutra i ovce slušaju njegov glas. On svoje ovce zove po imenu i izvodi ih. ⁴ Kad izvede svoje ovce, vodi ih, a ovce idu za njim jer poznaju njegov glas. ⁵ Ali one neće ići za onim koga ne poznaju, nego će bježati od njega, jer im je njegov glas nepoznat.“

⁶ Isus im je ispričao tu usporedbu. Ali oni nisu shvatili što im je s tim htio reći.

⁷ Tada im je Isus opet rekao: „Stvarno, stvarno vam kažem: ja sam vrata koja vode u stado ovaca. ⁸ Svi koji su došli prije mene su lopovi i razbojnici, i ovce ih nisu slušale. ⁹ Ja sam ta vrata. Tko uđe kroz mene, spasit će se. Ulazit će i izlaziti – naći će sve što mu je potrebno. ¹⁰ Lopov ne dolazi s drugim ciljem osim da krade, ubija i uništava. Ja sam došao da im dam život, i to život u prepunosti.

¹¹ Ja sam dobri pastir, a dobri pastir daje svoj život za ovce. ¹² Najamnik nije pastir i ponaša se drugačije jer ovce nisu njegove. Kad on vidi da dolazi vuk, ostavlja ovce i bježi, a vuk ih zgrabi i rastjera. ¹³ Najamnik bježi zato što čuva ovce samo zbog

¹⁴ Ja sam pastir dobri i poznajem svoje (ovce), i mene poznaju moje.

¹⁵ Kao što mene poznaje Otac, i ja poznajem Oca, i život svoj polažem za ovce svoje. ¹⁶ I druge ovce imam, koje nijesu iz ovoga ovčinjaka, i one mi valja dovesti, i čut će glas moj, i bit će jedno stado i jedan pastir. ¹⁷ Zato me ljubi Otac, jer ja život svoj polažem, da ga opet uzmem. ¹⁸ Nitko ga ne otima od mene, nego ga ja sam od sebe polažem, i vlast imam položiti ga, i vlast imam uzeti ga opet. Ovu sam zapovijed primio od Oca svojega."

¹⁹ Opet nastade razdor među Židovima zbog ovih riječi. ²⁰ Mnogi su od njih govorili: "Zloduha ima i luduje. Što ga slušate?"

²¹ Drugi su govorili: "Ove riječi nijesu opsjednutoga. Zar može đavao slijepima oči otvarati"

²² A bila je tada u Jerusalemu svetkovina posvećenja hrama. I bila je zima. ²³ Isus je hodao u hramu po trijemu Salomonovu. ²⁴ Tada ga opkoliše Židovi i upitaše: "Dokle ćeš mučiti dušu našu? Ako si ti Krist, kaži nam otvoreno!"

²⁵ Isus im odgovori: "Ja vam rekoh, i ne vjerujete. Djela, koja činim u ime Oca svojega, ona svjedoče za me. ²⁶ Ali vi se vjerujete, jer nijeste od mojih ovaca. ²⁷ Ovce moje slušaju glas moj, i ja poznajem njih, i za mnom idu. ²⁸ I ja im dajem život vječni, i neće propasti dovijeka, i nitko ih neće oteti iz ruke moje. ²⁹ Otac moj, koji mi ih daje, veći je od svih, i nitko ih ne može oteti iz ruke Oca mojega. ³⁰ Ja i Otac jedno smo."

³¹ A Židovi opet uzeše kamenje, da ga kamenuju. ³² Isus im reče: "Mnoga vam dobra djela pokazah od Oca svojega. Za koje me od ovih djela kamenujete?"

novaca i nije ga briga što će im se dogoditi.

¹⁴ Ja sam dobri pastir. Poznajem svoje (ovce) i one poznaju mene. ¹⁵ Kao što mene poznaje Otac, i ja poznajem Oca. Ja dajem svoj život za svoje ovce. ¹⁶ Imam i druge ovce, koje nisu iz ovog ovčinjaka, ali i njih trebam dovesti. One će čuti moj glas i doći će. Postat će jedno stado s jednim pastirom. ¹⁷ Otac me voli zato što dajem svoj život da bih ga opet uzeo. ¹⁸ Nitko ga ne otima od mene, nego ga ja dobrovoljno dajem. Imam vlast da ga dam, ali imam i vlast da ga opet uzmem. Tu zapovijed sam dobio od svog Oca."

¹⁹ Među Židovima je zbog tih riječi opet nastala podjela. ²⁰ Mnogi od njih su govorili: „On je lud. Ima demona u sebi. Zašto ga slušate?“

²¹ Drugi su govorili: „Ovako ne govori netko tko je opsjednut. Zar demoni mogu otvarati oči slijepima?“

²² Došla je zima i tada se u Jeruzalemu slavio Blagdan posvećenja. ²³ Isus je hodao u Hramu po Salomonovom trijemu. ²⁴ Tada su ga Židovi opkolili i upitali ga: „Koliko ćeš još mučiti našu dušu? Ako si ti Krist, reci nam to otvoreno!“

²⁵ Isus im je odgovorio: „Već sam vam rekao, ali vi ne vjerujete. Djela, koja činim u ime svog Oca, potvrđuju tko sam. ²⁶ Ali vi ne vjerujete jer ne pripadate mojim ovacima. ²⁷ Moje ovce slušaju moj glas. Ja ih poznajem, a one me slijede. ²⁸ Ja im dajem vječni život. One nikada neće umrijeti i nitko ih neće istrgnuti iz moje ruke. ²⁹ Moj Otac, koji mi ih je dao, veći je od svih, i nitko ih ne može istrgnuti iz njegove ruke. ³⁰ Ja i Otac smo jedno.“

³¹ Tada su Židovi opet zgrabili kamenje kako bi ga kamenovali. ³² Isus im je rekao: „Pokazao sam vam puno dobrih djela koja

³³ Židovi mu odgovoriše: "Za dobro te djelo ne kamenujemo, nego za hulu na Boga, i što ti, premda si čovjek, praviš se Bogom."

³⁴ Isus im reče: "Ne stoji li pisano u zakonu vašemu: Ja rekoh: bogovi ste?" ³⁵ Ako one nazva bogovima, na koje dođe riječ Božja, a Pismo se ne može dokinuti. ³⁶ Smijete li vi onda za onoga, kojega Otac posveti i posla na svijet, tvrditi: 'Huliš na Boga,' što rekoh: 'Sin sam Božji!'

³⁷ Ako ne činim djela Oca svojega, ne vjerujte mi! ³⁸ Ako li činim, i ako meni nećete vjerovati, djelima vjerujte, da poznate i vjerujete, da je Otac u meni i ja u Ocu."

³⁹ Tada su opet gledali da ga uhvate, ali im se izmače iz ruku.

⁴⁰ I otide opet preko Jordana na ono mjesto, gdje je Ivan prije krstio, i osta ondje. ⁴¹ Mnogi dođoše k njemu i rekoše: "Ivan, istina, ne učini nijednoga čuda; ali sve, što reče Ivan za ovoga, bilo je istinito." ⁴² I mnogi ondje vjerovali su u njega.

Ivan, glava 11

¹ A bio je jedan bolesnik, Lazar iz Betanije, iz sela Marije i njezine sestre Marte. ² – A Marija, kojoj je brat Lazar bolovao, bila je ona, što pomaza Gospodina pomašću i otrla noge njegove svojom kosom. – ³ Tada mu poručiše sestre njegove: "Gospodine, evo, koga ljubiš, bolestan je."

⁴ Kad je to čuo Isus reče: "Ova bolest nije na smrt, nego na slavu Božju, da se po njoj proslavi Sin Božji." ⁵ A Isus je ljubio Martu i sestru njezinu Mariju i Lazara. ⁶ Kad je dakle čuo, da je bolestan, tada ostade

dolaze od mog Oca. Za koje od tih djela me želite kamenovati?"

³³ Židovi su mu odgovorili: „Ne želimo te kamenovati zbog dobrih djela, nego zato što vrijeđaš Boga i zato što se praviš da si Bog iako si samo čovjek.“

³⁴ Isus im je rekao: „U vašem Zakonu piše da je Bog rekao: ‘Vi ste bogovi’.³⁵ On zove bogovima one koji su primili Božju riječ, a Sveto pismo je uvijek istinito. ³⁶ Smijete li vi onda za onoga, kojeg je Otac posvetio i poslao na svijet, tvrditi da vrijeđa Boga samo zato što je rekao: ‘Ja sam Božji Sin’?”

³⁷ Ako ne činim djela svog Oca, nemojte mi vjerovati! ³⁸ Ali ako ih činim, pa ako već ne želite vjerovati meni, onda vjerujte djelima. Tako ćete napokon shvatiti i povjerovati da je Otac u meni i da sam ja u Ocu.“

³⁹ Tada su ga opet pokušali uhititi, ali im se izmaknuo iz ruku.

⁴⁰ Ponovno je otišao preko Jordana na ono mjesto gdje je Ivan prije krstio. Ostao je tamo. ⁴¹ Mnogi su došli kod njega. Govorili su: „Istina, Ivan nije učinio nijedno čudo, ali sve što je rekao o ovom čovjeku je istina.“ ⁴² Na tom mjestu su mnogi povjerovali u njega.

11

¹ Jedan čovjek, koji se zvao Lazar, bio je bolestan. On je bio iz Betanije, iz sela u kojem su živjele Marija i njezina sestra Marta. ² Marija je bila ona koja je pomazala Gospodina mirisnim uljem i obrisala mu noge svojom kosom, a bolesni Lazar je bio njezin brat. ³ Tada su sestre poslale poruku Isusu: „Gospodine, tvoj prijatelj, kojeg voliš, je bolestan.“

⁴ Kad je Isus to čuo, rekao je: „Ta bolest neće donijeti smrt, nego će donijeti slavu Bogu. Po njoj će se proslaviti Božji Sin.“

⁵ A Isus je volio Martu, njezinu sestru Mariju i Lazara. ⁶ Kad je čuo da je Lazar bolestan, ostao je još dva dana tamo gdje

još dva dana na mjestu, gdje je bio. ⁷ Istom tada reče učenicima svojim: "Hajdemo opet u Judeju!"

⁸ Učenici mu odgovoriše: "Učitelju, sad su Židovi gledali da te kamenuju, pa opet hoćeš da ideš onamo?"

⁹ Isus reče: "Nije li dvanaest sati u danu? Tko danju ide, ne spotiče se, jer vidi svjetlost ovoga svijeta. ¹⁰ A tko ide noću, spotiče se, jer mu fali svjetlost."

¹¹ Tako reče. Onda nastavi: "Lazar, naš prijatelj, spava. Ali idem da ga probudim od sna."

¹² Učenici mu odgovoriše: "Gospodine, ako spava, ozdravit će."

¹³ A Isus im reče za smrt njegovu; a oni su mislili, da govori za spavanje sna. ¹⁴ Tada im Isus reče otvorene: "Lazar je umro, ¹⁵ I radujem se zbog vas, što nijesam bio ondje, da vjerujete. Nego hajdemo k njemu!"

¹⁶ Onda Toma, koji se zove Didim, (znači blizanac) reče suučenicima: "Hajdemo i mi, da umremo s njim!"

¹⁷ Kad dođe Isus, nađe ga, da je već četiri dana u grobu. ¹⁸ Betanija je bila blizu Jerusalema, jedno petnaest stadija, (potrkališta) udaljena od njega. ¹⁹ I mnogi od Židova bili su došli k Marti i Mariji da ih tješe za bratom njihovim.

²⁰ Kad je Marta čula, da dolazi Isus, izađe mu u susret. A Marija je sjedila kod kuće.

²¹ Onda reče Marta Isusu: "Gospodine, da si ti bio ovdje, ne bi umro moj brat. ²² Ali i sad znam, da štogod zaišteš od Boga, dat će li Bog."

²³ Isus joj reče: "Brat će tvoj uskrsnuti."

se nalazio. ⁷ A onda je rekao svojim učenicima: „Ajde, idemo opet u Judeju!“

⁸ Učenici su mu odgovorili: „Učitelju, maloprije su te Židovi htjeli kamenovati, a ti opet želiš ići tamo?“

⁹ Isus je rekao: „Zar nije točno da dan ima dvanaest sati? Tko ide po danu, ne spotiče se, jer ima svjetlo ovog svijeta. ¹⁰ A tko ide po noći, spotiče se, jer nema svjetlo.“

¹¹ Tako je rekao i nastavio: „Naš prijatelj Lazar spava. Ali idem ga probuditi iz sna.“

¹² Učenici su mu odgovorili: „Gospodine, ako spava, ozdravit će.“

¹³ Ali Isus je mislio na njegovu smrt, a oni su mislili da govori doslovno o spavanju. ¹⁴ Tada im je Isus direktno rekao: „Lazar je umro. ¹⁵ A meni je zbog vas drago što tada nisam bio tamo, da biste vjerovali. Ajde, idemo do njega!“

¹⁶ Toma, kojeg su još zvali Blizanac, rekao je ostalim učenicima: „Ajde, idemo i mi da umremo s njim!“

¹⁷ Kada je Isus došao, Lazar je već četiri dana bio u grobu. ¹⁸ Betanija je bila u okolici Jerusalema. Bila je udaljena od njega oko tri kilometra. ¹⁹ Mnogi Židovi su došli kod Marte i Marije da im iskažu sućut zbog smrti njihovog brata.

²⁰ Kad je Marta čula da dolazi Isus, otišla mu je ususret. Marija je ostala u kući. ²¹ Zatim je Marta rekla Isusu: „Gospodine, da si ti bio ovdje, moj brat ne bi umro. ²² Ali znam da će ti Bog i sada dati što god od njega budeš zatražio.“

²³ Isus joj je rekao: „Tvoj brat će uskrsnuti.“

²⁴ Marta mu odgovori: "Znam, da će uskrsnuti o uskrsnuću u posljednji dan."

²⁵ Isus joj reče: "Ja sam uskrsnuće i život. Tko vjeruje u mene, ako i umre, živjet će."

²⁶ "I ni jedan, koji živi i vjeruje u mene, neće umrijeti dovijeka. Vjeruješ li to?"

²⁷ Ona mu odgovori: "Da, Gospodine, ja vjerujem, da si ti Krist, Sin Božji, koji je imao doći na ovaj svijet."

²⁸ "I kad to reče, otide, zovnu svoju sestru Mariju i reče joj tiho: "Učitelj je ovdje i zove te." ²⁹ Jedva je ona bila to čula, ustade brzo i ode k njenu. ³⁰ Isus naime nije još, bio došao u selo, nego se je još nalazio na onom mjestu, gdje ga je bila susrela Marta. ³¹ Kad Židovi, što su bili kod nje u kući, vidješe, gdje Marija brzo ustade i izađe, pođoše za njom; jer su mislili, da ide na grob, da plače ondje. ³² Čim Marija dođe na mjesto, gdje je bio Isus i kad ga vidje, pade k njegovim nogama i reče mu: "Gospodine, da si ti bio ovdje, ne bi bio umro moj brat."

³³ Kad Isus vidje, gdje ona plače i gdje plaču Židovi, što su bili došli s njom, u duhu se potrese i uzbuđi se. ³⁴ I upita: "Gdje ga metnuste?" Odgovoriše mu: "Gospodine, dođi i vidi!"

³⁵ Udariše suze Isusu.

³⁶ Tada rekoše Židovi "Vidite, kako ga ljubio!"

³⁷ A neki od njih rekoše: "Zar nije mogao on, koji otvori oči slijepcu, učiniti, da onaj ne umre?"

³⁸ Opet duboko potresen dođe Isus na grob. Bila je pećina, i kamen ležao na njoj.

³⁹ Isus zapovjedi: "Odvaljajte kamen!"

²⁴ Marta mu je odgovorila: „Znam da će uskrsnuti kad bude uskrsnuće, na posljednji dan.“

²⁵ Isus joj je rekao: „Ja sam uskrsnuće i život. Tko vjeruje u mene, živjet će, čak i ako umre. ²⁶ I svatko tko živi i vjeruje u mene, neće nikada umrijeti. Vjeruješ li u to?“

²⁷ Ona mu je odgovorila: „Da, Gospodine, ja vjerujem da si ti Krist, Božji Sin, koji je trebao doći na ovaj svijet.“

²⁸ Kad je to rekla, otišla je i pozvala svoju sestru Mariju. Tiho joj je rekla: „Učitelj je ovdje i zove te.“ ²⁹ Čim je Marija to čula, brzo je ustala i otišla do njega. ³⁰ Naime, Isus nije još bio ušao u selo, nego se još nalazio na onom mjestu gdje ga je susrela Marta. ³¹ Židovi, koji su bili kod nje u kući, vidjeli su da je Marija brzo ustala i izašla. Krenuli su za njom jer su mislili su da ide na grob kako bi tamo plakala. ³² Čim je Marija došla do mjesta gdje je bio Isus i kad ga je vidjela, bacila se pred njega i rekla mu: „Gospodine, da si ti bio ovdje, moj brat ne bi umro.“

³³ Kad je Isus vidio Mariju i Židove, koji su došli s njom, kako plaču, bio je duboko potresen i uznemiren u duhu. ³⁴ Upitao je: „Gdje ste ga sahranili?“ Odgovorili su mu: „Gospodine, dođi i vidi!“

³⁵ Tada je Isus zaplakao.

³⁶ A Židovi su govorili: „Vidite kako ga je volio!“

³⁷ Neki od njih su rekli: „On je otvorio oči slijepcu. Zar nije onda mogao poduzeti nešto da Lazar ne umre?“

³⁸ Isus je ponovno bio duboko potresen. Došao je do groba. To je bila špilja na čiji ulaz je bio postavljen kamen.

³⁹ Isus je zapovjedio: „Maknite kamen!“

Marta, sestra pokojnoga, odgovori mu: "Gospodine, već zaudara, jer već leži četiri dana."

⁴⁰ Isus joj reče: "Ne rekoh li ti: "Ako vjeruješ, vidjet ćeš slavu Božju?"

⁴¹ Tada odvaljaše kamen. Isus podiže oči gore i reče: "Oče, zahvaljujem ti, što si me uslišio. ⁴² Ja sam, istina, znao, da me svagda uslišiš. Ali rekoh zbog naroda, koji ovdje stoji, da vjeruju, da si me ti poslao."

⁴³ Iza ovih riječi povika iza glasa: "Lazare, izađi van!"

⁴⁴ I odmah izađe pokojni, obavit povojima po rukama, nogama i lice mu povezano ručnikom. Isus im reče: "Razvežite ga i pustite da ide!"

⁴⁵ Mnogi židovi, što su bili došli k Mariji i Marti i vidjeli što učini Isus, vjerovali su u njega. ⁴⁶ A neki od njih otidoše k farizejima i rekoše im, što učini Isus, ⁴⁷ Tada glavari svećenički i farizej sazvaše visoko vijeće i rekoše: "Što da činimo, jer čovjek ovaj čini mnoga čudesa? ⁴⁸ Ako ga ostavimo tako, svi će vjerovati u njega, i doći će Rimljani i uzet će nam zemlju i narod."

⁴⁹ A jedan od njih, Kaifa, koji je one godine bio veliki svećenik, odgovori im: "Vi ne znate ništa, ⁵⁰ I ne mislite, da je bolje za vas, da jedan čovjek umre za narod, negoli da narod sav propadne."

⁵¹ A ovo ne reče sam od sebe, nego kao veliki svećenik one godine proreče, da Isusu valja umrijeti za narod. ⁵² I ne samo za narod, nego da i razasutu djecu Božju skupi u i jedno.

⁵³ Od toga dakle dana bili su nakanili da ga ubiju. ⁵⁴ Zato se Isus nije više kretao javno među Židovima, nego odanle otide u kraj blizu pustinje, u grad po imenu Efraim. Ondje je boravio s učenicima svojim.

Marta, pokojnikova sestra, odgovorila mu je: „Gospodine, u grobu je već četiri dana i smrdi.“

⁴⁰ Isus joj je rekao: „Zar ti nisam rekao: ako vjeruješ, vidjet ćeš Božju slavu?“

⁴¹ Tada su maknuli kamen. Isus je podigao oči prema nebu i rekao: „Oče, zahvaljujem ti što si me čuo. ⁴² Istina, ja znam da me ti uvijek čuješ, ali to sam rekao zbog ljudi koji su ovdje, da bi mogli vjerovati da si me ti poslao.“ ⁴³ Nakon što je to rekao, glasno je povikao: „Lazare, izađi van!“

⁴⁴ I pokojnik je odmah izašao. Ruke i noge su mu još uvijek bile omotane zavojima, a lice mu je bilo prekriveno platnom. Isus im je rekao: „Razvežite ga i pustite ga da ide!“

⁴⁵ Mnogi Židovi, koji su bili kod Marije i Marte i koji su vidjeli što je Isus napravio, povjerovali su u njega. ⁴⁶ A neki od njih su otišli kod farizeja i rekli im što je Isus napravio. ⁴⁷ Tada su glavni svećenici i farizeji sazvali Veliko vijeće. Govorili su: „Što da radimo? Taj čovjek čini toliko čuda. ⁴⁸ Ako ga pustimo, svi će povjerovati u njega, a onda će doći Rimljani, pa će nam uzeti i zemlju i narod.“

⁴⁹ Tamo je bio i Kaifa, koji je te godine bio veliki svećenik. On im je odgovorio: „Vi ne znate ništa. ⁵⁰ A uopće ne uzimate u obzir da je bolje za vas da jedan čovjek umre za cijeli narod, nego da cijeli narod propadne.“

⁵¹ Te riječi nije rekao sam od sebe. Budući da je tada on bio veliki svećenik, zapravo je prorokovao da će Isus umrijeti za narod. ⁵² I ne samo za narod, nego da će umrijeti i zato da bi ujediniu svu Božju djecu, koja su raspršena po cijelom svijetu.

⁵³ Od tog dana su počeli planirati kako će ga ubiti. ⁵⁴ Zato se Isus više nije javno kretao među Židovima, nego je otišao u kraj blizu pustinje, u grad koji se zove Efraim. Tamo je bio sa svojim učenicima.

⁵⁵ A bio je blizu židovski blagdan Pashe. Mnogi iz onoga kraja uzađoše u Jerusaleu prije blagdana Pashe, da se posvete. ⁵⁶ Tada su tražili Isusa, i dok su zajedno stajali u hramu, govorili su među sobom: "Što mislite, neće li doći na blagdan?"

⁵⁷ A glavari svećenički i farizeji bili su izdali zapovijed, ako tko dozna, gdje je, da javi, da ga uhvate.

Ivan, glava 12

¹ Šest dana prije Pashe dođe Isus u Betaniju, gdje je bio Lazar koji bijaše mrtav, kojega je bio Isus uskrsnuo iz mrtvih. ² Ondje mu zgotoviše večeru. Marta je služila, a Lazar je bio jedan od onih, što su sjedili s njim za stolom. ³ Tada Marija uze litru prave, dragocjene nardove pomasti, pomaza noge Isusove i otre kosom svojom noge njegove. Miris pomasti napuni svu kuću.

⁴ Onda jedan od učenika njegovih, Juda Iskariot, koji ga je imao izdati, reče: ⁵ "Zašto se ova pomast nje prodala za trista denara i dalo to siromasima?"

⁶ A ovo ne reče, što bi se starao za siromahe, nego što je bio tat, i imao torbu, i nosio, što se metalo u, nju.

⁷ Isus reče: "Pustite je! Ona je sačuvala to za dan mojega pokopa! ⁸ Siromahe imate svagda sa sobom, a mene nemate svagda."

⁹ Mnogi narod židovski bio je doznao, da je on ondje, i dođoše ne samo zbog Isusa, nego i da vide Lazara, kojega je bio podigao iz mrtvih. ¹⁰ A glavari svećenički naumiše da ubiju i Lazara, ¹¹ Jer su mnogi Židovi dolazili zbog njega i vjerovali u Isusa.

⁵⁵ Bližio se židovski blagdan Pashe. Mnogi iz tog kraja su krenuli u Jerusaleu prije blagdana Pashe, da bi obavili obredno očišćenje. ⁵⁶ Tražili su Isusa, a dok su bili u Hramu, među sobom su komentirali: „Što mislite, hoće li doći na blagdan?“

⁵⁷ A glavni svećenici i farizeji su izdali zapovijed da ako netko sazna gdje je Isus, mora im to javiti kako bi ga uhitili.

12

¹ Šest dana prije Pashe, Isus je stigao u Betaniju, gdje je bio Lazar koji je prije bio mrtav, a kojeg je Isus uskrsnuo. ² Tamo su mu pripremili večeru. Marta je posluživala, a Lazar je bio jedan od onih koji su sjedili s njim za stolom. ³ Tada je Marija uzela oko 3 decilitra pravog, skupog nardovog balzama i njime pomazala Isusove noge koje je onda obrisala svojom kosom. Miris balzama je ispunio cijelu kuću.

⁴ Jedan od njegovih učenika, Juda Iskariotski, koji ga je kasnije izdao, rekao je: ⁵ „Bilo bi bolje da se taj balzam prodao za 300 denara, pa da se novac od prodaje podijelio siromasima!“

⁶ Ali to nije rekao zato što mu je bilo stalo do siromaha, nego zato što je bio lopov. On je bio zadužen za torbu sa zajedničkim novcem i često je krao iz nje.

⁷ Isus je rekao: „Pustite je na miru! Ona je to sačuvala za dan mojega pokopa! ⁸ Siromahe ćete uvijek imati, ali mene nećete.“

⁹ Mnogi Židovi su saznali da je on tamo, pa su došli ne samo zbog Isusa, nego da vide i Lazara, kojeg je uskrsnuo. ¹⁰ A glavni svećenici su planirali ubiti i Lazara ¹¹ jer su mnogi, zbog susreta s Lazarom, ostavljali Židove i povjerovali u Isusa.

¹² Sutradan je veoma veliko mnoštvo došlo na blagdan. Bili su čuli, da Isus dolazi u Jerusalem. ¹³ Tada uzeše grane palmove i izađoše mu u susret, i vikali su

"Hosana! Blagoslovljen, koji dolazi u ime Gospodnje, kralj Izraelov!"

¹⁴ Isus nađe magare i sjede a njega, kao što je pisano:

¹⁵ "Ne boj se, kćeri sionska! Evo, kralj tvoj dolazi, sjedi na mladetu magaričinu."

¹⁶ Ovo učenici njegovi ne razumješe prije. Ali kad je Isus bio proslavljen, tada se sjetiše, da je to bilo za njega pisano, i da mu ovo učiniše.

¹⁷ Svjedočio je dakle narod, koji je bio s njim, kad je Lazara izazvao iz groba i podigao ga iz mrtvih. ¹⁸ Zato mu narod izađe u susret. Bio je naime čuo, da je učinio ovo čudo. ¹⁹ A farizeji rekoše jedan drugome: "Vidite, da ništa ne postižete. Eto sav svijet ode za njim!"

²⁰ Među onima, što su bili uzašli da se klanjaju na blagdan, nalazili se i neki neznabošci. ²¹ Ovi pristupiše k Filipu, koji je bio iz Betsaide u Galileji, i zamoliše ga: "Gospodine, htjeli bismo vidjeti Isusa."

²² Dođe Filip i reče Andriji. Andrija i Filip opet reče Isusu.

²³ Isus im reče: "Dođe čas, da se proslavi Sin čovječji. ²⁴ Zaista, zaista, kažem vam: "Ako zrno pšenično ne padne u zemlju i ne umre, oстане za se samo. Ako li umre, mnogo roda rodi. ²⁵ Tko ljubi život svoj, izgubit će ga; a tko mrzi na život svoj na ovom svijetu, sačuvat će ga za život vječni. ²⁶ Tko mi hoće služiti, neka ide za mnom! Gdje sam ja, ondje i sluga moj neka bude! Tko tko meni proslavit će ga Otac moj.

¹² Sljedećeg dana je jako velika masa ljudi došla na blagdan. Čuli su da Isus dolazi u Jerusalem. ¹³ Tada su uzeli palmine grane i izašli mu ususret. Vikali su:

„Slava Bogu! Blagoslovljen onaj koji dolazi u Božje ime, kralj Izraela!“

¹⁴ Isus je našao magare i sjeo na njega, kao što piše u Svetom pismu:

¹⁵ „Ne boj se, Jeruzaleme! Evo, tvoj kralj dolazi, sjedi na mladom magarcu.“

¹⁶ Njegovi učenici nisu to prije razumjeli. Ali kad je Isus bio proslavljen, sjetili su se da je to bilo zapisano o njemu, i da su mu tako i napravili.

¹⁷ Oni koji su bili s Isusom kad je pozvao Lazara iz groba i podigao ga iz mrtvih, širili su dalje vijest o tome što se dogodilo. ¹⁸ Masa ljudi je izašla te su organizirali doček jer su ljudi čuli da je učinio to čudo.

¹⁹ A farizeji su jedan drugome rekli: „Vidite, ništa nismo postigli. Evo, cijeli svijet je otišao za njim!“

²⁰ Među onima, koji su otišli pokloniti se Bogu na blagdan, bili su i neki pogani. ²¹ Oni su došli do Filipa, koji je bio iz Betsaide u Galileji, i zamolili su ga: „Gospodine, htjeli bismo vidjeti Isusa.“ ²² Filip je otišao i rekao to Andriji, a onda su oni zajedno otišli do Isusa i to mu prenijeli.

²³ Isus im je rekao: „Došlo je vrijeme da se proslavi Čovjekov Sin. ²⁴ Stvarno, stvarno vam kažem: ako zrno pšenice ne padne u zemlju i ne umre, i dalje ostaje samo to jedno zrno. Ali ako umre, donosi puno plodova. ²⁵ Tko voli svoj život, izgubit će ga; a tko mrzi svoj život na ovom svijetu, sačuvat će ga za vječni život. ²⁶ Tko mi želi služiti, neka ide za mnom! Gdje sam ja, tamo neka bude i moj sluga! One koji meni budu služili – njih će proslaviti moj Otac.

²⁷ Sad je duša moja duboko potresena. Što da kažem? Oče, sačuvaj me od ovoga časa? Ali zato dođoh u čas ovaj. ²⁸ Oče, proslavi ime svoje!". Tada glas dođe s neba: "I proslavio sam ga, i opet ću ga proslaviti."

²⁹ Narod, koji je stajao i čuo, pomisli, da je zagrmjelo. Drugi rekoše: "Anđeo mu govorio."

³⁰ A Isus reče: "Nije došao ovaj glas zbog mene, nego zbog vas. ³¹ Sad je sud ovome svijetu, sad će biti istjeran knez ovoga svijeta. ³² A kad ja budem podignut od zemlje, sve ću privući k sebi." ³³ Ovim riječima htjede navijestiti, kojom će smrti umrijeti.

³⁴ Narod mu odgovori: "Mi smo čuli iz zakona, da Krist ostaje dovijeka. Kako ti možeš reći, da se Sin čovječji mora podignuti? Tko je taj Sin čovječji?"

³⁵ Isus im reče: "Samo još malo vremena svjetlost je među vama. Hodite, dok imate svjetlost, da vas tama ne obuzme! Tko hodi u tami, ne zna kamo ide. ³⁶ Dok imate svjetlost, vjerujte u svjetlost, da budete sinovi svijetla!" To reče Isus, i otide, i skrio se od njih.

³⁷ Premda je bio tolika čudesa učinio pred njima, nijesu vjerovali u njega. ³⁸ Tako se je imala ispuniti riječ proroka Izaije:

"Gospodine, tko je vjerovao vijesti našoj? Kojemu se je otkrila ruka Gospodnja."

³⁹ Zato nijesu mogli vjerovati, jer opet reče Izaija:

⁴⁰ Zaslijepio je oči njihove i otvrdio srce njihovo, da ne vide očima i ne razumiju srcem, i da se ne obrate, da ih ne iscijelim."

²⁷ Moja duša je sada duboko potresena. Zar da kažem: 'Oče, sačuvaj me od tog sata koji dolazi?' Ali baš zbog tog sata sam došao. ²⁸ Oče, proslavi svoje ime!" Tada se začuo glas s neba: „Već sam proslavio svoje ime i opet ću ga proslaviti.“

²⁹ Ljudi koji su bili tamo i čuli sve to, pomisli su da je to bio grom. Drugi su govorili: „Anđeo mu se obratio.“

³⁰ A Isus je rekao: „Ovaj glas se nije začuo zbog mene, nego zbog vas. ³¹ Sad je vrijeme suda za ovaj svijet, sada će vladar ovog svijeta biti izbačen. ³² A kad ja budem podignut sa zemlje, sve ću privući prema sebi.“ ³³ Tim riječima je htio najaviti kakva će biti njegova smrt.

³⁴ Ljudi su mu rekli: „Mi smo iz Zakona naučili da Krist živi zauvijek. Kako onda možeš reći da Čovjekov Sin mora biti podignut? Tko je uopće taj Čovjekov Sin?“

³⁵ Isus im je rekao: „Svjetlo neće još dugo biti među vama. Hodajte dok imate svjetlo da vas tama ne savlada! Tko hoda u tami, ne zna kamo ide. ³⁶ Dok još imate svjetlo, vjerujte u njega da biste postali sinovi svijetla!“ Nakon što je to rekao, Isus je otišao i sakrio se od njih.

³⁷ Iako je pred njima učinio toliko čuda, nisu vjerovali u njega. ³⁸ Tako se ispunilo proročanstvo proroka Izaije:

„Gospodine, tko je povjerovao u našu poruku? Kome se otkrila Gospodinova ruka?“

³⁹ Zato i nisu mogli vjerovati, zbog onoga što je rekao Izaija:

⁴⁰ „Zaslijepio je njihove oči i otvrdnuo njihovo srce – da ne vide očima i ne razumiju srcem, da se ne obrate i da ih ne iscijelim.“

⁴¹ To je rekao Izaija kad je vidio njegovu slavu i kad je govorio o njemu.

⁴¹ Tako reče Izaija, kad je vidio slavu njegovu i govorio o njemu.

⁴² Ipak i mnogi od poglavica vjerovali su u njega. Ali ga nijesu javno priznavali zbog farizeja, da ne budu izgnani iz sinagoge.

⁴³ Čast kod ljudi vrijedila im je više, negoli čast kod Boga.

⁴⁴ Isus povika iza glasa: "Tko vjeruje u mene, ne vjeruje u mene, nego u onoga, koji me posla; ⁴⁵ I tko vidi mene, vidi onoga, koji me posla. ⁴⁶ Ja kao svjetlost dođoh na svijet, da ni jedan, koji vjeruje u mene, ne ostane u tami.

⁴⁷ Tko čuje moje riječi, ali ih ne drži, ja mu neću suditi, jer ne dođoh da sudim, nego da spasim svijet. ⁴⁸ Tko prezire mene i ne prima riječi mojih, ima već suca svojega: Riječ, koju sam ja navijestio, ona će mu suditi u posljednji dan. ⁴⁹ Jer ja nijesam govorio sam od sebe, nego Otac, koji me posla, on mi dade zapovijed, što da kažem i što da govorim. ⁵⁰ I znam, da je zapovijed njegova život vječni. Što ja dakle govorim, onako govorim, kako mi reče Otac."

Ivan, glava 13

¹ Bilo je pred blagdan Pashe. Isus je znao, da mu je došao čas, da ide s ovoga svijeta k Ocu. Tada on, koji je ljubio svoje, što su bili na svijetu, izrazi svoju ljubav do kraja.

² Bilo je za večerom, Već je bio đavao metnuo u srce Judi, sinu Simona Iskariota, da ga izda. ³ Premda je Isus znao, da mu je Otac sve dao u ruke, i da je od Boga izišao i k Bogu da ide, ⁴ Ustade od večere, skide svoju gornju haljinu, uze otirač i njim se opasa. ⁵ Tada uli vodu u umivaonicu i počne prati noge učenicima i otirati otiračem, kojim je bio opasan.

⁶ Tako dođe k Simonu Petru. On mu reče: "Gospodine, zar ti da mi pereš noge?"

⁴² Ipak, mnogi izraelski vođe su povjerovali u njega. Ali to nisu javno priznavali zbog farizeja, da ne bi bili izbačeni iz sinagoge.

⁴³ Jer, oni su više voljeli ljudske počasti nego čast koja dolazi od Boga.

⁴⁴ Isus je povikao: „Tko vjeruje u mene, ne vjeruje u mene, nego u onoga koji me poslao. ⁴⁵ I tko vidi mene, vidi onoga koji me poslao. ⁴⁶ Ja sam došao na svijet kao svjetlo, zato da ni jedan, koji vjeruje u mene, ne ostane u tami.

⁴⁷ Onaj koji čuje moje riječi, ali ih se ne drži – ja mu neću suditi. Jer nisam došao osuditi, nego spasiti svijet. ⁴⁸ Tko me odbaci i ne prihvati moje riječi, ima svog suca – riječ koju sam ja objavio – ona će mu suditi na posljednji dan. ⁴⁹ Jer ja nisam govorio sam od sebe, nego mi je Otac, koji me poslao, zapovjedio što da kažem i što da poučavam. ⁵⁰ I znam da njegova zapovijed donosi vječni život. Dakle, ono što ja govorim, govorim baš onako kao što je meni rekao Otac.“

13

¹ Bližio se blagdan Pashe. Isus je znao da je došlo vrijeme kad će napustiti ovaj svijet i otići kod Oca. On je volio one koji su njegovi na ovom svijetu, a sada im je potpuno izrazio svoju ljubav.

² Isus i njegovi učenici su večerali, a đavao je već bio stavio izdaju u srce Jude, sina Šimuna Išariotskog. ³ Isus je znao da mu je Otac predao svu vlast i da je došao od Boga te da se njemu i vraća. ⁴ Ustao je od stola, skinuo je svoj ogrtač, uzeo ručnik i njime se opasao. ⁵ Onda je natočio vodu u posudu i počeo prati noge učenicima i brisati ih ručnikom, koji je imao na sebi.

⁶ Tako je došao do Šimuna Petra. On mu je rekao: „Gospodine, zar ćeš mi ti prati noge?“

⁷ Isus mu odgovori: "Što ja činim, ti ne znaš sada, ali ćeš poslije razumjeti."

⁸ Petar mu odgovori: "Nikad mi ti nećeš oprati nogu!"

Isus mu odgovori: "Ako te ne operem, nećeš imati dijela s menom."

⁹ Reče mu Simon Petar: "Onda, Gospodine, ne samo noge moje, nego i ruke i glavu."

¹⁰ Isus mu reče: "Tko je opran, ne treba nego da samo noge opere, onda je sav čist. I vi ste čisti, ali ne svi." ¹¹ Jer je znao izdajnika svojega, zato reče: "Nijeste svi čisti."

¹² A kad im je bio oprao noge, svoju gornju haljinu uzeo i opet sjeo za stol, reče im: "Znate li, što ja učinih vama?" ¹³ Vi zovete mene Učiteljem i Gospodinom, i pravo velite, jer jesam. ¹⁴ Kad dakle ja, Gospodin i Učitelj, oprah vama noge, i vi morate jedan drugome prati noge. ¹⁵ Jer vam dadoh primjer, da i vi tako činite, kao što ja učinih vama. ¹⁶ Zaista, zaista, kažem vam: nije sluga veći od gospodara svojega, niti je poslanik veći od onoga, koji ga je poslao. ¹⁷ Kad ovo znate, bit ćete Blagoslovljeni, ako to činite.

¹⁸ Ne kažem za sve vas. Ja znam, koje izabrah. Ali se Pismo mora ispuniti: Koji s menom jede kruh, podiže petu svoju na me. ¹⁹ Već sada kažem vam, prije nego se zbude, da, kad se zbude, vjerujete, da sam ja. ²⁰ Zaista, zaista, kažem vam: Tko primi onoga, koga ja pošljem, mene primi; a tko primi mene, primi onoga, koji me posla."

²¹ Iza ovih riječi bi Isus potresen u duhu i posvjedoči: "Zaista, zaista, kažem vam: jedan između vas izdat će me."

⁷ Isus mu je odgovorio: „Tebi sada nije jasno ovo što radim, ali kasnije ćeš shvatiti.“

⁸ Petar mu je odgovorio: „Nećeš ti meni nikada prati noge!“

Isus mu je rekao: „Ako te ne operem, nećeš moći imati udjela sa mnom.“

⁹ Tada mu je Šimun Petar odgovorio: „Gospodine, onda mi nemoj oprati samo noge, nego i ruke i glavu.“

¹⁰ Isus mu je rekao: „Tko je opran, ne treba oprati ništa drugo osim nogu i onda je potpuno čist. I vi ste čisti, ali ne svi.“ ¹¹ Isus je znao tko će ga izdati. Zato je rekao: „Niste svi čisti.“

¹² Nakon što im je oprao noge, stavio je svoj ogrtač i opet sjeo za stol. Rekao im je: „Shvaćate li ono što sam vam napravio?“ ¹³ Vi me zovete ‘Učitelju’ i ‘Gospodine’, i dobro me oslovljavate, jer ja to i jesam. ¹⁴ Dakle, ako sam ja, koji sam Gospodin i Učitelj, oprao vama noge, i vi morate prati noge jedni drugima. ¹⁵ Pokazao sam vam na vlastitom primjeru da biste i vi činili drugima kao što sam ja učinio vama. ¹⁶ Stvarno, stvarno vam kažem: sluga nije veći od svoga gospodara, kao što ni glasnik nije veći od onoga, koji ga je poslao. ¹⁷ Sada, kad to znate, bit ćete blagoslovljeni ako tako budete postupali.

¹⁸ Ne govorim o svakome od vas. Ja znam koga sam izabrao. Ali se mora ispuniti ono što piše u Pismu: ‘Onaj koji je jeo moj kruh, sada me želi zgaziti.’ ¹⁹ Govorim vam to sada, prije nego što se dogodi, da biste, kad se to dogodi, vjerovali da ja jesam. ²⁰ Stvarno, stvarno vam kažem: tko primi onoga koga ja pošaljem, mene prima; a tko prima mene, prima onoga koji me poslao.“

²¹ Nakon što je to izgovorio, Isus je bio uznemiren u duhu. Rekao je: „Stvarno, stvarno vam kažem: jedan od vas će me izdati.“

²² Tada su učenici pogledali jedan drugoga, jer nijesu znali, za koga govori. ²³ A jedan od učenika njegovih, kojega je Isus ljubio, počivao je na grudima Isusovim. ²⁴ Njemu namignu Simon Petar i reče mu: "Upitaj, za koga to govori."

²⁵ A on naslonjen na grudi Isusove upita: "Gospodine, tko je to?"

²⁶ Isus odgovori: "Onaj je, kojemu ja pružim zalogaj kad ga umočim." I umoči zalogaj i dade ga Judi Simona Iskariota. ²⁷ I po zalogaju uđe u njega sotona. Isus mu još reče: "Što činiš, čini brže!" ²⁸ Nitko od onih, što su sjedili za stolom, nije razumio, zašto mu to reče. ²⁹ Neki su mislili, jer je u Jude bila kesa za novac, da mu Isus reče: "Kupi, što nam treba za blagdan," ili da dadne što siromasima.

³⁰ Kad je on bio uzeo zalogaj, odmah izađe. Bila je noć.

³¹ Kad je bio izašao, reče Isus: "Sad je proslavljen Sin čovječji, i Bog je proslavljen u njemu. ³² Ako je Bog proslavljen u njemu, i Bog će njega proslaviti u sebi i odmah će ga proslaviti.

³³ Dječice, još sam malo s vama. Tražit ćete me; ali kako već rekoh Židovima: kamo ja idem, vi ne možete doći, i vama govorim sada.

³⁴ Novu zapovijed dajem vam: ljubite jedan drugoga! Kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedan drugoga! ³⁵ Po tom će svi spoznati, da ste moji učenici, ako ljubite jedan drugoga"

³⁶ Tada ga upita Simon Petar: "Gospodine, kamo ideš?"

Isus mu odgovori: "Kamo ja idem, ne možeš sad ići za mnom, ali ćeš poslije poći za mnom."

²² Tada su se učenici počeli međusobno pogledavati jer nisu znali o kome govori. ²³ A jedan od njegovih učenika, onaj kojeg je Isus volio, bio je naslonjen na njegova prsa. ²⁴ Njemu je Šimun Petar dao znak i rekao mu: „Pitaj ga o kome govori.“

²⁵ A on, i dalje naslonjen na Isusova prsa, upitao je: „Gospodine, tko je taj?“

²⁶ Isus je odgovorio: „To je onaj, kojem budem dao komad kruha kad ga umočim.“ Zatim je umočio komad kruha i dao ga Judi Iškariotskom, Šimunovom sinu. ²⁷ Nakon što je Juda pojeo taj komad kruha, Sotona je ušao u njega. Isus mu je još rekao: „Ono što radiš, napravi brzo!“ ²⁸ Ali nitko od prisutnih nije shvatio zašto mu je to rekao. ²⁹ Budući da je Juda bio zadužen za novac, neki su mislili da ga je Isus poslao da kupi što je potrebno za blagdan ili da ode podijeliti nešto siromašnima.

³⁰ Kad je Juda uzeo komad kruha, odmah je izašao. Bila je noć.

³¹ Kad je Juda izašao, Isus je rekao: „Sada je proslavljen Čovjekov Sin, i Bog je proslavljen u njemu. ³² Ako je Bog proslavljen u Njemu, Bog će proslaviti Njega u Sebi, i to odmah.

³³ Djeco moja malena, još malo sam s vama. Tražit ćete me; ali kao što sam već rekao Židovima: tamo gdje ja idem, vi nećete moći doći. I to sada govorim i vama.

³⁴ Dajem vam novu zapovijed: volite jedan drugoga! Kao što sam ja volio vas, tako i vi volite jedan drugoga! ³⁵ Po tome će svi prepoznati da ste moji učenici – ako budete voljeli jedan drugoga.“

³⁶ Tada ga je Šimun Petar upitao: „Gospodine, kamo ideš?“

Isus mu je odgovorio: „Tamo gdje ja idem, ti zasad ne možeš ići za mnom, ali poslije ćeš krenuti za mnom.“

³⁷ Petar mu odgovori: "Gospodine, zašto ne mogu sad ići za tobom? Život ću svoj položiti za te."

³⁸ Isus mu reče: "Život li ćeš svoj položiti za me? Zaista, zaista, kažem ti: Još prije nego pijetao zapjeva, triput ćeš me zatajiti."

Ivan, glava 14

¹ "Neka se ne plaši srce vaše! Vjerujte u Boga, i u mene vjerujte! ² U kući Oca mojega mnogi su stanovi. Kad ne bi bilo tako, bio bih vam rekao, jer idem da vam pripravim mjesto. ³ I kad otidem i pripravim mjesto, opet ću doći i uzet ću vas k sebi, da i vi budete, gdje sam ja. ⁴ I kamo ja idem vi znate i put znate."

⁵ Toma mu odgovori: "Gospodine, ne znamo, kamo ideš; i kako možemo put znati?"

⁶ Isus mu reče: "Ja sam put i istina i život: nitko ne dolazi k Ocu, osim po meni. ⁷ Kad biste poznavali mene, onda biste poznavali i Oca mojega. Od sada poznajete ga, i vidjeste ga."

⁸ Tada mu reče Filip: "Gospodine, pokaži nam Oca, i to nam je dosta."

⁹ Isus mu reče: "Tako sam već dugo s vama, i nijesi me upoznao, Filipe? Tko je vidio mene, vidio je i Oca. Kako ti veliš: 'Pokaži nam Oca'? ¹⁰ Zar ne vjeruješ, da sam ja u Ocu, i da je Otac u meni? Riječi, koje vam ja govorim, ne govorim od sebe samoga, i djela čini Otac, koji ostaje u meni. ¹¹ Vjerujte mi, da sam ja u Ocu, i da je Otac u meni. Ako li ne, vjerujte mi zbog samih djela! ¹² Zaista, zaista, kažem vam: Tko vjeruje u mene, djela, koja ja činim, i on će činiti, i veća će od ovih činiti, jer ja idem k Ocu. ¹³ Sve, što onda zamolite (Oca) u ime moje, učinit ću, da se proslavi

³⁷ Petar mu je odgovorio: „Gospodine, zašto ne mogu sad ići za tobom? Dat ću svoj život za tebe.“

³⁸ Isus mu je rekao: „Dat ćeš svoj život za mene? Stvarno, stvarno ti kažem: još prije nego što se pijetao oglasi, tri puta ćeš me se odreći.“

14

¹ „Neka vaša srca ne budu uznemirena! Vjerujte u Boga i vjerujte u mene! ² U kući mog Oca ima puno stanova. Da to nije istina, zar bih vam rekao da idem pripremiti mjesto za vas? ³ Kad odem i priprelim mjesto za vas, ponovno ću doći i uzeti vas kod sebe, da i vi budete tamo gdje sam ja. ⁴ A vi znate koji je put do mjesta kamo ja idem.“

⁵ Toma mu je odgovorio: „Gospodine, mi ne znamo niti kamo ideš, a kako onda možemo znati put koji tamo vodi?“

⁶ Isus mu je rekao: „Ja sam put, istina i život. Nitko ne dolazi Ocu osim kroz mene. ⁷ Kad biste poznavali mene, onda biste poznavali i mog Oca. Ali sada ga poznajete i vidjeli ste ga.“

⁸ Tada mu je Filip rekao: „Gospodine, pokaži nam Oca i to nam je dovoljno.“

⁹ Isus mu je rekao: „Filipe, već sam toliko dugo s vama, a ti me još nisi upoznao? Tko je vidio mene, vidio je i Oca. Kako onda možeš reći: 'Pokaži nam Oca'? ¹⁰ Zar ne vjeruješ da sam ja u Ocu i da je Otac u meni? Riječi, koje vam govorim, ne govorim sam od sebe, nego to Otac koji stanuje u meni čini svoja djela. ¹¹ Vjerujte mi da sam ja u Ocu i da je Otac u meni. A ako već ne vjerujete iz nekih drugih razloga, vjerujte mi zbog djela koja sam učinio! ¹² Stvarno, stvarno vam kažem: tko vjeruje u mene, činit će djela koja i ja činim. Zapravo, činit će još veća djela jer ja idem kod Oca. ¹³ Ja ću napraviti sve što zatražite od Oca u moje ime, da se Otac

Otac u Sinu. ¹⁴ Ako me za što zamolite u ime moje, ja ću to učiniti.

¹⁵ Ako me ljubite, držite zapovijedi moje!

¹⁶ I ja ću moliti Oca, i dat će vam drugoga Utješitelja, da ostane s vama do vijeka,

¹⁷ Duha istine, kojega svijet ne može primiti, jer ga ne vidi, niti ga poznaje; a vi ga poznajete, jer ostaje kod vas i u vama je.

¹⁸ Neću vas ostaviti sirote, doći ću k vama.

¹⁹ Još malo, i svijet me neće više vidjeti. A vi me vidite, jer ja živim, a i vi ćete živjeti. ²⁰ U onaj dan spoznat ćete, da sam ja u Ocu svojemu, i vi u meni, i ja u vama. ²¹ Tko ima zapovijedi moje i drži ih, on je onaj, koji me ljubi. A tko ljubi mene, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ga ljubiti i objaviti ću mu sebe samoga."

²² Tada ga upita Juda, ne onaj Iskariot: "Gospodine, kako to, da ćeš se objaviti nama, a ne svijetu?"

²³ Isus mu odgovori: "Tko ljubi mene, držat će riječ moju, i Otac moj ljubiti će njega, i k njemu ćemo doći i u njega ćemo se nastaniti. ²⁴ Tko ne ljubi mene, ne drži mojih riječi. A riječ, koju ste čuli od mene, nije moja, nego Oca, koji me poslao.

²⁵ Ovo vam rekoh, dok sam s vama.

²⁶ A Utješitelj, Duh Sveti, kojega će Otac poslati u ime moje, on će vas naučiti svemu i napomenut će vam sve, što vam rekoh.

²⁷ Mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam. Ne dajem vam ga, kao što svijet daje. Neka se ne plaši srce vaše i neka se ne boji!

²⁸ Čuli ste, da vam ja rekoh: 'Ja odlazim, i doći ću k vama. Kad biste me ljubili, onda biste se radovali, što idem k Ocu, jer je Otac veći od mene. ²⁹ I sad vam rekoh, prije nego se zbude, da vjerujete, kad se zbude. ³⁰ Više neću mnogo govoriti

proslavi u Sinu. ¹⁴ Što god zatražite u moje ime, to ću i napraviti.

¹⁵ Ako me volite, izvršavajte moje zapovijedi! ¹⁶ I ja ću moliti Oca, a on će vam dati drugog Tješitelja, koji će zauvijek biti uz vas. ¹⁷ Dat će vam Duha istine, kojeg svijet ne može primiti jer ga ne vidi i ne poznaje; ali vi ga poznajete jer živi s vama i u vama je.

¹⁸ Neću vas ostaviti kao siročad. Vratit ću vam se. ¹⁹ Još malo i svijet me neće više vidjeti. Ali vi me vidite. Budući da ja živim, i vi ćete živjeti. ²⁰ Kad bude došao taj dan, shvatit ćete da sam ja u svom Ocu, da ste vi u meni i da sam ja u vama. ²¹ Onaj tko me voli – prihvaća moje zapovijedi i izvršava ih. A tko voli mene, njega će voljeti i moj Otac, i ja ću ga voljeti i objaviti mu samog sebe."

²² Juda (ne Išariotski) ga je upitao: „Gospodine, kako to da ćeš se objaviti nama, a ne svijetu?“

²³ Isus mu je odgovorio: „Tko me voli – držat će se mog učenja, a moj Otac će ga voljeti, i kod njega ćemo doći i živjet ćemo zajedno s njim. ²⁴ Tko me ne voli – ne drži se mog učenja, iako učenje koje ste čuli od mene, zapravo nije moje, nego dolazi od Oca koji me poslao.

²⁵ Ovo sam vam rekao dok sam još s vama. ²⁶ A Tješitelj, to jest Sveti Duh kojeg će Otac poslati u moje ime, naučit će vas o svemu i podsjetit će vas na sve što sam vam rekao.

²⁷ Ostavljam svoj mir s vama, dajem vam svoj mir. Ali ne dajem vam ga kao što ga svijet daje. Neka vaša srca ne budu uznemirena i neka u njima ne bude straha! ²⁸ Čuli ste da sam vam rekao: 'Ja odlazim i vratit ću se kod vas.' Kad biste me voljeli, radovali biste se što odlazim kod Oca jer je Otac veći od mene. ²⁹ I rekao sam vam to sada, prije nego što se dogodi, da biste vjerovali kad se bude dogodilo. ³⁰ Više

s vama; jer dolazi knez ovoga svijeta, ali na meni nema ništa.³¹ Nego da spozna svijet, da ljubim Oca, i kako mi je zapovjedio Otac, onako činim. Ustanite, hajdemo odavde!"

Ivan, glava 15

¹ Ja sam pravi čokot, i Otac je moj vinogradar. ² Svaku lozu na meni, koja ne rađa roda, on odsiječe, i svaku, koja rada rod, očisti da rodi više roda. ³ Vi ste već čisti zbog riječi, koju vam rekoh. ⁴ Ostanite u meni, i ja u vama, Kao što loza ne može roda roditi sama od sebe, ako ne ostane na čokotu, tako i vi, ako ne ostanete u meni.

⁵ Ja sam čokot, vi loze. Tko ostaje u meni, i ja u njemu, on rodi mnogi rod, jer bez mene ne možete učiniti ništa. ⁶ Tko u meni ne ostane, izbacit će se kao loza, i osušit će se, i skupit će je, i u ogranj baciti, i gorjet će.

⁷ Ako ostanete u meni, i riječi moje ostanu u vama, štogod hoćete, tražite, i bit će vam. ⁸ Stim se proslavlja Otac moj, da rodite rod mnogi i budete moji učenici. ⁹ Kao što je Otac ljubio mene, tako sam i ja ljubio vas. Ostanite u ljubavi mojoj! ¹⁰ Ako zapovijedi moje uzdržite, ostat ćete u ljubavi mojoj, kao što sam i ja održao zapovijedi Oca svojega, i ostajem u ljubavi njegovoj. ¹¹ Ovo vam rekoh, da bude radost moja u vama, i radost vaša da se ispuni. ¹² Ovo je zapovijed moja: ljubite se među sobom, kao što sam ja ljubio vas! ¹³ Od ove ljubavi nitko veće nema, da tko život svoj položi za prijatelje svoje. ¹⁴ Vi ste prijatelji moji, ako činite, što vam ja zapovijedam. ¹⁵ Više vas ne nazivam slugama, jer sluga ne zna, što radi gospodar njegov; nego vas nazvah prijateljima, jer vam sve objavih, što sam čuo od Oca svojega. ¹⁶ Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas, i postavih vas, da vi idete i rod rodite, i da vaš rod ostane, da štogod zamolite u Oca u ime moje, da

neću puno razgovarati s vama jer dolazi vladar ovog svijeta, ali on u meni nema ništa. ³¹ Ali da bi svijet shvatio da volim Oca, radim baš ono što mi je Otac zapovjedio. Ajde, ustanite. Idemo odavde!"

15

¹ „Ja sam pravi trs, a moj Otac je vinogradar. ² On uklanja svaku lozu na meni koja ne donosi plod, a svaku lozu koja donosi plod obrezuje i čisti da donese još više plodova. ³ Vi ste već čisti zbog učenja koje sam vam dao. ⁴ Ostanite u meni i ja ću ostati u vama. Kao što loza, ako ne ostane na trsu, ne može donijeti plodove sama od sebe, tako i vi ne možete donijeti plodove ako ne ostanete u meni.

⁵ Ja sam trs, a vi ste loze. Tko ostaje u meni, kao što ja ostajem u njemu, donosi puno plodova, jer bez mene ne možete napraviti ništa. ⁶ Onaj tko ne ostane u meni je kao loza koja se osuši nakon što se baci. Takve loze se onda skupe, bace u vatru i spale.

⁷ Ako ostanete u meni i ako moje riječi ostanu u vama, tražite što god želite i dobit ćete. ⁸ Donijet ćete puno plodova i bit ćete moji učenici. Tako će se proslaviti moj Otac. ⁹ Kao što je Otac volio mene, tako sam i ja volio vas. Ostanite u mojoj ljubavi! ¹⁰ Ako budete izvršavali moje zapovijedi, ostat ćete u mojoj ljubavi – kao što sam i ja izvršavao zapovijedi svog Oca i zato ostajem u njegovoj ljubavi. ¹¹ Ovo sam vam rekao da moja radost bude u vama, i da vaša radost bude potpuna. ¹² Ovo je moja zapovijed: volite jedan drugoga kao što sam ja volio vas! ¹³ Jer ne postoji veća ljubav od ove: da netko preda svoj život za svoje prijatelje. ¹⁴ A vi ste moji prijatelji ako radite ono što vam zapovijedam. ¹⁵ Više vas ne nazivam slugama, jer sluga ne zna što radi njegov gospodar – nego vas nazivam prijateljima, jer sam vam objavio sve što sam čuo od svog Oca. ¹⁶ Niste vi izabrali mene, nego sam ja izabrao vas i odredio vas da idete i donosite plod, i da taj plod ostane, tako da vam Otac da sve

vam dadne. ¹⁷ Ovo vam zapovijedam: ljubite se među sobom!

¹⁸ Ako svijet mrzi na vas, znajte, da je mrzio na mene prije vas! ¹⁹ Kad biste bili od svijeta, svijet bi svoje ljubio; a kako nijeste od svijeta, nego vas ja izabrao od svijeta, zato mrzi na vas svijet. ²⁰ Sjetite se riječi, koju vam ja rekoh: 'Nije sluga veći od gospodara svojega.' Ako su progonili mene, i vas će progoniti; ako su držali riječ moju, i vašu će držati. ²¹ Ali sve će vam ovo činiti zbog imena mojega, jer ne poznaju onoga, koji me posla. ²² Da nijesam bio došao i govorio im, ne bi imali grijeha; a sad nemaju izgovora za grijeh svoj. ²³ Tko mrzi na mene, mrzi i na Oca mojega. ²⁴ Da nijesam bio djela činio među njima, kojih nitko drugi nije učinio, ne bi imali grijeha; ali sad i vidješe, i zamrziše na mene i na Oca mojega. ²⁵ Ali se je morala ispuniti riječ, što stoji napisana u zakonu njihovu: 'Mrzili su na mene ni za što.'

²⁶ A kad dođe Utješitelj, koga ću vam poslati od Oca, Duh istine, koji izlazi od Oca, on će svjedočiti za mene. ²⁷ A i vi ćete svjedočiti, jer ste od početka s menom.

Ivan, glava 16

¹ Ovo vam rekoh, da se ne spotaknete. ² Izgonit će vas iz sinagoga. A dolazi vrijeme, kad će svaki, koji vas ubije, misliti, da Bogu čini službu. ³ I ovo će vam činiti, jer ne poznaju ni Oca ni mene. ⁴ Nego vam ovo rekoh, da, kad dođe vrijeme, sjetite se ovoga, da vam ja rekoh.

A isprva ne rekoh vam ovo, jer sam bio s vama. ⁵ A sad idem k onome, koji me posla, i nitko me od vas ne pita: 'Kamo ideš?' ⁶ Nego, jer vam rekoh ovo, žalosti napuni se srce vaše. ⁷ Ali ja vam istinu govorim: "Bolje je za vas, da ja idem; jer ako ne otidem, Utješitelj neće doći k vama;

što ga zamolite u moje ime. ¹⁷ Ovo vam zapovijedam: volite jedni druge!

¹⁸ Ako vas svijet mrzi, sjetite se da je mene mrzio prije vas! ¹⁹ Kad biste pripadali svijetu, on bi vas volio kao svoje. Ali vi ne pripadate svijetu, nego sam vas ja izabrao iz njega i zato vas svijet mrzi. ²⁰ Sjetite se što sam vam rekao: 'Sluga nije veći od svoga gospodara.' Ako su progonili mene, progonit će i vas. Ako su bili poslušni meni, bit će poslušni i vama. ²¹ I sve to će vam raditi zbog mene, jer ne poznaju onoga koji me poslao. ²² Da nisam došao i da im nisam govorio, ne bi bili krivi za grijeh; a ovako nemaju izgovora za svoj grijeh. ²³ Onaj tko mrzi mene, mrzi i mog Oca. ²⁴ Među njima sam činio djela koja nitko nikad nije učinio. Da nisam to učinio, ne bi bili krivi za grijeh. Ali oni su vidjeli djela koja sam učinio, a ipak su zamrzili mene i mog Oca. ²⁵ Ali to se dogodilo da bi se ispunilo ono što je zapisano u njihovom Zakonu: 'Mrzili su me bez razloga.'

²⁶ A kad bude došao Tješitelj, kojeg ću vam poslati od Oca; Duh istine, koji dolazi od Oca – on će me potvrditi svojim svjedočanstvom. ²⁷ A i vi ćete me potvrđivati svojim riječima jer ste od početka sa mnom.

16

¹ Ovo sam vam rekao da ne biste pali u vjeri. ² Izbacivat će vas iz sinagoga. A dolazi vrijeme u kojem će svatko tko vas ubije misliti da tako služi Bogu. ³ A tako će postupati jer ne poznaju ni Oca ni mene. ⁴ To sam vam rekao da se, kad dođe vrijeme, sjetite da sam vam govorio o tome.

A nisam vam to rekao na početku zato što sam bio s vama. ⁵ A sada odlazim kod onoga koji me poslao, a nitko od vas me ne pita: 'Kamo ideš?' ⁶ Umjesto toga, zato što sam vam ovo rekao, vaše srce se ispunilo tugom. ⁷ Ali ja vam govorim istinu: za vas je bolje da idem. Jer ako ne odem,

ako li otidem, poslat ću ga k vama⁸ I kad on dođe, dokazat će svijetu što je grijeh, i o pravdi, i o sudu.⁹ O grijehu, jer ne vjeruju u mene;¹⁰ O pravdi, jer idem k Ocu svojemu, i više me nećete vidjeti;¹¹ O sudu, jer je knez ovoga svijeta osuđen.

¹² Još bih vam imao mnogo da kažem, ali sad ne možete podnijeti.¹³ Ali kad dođe on, Duh istine, uvest će vas u svu istinu, jer neće od sebe govoriti, nego će govoriti što čuje, i javit će vam buduće stvari.¹⁴ On će me proslaviti, jer će od mojega uzeti, i javit će vam.¹⁵ Sve, štogod ima Otac, moje je. Zato rekoh: On će od mojega uzeti i javit će vama.

¹⁶ Malo, i više me nećete vidjeti, i opet malo, i vidjet ćete me jer idem k Ocu."

¹⁷ A neki od učenika njegovih rekoše među sobom: "Što je to, što nam kaže: 'Malo', i nećete me vidjeti, i opet malo, i vidjet ćete me, i: 'Idem k Ocu?'"¹⁸ Rekoše dakle: "Što je to, što kaže: 'Malo'? Ne znamo, što govori.

¹⁹ Isus opazi, da su ga htjeli upitati, i reče im: "Za to li se zapitujete među sobom, što rekoh: 'Malo, i nećete me vidjeti, i opet malo, i vidjet ćete me?'"²⁰ Zaista, zaista, kažem vam: "Vi ćete plakati i tugovati, a svijet će se radovati; vi ćete se žalostiti, ali će se vaša žalost okrenuti na radost."²¹ Žena kad rađa, ima žalost, jer dođe čas njezin. Ali kad rodi dijete, više se ne sjeća muke zbog radosti, jer se rodi čovjek na svijet.²² Tako i vi sad imate žalost, ali ću vas opet vidjeti, i radovat će se srce vaše, i vaše radosti nitko neće uzeti od vas.²³ I u onaj dan nećete me pitati ni za što. Zaista, zaista, kažem vam: Ako što zamolite Oca, dat će vam u ime moje.²⁴ Do sada ne

Tješitelj vam neće doći. A ako odem, poslat ću vam ga.⁸ Kad on dođe, pokazat će svijetu što je grijeh, što je pravednost, a što je Božji sud.⁹ Pokazat će svijetu da griješe jer ne vjeruju u mene.¹⁰ Pokazat će im da sam pravedan jer idem kod svog Oca, i više me nećete vidjeti.¹¹ Pokazat će svijetu istinu o Božjem sudu, jer je vladar ovog svijeta već osuđen.

¹² Imam vam još puno toga za reći, ali sada to ne biste mogli nositi.¹³ Ali kada dođe Duh istine, on će vas uputiti u potpunu istinu. Jer, on neće govoriti sam od sebe, nego će govoriti ono što čuje, i objavit će vam ono što dolazi.¹⁴ On će me proslaviti jer će uzeti ono što je moje i to će vam objaviti.¹⁵ Sve što pripada mom Ocu, pripada i meni. Zato sam rekao da će uzeti ono što je moje i da će vam to objaviti.

¹⁶ Još malo i više me nećete vidjeti. A onda još malo, pa ćete me opet vidjeti jer idem kod Oca."

¹⁷ A neki od njegovih učenika su među sobom komentirali: „Što znači to: 'Još malo i više me nećete vidjeti. A onda još malo, pa ćete me opet vidjeti'? I što znači ono: 'jer idem kod Oca'?"¹⁸ Onda su rekli: „Što znači to: 'Još malo'? Ne razumijemo što govori."

¹⁹ Isus je primijetio da su ga htjeli pitati, pa im je rekao: „Pitate li se među sobom koje je značenje mojih riječi: 'Još malo, pa me nećete vidjeti. A onda još malo, pa ćete me opet vidjeti'?"²⁰ Stvarno, stvarno vam kažem: vi ćete plakati i tugovati, a svijet će se veseliti. Vi ćete biti tužni, ali će se vaša tuga pretvoriti u radost.²¹ Kad žena rađa, tužna je zato što je došlo vrijeme njezine patnje. Ali kad rodi dijete, više se ne sjeća patnje zbog radosti što je donijela čovjeka na svijet.²² Tako i vi sada osjećate tugu, ali ću vas opet vidjeti, a vaše srce će se radovati. I nitko vam neće moći oduzeti tu radost.²³ Na taj dan nećete me više ništa pitati. Stvarno, stvarno vam kažem: što god zamolite Oca u moje ime, dat će vam.²⁴ Do sada niste ništa molili u moje ime.

moliste ništa u ime moje. Molite i primit ćete, da radost vaša bude potpuna.

²⁵ Ovo sam vam govorio u prisposodobama. Dolazi čas, kad vam više neću govoriti u prisposodobama, nego ću vam otvoreno javiti za Oca. ²⁶ U onaj ćete dan u ime moje moliti, i ne velim vam, da ću ja moliti Oca za vas. ²⁷ Jer sam Otac ljubi vas, jer vi mene ljubiste i vjerovaste, da ja od Boga izađoh ²⁸ Izađoh od Oca i dođoh na svijet; opet ostavljam svijet, i idem k Ocu."

²⁹ Rekoše učenici njegovi: "Eto sad otvoreno govoriš i prisposdobe nikakve ne govoriš. ³⁰ Sad znamo, da sve znaš, i ne treba ti, da te tko pita. Zato vjerujemo, da si izašao od Boga."

³¹ Isus im reče: "Sad zar vjerujete? ³² Evo dolazi čas, i već je došao, da se razbjegnute svaki na svoje mjesto i mene sama ostavite. Ali nijesam sam, jer je Otac sa menom.

³³ Ovo vam rekoh, da u meni mir imate. U svijetu imate tjeskobu; ali se radujte: Ja sam nadvladao svijet."

Ivan, glava 17

¹ Ovo reče Isus i podiže oči svoje na nebo i reče: "Oče, dođe čas, proslavi Sina svojega, da Sin tvoj proslavi tebe! ² Jer ti si mu dao vlast nad svakim tijelom, da svima, koje si mu dao, dadne život vječni. ³ A ovo je život vječni, da spoznaju tebe, jedino pravoga Boga, i koga si poslao, Isusa Krista. ⁴ Ja tebe proslavih na zemlji, djelo svrših, koje si mi dao da činim. ⁵ I sad proslavi ti mene, Oče, u tebe samoga slavom, koju imadoh u tebe, prije nego postade svijet.

⁶ Ja objavih ime tvoje ljudima, koje si mi dao od svijeta. Tvoji su bili i Ti si ih dao meni, i riječ su tvoju održali. ⁷ Sad znaj u, da i e sve, što si mi dao, od tebe. ⁸ Jer riječi, koje si dao meni, dadoh njima. Oni

Molite i dobit ćete, tako da vaša radost bude potpuna.

²⁵ Ovo sam vam govorio slikovito. Dolazi vrijeme u kojem vam više neću govoriti tako, nego ću vam jasno govoriti o Ocu. ²⁶ Tog dana ćete moliti u moje ime. Ne kažem vam da ću ja moliti Oca za vas. ²⁷ Jer sam Otac vas voli zato što ste vi mene voljeli i jer ste vjerovali da sam ja došao od Boga. ²⁸ Došao sam od Oca i došao sam na svijet. A sad opet ostavljam svijet i idem kod Oca."

²⁹ Njegovi učenici su rekli: „Evo, sad jasno govoriš i uopće ne govoriš slikovito. ³⁰ Sad znamo da sve znaš i da znaš pitanja prije nego ih netko postavi. Zato vjerujemo da si došao od Boga.“

³¹ Isus im je rekao: „Sada vjerujete? ³² Evo, dolazi vrijeme, zapravo, već je došlo vrijeme u kojem ćete se razbježati svaki na svoju stranu, a mene ćete ostaviti samog. Ali nisam sam jer je Otac sa mnom.

³³ Ovo sam vam rekao da biste imali mir u meni. U svijetu ćete imati patnju. Ali ohrabrite se – jer ja sam pobijedio svijet.“

17

¹ Kad je Isus to rekao, podignuo je svoje oči prema nebu i rekao: „Oče, došlo je vrijeme. Proslavi svog Sina, da bi tvoj Sin mogao proslaviti tebe! ² Jer ti si mu dao vlast nad svim ljudima da bi on mogao dati vječni život svima, koje si mu dao. ³ A ovo je vječni život: da upoznaju tebe, jedinog pravog Boga i Isusa Krista kojeg si poslao. ⁴ Ja sam tebe proslavio na Zemlji. Izvršio sam djelo koje si mi zadao. ⁵ A sada ti proslavi mene, Oče, onom slavom koju sam imao kod tebe prije postanka svijeta.

⁶ Ja sam te objavio ljudima koje si mi dao iz svijeta. Oni su bili tvoji, a ti si ih dao meni. Držali su se tvog učenja. ⁷ Sada znaju da sve što si mi dao dolazi od tebe. ⁸ Jer učenje, koje si ti dao meni, ja sam dao njima. Oni su ga prihvatili i stvarno su

ih primiše i spoznaše istinito, da od tebe izađoh, i vjerovalaše, da si me ti poslao.⁹ Ja za njih molim; ne molim za svijet, nego za one, koje si mi dao, jer su tvoji.¹⁰ Sve, što je moje, jest tvoje, i što je tvoje, jest moje, i ja se proslavih u njima.¹¹ I više nijesam na svijetu – ali su oni na svijetu. Ja dolazim k tebi. Oče sveti, sačuvaj ih u ime svoje, koje si mi dao, da budu jedno kao mi!¹² Dok sam bio s njima, čuvao sam ih u ime tvoje, koje si mi dao, i sačuvah ih, i nitko od njih ne pogibe, osim sina propasti, da se ispuni Pismo.

¹³ A sad k tebi dolazim, i ovo govorim, dok sam još na svijetu, da imaju radost moju ispunjenu u sebi.¹⁴ Ja im dadoh riječ tvoju. A svijet zamrzi na njih, jer nijesu od svijeta, kao što ni ja nijesam od svijeta.¹⁵ Ne molim, da ih uzmeš sa svijeta nego da ih sačuvaš oda zla.¹⁶ Od svijeta nijesu, kao što ni ja nijesam od svijeta.¹⁷ Posveti ih u istini! Riječ je tvoja istina.¹⁸ Kao što si ti mene poslao u svijet, i ja njih poslah u svijet.¹⁹ I za njih ja posvećujem sebe, da i oni budu posvećeni u istini.

²⁰ A ne molim samo za njih, nego i za one, koji na riječ njihovu vjeruju u mene,²¹ Da svi budu jedno, kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi, da i oni u nama budu jedno, da vjeruje svijet, da si me ti poslao.²² I slavu, koju si mi dao, ja dadoh njima, da budu jedno, kao što smo i mi jedno:²³ Ja u njima i ti u meni; da budu sasvim u jedno, i da spozna svijet, da si me ti poslao i da si ih ljubio, kao što si mene ljubio.

²⁴ Oče, hoću, da oni, koje si mi dao, budu s menom, gdje sam ja, da vide slavu moju, koju si mi dao, jer si me ljubio prije postanja svijeta.²⁵ Oče pravedni, svijet tebe ne spoznade, a ja te spoznah, i ovi spoznadoše, da si me ti poslao.

²⁶ I obznanih im ime tvoje, i obznanit ću, da

shvatili da sam došao od tebe i povjerovali da si me ti poslao.⁹ Ja molim za njih. Ne molim za svijet, nego za one koje si mi dao, jer pripadaju tebi.¹⁰ Sve što pripada meni – pripada i tebi. I sve što pripada tebi – pripada i meni. I ja sam se proslavio u njima.¹¹ I više nisam na svijetu – ali su oni na svijetu. Ja dolazim kod tebe. Sveti Oče, zaštiti ih snagom svog imena koje si mi dao, tako da i oni budu jedno kao mi!¹² Dok sam bio s njima, čuvao sam ih u tvoje ime koje si mi dao, i sačuvao sam ih, i nitko od njih nije propao, osim Sina Propasti, da bi se ispunilo Pismo.

¹³ A sad dolazim kod tebe, a ovo govorim dok sam još na svijetu, da bi oni mogli imati moju potpunu radost u sebi.¹⁴ Ja sam im dao tvoje učenje. A svijet ih je zamrzio jer ne pripadaju svijetu, kao što ni ja ne pripadam svijetu.¹⁵ Ne molim te da ih uzmeš sa svijeta, nego da ih sačuvaš od zla.¹⁶ Oni ne pripadaju svijetu, baš kao što ni ja ne pripadam svijetu.¹⁷ Posveti ih istinom! Tvoje učenje je istina.¹⁸ Kao što si ti mene poslao u svijet, tako sam i ja njih poslao u svijet.¹⁹ Ja posvećujem sebe radi njih, da i oni budu posvećeni u istini.

²⁰ Ali ja ne molim samo za njih, nego i za one, koji će vjerovati u mene kroz njihovo poučavanje.²¹ Da svi budu jedno – kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi – da i oni mogu biti u nama; da svijet povjeruje da si me ti poslao.²² Dao sam im slavu koju si mi ti dao, tako da i oni budu jedno, kao što smo i mi jedno.²³ Ja sam u njima i ti u meni. Tako će oni biti usavršeni u jedinstvu, a svijet će shvatiti da si me ti poslao i da si ih volio kao što si volio mene.

²⁴ Oče, želio bih da oni, koje si mi dao, budu sa mnom tamo gdje sam ja i da vide slavu koju si mi dao jer si me volio prije postanka svijeta.²⁵ Pravedni Oče, svijet te ne poznaje, ali ja te poznajem. I oni znaju da si me ti poslao.²⁶ Ja sam im pokazao kakav si, a pokazivat ću im i dalje. Tako će ljubav kojom si volio mene biti u njima, i ja ću biti u njima.“

ljubav, kojom si mene ljubio, bude u njima, i ja u njima.

Ivan, glava 18

¹ Kad je Isus bio ovo izrekao, izađe s učenicima svojim preko potoka Kidrona, gdje je bio vrt, u koji uđe on, i učenici njegovi.

² A Juda, izdajnik njegov, znao je ono mjesto, jer se je Isus često sastajao ondje s učenicima svojim. ³ Onda Juda uze četvu vojnika i slugu od glavarara svećeničkih i farizeja i dođe onamo s zubljamama i sa svjetiljkama i s oružjem.

⁴ A Isus, koji je znao sve, što će biti od njega, stupi naprijed i upita ih: "Koga tražite"

⁵ Odgovoriše mu: "Isusa Nazarećanina."

Isus im reče: "Ja sam." A s njima je stajao i Juda, izdajnik njegov.

⁶ A kad im reče: "Ja sam, ustuknuše natrag i popadoše na zemlju.

⁷ Onda ih opet zapita: "Koga tražite?"

A oni rekoše: "Isusa Nazarećanina."

⁸ Odgovori Isus: "Rekoh vam, da sam ja. Ako dakle mene tražite, pustite ove nek idu!" ⁹ Tako se je imala ispuniti riječ, koju reče: "Ne izgubih nijednoga od onih, koje si mi dao."

¹⁰ A Simon Petar izvadi mač, što ga je imao sa sobom, i udari slugu velikoga svećenika, i odsiječe mu desno uho. A slugi je bilo ime Malho. ¹¹ Onda reče Isus Petru: "Zadjeni mač svoj u korice! Čašu što mi je dade Otac, zar da je ne pijem?"

¹² A četa, zapovjednik i slugu židovske uhvatiše Isusa i svezaše ga; ¹³ I odvedoše ga najprije k Ani, jer je bio tast Kaifi, koji je

18

¹ Nakon što je Isus to rekao, prešao je sa svojim učenicima na drugu stranu potoka Cedrona. Tamo je bio vrt u koji su ušli on i njegovi učenici.

² A Juda, njegov izdajnik, poznao je to mjesto jer se Isus tamo često nalazio sa svojim učenicima. ³ I tako je Juda uzeo četvu koju su mu dali glavni svećenici i farizeji. Došli su u vrt s bakljama, svjetiljkama i oružjem.

⁴ A Isus, koji je znao sve što će mu se dogoditi, istupio je naprijed i upitao ih: „Koga tražite?“

⁵ Odgovorili su mu: „Isusa Nazarećanina.“

Isus im je rekao: „Ja sam.“ A s njima je bio i Juda, njegov izdajnik.

⁶ A kad im je rekao: „Ja sam“, naglo su se povukli unatrag i popadali na zemlju.

⁷ Onda ih je opet upitao: „Koga tražite?“

A oni su rekli: „Isusa Nazarećanina.“

⁸ Isus im je odgovorio: „Rekao sam vam da sam to ja. Dakle, ako tražite mene, pustite ove ljude da odu!“ ⁹ To se dogodilo da se ispuni ono što piše u Svetom pismu: „Nisam izgubio nijednog od onih koje si mi dao.“

¹⁰ Šimun Petar je izvukao mač, koji je imao sa sobom, pa je udario slugu velikog svećenika i odsijekao mu desno uho. Sluga se zvao Malho. ¹¹ Tada je Isus rekao Petru: „Vrati mač u korice! Zar da ne ispijem čašu koju mi je dao Otac?“

¹² Tada su četa, zapovjednik i židovski službenici uhvatili Isusa i svezali ga. ¹³ Prvo su ga odveli kod Ane. Ana je bio Kaifin

bio veliki svećenik one godine. ¹⁴ A Kaifa je bio onaj, koji je bio dao savjet Židovima: "Bolje je, da umre jedan čovjek za narod."

¹⁵ Za Isusom je išao Simon Petar i drugi učenik. Ovaj je učenik bio poznat velikomu svećeniku, i uđe s Isusom u dvorište velikoga svećenika; ¹⁶ A Petar je stajao vani kod vrata. Onda izađe drugi učenik, koji je bio poznat velikomu svećeniku, i reče vratarici, te uvede Petra. ¹⁷ Onda reče sluškinja vratarica Petru: "Nijesi li i ti od učenika ovoga čovjeka?"

On reče: "Nijesam."

¹⁸ A sluge su i podvornici stajali kod žeravice, jer je bila zima, i grijali se. A i Petar je stajao s njima i grijao se.

¹⁹ A veliki svećenik zapita Isusa za učenike njegove i za njegovu nauku. ²⁰ Isus mu odgovori: "Ja sam govorio javno svijetu. Ja sam svagda učio u sinagogi i u hramu, gdje se svi Židovi skupljaju, i ništa nije bio govorio u potaji. ²¹ Što pita s mene? Pitaj one, koji su slušali, što sam im govorio. Evo, ovi znadu, što sam ja govorio."

²² A kad ovo reče, jedan od sluga, koji su, stajali ondje, udari Isusa po obrazu i reče: "Zar tako odgovaraš velikomu svećeniku?"

²³ Isus mu reče: "Ako zlo rekoh, dokaži, da je zlo; ako li dobro, što me biješ?"

²⁴ I Ana ga posla svezana velikomu svećeniku Kaifi.

²⁵ A Simon Petar stajao je i grijao se. Onda mu rekoše: "Nijesi li i ti od učenika njegovih?"

On zataji i reče: "Nijesam."

punac, a Kaifa je te godine bio veliki svećenik. ¹⁴ Kaifa je bio onaj čovjek koji je Židovima savjetovao da je bolje da jedan čovjek umre umjesto cijelog naroda.

¹⁵ Šimun Petar i jedan drugi učenik su išli za Isusom. Veliki svećenik je poznavao onog drugog učenika, pa je on ušao s Isusom u dvorište velikog svećenika. ¹⁶ A Petar je ostao vani, ispred vrata. Onda je izašao onaj drugi učenik, kojeg je veliki svećenik poznavao, pa je porazgovarao s vrataricom i tako uspio uvesti Petra u dvorište. ¹⁷ Zatim je sluškinja (vratarica) pitala Petra: „Zar nisi ti jedan od učenika ovog čovjeka?“

On je rekao: „Nisam.“

¹⁸ A sluge i stražari su naložili vatru i stajali pored nje kako bi se ugrijali jer je bilo hladno. Tako je i Petar stajao s njima i grijao se.

¹⁹ Veliki svećenik je pitao Isusa o njegovim učenicima i o njegovom učenju. ²⁰ Isus mu je odgovorio: „Ja sam javno govorio ljudima. Uvijek sam poučavao u sinagogama i u Hramu, gdje se okupljaju svi Židovi. Ništa nisam govorio u tajnosti. ²¹ Zašto pitaš mene? Pitaj one koji su slušali što sam govorio. Oni sigurno znaju što sam govorio.“

²² Kad je Isus to rekao, jedan od službenika, koji je stajao tamo, ošamario ga je i rekao: „Zar tako odgovaraš velikom svećeniku?“

²³ Isus mu je odgovorio: „Ako sam nešto pogrešno rekao, dokaži da je pogrešno; a ako sam rekao točno, zašto me udaraš?“

²⁴ Zatim ga je Ana svezanog poslao kod velikog svećenika Kaife.

²⁵ A Šimun Petar je stajao pored vatre i grijao se. Pitali su ga: „Zar ti nisi jedan od njegovih učenika?“

On je zanijekao: „Nisam.“

²⁶ Jedan od sluga velikoga svećenika, rođak onome, kojemu je Petar bio odsjekao uho, reče mu: "Nijesam li te ja vidio u vrtu s njim?"

²⁷ Onda Petar opet zataji, i odmah pijetao zapjeva.

²⁸ Od Kaife povedoše Isusa u sudnicu. A bilo je jutro; i oni ne uđoše u sudnicu, da se ne bi onečistili, nego da bi mogli jesti Pashalnu večeru. ²⁹ Tako Pilat izađe k njima i reče: "Kuju tužbu iznosite na ovoga čovjeka!"

³⁰ Odgovoriše mu: "Kad on ne bi bio zločinac, ne bismo ga bili predali tebi."

³¹ A Pilat im reče: "Uzмите ga vi i po zakonu svojemu sudite mu!"

A Židovi mu rekoše: "Mi ne smijemo nikoga pogubiti." ³² Tako se je imala ispuniti riječ Isusova, kojom je označio, kakvom će smrću umrijeti.

³³ Onda uđe Pilat opet u sudnicu, i dozva Isusa, i reče mu: "Jesi li ti kralj židovski?"

³⁴ Isus odgovori: "Govoriš li to sam od sebe, ili ti drugi rekoše za mene?"

³⁵ Pilat odgovori: "Zar sam ja Židov? Narod tvoj i glavari svećenički predadoše te meni. Što si učinio?"

³⁶ Isus odgovori: "Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta. Kad bi bilo od ovoga svijeta kraljevstvo moje, onda bi se sluge moje borile, da ne budem predan Židovima. Ali kraljevstvo moje nije odavde."

³⁷ Onda mu reče Pilat: "Dakle ti si kralj?"

Isus odgovori: "Ti kažeš, da sam ja kralj. Ja sam zato rođen i zato dođoh na svijet,

²⁶ Tamo je bio i jedan od slugu velikog svećenika, koji je bio rođak onoga kojem je Petar odsjekao uho. Pitao ga je: „Pa zar te nisam vidio s njim u vrtu?“

²⁷ Onda je Petar još jednom zanijekao, a pijetao se odmah oglasio.

²⁸ Nakon toga, Isusa su iz Kaifine kuće odveli u palaču rimskog upravitelja. Bilo je rano ujutro. Židovi nisu ušli u palaču da se ne onečiste, zato da bi mogli jesti pashalnu večeru. ²⁹ Zato je Pilat izašao do njih i upitao: „Kuju optužbu iznosite protiv ovog čovjeka?“

³⁰ Odgovorili su mu: „Da nije zločinac, ne bismo ga predali tebi.“

³¹ A Pilat im je rekao: „Uzмите ga vi i sudite mu prema svom Zakonu!“

A Židovi su mu rekli: „Mi ne smijemo nikoga ubiti.“ ³² To se dogodilo da bi se ispunito ono što je Isus rekao o tome kakva će biti njegova smrt.

³³ Onda je Pilat opet ušao u palaču. Pozvao je Isusa i pitao ga: „Jesi li ti židovski kralj?“

³⁴ Isus je odgovorio: „Govoriš li to sam od sebe ili su ti drugi to rekli za mene?“

³⁵ Pilat je odgovorio: „Zar sam ja Židov? Tvoj narod i glavni svećenici su te predali meni. Što si napravio?“

³⁶ Isus je odgovorio: „Moje Kraljevstvo ne pripada ovom svijetu. Kad bi moje Kraljevstvo pripadalo ovom svijetu, onda bi se moji podanici borili da ne budem predan Židovima. Ali moje Kraljevstvo nije odavde.“

³⁷ Onda mu je Pilat rekao: „Dakle, ti si kralj?“

da svjedočim istinu. Svaki, koji je od istine, sluša glas moj."

³⁸ Reče mu Pilat: "Što je istina?" I kad to reče, izađe opet Židovima i reče im: "Ja nikakve krivnje ne nalazim na njemu. ³⁹ A u vas je običaj, da vam jednoga pustim za blagdan Pashe. Hoćete li dakle, da vam pustim kralja židovskoga!"

⁴⁰ Onda povikaše svi: "Ne ovoga, nego Barabu!" A Baraba je bio razbojnik.

Ivan, glava 19

¹ Tada dakle Pilat uze Isusa i bičeva ga. ² Vojnici spletoše vijenac od trnja, metnuše mu ga na glavu i obukoše mu skrletnu haljinu. ³ I pristupali su k njemu i govorili: "Zdravo, kralju židovski!" i udarali su ga po obrazima.

⁴ Onda Pilat izađe opet i reče im: "Evo, izvodim ga k vama, da vidite, da na njemu ne nalazim nikakve krivnje." ⁵ A Isus izađe pod vijencem od trnja i u skrletnoj haljini. Pilat im reče: "Evo čovjeka!"

⁶ A kad ga vidješe glavari svećenički i sluge, povikaše: "Raspni, raspni ga!"

Pilat im odgovori: "Uzmite ga vi i raspnite, jer ja ne nalazim na njemu krivnje."

⁷ Odgovoriše mu Židovi: "Mi imamo zakon, i po zakonu mora umrijeti, jer se je gradio Sinom Božjim."

⁸ Kad je dakle čuo Pilat ovu riječ, poboja se većma. ⁹ I opet uđe u sudnicu i upita Isusa: "Odakle si ti?" A Isus mu ne dade odgovora. ¹⁰ Tada mu reče Pilat: "Zar meni

Isus je odgovorio: „Ti kažeš da sam kralj. Ja sam zato rođen i zato sam došao na svijet, da svjedočim za istinu. Svatko, tko je na strani istine, sluša moj glas.“

³⁸ Tada ga je Pilat upitao: „Što je istina?“ I nakon što je to pitao, opet je izašao do Židova i rekao im: „Ja ne pronalazim ništa zbog čega bih smatrao da je kriv. ³⁹ A kod vas je običaj da vam oslobodim jednog zatvorenika povodom blagdana Pashe. Dakle, želite li da vam oslobodim ‘židovskog kralja’?“

⁴⁰ U tom trenutku svi su povikali: „Ne njega, nego Barabu!“ A Baraba je bio razbojnik.

19

¹ Tada je Pilat naredio da odvedu Isusa i da ga bičuju. ² Vojnici su ispleli krunu od trnja i stavili mu je na glavu. A zaogrnuh su ga purpurnim ogrtačem. ³ Dolazili su do njega i govorili: „Zdravo, kralju židovski!“ i udarali ga po licu.

⁴ Pilat je opet izašao i rekao im: „Evo, izvodim ga pred vas, da vidite da ja kod njega ne pronalazim ništa zbog čega bih smatrao da je kriv.“ ⁵ Tada je izašao Isus. Na glavi je nosio krunu od trnja, a na sebi je imao purpurni ogrtač. Pilat im je rekao: „Evo čovjeka!“

⁶ A kad su ga vidjeli glavni svećenici i službenici, počeli su vikati: „Razapni ga, razapni ga!“

Pilat im je odgovorio: „Uzmite ga vi i razapnite, jer ja kod njega ne pronalazim ništa zbog čega bih smatrao da je kriv.“

⁷ Židovi su mu odgovorili: „Mi imamo Zakon, i prema njemu on mora umrijeti jer je tvrdio da je Božji Sin.“

⁸ Kad je Pilat to čuo, još više se uplašio.

⁹ Opet je ušao u palaču i upitao Isusa: „Odakle si ti?“ Ali Isus mu nije odgovorio.

¹⁰ Tada mu je Pilat rekao: „Zar meni nećeš

ne govoriš? Ne znaš li, da imam vlast raspeti tebe, i vlast imam pustiti tebe?"

¹¹ Isus reče: "Ne bi imao vlasti nikakve nada mnom, kad ti ne bi bilo dano odozgo. Zato onaj ima veći grijeh, koji me predade tebi."

¹² Otada je gledao Pilat da ga pusti. Ali su Židovi vikali. "Ako ovoga pustiš, nijesi prijatelj caru. Svaki, koji sebe gradi kraljem, protivi se caru."

¹³ A kad je Pilat čuo ove riječi izvede Isusa, i sjede na sudačku stolicu na mjestu, koje se zove Litostrotos, a hebrejski Gabata.

¹⁴ A bila je priprava Blagdane Pashe, oko šeste ure, i reče Židovima: "Evo kralj vaš!"

¹⁵ A oni su vikali: "Uzmi, uzmi, raspni ga!

Pilat im reče: "Zar kralja vašega da raspnem?"

Odgovoriše glavari svećenički: "Nemamo kralja osim cara."

¹⁶ Tada im ga predade, da se raspne.

A oni uzeše Isusa i odvedoše ga. ¹⁷ Nosio je križ svoj, i izađe na mjesto, koje se zove Lubanja, (koštunica) a hebrejski Golgota.

¹⁸ Ondje ga raspeše, i s njim drugu dvojicu s jedne i s druge strane, a Isusa u sredini.

¹⁹ A Pilat napisa i natpis i metnu na križ. A bilo je napisano: "Isus Nazarećanin, kralj židovski." ²⁰ I ovaj su natpis čitali mnogi od Židova; jer je mjesto, gdje je bio raspet Isus, bilo blizu grada; i bilo je napisano hebrejski, latinski i grčki. ²¹ A židovski su glavari svećenički govorili Pilatu: "Ne piši: 'kralj židovski', nego da je on rekao: 'kralj sam židovski.'"

²² Pilat reče: "Što pisah, pisah."

odgovoriti? Zar ne znaš da ja imam vlast da te razapnem ili da te oslobodim?"

¹¹ Isus je rekao: „Ti ne bi imao nikakvu vlast nada mnom da ti ju nije dao Bog. Zato je grijeh onoga koji me predao tebi veći nego tvoj.“

¹² Otkad je to čuo, Pilat je pokušao pronaći način da ga oslobodi. Ali Židovi su vikali: „Ako njega oslobodiš, nisi prijatelj caru. Svako, tko sebe proglašava kraljem, suprotstavlja se caru.“

¹³ Kad je Pilat to čuo, izveo je Isusa i sjeo na sudačku stolicu na mjestu koje se zove Litostrotos (*Pločnik*), a na hebrejskom se zove Gabata. ¹⁴ Bio je dan pripreme za blagdan Pashę, negdje oko podne. Tada je Pilat rekao Židovima: „Evo vašega kralja!“

¹⁵ A oni su vikali: „Odvedi ga! Odvedi ga! Razapni ga!“

Pilat im je rekao: „Zar da razapnem vašega kralja?“

Glavni svećenici su mu odgovorili: „Mi nemamo drugog kralja osim cara.“

¹⁶ Onda im ga je predao da ga razapnu.

A vojnici su uzeli Isusa i odveli ga. ¹⁷ Nosio je svoj križ i došao do mjesta koje se zove Lubanja, a na hebrejskom se zove Golgota. ¹⁸ Tamo su ga razapeli, a zajedno s njim i drugu dvojicu. Svaki od njih je bio s jedne strane, a Isus je bio u sredini. ¹⁹ Pilat je naredio da se napiše i natpis koji su stavili na križ. Na njemu je pisalo: „Isus Nazarećanin, židovski kralj.“ ²⁰ Taj natpis su pročitali mnogi Židovi jer je mjesto, gdje je Isus bio razapet, bilo blizu grada, a natpis je bio napisan na hebrejskom, latinskom i grčkom. ²¹ Zato su židovski glavni svećenici govorili Pilatu: „Nemoj napisati: 'židovski kralj', nego napiši: 'Ovaj čovjek je rekao: Ja sam židovski kralj.'“

²² Pilat je rekao: „Što sam napisao, napisao sam.“

²³ Kad su bili vojnici raspeli Isusa, uzeše njegove haljine i načiniše četiri dijela, svakome vojniku po dio, i donju haljinu; a donja haljina nije bila šivana, nego izatkana sva u jednom komadu od vrha do dna. ²⁴ Onda rekoše među sobom: "Ne derimo je, nego bacimo kocke za nju, kojemu će dopasti!" Tako se imala ispuniti riječ Pisma:

"Razdijeliše među se haljine moje i za odjeću moju baciše kocke."

I vojnici tako učiniše. ²⁵ A stajala je kod križa Isusova majka njegova i sestra majke njegove, Marija Kleofa, i Marija Magdalena. ²⁶ Kad vidje Isus majku i učenika, koga je ljubio, pokraj nje, reče majki svojoj: "Ženo evo ti sina!" ²⁷ Potom reče učeniku: "Evo ti majke!" I od onoga časa uze je učenik k sebi.

²⁸ Isus je znao, da se je već sve svršilo. Zato reče, da se ispuni Pismo: "Žedan sam." ²⁹ Ondje je stajala posuda puna octa. I napuniše spužvu octa, nataknuše je na stabljiku isopovu i prinesoše je k ustima njegovim. ³⁰ A kad je bio Isus primio ocat, reče: "Svršeno je." Tada nakloni glavu i predade duh.

³¹ Bila je priprava. I Židovi zamoliše Pilata, da hi se raspetima prebile golijeni, i da bi se skinuli, da ne bi tjelesa ostala na križu u subotu. Ona subota bila je name veliki dan. ³² Dođoše dakle vojnici, i prvome prebiše golijeni i drugome raspetomu s njim. ³³ A kad dođoše k Isusu, vidješe, da je već umro, i ne prebiše mu golijeni. ³⁴ Nego jedan od vojnika probode mu bok kopljem, i odmah izađe krv i voda. ³⁵ I onaj, koji vidje, posvjedoči, i svjedočanstvo je njegovo istinito. I on zna, da govori istinu, da i vi vjerujete. ³⁶ Jer se ovo dogodi, da se ispuni Pismo: "Nijedna kost neće mu se

²³ Kad su vojnici razapeli Isusa, uzeli su njegovu odjeću i podijelili je na četiri dijela. Svakom vojniku su dali po jedan dio, a uzeli su i njegovu tuniku; koja nije bila šivana, nego satkana u jednom komadu od gore prema dolje. ²⁴ Onda su jedan drugome rekli: „Nećemo je trgati, nego ajde da radije bacimo kocku, pa da vidimo tko će je dobiti!“ To se dogodilo da bi se ispunito ono što piše u Svetom pismu:

„Moju odjeću su razdijelili među sobom i bacili su kocku za moju tuniku.“

I vojnici su tako postupili. ²⁵ A kod križa su stajale Isusova majka, sestra njegove majke te Marija Kleofina i Marija Magdalena. ²⁶ Kad je Isus vidio majku i učenika, kojeg je volio, pored nje, rekao je svojoj majci: „Ženo, dajem ti sina!“ ²⁷ A onda je učeniku rekao: „Dajem ti majku!“ A on ju je odmah nakon toga uzeo sebi.

²⁸ Isus je znao da se već dogodilo sve što je trebalo. I da bi se ispunito što piše u Pismu, rekao je: „Žedan sam.“ ²⁹ Tamo je stajala posuda puna octa. Natopili su spužvu octom, nabili je na izopovu stabljiku i približili je prema Isusovim ustima. ³⁰ Nakon što je Isus uzeo gutljaj, rekao je: „Završeno je.“ Zatim je spustio glavu i izdahnuo.

³¹ Bio je dan pripreme za subotu. Budući da je te subote bio veliki dan, Židovi su zamolili Pilata da se razapetima slome noge i da se maknu s križeva, da tijela ne bi ostala na križu u subotu. ³² Zato su došli vojnici i slomili noge prvo jednom, pa drugom čovjeku koji su bili razapeti s Isusom. ³³ Kad su došli do Isusa, vidjeli su da je već mrtav i zato mu nisu slomili noge, ³⁴ nego mu je jedan od vojnika kopljem probio bok, a iz njegovog boka su odmah potekle krv i voda. ³⁵ To je ispričao onaj, koji je to vidio vlastitim očima. Njegovo svjedočanstvo je točno i on zna da govori istinu, a ispričao je to da biste i vi mogli vjerovati. ³⁶ To se dogodilo da bi se ispunito ono što piše u Svetom pismu:

slomiti." ³⁷ I opet drugo Pismo veli: "Vidjet će, koga probodoše."

³⁸ A potom Josip iz Arimateje, koji je bio učenik Isusov, ali tajni od straha pred židovima, zamoli Pilata, da uzme tijelo Isusovo. I dopusti Pilat. Dođe dakle i uze tijelo njegovo. ³⁹ A dođe i Nikodem, koji je prije bio došao k Isusu po noći, i donese pomiješane smirne i aloja, oko sto libara ⁴⁰ I uzeše tijelo Isusovo i obaviše ga platnom mirisima, kao što je običaj u Židova da pokopavaju. ⁴¹ A bio je na mjestu, gdje je bio raspet, vrt, i u vrtu grob nov, u koji još nitko nije bio položen. ⁴² Ondje dakle zbog pripreme židovske, jer je bio blizu grob, položiše Isusa.

Ivan, glava 20

¹ A u prvi dan sedmice dođe Marija Magdalena na grob rano, dok je još bila tama, i vidje, da je kamen odvaljen od groba. ² Onda otrča, i dođe k Simonu Petru i k drugom učeniku, koga je ljubio Isus, i reče im: "Uzeše Gospodina iz groba, i ne znamo, gdje ga položiše."

³ Izade dakle Petar i drugi učenik, i pođoše na grob. ⁴ Trčala su obojica zajedno. Drugi učenik trčao je brže od Petra i dođe prije na grob. ⁵ On se sagne i vidje plahte gdje leže, ali ne uđe. ⁶ Onda dođe i Simon Petar za njim, i uđe u grob, i vidje plahte gdje leže, ⁷ I otirač, koji je bio na glavi njegovoj, ali nije ležao zajedno s drugim plahtama, nego posebno savit na jednom mjestu. ⁸ Tada uđe i drugi učenik, koji je bio prvi došao na grob, i vidje i vjerova; ⁹ Jer još nijesu razumjeli Pisma, da je trebalo njemu uskrsnuti od mrtvih.

¹⁰ Onda odoše opet učenici kući. ¹¹ A Marija je stajala vani kod groba i plakala. Dok je dakle plakala, sagne se nad grob, ¹² I vidje dva anđela gdje sjede u bijelim haljinama,

„Nijedna kost mu neće biti slomljena.“
³⁷ A u drugom dijelu Svetog pisma piše:
„Gledat će onoga koga su proboli.“

³⁸ Josip iz Arimateje, koji je bio Isusov učenik, ali je to bio potajno jer se bojao Židova, zamolio je Pilata da uzme Isusovo tijelo. I Pilat mu je to dozvolio, pa je došao i uzeo njegovo tijelo. ³⁹ S njim je došao i Nikodem, onaj koji je ranije po noći došao kod Isusa, te je donio oko 30 litara mirisne pomasti od smirne i aloje. ⁴⁰ Zatim su uzeli Isusovo tijelo i prekrili ga namirisanim platnom, u skladu sa židovskim pogrebnim običajima. ⁴¹ Na mjestu gdje je Isus bio razapet, nalazio se vrt, a u njemu je bio novi grob, u koji još nitko nije bio položen. ⁴² Budući da je tada bio dan pripreme za subotu, položili su Isusa u taj grob jer im je bio blizu.

20

¹ Prvog dana u tjednu, Marija Magdalena je rano ujutro otišla na grob, još je bio mrak. Vidjela je da je kamen pomaknut s groba. ² Otrčala je i došla do Šimuna Petra i do drugog učenika, kojeg je Isus volio. Rekla im je: „Uzeli su Gospodina iz groba i ne znamo gdje su ga položili.“

³ Tada su Petar i onaj drugi učenik krenuli prema grobu. ⁴ Zajedno su trčali. Drugi učenik je trčao brže od Petra i stigao je na grob prije njega. ⁵ On se sagnuo i vidio lanene zavoje kako leže u grobu, ali nije ušao. ⁶ Onda je došao i Šimun Petar, koji je ušao u grob. Tamo su bili samo laneni zavoji ⁷ i platno koje je bilo na Isusovoj glavi. To platno nije bilo među drugim lanenim zavojima, nego je bilo posebno složeno i odvojeno od zavoja. ⁸ Tada je ušao i drugi učenik, onaj koji je prvi stigao na grob. Vidio je i povjerovao. ⁹ Oni još uvijek nisu shvatili da je prema Svetom pismu Isus trebao uskrsnuti od mrtvih.

¹⁰ Nakon toga, učenici su se opet vratili kući. ¹¹ A Marija je stajala ispred groba i plakala. Dok je plakala, provirila je u grob ¹² I ugledala dva anđela u bijeloj odjeći. Sjedili su na mjestu gdje je prije ležalo

jedan pokraj glave, a jedan pokraj nogu, gdje je bilo položeno tijelo Isusovo.

¹³ Oni joj rekoše: "Ženo, što plačeš!"

Reče im: "Uzeše Gospodina mojega, i ne znam, gdje ga položiše, ¹⁴ Kad je bila ovo rekla, obazre se natrag i vidje Isusa gdje stoji, ali nije znala, da je Isus.

¹⁵ Isus joj reče: "Ženo, što plačeš? Koga tražiš?" Ona misleći, da je vrtlar, reče mu: "Gospodine, ako si ga ti odnio, kaži mi, gdje si ga položio, i ja ću ga uzeti."

¹⁶ Reče joj Isus: "Marija!"

Ona se obazre i reče mu hebrejski "Rabbuni", to znači: "Učitelju".

¹⁷ Reče joj Isus: "Nemoj me se dodirnuti, jer još nijesam uzašao k Ocu svojemu. Nego idi k braći mojoj i kaži im: "Uzlazim k Ocu svojemu i Ocu vašemu, Bogu svojemu i Bogu vašemu."

¹⁸ Marija Magdalena otide i javi učenicima: "Vidjela sam Gospodina, i ovo mi je rekao."

¹⁹ A kad bi uveče onaj prvi dan sedmice, i vrata bila zatvorena, gdje se bili učenici skupili od straha pred Židovima, dođe Isus, i stade na sredinu, i reče im: "Mir vam!" ²⁰ I kad je bio ovo rekao, pokaza im ruke i bok. Tada se obradovaše učenici, što vidješe Gospodina.

²¹ I reče im opet: "Mir vam! Kao što Otac posla mene, i ja šaljem vas." ²² Kad je bio ovo rekao, dahnu u njih i reče: "Primite Duha Svetoga! ²³ Kojima oprostite grijeh, oprostit će im se, i kojima zadržite, zadržat će se."

Isusovo tijelo. Jedan od njih je sjedio tamo gdje je bila Isusova glava, a jedan tamo gdje su mu bile noge.

¹³ Rekli su joj: „Ženo, zašto plačeš?“

A ona im je odgovorila: „Uzeli su moga Gospodina i ne znam gdje su ga položili.“

¹⁴ Kad je to rekla, okrenula se i vidjela Isusa kako stoji, ali nije znala da je to on.

¹⁵ Isus joj je rekao: „Ženo, zašto plačeš? Koga tražiš?“ A budući da je mislila da je on vrtlar, rekla mu je: „Gospodine, ako si ga ti odnio, reci mi gdje si ga položio, pa ću otići po njega.“

¹⁶ Tada joj je Isus rekao: „Marija!“

Ona se okrenula i odgovorila mu na hebrejskom: „Rabuni“, što znači „Učitelju“.

¹⁷ Isus joj je rekao: „Nemoj me dotaknuti, jer se još nisam uzdignuo do svog Oca. Radije odi do moje braće i reci im: ‘Ja odlazim gore kod svog Oca i vašeg Oca, kod svog Boga i vašeg Boga.’“

¹⁸ Marija Magdalena je otišla i javila učenicima: „Vidjela sam Gospodina“ te im je prenijela što joj je rekao.

¹⁹ A navečer, prvog dana u tjednu, vrata kuće u kojoj su boravili učenici bila su zatvorena jer su se bojali Židova. Tada je Isus došao, stao pred njih i rekao im: „Mir vama!“ ²⁰ Kad je to rekao, pokazao im je svoje ruke i bok. Učenici su se razveselili jer su vidjeli Gospodina.

²¹ Ponovno im je rekao: „Mir vama! Kao što je Otac poslao mene, i ja šaljem vas.“

²² Kad je to izgovorio, dahnuo je u njih. Rekao im je: „Primite Svetog Duha!“ ²³ Onima kojima oprostite grijeh, bit će im oprošteno; a ako nekome ne oprostite, neće im biti oprošteno.“

²⁴ A Toma, jedan od dvanaestorice, nije bio s njima, kad je došao Isus. ²⁵ I rekoše mu drugi učenici: "Vidjeli smo Gospodina," A on im reče: "Dok ne vidim na rukama njegovim znaka od čavala, i ne metnem prsta svojega u mjesto od čavla, i ne metnem ruke svoje u bok njegov, neću vjerovati."

²⁶ I poslije osam dana bili su opet učenici njegovi unutra, i Toma s njima. Dođe Isus, kad su bila vrata zatvorena, i stade na sredinu, i reče: "Mir vam!" ²⁷ Potom reče Tomi: "Metni prst svoj ovamo, i vidi ruke moje, i pruži ruku svoju, i metni u bok moj, i ne budi nevjeran, nego vjeran!"

²⁸ Tada mu reče: "Gospodin moj i Bog moj!"

²⁹ Reče mu Isus: "Jer si me vidio, Toma, vjerovao si. Blagoslovljeni su, koji ne vidješe i vjerovali!"

³⁰ I mnoga druga čudesa učini Isus pred učenicima svojim; koja nijesu napisana u knjizi ovoj. ³¹ A ova su zapisana, da vjerujete, da Isus jest Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u ime njegovo.

Ivan, glava 21

¹ Poslije toga opet se javi Isus na Tiberijadskome moru. A javi se ovako: ² Bili su zajedno Simon Petar i Toma, koji se zove Blizanac, i Natanael, koji je bio iz Kane galilejske, i sinovi Zebedejevi, i druga dvojica od učenika njegovih. ³ Reče im Simon Petar: "Idem da hvatam ribe."

Rekoše mu: "Idemo i mi s tobom. Izađoše i uđoše u lađicu; ali onu noć ne uhvatiše ništa.

²⁴ A Toma zvani Blizanac, jedan od dvanaestorice, nije bio s njima kad je došao Isus. ²⁵ Njemu su drugi učenici rekli: „Vidjeli smo Gospodina“, a on im je na to odgovorio: „Sve dok ne vidim trag od čavala na njegovim rukama i dok ne stavim svoj prst u taj trag od čavala; sve dok ne stavim svoju ruku u njegov bok – neću vjerovati.“

²⁶ Nakon osam dana njegovi učenici su opet bili u kući. I Toma je bio s njima. Iako su vrata bila zatvorena, Isus je došao, stao pred njih i rekao: „Mir vama!“ ²⁷ A onda je rekao Tomi: „Pogledaj moje ruke i stavi ovdje svoj prst. Ispruži svoju ruku i stavi je u ranu na mom boku. Nemoj biti nevjeran i budi vjeran!“

²⁸ „Moj Gospodin i moj Bog“, odgovorio mu je Toma.

²⁹ A Isus mu je rekao: „Ti vjeruješ zato što me vidiš. Blago onima koji budu vjerovali bez da me vide!“

³⁰ Isus je pred svojim učenicima učinio i puno drugih čuda koja nisu zapisana u ovoj knjizi. ³¹ A ova su zapisana da biste povjerovali da je Isus – Krist i Božji Sin. I da kroz vjeru imate život po njemu.

21

¹ Nakon toga, Isus se opet pojavio na Tiberijadskom jezeru. A pojavio se na ovaj način: ² Šimun Petar, Toma zvani Blizanac, Natanael iz Kane Galilejske, Zebedejevi sinovi i još dva njegova učenika bili su zajedno. ³ Šimun Petar im je rekao: „Idem loviti ribe.“

Rekli su mu: „Idemo i mi s tobom.“ Izašli su i ušli u čamac, ali te noći nisu ništa ulovili.

⁴ A kad bi jutro, stajao je Isus na obali; ali učenici ne poznaše, da je Isus. ⁵ Tada im reče Isus: "Djeco, imate li što za jelo?"

odgovoriše mu: "Nemamo."

⁶ A on im reče: "Bacite mrežu na desnu stranu lađice, i naći ćete." Onda baciše, i već je nijesu mogli vući od mnoštva riba.

⁷ Tada učenik onaj, koga je ljubio Isus, reče Petru: "Gospodin je!" A Simon Petar kad je čuo da je Gospodin, baci na se košulju – jer je bio go – i skoči u more. ⁸ Drugi učenici dođoše na lađici, jer nijesu bili daleko od zemlje, nego oko dvjesta lakata, a vukli su mrežu s ribama. ⁹ A kad izađoše na zemlju, vidješe žeravicu postavljenu, i ribu na njoj, i kruh. ¹⁰ Isus im reče: "Donesite od riba, što ih sad uhvatiste!"

¹¹ Ode Simon Petar i izvuče na zemlju mrežu, punu velikih riba sto i pedeset i tri; i premda ih je bilo toliko, mreža se nije prodrła.

¹² Isus im reče: "Dođite, objedujte!" I ni jedan se od učenika ne usudi da ga upita: "Tko si ti?" Znali su, da je Gospodin.

¹³ Dođe Isus i uze kruh, i dade im, tako i ribu.

¹⁴ Ovo se već treći put javi Isus učenicima svojim, pošto je bio uskrsnuo od mrtvih.

¹⁵ Iza objeda reče Isus Simonu Petru: "Simone Jonin, ljubiš li me više nego ovi?"

Reče mu: "Da, Gospodine, ti znaš, da te ljubim."

Reče mu: "Pasi jaganjce moje!"

⁴ A kad je došlo jutro, Isus je stajao na obali, ali ga učenici nisu prepoznali. ⁵ Tada im je Isus rekao: „Djeco, imate li nešto za jesti?“

Odgovorili su mu: „Nemamo.“

⁶ A on im je rekao: „Bacite mrežu na desnu stranu čamca i ulovit ćete.“ Zatim su bacili mrežu i nisu je mogli izvući zbog ogromne količine riba koje su ulovili.

⁷ Tada je onaj učenik, kojeg je Isus volio, rekao Petru: „To je Gospodin!“ A kad je Šimun Petar čuo da je to Gospodin, stavio je na sebe odjeću – jer je nije imao – pa je skočio u jezero. ⁸ Drugi učenici su došli čamcem, jer nisu bili daleko od obale, oko 100 metara, a mrežu s ribama su vukli za sobom. ⁹ Kad su se iskricali na obalu, vidjeli su žar na kojem se pekla riba i kruh. ¹⁰ Isus im je rekao: „Donesite nešto od onih riba koje ste sad ulovili!“

¹¹ Šimun Petar je otišao i izvukao na obalu mrežu punu riba. U mreži je bilo 153 velike ribe. Iako ih je bilo toliko puno, mreža se ipak nije poderala.

¹² Isus ih je pozvao: „Dođite i jedite!“ A ni jedan od učenika se nije usudio pitati ga: „Tko si ti?“ Znali su da je to Gospodin.

¹³ Isus je došao, uzeo kruh i dao im ga. Isto je napravio s ribom.

¹⁴ Ovo je bio treći put da se Isus pokazao svojim učenicima otkad je uskrsnuo od mrtvih.

¹⁵ Nakon što su završili jesti, Isus je pitao Šimuna Petra: „Šimune, Jonin sine, voliš li me više nego ovi drugi?“

Petar mu je odgovorio: „Da, Gospodine, ti znaš da te volim.“

Zatim mu je Isus rekao: „Brini se za moju janjad!“

¹⁶ Reče mu opet drugi put: "Simone Jonin, ljubiš li me?"

Reče mu: "Da, Gospodine, ti znaš, da te ljubim."

Reče mu: "Pasi jaganjce moje!"

¹⁷ Reče mu treći put: "Simone Jonin, ljubiš li me?"

Ožalosti se Petar, što mu reče po treći put: "Ljubiš li me?" i reče mu: "Gospodine, ti sve znaš, ti znaš, da te ljubim."

Reče mu Isus: "Pasi ovce moje!" ¹⁸ Zaista, zaista, kažem ti: "Kad si bio mlađi, opasivao si se sam, i hodio si, kamo si htio; a kad ostariš, raširit ćeš ruke svoje, i drugi će te opasivati i odvesti, kamo nećeš." ¹⁹ A ovim riječima htjede označiti, kakvom će smrti proslaviti Boga. Nato mu reče: "Hajde za mnom!"

²⁰ Petar se obazre i vidje, gdje za njim ide onaj učenik, koga je Isus ljubio, koji se je i na večeri naslonio na grudi njegove i rekao: "Gospodine, tko je taj, koji će te izdati?" ²¹ Kad ga ugleda Petar, reče Isusu: "Gospodine, a što će ovaj?"

²² Reče mu Isus: "Ako hoću, da on ostane, dok ne dođem, što je tebi do toga. Ti hajde za mnom!"

²³ Tako izađe među braćom ova riječ, da onaj učenik neće umrijeti. A Isus mu ne reče, da neće umrijeti, nego: "Ako hoću, da on ostane, dok ne dođem, što je tebi do toga?"

²⁴ Ovo je onaj učenik, koji svjedoči za ovo, i koji napisao ovo; i znamo, da je istinito svjedočanstvo njegovo.

¹⁶ Ponovno ga je pitao: „Šimune, Jonin sine, voliš li me?“

Petar mu je odgovorio: „Da, Gospodine, ti znaš da te volim.“

Zatim mu je Isus rekao: „Brini se za moje ovce!“

¹⁷ Onda ga je Isus treći put upitao: „Šimune, Jonin sine, voliš li me?“

Petar se rastužio jer ga je Isus po treći put upitao: „Voliš li me?“ pa mu je rekao: „Gospodine, ti sve znaš. Ti znaš da te volim.“

A Isus mu je odgovorio: „Brini se za moje ovce!“ ¹⁸ Zatim je nastavio: „Stvarno, stvarno ti kažem: kad si bio mlađi, sam si se opremao kako si htio, pa si išao kamo god si želio. A kad ostariš, raširit ćeš svoje ruke, a netko drugi će te opremiti i odvesti te kamo ne želiš ići.“ ¹⁹ To je rekao da bi pokazao kakva će biti Petrova smrt kojom će proslaviti Boga. A onda mu je rekao: „Slijedi me!“

²⁰ Petar se okrenuo i vidio da za njim ide onaj učenik, kojeg je Isus volio, onaj koji se na večeri naslonio na njegova prsa i rekao: „Gospodine, tko je taj koji će te izdati?“ ²¹ Kad ga je Petar vidio, pitao je Isusa: „Gospodine, a što će biti s njim?“

²² Isus mu je odgovorio: „Čak i ako želim da on živi sve dok ja ne dođem, zašto je tebi stalo do toga? Ti me slijedi!“

²³ Tako se među braćom proširilo da taj učenik neće umrijeti. A Isus mu nije rekao da neće umrijeti, nego mu je rekao: „Čak i ako želim da on živi sve dok ja ne dođem, zašto je tebi stalo do toga?“

²⁴ Ovo piše taj učenik, koji govori o svim navedenim događajima. On je sve ovo zapisao i znamo da je njegovo svjedočanstvo istinito.

²⁵ A ima i drugo mnogo, što učini Isus. I kad bi se to pojedince popisalo, mislim, da ni sav svijet ne bi mogao obuhvatiti knjige, koje bi se napisale.

²⁵ Isus je napravio još puno toga, a kad bi se sve to redom zapisalo, mislim da ni cijeli svijet ne bi bio dovoljno velik da u njega stanu sve knjige koje bi tada nastale.

10. ZAKLJUČAK

Bilo koji aspekt Biblije, najprevođenije knjige na svijetu (Jambrek 2007: 64), zasigurno zaslužuje ozbiljan i temeljit pristup, pa tako i osuvremenjivanje njezina teksta. Kao prva bitna činjenica, u ovome se radu ističe očiti nesklad između odnosa biblijskoga teksta i njegova današnjega čitatelja ili slušatelja, a uvidom u pojedine stavke Drugoga vatikanskog sabora zaključuje se da je pretvaranje toga nesklada u sklad itekako opravdano iz perspektive Crkve, ali i samoga kršćanstva. Kao posljedica toga, nama se kao jezikoslovcima nameću razna pitanja koja se mogu sažeti jednim: *Je li takvo usklađivanje opravdano i iz jezikoslovne perspektive i ako jest, na koji način provoditi takav proces s obzirom na jezičnu normu?*

Prvi pojam kojem se pristupa kako bi to pitanje dobilo svoj odgovor jest pojam hrvatskoga biblijskog stila. Pritom se posebna pozornost usmjerava na aspekt jedne od definicija toga stila. Propitkuje se može li se zaista reći da suvremeni biblijski prijevodi „uopće nisu pisani biblijskim stilom, nego običnim razgovornim jezikom“ te da nemaju „nijedno njegovo obilježje“. Biblijski rečeno, takva tvrdnja stavljena je na kušnju, a to se učinilo usporednom analizom *Jeruzalemske Biblije* i *SHP Biblije*, odnosno usporedbom tradicionalnoga i suvremenoga biblijskog prijevoda. Prilikom analize koristili su se upravo primjeri iz *Jeruzalemske Biblije* koje se smatra karakteristikama hrvatskoga biblijskog stila. Nakon usporedbe zastupljenosti tih primjera u *SHP Bibliji*, može se uočiti da njezin tekst zapravo dijeli mnoge zajedničke karakteristike hrvatskoga biblijskog stila s tekstem *Jeruzalemske Biblije*, i to ponajviše na leksičkoj razini. Naravno, *SHP Biblija* u odnosu na *Jeruzalemsku* ima svoje različitosti koje se ponajviše očituju na morfološkoj i sintaktičkoj razini. Međutim, te ju razlike ne svrstavaju negdje izvan hrvatskoga biblijskog stila, već ju izdvajaju kao posebnu podvrstu toga stila. Teza da suvremeni biblijski prijevodi, koliko god bili suvremeni, ipak ne mogu pripadati razgovornome stilu hrvatskoga (standardnog) jezika, brani se tvrdnjom da je upravo specifičan biblijski leksik ono što biblijski stil odvaja od razgovornoga. Dakle, u ovome se radu predlaže izmjena dosadašnje definicije pojma hrvatskoga biblijskog stila. Ukratko rečeno, smatra se da treba postojati krovni termin *hrvatskoga biblijskog stila* koji se potom dijeli na svoje podstilove: *hrvatski tradicionalni biblijski stil* i *hrvatski suvremeni biblijski stil*. Nadalje,

u radu se zaključuje ne samo da je *hrvatski suvremeni biblijski stil* legitiman način prevođenja biblijskoga teksta već da bi on zapravo bio „biblijskiji“ način prevođenja, pa tako i lekture biblijskoga teksta. Ta tvrdnja nalazi svoje potkrepljenje u činjenici da je izvorni tekst *Novoga zavjeta* bio napisan na grčkome koineu koji je tada bio jezik svakodnevnog komunikacije ljudi – odnosno ulični grčki jezik. Isto se može zaključiti i za način prevođenja i lekture *Staroga zavjeta* čiji dijelovi u *Novome zavjetu* nisu citirani od slova do slova. Naime, novozavjetnim je autorima najbitnije bilo da prenesu smisao određenoga citata na svakodnevnome suvremenom jeziku onoga doba. Stoga se zaključuje da je suvremeni biblijski stil najtočniji način prevođenja, ali i pristupa lekturi biblijskoga teksta. Argumentacijskim pristupom dolazi se do zaključka da biblijski tekst ne treba biti pisan visokim, već niskim varijetatom hrvatskoga standardnog jezika. Osim toga, zaključuje se da hrvatski biblijski stil ima svoje mjesto među funkcionalnim stilovima hrvatskoga standardnog jezika, i to ne kao podvrsta književnoumjetničkoga, već kao poseban funkcionalni stil hrvatskoga standardnog jezika koji se potom dijeli na svoje podstilove: *hrvatski tradicionalni biblijski stil* i *hrvatski suvremeni biblijski stil*. Također, s obzirom na to da je *hrvatski suvremeni biblijski stil* usmjeren prema standardnome izrazu, odnosno prema tome da ga jednako dobro razumiju svi govornici hrvatskoga jezika te nije lokalno ili regionalno obojen – on svakako spada u hrvatski jezik kao standard, a ne kao sustav.

U diplomski rad također je uvršten mali jezični savjetnik pod nazivom *Novi savjet*. Sastoji se od četiriju dijelova pri čemu prva tri dijela služe kao svojevrsna teorijska podloga jezičnim savjetima koji se navode u zadnjem dijelu. Ti jezični savjeti nisu preskriptivne naravi. Oni naprosto služe kao svojevrsni orijentir lektorima i/ili osuvremenjivačima biblijskoga teksta i kao neka vrsta okvira unutar kojega se može djelovati prilikom osuvremenjivanja biblijskoga teksta. Drugim riječima, glavna je uloga *Novoga savjeta* dati sliku o tome kako funkcionira osuvremenjivanje biblijskoga teksta te podići svijest o ispravnosti „snižavanja“ stila kada se radi o suvremenome prijevodu *Biblije* koji želi biti što bliži današnjemu čitatelju.

Naposljetku, svi su ti jezični savjeti upotrebljeni u praksi. Kao predložak za osuvremenjivanje biblijskoga teksta odabrali smo Šarićev prijevod Ivanova evanđelja i osuvremenili ga, a ta dva teksta nalaze se nakraju diplomskoga rada čija je forma

takva da se navedeni tekstovi mogu čitati paralelno. Glavni cilj toga praktičnoga dijela rada jest pokazati da za izradu novoga izdanja *Biblije* nije nužno prevoditi je s izvornika, već taj proces može biti mnogo jednostavniji: osuvremenjivanje tradicionalnoga (ili suvremenoga) biblijskog prijevoda, nakon kojega obavezno slijedi teološka provjera i provjera urednika ili izdavača. Još jedan od ciljeva praktičnoga dijela rada bio bi upravo isticanje razlike između nesuvremenoga i suvremenoga teksta koji se osuvremenjivanjem može postići te poticanje na usklađivanje mnogih hrvatskih biblijskih prijevoda s vremenom u kojem živimo. Osim toga, širi cilj ovoga rada bio bi da ukaže i na općenitu mogućnost osuvremenjivanja tekstova nekih drugih stilova; uključujući i kršćanski stil koji ima mnogo zajedničkih svojstava s biblijskim (usp. Jelaska i Babić 2022: 282) te se stoga i na njemu mogu primijeniti mnoge od navedenih jezičnih zakonitosti.

Ovim se diplomskim radom ponudilo mnogo objašnjenja i jezičnih savjeta u vezi s odnosom jezične norme i lekture prema suvremenome biblijskom stilu. Iako zbog opsežnosti same Biblije uvijek postoji mogućnost za novim jezičnim pitanjima i nedoumicama, u ovome se radu nastojalo dati osnovne principe prema kojima se biblijski tekst može osuvremenjivati. Pritom smo se usredotočili na pojašnjenje najbitnije norme (suvremenoga) biblijskoga stila, a to je: smisao izvornika.

Naposljetku, kao što je i sam biblijski tekst ne samo vjerska nego i estetska cjelina, smatramo da je i ovaj diplomski rad najbolje završiti u skladu s time. Kao što su *Biblija* i kršćanstvo čvrsto povezani jedno uz drugo, tako su i zakonitosti prema kojima se osuvremenjuju biblijski i kršćanski stil također čvrsto povezane jedna uz drugu. Zato ovaj diplomski rad završavamo primjenjivanjem zakonitosti osuvremenjivanja biblijskoga teksta na jednoj od najpoznatijih molitvi kršćana.

Slava Ocu i Sinu i Svetom Duhu.

Kako je bilo na početku,

tako neka bude i sada

i zauvijek

i za sva vremena.

Amen.

11. POPIS LITERATURE

1. Ančić, N. A. (2005) *Kako danas čitati i razumijevati Drugi vatikanski sabor*. Split: Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Splitu. Bogoslovska smotra, Vol. 75 No 3. (2005) <https://hrcak.srce.hr/file/38526> (pristup: 17. 6. 2024.)
2. Aračić, P. (2003) *Liturgija i riječ: suvremeni kontekst i mogućnosti*. Đakovo: Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Vol. 11 No. 1, (2003) <https://hrcak.srce.hr/file/62999> (pristup: 16. 6. 2024.)
3. Archer, G. L. i Chirichigno, G. (1983) *Old Testament Quotations in the New Testament*, [e-knjiga], *Wipf and Stock Publishers*, Eugene, <https://archive.org/details/oldtestamentquot0000arch/page/n3/mode/2up> (pristup: 6.6.2024.)
4. Babić, S.; Brozović, D.; Moguš, M.; Pavešić, S.; Škarić, I.; Težak, S. (1991) *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika – Nacrti za gramatiku*. Zagreb: HAZU i NZ Globus.
5. Barščevski, T. i Maly, A. (2022) *Teološko-jezične prepreke Pavlovih novotvorenica u biblijskim prijevodima*. U: Hrvatski prijevodi Biblije. Ur.: Barščevski, T.; Jelaska, Z.; Babić, N. 71.–89. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Kršćanska sadašnjost, 2022.
6. Bible Hub: <https://biblehub.com/interlinear/> (pristup: travanj–lipanj 2024.)
7. Bibles for America Blog: <https://blog.biblesforamerica.org/two-important-greek-words-in-the-bible-emlogosem-and-emrhemaem/> (pristup: lipanj 2024.)
8. Cleary, K. (2021) *Old Testament Quotations in the New Testament*. <https://gospelherald.org/old-testament-quotations-in-the-new-testament/> (pristup: 6.6.2024.)
9. Collins Dictionary: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/postexilic> (pristup: lipanj 2024.)
10. Feigin, S. I. (1943). *The Original Language of the Gospels*. *Journal of Near Eastern Studies*, 2(3), 187.–197. <http://www.jstor.org/stable/542484> (pristup: svibanj 2024.)
11. Hrvatska enciklopedija (2013.–2024.) Biblija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/biblija> (pristup: 9.6.2024.)

12. Hrvatska enciklopedija (2013.–2024.) Koncil. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://enciklopedija.hr/clanak/koncil> (pristup: 17.6.2024.)
13. Hrvatska enciklopedija (2013.–2024.) Lekcionar. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/lekcionar> (pristup: 9.6.2024.)
14. Hrvatska enciklopedija (2013.–2024.) Vulgata. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/vulgata> (pristup 4.6.2024.)
15. Hrvatska katolička mreža (fra Azinović, G.) (2023): <https://hkm.hr/duhovnost/sto-znaci-da-je-isus-sin-covjecji/> (pristup: 15.6.2024.)
16. Hrvatski institut za liturgijski pastoral: <https://www.hilp.hr/liturgija-dana/?god=2024&mj=6&dan=23> (pristup: 15.6.2024.)
17. Hrvatsko katoličko sveučilište (vlč. Marko Čolić) (2022) <https://www.unicath.hr/blazenstvima-ispuniti-zakon-mt-5-17-19> (pristup: 11.6.2024)
18. Jambrek, S. (2007). *Biblija u Hrvata: Prevođenje, tiskanje i širenje Biblije u kontekstu naviještanja evanđelja*. Kairos, 1(1), 61.–90. <https://hrcak.srce.hr/24474> (pristup: 12.03.2024.)
19. Jelaska, Z. i Babić, N. (2022) *Hrvatski biblijski stil*. U: *Hrvatski prijevodi Biblije*. Ur.: Barščevski, T.; Jelaska, Z.; Babić, N. 279.–305. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Kršćanska sadašnjost, 2022.
20. Jelaska, Z. i Baričević, V. (2012) *Leksička jednostavnost i značenjska složenost rječnika Ivanova evanđelja*. *LAHOR* 2012 (13); Članci i rasprave; 102.–137. <https://hrcak.srce.hr/file/152565> (pristup: 17.6.2024.)
21. Jelaska, Z. (2007) *Ljubiš li me? Ti znaš da te volim: Kontekstualnim pristupom do raznoznačja sinonima*. U: Mirković, S. (2008) *Babićev zbornik o 80. obljetnici života*. Slavonski Brod: Ogranak Matice hrvatske.
22. Jojić, Lj. i dr. (2015) *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
23. Katnić-Bakaršić, M. (2001) *Stilistika*. Sarajevo: Ljiljan

24. Klaić, N. i Botica, E. (2022) *Hrvatski biblijski stil u odabiru glagolskih leksema i njihovih oblika*. U: *Hrvatski prijevodi Biblije*. Ur.: Barščevski, T.; Jelaska, Z.; Babić, N. 305.–335. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Kršćanska sadašnjost, 2022.
25. Kršćanska sadašnjost: <https://www.ks.hr/naslovnica/9020512-dzepna-biblija-meki-uvez-od-umjetne-koze.html> (pristup: lipanj 2024.)
26. Lujčić, B. (2018) *Novi hrvatski standardni prijevod Biblije – načela, lingvističke teorije i konkretni primjeri*. U: *Hrvatski prijevodi Biblije*. Ur.: Barščevski, T.; Jelaska, Z.; Babić, N. 71.–89. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Kršćanska sadašnjost, 2022.
27. Martinović, B. i Matešić, M. (2021) *Suvremeni akademski diskurs – odnos prema normama standardnoga jezika na korpusu lingvističkih radova*. U: *Odjeci SCIMETH-a (izazovi lingvističkih istraživanja)*, [e-knjiga]. Ur.: Nigoević, M.; Vlastelić, A. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Split – Rijeka: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet; Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet; 217.–247. https://izdavastvo.ffri.hr/wp-content/uploads/2021/12/SCIMETH_e_izdanje.pdf (pristup: 10.6.2024)
28. Međugorje Info: <https://www.medjugorje-info.com/duhovni-kutak/koji-prijevod-biblije-citati-i-kako-kojim-redom-odgovara-don-damir-stojic> (pristup: 10.6.2024.)
29. Minton, R. (1996) *Old Testament quotations in the New Testament: a textual study*. Baptist Bible Graduate School, St. Louis. <https://deanbibleministries.org/dbmfiles/notes/2012-Chafer-NTTextualCriticism-5-OTQuotesInTheNT.pdf> (pristup: svibanj 2024.)
30. Perković, M. (2015) *Deset Božjih zapovijedi*. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Katolički bogoslovni fakultet. <https://hrcak.srce.hr/file/385743> (pristup: lipanj 2024.)
31. Pranjković, I. (2006) *Hrvatski jezik i biblijski stil*. U: *Raslojavanje jezika i književnosti: zbornik radova 34. seminara Zagrebačke slavističke škole*. Ur.: Bagić, K. 23.–32. Zagreb: Filozofski fakultet, Zagrebačka slavistička škola, Hrvatski seminar za strane slaviste, 2006.
32. Raguž, D. (1997) *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.
33. Silić, J. (2006) *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: DISPUT d. o. o. za izdavačku djelatnost.

34. Silić, J. (1996) *Polifunkcionalnost hrvatskoga standardnog jezika. Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput
35. Silić, J. i Pranjković, I. (2007) *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga
36. Strauss, L. M. (2010) *Distorting the Scripture? The Challenge of Bible Translation and Gender Accuracy*. [e-knjiga] Wipf and Stock Publishers, Eugene. <https://archive.org/details/distortingscript00stra> (pristup: svibanj 2024.)

KORPUS:

1. Medved, G. (2020) *Biblija: suvremeni hrvatski prijevod (SHP)*. Bjelorusija: *Bible League International* (dostupno na: <https://www.bible.com/hr/versions/2475-SHP-biblija-suvremeni-hrvatski-prijevod>) (pristup: ožujak–lipanj 2024.)
2. Rebić, A.; Fućak, J. i Duda, B. (2020) *Jeruzalemska Biblija*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost (dostupno na: <https://biblija.ks.hr/>) (pristup: ožujak–lipanj 2024.)
3. Šarić, I. (1998) *Biblija. Preveo dr. Ivan Šarić. Za pretraživanje i proučavanje* (dostupno na: <https://istrazivacibiblijeuhrvatskoj.com/blog/wp-content/uploads/2016/04/27521992-Biblija-Saric-Za-Pretrazivanje.pdf>) (pristup: ožujak–travanj 2024.)

Osvremenjivanje biblijskoga teksta u hrvatskome jeziku

Sažetak

Diplomski rad proučava i usustavljuje principe pomoću kojih se hrvatski biblijski tekst može jezično prilagoditi današnjem, suvremenom načinu izražavanja. Takav način osvremenjivanja biblijskoga teksta može se provoditi na tradicionalnim prijevodima *Biblije* koje se tim postupkom može učiniti suvremenima; ali može se provoditi i na već postojećim suvremenim prijevodima Biblije koje se na taj način može učiniti još suvremenijima. Pri samom početku rada otklanjaju se razne vrste predrasuda o biblijskome tekstu koje su se gomilale desetljećima: da stil biblijskoga teksta mora biti *uzvišen*; da njegov izraz mora pokazivati odlike *biranijega* stila hrvatskoga standardnog jezika ili da Biblija kao takva u hrvatskome jeziku mora imati status ogledala pismenosti i pravoga načina izražavanja. U sklopu rada sastavljen je i mali jezični savjetnik pod nazivom *Novi savjet* koji pruža osnovne i neke od naprednijih jezičnih savjeta vezanih uz osvremenjivanje biblijskoga teksta. Oprimjerenje tih pravila i jezičnih savjeta možemo promotriti na samome završetku rada: u osvremenjenoj inačici *Ivanova evanđelja* čiji je predložak bio Šarićev prijevod istoga evanđelja. Cilj toga praktičnoga dijela rada jest pokazati iz jezikoslovne perspektive najvažniji dio procesa osvremenjivanja biblijskoga teksta, a to su promjene koje se rade na određenome prijevodu da bi se dobila osvremenjena inačica teksta. Širi cilj ovoga rada bio bi dodatno potaknuti stručnu suradnju i komunikaciju između jezikoslovaca i teologa – najvažnijih stručnjaka kada se radi o ovoj temi. S druge strane, uži cilj ovoga rada jest usmjeravanje pozornosti jezikoslovaca na izvorni jezik i stil biblijskoga teksta prema kojem bi se onda trebalo prevoditi, ali i lektorirati biblijski tekst pri čemu bi se jezična norma trebala stilski prilagoditi pravoj naravi izvornoga biblijskog teksta. Ovaj diplomski rad prvenstveno je namijenjen svakome tko se bavi osvremenjivanjem biblijskoga teksta na bilo koji način: osvremenjivačima, jezikoslovcima; ali i teolozima te urednicima ili izdavačima Biblija. Drugim riječima: svakome tko želi dati svoj prinos hrvatskoj kršćanskoj, ali i jezično-književnoj baštini sudjelovanjem u ponovnom rađanju biblijskih izdanja koja bi svojim jezikom i stilom trebala biti uvijek sve više prilagođena vremenu u kojem živimo, ali i običnome čovjeku kojemu je Biblija i namijenjena.

ključne riječi: Biblija, hrvatski biblijski stil, hrvatski tradicionalni biblijski stil, hrvatski suvremeni biblijski stil, osvremenjivanje biblijskoga teksta, stil, jezična norma.

Modernization of the Biblical Text in Croatian Language

Summary

This thesis examines and systematizes the principles by which the Croatian biblical text can be linguistically adapted to contemporary modes of expression. This modernization of biblical texts can be applied to traditional Bible translations, making them more contemporary, as well as to existing modern translations, further enhancing their contemporary relevance. The initial part of the work addresses various prejudices about the biblical text that have accumulated over decades: the belief that the style of the biblical text must be elevated; that its expression must exhibit the characteristics of the more refined style of the Croatian standard language; or that the Bible in the Croatian language must serve as a paragon of literacy and proper expression. Included in the thesis is a small linguistic guide titled "New Advice," providing basic and some advanced linguistic tips related to modernizing biblical texts. An exemplification of the text, adhering to the accepted rules and linguistic advice, is presented at the end of the work. There, a modernized version of the Gospel of John is provided, using Šarić's translation of the same gospel as a template. The aim of this appendix is to demonstrate from a linguistic perspective the most crucial part of the process of modernizing the biblical text: the changes made to a specific translation to produce a modernized version of the text. The broader aim of this work is to further encourage professional collaboration and communication between linguists and theologians—the key experts in this field. Conversely, the narrower aim of this work is to direct linguists' attention to the original language and style of the biblical text, which should be the basis for translation and editing of the biblical text, with linguistic norms stylistically adapted to the true nature of the original biblical text. This thesis is primarily intended for anyone involved in modernizing the biblical text in any way: modernizers, linguists, as well as theologians, editors, and Bible publishers. In other words, it is for anyone who wishes to contribute to Croatian Christian and linguistic-literary heritage by participating in the revival of biblical editions that should be increasingly adapted in language and style to the times in which we live, and to the ordinary person for whom the Bible is intended.

key words: Bible, Croatian biblical style, Croatian traditional biblical style, Croatian contemporary biblical style, modernization of biblical text, style, linguistic norm.